

Başlarken

Sevgili Okuyucularımız;

Bir toplumun, şehrin, hatta ülkenin kalkınmasındaki en önemli unsur ne şaşalı binaları, ne teknolojik altyapısı ne de sağlık sistemidir. Kalkınmanın, gelişmenin ve dahi ilerlemenin tam da ortasında insan faktörü yer almaktadır. İnsan ile var olur şirketler, insan ile varolur şehirler ve ülkeler. Bu sebeptendir ki diğer tüm alanlara yapılan yatırım insana yapılan yatırımın yanında sönük kalır.

Bir beldenin çehresini değiştirmek, yollarını yapmak, hastaneler inşaa etmek, kültür sanat faaliyetleri için binalar inşaa etmek gereklidir. Anacak tüm bunların tam ortasına, tam merkezine insanı koymadan sürdürülebilir olması mümkün değildir.

Toplumsal kalkınma insanların hayatına birden giren imkanların yarattığı iyileşme değildir. Toplumun bakış açısında düşünce biçiminde, değerlerinde olumlu anlamda meydana gelen gelişmenin yansımasıdır. Yeraltı ve yerüstü kaynakların önemini kavrayan bir toplum tabiki bu kaynakların en etkili şekilde kullanılması için gayret sarfedecek, tabiki kendi değerlerine sahip çıkarak bulunduğu ortamı güzelleştirmek için çabalayacaktır. Ancak insan zihniyeti olumlu anlamda geliştirmek, dönüştürmek maddi yatırımlardan çok daha zorluk yaşanan, bir şeyleri ezberleterek elde etmenin mümkün olmadığı bir alandır.

Mahalli İdareler Derneği olarak bizler insana yapılan yatırımın önemine inanan ve 1989 yılından beri insan odaklı faaliyetlerde bulunan Kamu Yararı Statüsünde bir derneğiz. Ülke olarak kalkınmanın millet olarak ilerlemenin yerelden başlaması gerektiğine inanmakta ve bu amaçla çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Bu sebeple yıllardır Mahalli İdareler Dergisi'ni yine aynı inanca sahip yazarlarımızla birlikte sizlerin faydalanacağı konuları araştırıyor ve sizlere ulaştırıyoruz. Her biri birbirinden değerli alanında uzman yöneticiler, akademisyenler, emekli bürokratlarımızın kaleme aldığı yazılarla sizlerle tekrar buluşmanın mutluluğu içerisindeyiz. Öte yandan Temmuz ayı içerisinde ülkede yaşayan her bireyi doğrudan ya da dolaylı etkileyen mevzuat açısından gelişmeleri de derleyip sizlerin istifadesine sunuyoruz.

Umarız en kısa zamanda eğitimlerimizle, etkinliklerimizle farklı mecralarda da buluşma fırsatı yakalar sizlere daha iyi hizmet vermenin mutluluğunu da yaşayabiliriz.

Murat SANCAR

Mahalli İdareler Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
Mahalli İdareler Dergisi Yazı İşleri Müdürü

**Kahramanmaraş Depremi Bağlamında Afetlerle
İlgili Çalışmalar ve Finansman İhtiyacı**
Ahmet SANDAL

04

19

**Hazine Taşınmazlarının 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi
ve Kontrol Kanununa Göre Belediyelere Devri-2**
Suat ŞİMŞEK

Akrabaların Aynı İhalede Teklif Vermesi
Avukat Necati TORUN

25

30

**Yerel Yönetimlerin Su Politikası ve
Ambalajlanmış Su Sektörü**
Tahsin ÇAYIROĞLU & Yeşim GEZER AVCI

**Memurluğa Engel Olan Veya
Olmayan Mahkumiyet Halleri**
Mustafa DÖNMEZ

39

55

**İmar Kanunu Uyarınca Yapı Sahibine Uygulanan İdari
Para Cezaları Mirasçılardan Tahsil Edilir Mi?**
Ufuk ÜNLÜ

**Kentsel Dönüşüm Uygulamalarında
Rezerv Yapı Alanı Kavramı**
Salih KAN

61

65

Kamu Zararından Doğan Alacakların Takip ve Tahsili
Ahmet ARSLAN

Yerel Yönetimlerde Değişim ve Reform
Prof. Dr. M. Akif ÖZER

80

Mahalli İdareler Dergisi 2023 Yılı, Temmuz 120. Sayısı

95

Mevzuat Fihristi

Pratik Bilgiler

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	126
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	127
Belediye Başkan Ödeneği	128
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	128
Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	129
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	129
İl Encümen Brüt Ödenekleri	129
Asgari Ücretin Net Hesabı ve İşveren Maliyeti	130
Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarife	131
Belediye Encümenlerinin 1608 S.K. Kapsamındaki İdari Para C.	131
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin 2023 Yılı İdari Para Cezaları	132
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	134
2559 Sayılı 2023 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	136
Çeşitli Kanun ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	137
Değerli Kağıtlar	138
Amortisman Ayırmada Alt Sınır	138
Kamu Konutlarının 2023 Yılı Aylık Kira Bedelleri	139
Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	140
Vergi Usul Kanununda Yer Alan Had ve Tutarlar	143
Çevre Temizlik Vergisi	145
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	146
İdari Para Cezası Gerektiren Fiillerin Tekrarı	147
Belediye Para Cezası Niteliğinde Olup da, Mahkemelerde Verilen Para Cezaları	147
Emlak (Bina, Arsa ve Arazi) Vergi Değerleri ve Hesaplamaları	148
Hizmet Erbabına Yapılan Ücret Ödemelerinin Gelir Vergisinden İstisna Edilebilmesi İçin	148
Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri İstisna Giderleri Karşılığı Olarak Çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası	149
5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	150
7126 Sivil Savunma Kanunu	150
6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu	150

Sigortalı Çalışanlardan Prime Esas Kazançlardan İstisna Tutulacak	150
Gecikme Zammı Tablosu	151
H - Cetveli	152
Fazla Çalışma Ücretleri	153
Gayrimenkul Sermaye İratlarından Uygulanan Kira İstisna Tutarı	154
Hizmet Erbabına İşyeri veya İşyerinin Müstemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	154
Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	154
Engelliler İçin Vergi İndirimi	154
Yeniden Değerleme Oranları	154
Görevden Uzaklaştırma Halinde Ödenecek Ücret	155
Ücretli Yıllık İzinler	155
İş Akinin Feshinde İhbar Tazminatı Tutarları	155
Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	156
Devlet Memurlarına Hastalık ve Refakat İzni	157
Memurlarda Açıkta Vekalette Ödenecek Ücret	158
Devlet Memurlarında Kurum Dışından Vekalette Ücret	158
Kurum İçinden Vekalette Ödenecek Ücret	159
1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	160
Ödemelerde Vergi Borcu Sorgulama	160
Ödemelerde SGK Borcu Yoktur Talep Etme Borç Limitleri	161
Yürürlük Tarihlerine Göre Tecil Faizi Oranları	161
2886 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	162
Sular Hakkında Kanun	163
Tahsildarların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	163
Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	163
2023 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri	164
Müteahhithlik Karneleri ve İş Bitirme Belgeleri İçin Geçerli Katsayılar	167
Türk Ticaret Kanunundaki Kabahatlerin 2023 Yılında Tatbik Olunacak Ceza Tutarları	167
Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Yeni Oranlar	169
Motorlu Taşıtlar Vergisi Tutarlarının Tespiti ve İlanı	170
Parasal Sınırlar	172
2023 Yılı Eşik Değerler ve İhale İlan Süreleri	176

Ahmet SANDAL *

KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ BAĞLAMINDA AFETLERLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR VE FİNANSMAN İHTİYACI

1. GİRİŞ

Kahramanmaraş'ın iki ilçesinde 06.02.2023 tarihinde peş peşe, Pazarcık'ta saat 04:17'de ve Elbistan'da saat 13:24'te meydana gelen deprem sonrasında Devletimizin tüm kurumları, başta AFAD olmak üzere hasar tespitleri, yardımlar ve depremzede vatandaşlarımızın ihtiyaçları noktasında seferber oldular. Milletimizin de bu büyük depremden sonra afetlerle ilgili mevzuat, kurumlar ve çalışmalar konusunda daha fazla alakadar oldular. Sözkonusu depremden bugüne kadar geçen 6 ay zarfında halen de hasar tespitleri, yardımlar ve depremzede vatandaşlarımızın ihtiyaçları noktasında çalışmalar devam etmektedir.

Bu yazıda, Kahramanmaraş Büyük Depremi bağlamında afetlerle ilgili hasar tespitleri ve yardımlar hakkında mevzuat, uygulama durumu ile şahsi görüş ve düşüncelerimi sizlere sunacağız.

Ancak önce deprem sonrasında bizzat müşahede ettiğim bazı hususlara kısaca belirtmek istiyorum.

2. DEPREMLE İLGİLİ BİZZAT GERÇEKLEŞTİRİDİĞİM MÜŞAHEDELERİM

Bu satırların yazarı bir Kardeşiniz olarak tam depremin merkezi olan İl ve İlçedenim. Kahramanmaraş İli Pazarcık İlçesindenim. Aynı zamanda depremle ilgili olan bir kurumda bilfiil çalışmaktayım.

Bu noktalar itibariye depremle ilgili bazı müşahedelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

1-Deprem'in ilk anından itibaren tüm kurumları AFAD ve tüm Bakanlıklar görev başındaydı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı hasar tespitine başlamış, yoğun ve kapsamlı olarak sahadaydı. Sivil Toplum Kuruluşları İHH ve benzerleri görev başındaydı. Kendiliğinden anında harekete geçen birçok kişi topladıkları yardımlar ile görev başındaydı. Ancak buna depremin ilk günlerinde, özellikle birinci ve ikinci günlerinde karmaşa ve aksaklıklar mevcuttu.

2-Deprem'in ilk anından itibaren büyük dayanışma ve yardımlaşma gördüm.

* Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İç Denetçi & Kamu Yönetimi Uzmanı & Etik Eğitici

Kahramanmaraş'a yardım götüren araçların içindeki yardımseverlere ya da deprem bölgesinden ayrılan depremzedelere civar ilçe ve illerdeki yollardan geçerken vatandaşlar tarafından çay ve çorba ikram edilerek yardım edildiğini gördüm. Depreme yakalanan ve evleri barkları yıkılıp da canlarını zor kurtaran halkımız da büyük teslimiyet, tevekkül ve güven gördüm. Allaha teslimiyet ve tevekkül, Devlete güven gördüm.

3-Deprem ile ilgili bilimsel çalışmalarını ve bakışları kökten değiştirmesi gereken bir saha ve laboratuvar gördüm.

4-"Deprem öldürmez, malzemedan çalan, çürük bina yapan hilekar müteahhit öldürür" gerçeğinin en acısını ve en şiddetlisini gördüm. TOKİ'nin Kahramanmaraş'ta yaptığı konutların sağlam ve ayakta olduğunu bizzat gördüm. Bu vesile ile TOKİ yetkili ve görevlilerini mühendisinden başkanına ve işçisinden memuruna kadar bir kez daha tebrik ediyorum. Depremde Kahramanmaraş merkezde daha çok şehrin tarıma uygun yumuşak topraklarında inşa edilen mıntıkalarda (Trabzon Caddesi, Bahçelievler Mahallesi, Stadyum, Azerbaycan Bulvarı civarı, Hayrullah Mahallesi, PIAZZA AVM civarında) yapılan konutların yıkıldığını, dağ yamaçlarında sert zeminde inşa edilen evlerin hasar görmediğini müşahede ettim.

5-İnsanların evlerini terkederek kafile kafile başka şehirlere gittiklerini, arkada bıraktıkları ne evi, ne eşyayı düşündüklerini, bir kısmının gittikleri yerlerde hemen iş aramaya başladıklarını ve dönmeyi düşünmediklerini, bu durumda,

gelecekte hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını gördüm.

Depremi ilk günlerinde Şubat soğukunda insanların soğukta ve karanlıkta hayata tutunma mücadelesi verdiklerini gördüm. Arabası ve çadırı olmayanların soğukta ve sokakta kaldıklarını gördüm. Deprem yardımları getiren ekipten 1 günlüğüne ayrıldığım için şahsım dahi Kahramanmaraş ve Pazarcık'ta bir süre açıkta kaldım, bir fırından aldığım bir ekmek ile karnımı doyurdum. Gece olduğunda da Kahramanmaraş'ta müstakil bir binada, az hasarlı bir evde kaldım.

Depremi hemen akabinde bu gözlemlerim mevcuttur. Depremden sonra iki konuda oldukça yoğun gözlemlerim ve depremden etkilenen vatandaşlarımızın talepleri doğrultusunda edindiğim bilgiler

3. AFETLERLE İLGİLİ MEVZUAT, KURUMLAR VE KAVRAMLAR

I- MEVZUAT:

a-5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (2009 yılında yürürlüğe girmiştir)

b-7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun (1959 yılından beri uygulanmaktadır. En son 14.07.2023 tarihinde 7456 sayılı Kanunla yeni hükümler eklenmiştir)

c-587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (2000 yılında yürürlüğe girmiştir)

d- 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu (2012 yılında yürürlüğe girmiştir)

f- 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun (2001 yılında yürürlüğe girmiştir)

g- Türkiye Bina Deprem Yönetmeliği (2007 ve 2018 yıllarında iki kez güncellenmiştir)

h- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun (2012 yılında yürürlüğe girmiştir)

ı- Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği (2014 yılında yürürlüğe girmiştir)

i- Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmelik

II- AFAD, ÇEVRE ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI VE BELEDİYELER:

a- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD): AFAD'ın teşkilat yapısı 9 Haziran 2022'de yayımlanan 103 Sayılı Kararname ile tekrar değiştirilmiştir. Günümüzde AFAD, merkez teşkilatının yanı sıra illerde doğrudan valiyeye bağlı İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile 16 ilde bulunan Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri vasıtasıyla çalışmalarını yürütmektedir. Afetlerde en üst derecede yetkili ve görevli kurum olarak AFAD, karşımıza çıkmaktadır.

b-Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇSİDB): Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının da afet öncesi ve sonrasına ilişkin yetki, görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Söz konusu Bakanlık, yerleşmeye, çevreye ve yapılaşmaya dair mevzuatı hazırlama, kentsel dönüşüm, yapı denetimine ilişkin iş ve işlemler, mesleki hizmetlerin geliş-

mesini sağlama, mekânsal planlama, yer bilimsel etüt çalışmaları ve coğrafi bilgi sistemlerine ilişkin faaliyetler, hasar tespit çalışmaları, enkaz kaldırma, altyapı çalışmaları, hasarlı binaların yıkımı, çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğanın korunması, iklim değişikliğiyle mücadeleye ilişkin faaliyetler yürütmektedir.

c-Belediyeler: Belediyeler ve Büyükşehir Belediyeleri ise, imar mevzuatına göre kentsel ve kırsal yerleşim, gelişme alanları, sanayi, tarım, turizm, ulaşım, enerji gibi sektörlerle ilişkin genel arazi kullanım kararlarını belirleyen çevre düzeni planı yapmakla sorumludur. Arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, çeşitli kentsel ve kırsal yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleriyle ilkelerini, kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanlarını, ulaşım sistemlerini içeren nazım imar planları da büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanındadır. İlçe belediyeleri ise; yapılaşmaya ilişkin yapı adaları, kullanımları, yapı nizamı, bina yüksekliği, taban alanı katsayısı, kat alanı kat sayısı veya emsal, yapı yaklaşma mesafesi gibi yapılaşma koşulları ile taşıt, yaya ve bisiklet yolları, ulaşım ilişkileri, parkları, meydanları, kentsel, sosyal ve teknik altyapı alanlarını belirleyen uygulama imar planını yapmakla yükümlüdür. Ayrıca belediyeler hasar tespitleri ve afet ile ilgili yardımların koordinasyonu ile diğer işlerde etkili olabilmektedir.

Büyükşehir belediyesi olmayan illerde belediyeler nazım ve uygulama imar planını yapmakla sorumluyken çevre düzeni planının yapımından Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı sorumludur.

III- ACİL DURUM VE AFET:

29.05.2009 tarih ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda acil durum ve afet şöyle tanımlanmaktadır.

a- Acil Durum: Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olaylar ve bu olayların oluşturduğu kriz halidir.

b- Afet: Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylardır.

IV- HASAR VE HASAR TESPİTİ:

a-Hasar: Deprem, sel, heyelan ya da benzeri bir afet nedeniyle bina, yapı ve benzeri tesislerde meydana gelen kırılma, yıkılma, çökme, dökülme ve benzeri durumlara hasar denmektedir.

b-Hasar Tespiti: 15.05.1959 tarih ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ve 29.05.2009 tarih ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun hükümleri uyarınca çıkarılan 14.04.2014 tarih ve 2014/7663 sayılı Genelgede hasar tespiti şöyle tanımlanmaktadır.

Hasar Tespiti: Meydana gelen afetin binaya verdiği hasarın gözlemsel olarak değerlendirilip derecelendirilmesidir.

c-Hasar Tanımlarken Dikkat Edilecek Hususlar:

c1- Afet kaynaklı olmayan hasarlar

c2- Afetten kaynaklanan hasarlar

- Yapısal elemanlarda sıva çatlakları
- Yapısal olmayan elemanlarda oluşmuş hasarlar
- Korozyon kaynaklı hasarlar
- Bölme Duvar Hasarları
- Derzlerde ayrılma
- Rötrelere çatlakları
- Elektrik tesisatı civarında sıva çatlakları

c3) Hasarlar “Yapısal Hasarlar” ve Yapısal Olmayan Hasarlar” olarak iki başlığa ayrılır. Yapısal hasarlar, yapının taşıyıcı elemanlarında meydana gelen hasarları kapsarken, yapıcı olmayan hasarlar duvar, asma tavan vb. gibi yapısal taşıyıcılığı olmayan elemanları kapsamaktadır. Hasarı tanımlarken deprem kaynaklı olmayan hasarları; sıva çatlakları, derzlerdeki ayrılmaları, bölme duvar çatlak ve hasarlarını, rötrelere çatlaklarını, elektrik tesisatı civarında oluşan sıva çatlaklarını hasar tespitinde yapısal hasarlarla birlikte düşünmemeliyiz.

d-Hasar Tipleri:

Bir depremden meydana gelen hasarlar, tek etki ve çoklu etki durumlarına göre tiplere ayrılmaktadır.

Tek etki dediğimizde, Eğilme Hasarı (Moment Talebi) Kesme Hasarı (Kesme Kuvveti Talebi) Eksenel **Yük Hasarı** (Eksenel **Yük Talebi**) anlaşılmaktadır. Bunlardan birinin ayrı ayrı etkileri anlaşılmalıdır.

Çoklu etki dediğimizde ise, Eğilme ve Kesme Etkileri, Kesme ve Eksenel Yük Etkileri anlaşılmalıdır. Bunların bir araya gelmeleri anlaşılmalıdır.

a) O Tipi Hasar: Hasarsız.

b) A Tipi Hasar: Çatlaklar olsa da basınç hasarının olmadığı hasarlardır. (Hafif Hasar)

c) B Tipi Hasar: Kabuk ezilmesinin olduğu hasarlardır. (Orta Hasar)

d) C Tipi Hasar: Kabuk atmasının olduğu hasarlardır. (Ağır Hasar)

e) D Tipi Hasar: Donatı burkulması ve çekirdek ezilmesinin olduğu hasarlardır. (Çok Ağır Hasar)

V- HASAR TESPİTİ SÜRECİ:

a-Ön Hasar Tespit: Yapıların kullanılıp kullanılmaması ile kalkan duvarlar, bacalar, parapetler, cephe kaplamaları gibi hasarlarla zeminde meydana gelen yer değiştirmelerin çevredeki insanlara verebileceği zararın belirlenmesi ve önlenmesi amacıyla yapılan ilk değerlendirmedir. Binaların dıştan ve gerektiğinde yalnızca bodrum katları hızla incelenerek yapılan tespitlerdir. Bunun sonucunda, hasarsız veya hafif hasarlı binaların kullanılmaya devamına karar verilir. Bir afet sonrasında hemen kullanılması zorunlu olan hastane, itfaiye, hükümet ve afet yönetim merkezleri, spor salonu, okullar, trafo merkezleri gibi tesislere hasar tespitinde öncelik verilir.

b-Kesin Hasar Tespit: Afet olayının devam etme ihtimali bulunan durumlarda, genelde ilk olayın üzerinden 10-15 gün geçtikten sonra yeniden yapılan hasar tespit çalışması. Bu tespitle, yapının

onarılması veya güçlendirilmesine karar verileceğinden, yapıdaki hasar durumu ve tüm teknik özelliklerin dikkatle belirlenmesini gerektirir. Konutları hasar gören mülk sahiplerine afetler yasasına göre yapılması gereken tüm yardımlar, kesin hasar tespitleri sonucuna göre gerçekleştirilir.

c-İtiraz Üzerine Hasar Tespiti: 7269 sayılı kanun gereğince, kesin hasar tespit çalışmalarına yasal süre içinde itirazda bulunan afetzedelerin taleplerinin değerlendirildiği hasar tespit çalışması.

VI- KESİN HASAR TESPİT VE İTİRAZ HASAR TESPİT FORMLARI:

Türkiye Afet ve Acil Durum Başkanlığı tarafından çıkartılmış olan 14.04.2014 tarih ve 2014/7663 sayılı Genelgede ekinde “Kesin Hasar Tespit Formu ile İtiraz Hasar Tespit Formu” mevcuttur.

Kesin Hasar Tespit Formu ve eklerinde, formun doldurulmasını kolaylaştıracak bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler kapsamında, tespiti yapılacak yapının bitişik, ayırık, nizam olup olmadığı krokilerle gösterilmekte ve her bir yapı nizamına numara verilerek, bina nizamına uyan numaranın forma yazılması sağlanmaktadır. Eklerde, çatı geometrileri gösterilmekte, her bir çatı geometrisi numaralarla tanımlanmaktadır. Tespiti yapılan çatı geometrisine uyan numaranın forma yazılması sağlanmaktadır.

Söz konusu formun ilk sütunu tespiti yapılan yapının sırasını, 2'inci sütunu yapının bulunduğu cadde, sokak bilgilerini, 3'üncü sütunda bina ve iç kapı numarasını ihtiva etmektedir. 4-8'inci sütunlar da yapıyı kullananın bilgileri, yapım yılı,

GPS koordinat bilgileri istenmektedir. 9-11'inci sütunlarda, mülkiyet durumu, yapının plan düzlemindeki geometrisi tanımlanmaktadır. Olup bu geometrilere form ekinde numaralar verilmiştir. 12'inci sütun binanın bitişik, ayrık nizam olma durumuna bağlı olarak düzenlenmelidir. 13-15'inci sütunlarda, yapının katlarının kullanım amacı bilgileri yer almaktadır. 16-21'inci sütunlarda yapıdaki ticarethane, konut depo gibi mekan sayılarının yazılacağı bölümler vardır. 22-31'inci sütunlarda yapının taşıyıcı sistem tipi, kullanılan harç türü, döşemeler ile ilgili bilgilerin yazılacağı bölümler mevcuttur. Formun 32-34'üncü sütunları taşıyıcı sisteme ait hasar bilgilerinin yazılacağı bölümleri ihtiva etmektedir. Bu sütunlara hasar olmaması halinde (0), çatlama veya göçme olması halinde (1) yazılacaktır. 35-36'ıncı sütunlar taşıyıcı olmayan sistemdeki hasar durumuna ait bilgileri kapsamaktadır. 37'inci sütun çatıdaki hasar durumuna ilişkin olup bu sütuna çatı hasarsız ise (0), az hasarlı ise (1), orta hasarlı ise (2), ağır veya yıkık ise (3) yazılacaktır. Formun alt kısmında konut (K), Ticarethane (T), ahır (a), depo (D), samanlık (S), metruk (M) kullanımına yönelik olarak "hasarsız"dan başlayıp "yıkık" durumlarına göre işaretlenmesi gereken kısım bulunmaktadır. Formun son kısmında tespiti yapan iki yetkiliye ait bilgilerin ve, imzaların bulunduğu bölüm mevcuttur.

İtiraz Hasar Tespit Formunda da aynı bilgiler ve ekler mevcuttur.

4. KAHRAMANMARAŞ BÜYÜK DEPREMİNDE HASAR TESPİTLERİ

a-Genel Görünüm:

Yüzyılın en büyük afeti olduğunda tartışma olmayan Kahramanmaraş Büyük Depreminde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı hasar tespitine çok hızlı bir şekilde başlamış, yoğun ve kapsamlı olarak sahada çalışma göstermiştir. Anılan Bakanlık adeta tüm Bakanlık teknik personellerini, merkez ve taşra teşkilatlarındaki teknik görevlilerini bu işi için seferber etmiştir.

Bakanlık tüm hasar tespitlerini e-devlet (turkiye.gov.tr) veya hasartespit.csb.gov.tr adresine yüklemiş ve oradan şeffaf bir şekilde vatandaşlarımıza sunmuştur.

Vatandaşlarımız belirtilen internet linkleri üzerinden bilgileri ile sorgulama yaparak hasar durumlarını öğrenebilirler. Hasar tespit sonuçlarının mahalle muhtarlıklarında ilan edilmesinin ardından 1 aylık itiraz süresi bulunmaktadır. Bu süre içerisinde vatandaşlarımız, e-Devlet ve iletişim ofislerinden itiraz başvurularını yapabilecek olup yapılan itiraz başvuruları doğrultusunda yeniden hasar tespiti yapılarak sonuçlar kesinleşecektir. Adresle ilgili sorun yaşayan vatandaşlarımız, Valilik ve Kaymakamlıkların önünde bulunan afet koordinasyon müracaat merkezlerine müracaat edebileceklerdir.

Bu belirttiğimiz bilgiler hasar tespit sonuçlarının mahalle muhtarlıklarında ilan edilmesinin ardından 1 aylık itiraz süresinden öncesine aittir. Artık itiraz süresi elbette dolmuştur. Bundan sonra itiraz değil, varsa bir sorun ve anlaşmazlık artık Yargıya başvurmak gerekmektedir.

Kahramanmaraş Pazarcık'ta saat 04:17'de ve aynı gün saat 13:24'te Kah-

rahamanmaraş Elbistan'da meydana gelen deprem sonrasında şahsımıza, birçok Hemşehrimizden ve depremin etkilediği civar illerde oturan vatandaşlarımızdan hasar tespitlerine itiraz ve yapılan iş ve işlemlerde aksaklık ve sorun olduğuna dair *şikayetler* gelmiştir. Bu kadar büyük bir deprem sonrasında elbette çok sayıda *şikayet* ve itirazların olması normaldir. Hasar tespitlerinde itirazlar daha çok “çok hasarlıdan az hasarlıya dönüştürmek” şeklinde olduğu gibi az da olsa “az hasarlıdan çok hasarlıya dönüştürmek” için de itiraz eden vatandaşlarımız olmuştur. Tabii oldukça çok sayıda hasar tespitlerine hiç itiraz etmeyen vatandaşlarımız da bulunmaktadır. Ağır hasarlıdan az hasarlıya dönüştürmek için tespit-

lere itiraz edenlerin asıl maksatlarının bir an önce evlerine yerleşmek olduğu veya birden fazla evleri olan vatandaşların yıkılacak evlerden yalnızca birisi için Devletçe kendilerine ev verileceği için o yola tevessül ettikleri düşünülmektedir.

b-Rakamlarla Hasar Tespitleri:

Aşağıdaki sunulan tablo ve bilgiler, Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Kahramanmaraş Depremi adlı rapordan alınmıştır.

Türkiye'nin toplam konut stokunun yüzde 14,05'lik bölümü deprem bölgesindeki 11 ilde bulunmaktadır. Depremden etkilenen illerde mevcut konut stoku aşağıdaki tabloda yer almaktadır

Tablo 16: Depremden Etkilenen İllerde Konut Sayısı (2021)

İl	Konut Sayısı
Adana	972.561
Adıyaman	216.744
Diyarbakır	563.295
Elazığ	292.406
Gaziantep	893.558
Hatay	847.380
Kahramanmaraş	481.362
Kilis	74.976
Malatya	345.536
Osmaniye	243.436
Şanlıurfa	718.063
Bölge Toplamı	5.649.317
Türkiye	40.200.000

Kaynak: TÜİK, UAVT, MAKS.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yürütülen hasar tespit çalışması sonucuna göre acil yıkılacak, yıkık veya ağır hasarlı kategorilerine giren toplam konut sayısı 518.009 olarak belirlenmiştir. Orta hasarlı konut sayısı 131.577 ve az hasarlı konut sayı-

sı 1.279.727 olarak tahmin edilmiştir. Bu veriler ışığında deprem sonrasında 2.273.551 kişi doğrudan barınma sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Depremlerin devam eden etkisi ve deprem bölgesindeki koşullar barınma sorununu derinleştirmektedir.

Tablo 20: İl Bazında Hsar Tespit Raporu (6 Mart 2023)

İl	Toplam Acil+Ağır+Yıkık Konut Sayısı	Orta Hasarlı Konut Sayısı	Az Hasarlı Konut Sayısı
Adana	2.952	11.768	71.072
Adıyaman	56.256	18.715	72.729
Diyarbakır	8.602	11.209	113.223
Elazığ	10.156	15.22	31.151
Gaziantep	29.155	20.251	236.497
Kahramanmaraş	99.326	17.887	161.137
Malatya	71.519	12.801	107.765
Hatay	215.255	25.957	189.317
Kilis	2.514	1.303	27.969
Osmaniye	16.111	4.122	69.466
Şanlıurfa	6.163	6.041	199.401
Bölge Toplamı	518.009	131.577	1.279.727

Kaynak: ÇİŞDİB

c-Hasarların Maliyeti:

Acil yıkılacak, ağır hasarlı veya yıkık konutlar bakımından hesaplanan hasar 822,9 milyar TL'dir. Orta hasarlı konutlar bakımından hesaplanan hasar ise 209 milyar TL olmuştur. Buna göre toplam konut hasarı, 1.031,9 milyar TL karşılığı 54,7 milyar dolardır. Diğer yandan, "genel hayata etkili afet" ilan edilen yerlerde ahırlar ve ticarethaneler açısından da hak

sahipliği süreci işletilmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hazırlanan 6 Mart 2023 tarihli Hasar Tespit Raporuna göre deprem bölgesinde ağır hasarlı, acil yıkılacak ve yıkık kategorisinde 14.314 ahır olduğu tespit edilmiştir. Aynı kategoride yer alan ticarethane sayısı ise 94.217 olarak belirlenmiştir. Buna göre, ahırlar ve ticarethaneler için toplam hasar 42 milyar TL karşılığı 2,2 milyar dolardır.

Tablo 21: Konut Sektörü Hasar ve Kayıp Toplamı

	Milyar TL	Milyar Dolar
Hasar		
Kullanılamaz Hale Gelen Konutları Yeniden İnşa Maliyeti	1.032	54,7
Kullanılamaz Hale Gelen Ahırları Yeniden İnşa Maliyeti ²	3	0,2
Kullanılamaz Hale Gelen Ticarethaneleri Yeniden İnşa Maliyeti ¹	39	2
Az Hasarlı Konutlar için Onarım Yardımı ²	12,8	0,7
Kullanılamaz Hale Gelen Konutlardaki Eşya Maliyeti	58,5	3,1
Toplam Hasar	1.145,3	60,7
Kayıp		
Enkaz Kaldırma ve Temizleme Maliyeti ³	29,8	1,6
Ağır Hasarlı+Acil Yıkılacak+Yıkık+Orta Hasarlı Konutlar için Hane Halklarına Ödeme	6,5	0,3
Geçici Barınma	25	1,3
Konaklama ve laşe	40,5	2,1
Toplam Kayıp	101,8	5,3
Hasar ve Kayıp Toplamı	1.247,1	66

Kaynak: SBB (1)Tahmin. 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna göre konutlar, işyerleri ve ahırlar açısından hak sahipliği doğmaktadır.

(2) Az hasarlı konutlar için hak sahipliği doğmamaktadır, ancak hane halkı başına 10 bin TL ödeme yapılmaktadır. Bu ödeneğin onarım için olduğu varsayılmıştır.

(3) Yalnızca konutları kapsamaktadır.

5. KAHRAMANMARAŞ BÜYÜK DEPREMİ DOLAYISIYLA DEVLET YARDIMLARI

1-Afet Konutları:

Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Kahramanmaraş Depremi Raporuna göre, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun ilgili maddeleri uyarınca afete uğrayanların kalıcı konutlarının inşaatı AFAD'ın yetki ve sorumluluğu altındadır. Hak sahiplerine, farklı esaslardaki uygulamalar yoluyla AFAD tarafından konut edindirilmektedir. AFAD tarafından ihale yöntemiyle ve Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi (TOKİ) eliyle afet konutları projeleri yürütülmektedir. Afet konutlarının yer seçimlerinin toplu olarak yapılması durumunda konutlar ihaleli olarak yapılabilmektedir. Bu yöntemle kalıcı konut projeleri AFAD tarafından hayata geçirilebileceği gibi yoğunluğa göre Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile İller Bankası eliyle de gerçekleştirilebilmektedir. Evini Yapana Yardım Yöntemi veya Hazır Konut Temini için Kredilendirme Yöntemi, hak sahiplerinin başvurabileceği diğer seçeneklerdir. Hazır Konut Kredisi Genelgesinde müracaat şartlarını taşıyan hak sahiplerine hazır konut alımı için kredi kullandırılmaktadır. Ağır hasarlı yapılarda, konut

ve ahırlar için ilk 2 yılı ödemesiz 18 yıl eşit taksitle ve faizsiz; işyerlerinde ise ilk 2 yılı ödemesiz 8 yıl eşit taksitle ve yüzde 4 faizle kredilendirme yapılmaktadır. Orta hasarlı yapılarda ise konut ve ahırlar için ilk 2 yıl ödemesiz 8 yıl eşit taksitle ve faizsiz; işyerlerinde ise ilk yıl ödemesiz 3 yıl eşit taksitle ve yüzde 4 faizle kredi kullandırılmaktadır. Kahramanmaraş depremleri sonrasında yapılan duyurular ve atılan adımlar dikkate alındığında özellikle önümüzdeki 1 yıllık dönemde kalıcı konutların yapımına odaklanılacaktır. Hak sahipliği sürecinin işletilmesi ve sayıların belirginleşmesi sonrasında Evini Yapana Yardım veya Hazır Konut Kredisi gibi seçenekler de uygulamaya alınabilecektir. Diğer yandan, Olağanüstü Hal Kapsamında Yerleşme ve Yapılaşmaya İlişkin 126 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 9. maddesi ile kalıcı konut yapımı süreciyle ilgili yeni yetkiler tanımlanmıştır. Kararnameye göre AFAD tarafından; Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ve Bakanlığın bağlı, ilgili ve ilişkili kurum, kuruluşlar ile bunların iştiraklerine, akdedilecek protokoller çerçevesinde konut, işyeri ve altyapı tesisleri ile bunlar için gerekli her tür ve ölçekte harita, etüt, proje, imar planı, parselasyon gibi mühendislik hizmetlerinin yaptırılabilmesi ya da hak sahibi olanlara verilmek üzere yapılan konut veya işyerlerinin bu idarelerden satın alınabilmesi mümkün hale gelmiştir.

Tablo 22: Afet Konutları Programı

İl	Planlanan Konut Sayısı	Planlanan Köy Evi Sayısı
Adana	1.900	7
Adıyaman	47.350	13.987
Diyarbakır	6.000	716
Elazığ	4.500	1.602
Gaziantep	27.150	6.506
Kahramanmaraş	88.500	18.874
Malatya	66.230	21.549
Hatay	146.650	14.997
Kilis	1.800	1.368
Osmaniye	12.425	2.731
Şanlıurfa	3.000	812
Bölge Toplamı	405.505	83.149

Kaynak: ÇŞİDB

Bu kapsamda AFAD tarafından, ÇŞİDB'ye ve Bakanlığın bağlı, ilgili ve ilişkili kurum, kuruluşları ve bunların iştiraklerine kaynak aktarımı yapılabilecektir. Bölgede hasar tespit çalışmalarının tamamlanması ve hak sahipliği sürecinin işletilmesi sonrasında inşa edilecek konut sayıları ve bu konutların hangi kurumlar aracılığıyla yapılacağı netleşebilecektir. 3 Mart 2023 tarihi itibarıyla 11 ilde inşaatı planlanan konut sayıları yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Deprem bölgesinde planlanan 405.505 konuta ilave olarak 83.149 köy evi inşa edilecektir. Köy evlerinin güvenli, sağlıklı, özgün mimariye uygun şekilde, ahır ve bahçesi ile birlikte inşa edilmesi planlanmaktadır. Planlanan 405.505 konutun inşaat maliyetinin arsa bedeli hariç 608,3 milyar TL (32,2 milyar dolar) olacağı hesaplanmıştır. Köy evlerinin yaklaşık maliyeti ise 192,7 milyar TL (10,2 milyar dolar) civarında belirlenmiştir. Kalıcı afet konutlarının yapımında planlama ve uygulamaya ilişkin yetki ve görevleri ve hızlı inşaat süreçleri nedeniyle TOKİ en önemli aktörlerden biridir. TOKİ tarafından üretilen konut-

lar altyapıları ve sosyal tesisleri ile birlikte projelendirilmekte, binaların afetlere dayanıklılığı gözetilmektedir. TOKİ tarafından ayrıntılı jeolojik etüt çalışmaları kapsamında belirlenen yerlerde mikro bölgeleme ve zemin etüt çalışmalarının tamamlanması sonrasında Mart 2023'te 11 ilde temel atılması hedeflenmiştir. Konutların radye temel üzerine tünel kalıp sistemiyle yöresel mimariye uygun, zemin artı 3-4 katı geçmeyecek şekilde inşa edilmesi planlanmıştır. Afet konutları için hak sahipliği kesinleşen vatandaşlara önemli bir indirimle, maliyetin altında, 2 yıl ödemesiz ve 20 yıl vadeli olacak şekilde program yapılmaktadır. Önümüzdeki dönemde TOKİ tarafından 100 bin konutun inşaatına başlanması için AFAD'a ilk aşamada 30 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir.

2-Ayni ve Nakdi Yardımlar:

Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Kahramanmaraş Depremi Raporunda belirtildiği üzere, depremden etkilenen hanehalkına yönelik yapılan ayni ve nakdi yardımlar dolayısıyla toplam 128 milyar

TL tutarında bir kaynağa ihtiyaç duyulacağı tahmin edilmektedir.

• Hane başına yapılan 10 bin TL tutarındaki destek ödemesi tutarının toplamda 19,3 milyar TL'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. • Evi yıkık, acil yıkılacak, ağır ve orta hasarlı olan hane halkına 15 bin TL taşınma yardımı ve bunlardan ev sahibi olana aylık 5 bin TL, kiracı olana aylık 3 bin TL olmak üzere bir yıllık yapılacak kira yardımlarının toplam tutarının 33 milyar TL'yi bulacağı öngörülmektedir. • Depremde hayatını kaybedenlerin yakınlarına acil ihtiyaçları için yapılacak olan 100 bin TL tutarındaki yardım ile deprem bölgesi dışındaki illere kendi araçlarıyla giden depremzedelere yapılan yakıt yardımının toplam tutarının 2,2 milyar TL'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. • Depremden etkilenen depremzedelerin geçici barınmaları için çadır, çadır içi malzeme (battaniye, yatak, yastık çarşaf seti, ısıtıcı vb.) ve konteyner alımı için yapılacak harcamaların 25 milyar TL'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. • Dep-

remzedelerin konaklama ve işe giderleri için tahmini olarak 40,5 milyar TL harcama yapılacağı değerlendirilmektedir.

Ülke çapında, afet anında ihtiyaç duyulacak malzemelerin zamanında ulaştırılabilmesini sağlamak amacıyla merkezi illerde AFAD'ın 27 afet bölgesel lojistik deposu ve 54 lojistik destek deposu; Türk Kızılayının ise 35 lojistik deposu bulunmaktadır. Bunlara ilaveten özellikle büyük şehir belediyeleri olmak üzere yerel yönetimlerin de çadır, battaniye gibi acil ihtiyaç malzeme depoları bulunmaktadır. Kahramanmaraş depremlerinde bu depolarda yer alan malzemeler vatandaşların kullanımına sunulmuştur. Depremden etkilenen 11 ildeki DASK poliçe sayısı 1.143.249'dur. ÇŞİDB'nin yaptığı yıkık, acil yıkılacak ve ağır hasarlı bina hasar tespitleri DASK tarafından da kullanılmaya başlanılarak yıkık binalar için tazminat süreçleri başlatılmıştır. 2023 Mart başı itibarıyla, yapılan hasar ihbar sayısı 326.895'e, ödenen tazminat tutarı ise 2,0 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Tablo 15: DASK İhbar Dağılımı

Hasar Boyutu	Adet	Oran (%)
Ağır	23.197	7
Pert	12.590	4
Hafif	268.794	82
Orta	22.314	7
Genel Toplam	326.895	100

Kaynak: DASK. İhbar sırasında sigortalı beyanı esas alınmıştır.

3-Diğer Yardımlar:

Yukarıda belirttiğimiz afet konutları ve yardımların yapımının yanı sıra afetzedelere acil ve geçici barınma hizmeti sunulmaktadır.

Bu kapsamda, Afetin büyüklüğü ve

etkileme alanı ile mevsimsel şartlara göre çadır kent, konteyner kent veya prefabrik konutlar, acil ve geçici barınma çözümleri için TOKİ ve AFAD'ın mevcut stok durumuna göre yeni ihtiyaçlar için talep alınması ve ek finansmanlar, acil ve geçici

barınma alanlarının güvenli, sağlık standartlarına uygun, sosyal ihtiyaçlar, acil ve geçici barınma alanlarında aile bütünlüğünü de korumak üzere çeşitli büyüklüklerde barınma hizmeti sağlanmaktadır.

Deprem bölgesinde, 32.819 AFAD gönüllüsü çadır kurulumu ve sökülmesi, malzeme dağıtımı ve tasnifi ile insani yardım konularında destek sağlamıştır. Deprem bölgesinde, beslenme ihtiyacının karşılanması için Türk Kızılayı, AFAD, Milli Savunma Bakanlığı (MSB), Jandarma Genel Komutanlığı ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) tarafından gönderilen 369 mobil mutfak kurulmuştur. Deprem sonrasında, AFAD, ÇŞİDB ve Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) başta olmak üzere kamu kurumlarının acil harcamalarını karşılayabilmek amacıyla acil yardım ödeneği kullanılmış ve ilk etapta 87 milyar TL tutarında kaynak ayrılmıştır.

6. KAHRAMANMARAŞ BÜYÜK DEPREMİNİN GENEL HAYATA TE-SİRİ

1-Afetlerin Genel Hayata Etkililiği:

Afetlerin Genel Hayata Etkililiğine İlişkin Temel Kurallar Hakkında Yönetmeliğin 2. maddesi uyarınca, meydana gelen bir afetten:

a) 100 haneye kadar olan köylerde ve bucaklarda mevcut konutlardan en az 1/10 ununun,

b) 100 haneden fazla olan köylerde ve bucaklarda en az 10 konutun,

c) Nüfusu, 5 bine kadar olan ilçe ve illerde en az 20 binanın,

d) Nüfusu, 5 bin ile 10 bine kadar olan ilçe ve illerde en az 25 binanın,

e) Nüfusu, 10 bin ile 30 bine kadar olan ilçe ve illerde en az 30 binanın

f)"Nüfusu, 30 bin ile 50 bine kadar olan ilçe ve illerde en az 40 binanın

g)"50 binden fazla ilçe ve illerde en az 50 binanın" yıkılması veya bir daha oturulamayacak veya kullanılamayacak derecede ağır hasar görmesi halinde afet o yer genel hayatına etkilidir.

Ayrıca,

a) Afet sebebiyle ölü veya ağır yaralıların bulunması, b) Tarım ürünlerinden en az 1/3'ünün zarar görmüş olması, c) Büyük ve küçük baş hayvanın telef olması, d) O yerde kışların çok şiddetli ve inşaat mevsiminin kısa süreli olması, e) O yerdeki kamu tesislerinin (yol, su, elektrik, kanalizasyon v.s.) kullanılamayacak veya çalışmayacak derecede hasar görmüş olması, f) Ulaşım imkanlarının çok sınırlı olması durumlarında genel hayata etkililik kararı alınmaktadır. Meydana gelen veya gelmesi muhtemel olan afetlerin genel hayata etkili olup olmadığına Türkiye Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) karar vermektedir.

2-Kanun Değişikliği:

6/2/2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telifisi İçin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında 14.07.2023 tarih ve 7456 sayılı Kanunla 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

Buna göre, "GEÇİCİ MADDE 27-

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde bu Kanundan faydalanmak suretiyle inşaat kredisi verilmesini ya da bina yaptırılmasını isteyenlerin hak sahipliği başvurusunun yapılacağına dair duyuru, mahallinde mülki idare amirliğince ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı resmi internet sitesinde ilan edilir. Duyuruda, ilan tarihinden itibaren iki ay içinde mahallinde mülki idare amirliklerine veya Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca belirlenen başvuru merkezlerine yazılı olarak ya da e-Devlet Kapısı üzerinden başvuru yapılabileceği belirtilir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı gerektiğinde başvurular için en fazla bir ay ek süre verebilir. Başvuru sonuçları, mahallinde mülki idare amirliğince, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı resmî internet sitesinde ve e-Devlet Kapısı üzerinden ilan edilir. Bu fıkra uyarınca yapılacak ilanlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçer. Hak sahibi kabul edilmeyenler, onbeş gün içinde mahallinde mülki idare amirliklerine veya Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından belirlenen başvuru merkezlerine yazılı olarak ya da e-Devlet Kapısı üzerinden itiraz edebilirler.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı fen heyetleri tarafından tespit edilmiş olan yıkık veya ağır hasarlı konut, işyeri ve ahır sahibi afetzedeler için bu Kanun hükümleri gereğince hak sahibi olmak ve borçlandırmaları yapılmak kaydıyla konut, işyeri, ahır ve her türlü

altyapı ve sosyal donatıların inşası veya kredi desteği sağlanmasına ilişkin olarak 29'uncu maddenin sekizinci fıkrasında belirtilen hususlar aranmaksızın işlem yapılır. Ayrıca belirtilen işlemlerin yapılmasında aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan kısıtlamalar da uygulanmaz.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde orta hasarlı olarak tespit edilen ve güçlendirilmesi fen ve sanat kurallarına göre elverişli olmadığı için yıktırılan konut, işyeri ve ahırla ilgili 29'uncu maddenin üçüncü ve sekizinci fıkraları hariç olmak üzere, ağır hasarlı konut, işyeri ve ahıra ilişkin hükümleri uygulanır.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi amacıyla uluslararası kuruluşlardan sağlanacak dış kredi ve hibelerle finanse edilecek projelerin uygulanması dolaşısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu-kadastro işlemleri, satın alınacak yahut yeniden inşa edilecek veya onarılacak taşınır ve taşınmaz mallarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler, yapım işleri ve altyapı ile ilgili her türlü belediye işlemleri ve bu uygulamadan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler her türlü vergi, resim, katılma payı, ücret ve harçtan müstesnadır.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi amacıyla yürütülen ulusal ve uluslararası projeler kapsamında bulunan her

türlü prefabrik, konteyner ve benzeri geçici barınma malzemesi, yapı malzemesi, makine (kamu kurum ve kuruluşları için alınacak iş ve yapı makineleri dâhil), afet ve acil durum faaliyetlerinde kullanılacak motorlu taşıtlar, araç, gereç, teçhizat, alet, edevat, cihaz ve yedek parça, afet ve acil durum faaliyetleri kapsamında kullanılacak yardım malzemeleri, afet ve lojistik donanımı, teçhizatı, nakil vasıtaları ve taşıtları Ticaret Bakanlığının uygun görüşü alınarak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca ithal edilebilir veya ithal ettirilebilir. İthal edilen bu mallar gümrük vergisi ve bu vergi ile birlikte alınan her türlü vergi, resim, harç, fon ve diğer mali mükellefiyetlerden müstesnadır.”

3-Kahramanmaraş Büyük Depremi- nin Ülkemizin Tamamına Tesirleri:

Görülmemiş yıkım ve yaşanmamış bir felaket sonrası, deprem bölgesindeki yalnız 11 il değil, tüm Ülkemiz Kahramanmaraş Büyük Depreminden etkilendi. Deprem bölgesinde yaşayan halkın büyük kısmı hemen deprem akabinde yaşadığı yeri terketti. Deprem bölgesinden ayrılan halkımızın büyük kısmı tekrar deprem bölgesine dönmüş olsalar da deprem bölgesine dönmeyerek başka yerlerde yaşamayı seçenler de vardır. Bu durum başta gayrimenkul piyasası olmak üzere tüm piyasayı ve ekonomiyi olumsuz etkilemiştir.

Deprem dolayısıyla meydana gelen yıkımlardan dolayı meydana gelen finansman ihtiyacı yaklaşık 1.995 milyar TL (103,6 milyar Dolar) düzeyindedir. Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Kahramanmaraş Depremi Raporuna göre, depremin Türkiye ekonomisi üzerindeki toplam yükün içerisinde en önemli bileşenini yüzde 54,9 oranıyla konut hasarı oluşturmaktadır (1.073,9 milyar TL/56,9 milyar dolar). İkinci ağırlıklı hasar kalemi ise kamu altyapısı ve hizmet binalarındaki yıkımdan oluşmaktadır (242,5 milyar TL/12,9 milyar dolar). Konut hariç özel kesim hasarı ise (222,4 milyar TL 11,8 milyar dolar) diğer bir ağırlıklı hasar kalemi olarak tahmin edilmektedir. Bu kalemin içerisinde imalat sanayii, enerji, haberleşme, turizm, sağlık ve eğitim sektörleri ile küçük esnaf hasarı ve ibadethaneler yer almaktadır. Ayrıca, sigortacılık sektörü kayıpları ve esnafın gelir kayıpları ile makroekonomik etkiler dikkate alındığında, deprem yol açtığı felaketinin Türkiye ekonomisi üzerindeki toplam yükünün yaklaşık 1.995 milyar TL (103,6 milyar dolar) düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu büyüklüğün 2023 yılı milli gelirin yaklaşık yüzde 9’una ulaşabileceği öngörülmektedir.

Bu durumu bir tabloda şöyle gösterebiliriz.

Tablo 66: Toplam Maliyet - Hasar ve Acil Harcama

Toplam Maliyet Tahmini (1)	Milyar TL	Milyar USD	GSYH Oranı
Acil Harcama	128,0	6,8	0,6
Kamu Kesimi Hasar Tahmini (2)	242,5	12,9	1,1
Özel Kesim Hasar Tahmini (3)	222,4	11,8	1,0
Konut Zarar Tahmini (Acil Yıkılacak+Yıkık+Ağır ve Orta Hasarlı Konut)	1.073,9	56,9	5,0
Ev içi Eşya Maliyeti	58,5	3,1	0,3
Hafriyat Maliyeti (100-120 milyon Metreküp)+Konkasör (Kamu+Özel)	41,9	2,2	0,2
Özel Motorlu Araç Hasarı (4)	6,1	0,3	0,0
Ara Toplam	1.773,2	94,0	8,2
Motorlu Taşıt Sigorta Ödemesi Maliyeti (4)	1,2	0,1	0,0
DASK (5)	36,4	1,9	0,2
Esnaf Gelir kaybı (6)	13,9	0,7	0,1
GSYH Çıktı Kaybı (7)	130	6,9	0,6
Genel Toplam	1.955	103,6	9,0

(1) 01/03/2023 Tarihi itibarıyla tespit edilen hasar üzerinden yapılan tahmin.

(2) Kamu hizmet binaları ve makine teçhizat dâhil sahadan bildirilen tutar.

(3) Esnaf, Sanayi, ibadethane dâhil.

(4) SEDDK bölgesel motorlu taşıt sigorta bilgilerinden derlenmiş.

(5) Bölgeden toplam ihbar sayısı ve hasar üzerinden DASK'tan elde edilen tahmin.

(6) Kira geliri ve gayrimenkul sektörü gelir kayıpları ve ilgili bankacılık sektörü kayıpları hariçtir.

(7) GSYH çıktı kaybı üzerinden cari kur ile hesaplanan zımni tutardır.

7. SONUÇ:

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli peş peşe iki büyük deprem hayatımızı derinden etkiledi ve halen de etkilemeye devam ediyor. Yıkıldık, sarıldık ve toplum olarak hepimiz zor bir süreçten geçiyoruz. Bu süreci inşallah birlik ve beraberlik içerisinde atlatacağız. Devletimizin her zaman olduğu gibi deprem ve tüm afetlerde de vatandaşlarının yanında olduğu, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşıladığı çok açıktır.

İnşallah, Ülke ve toplum olarak bir daha bu tür felaketlerle karşılaşmaz ve bir daha acılar yaşamayız.

Bu hususta tek dileğimiz şudur: “Bu son büyük depremden gereken dersleri alarak tedbirleri en üst seviyede ve ciddi olarak geliştirmek.” Göstermelik ve günü kurtaran tedbirler değil, ciddi ve köklü tedbirler şarttır. Aksi halde muhtemel depremlerden daha fazla etkileniriz ve daha fazla yıkım olur.

Suat ŞİMŞEK*

HAZİNE TAŞINMAZLARININ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNUNA GÖRE BELEDİYELERE DEVRİ-2

1. GİRİŞ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 45. maddesine göre, kamu idareleri, görmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinde kullanılacağına ve amacına uygun kullanılmaması halinde geri alınacağına dair tapu kütüğüne şerh konulması kaydıyla taşınmazlarını, diğer kamu idarelerine bedelsiz olarak devredebilir. Hazine taşınmazları da bu hüküm kapsamında belediyelere devredilebilmektedir.

Hazine taşınmazlarının 5018 sayılı Kanun'un 45. maddesine göre belediyelere devri konusunda hazırlanmış olduğumuz makalenin Mayıs 2023 sayısından yayımlanan ilk yazısında, Hazine taşınmazlarının 5018 sayılı Kanun'a göre devredilebilmesinin şartları izah edilmiştir. Bu bölümde ise devir işlem süreci, devredilen taşınmazın geri alınması ve devir konusu ile ilgili diğer hususlar izah edilecektir.

A. Devir İşlem Süreci

1. Devir Başvurusunun Yapılması

Hazine taşınmazlarının 5018 sayılı Kanun kapsamında devir süreci, devir talep eden belediyenin talep yazısı ile başlar. Devir talebinde bulunan kamu idaresi, taşınmazı hangi kamu hizmetinde kullanacağını talep yazısında açık olarak belirtir.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 14. maddesine göre, devredilmesi istenilen taşınmaz hakkında;

a) Hazineye ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında ise, bulunduğu yer defterdarlığı veya malmüdürlüğüne ya da Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğüne,

b) Belediyeler ve il özel idareleri ile bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idarelere ait ise, ilgili belediye ve il özel idaresi ile bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareye,

c) Diğer kamu idarelerine ait ise, maliki kamu idarelerinin merkez birimine, müracaat edilerek tahsis veya devir talebinde bulunulur.

* Daire Başkanı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü

Her ne kadar Hazine taşınmazları ile ilgili olarak bu maddede “defterdarlık”, “malmüdürlüğü” ve “Maliye Bakanlığı” ibaresi geçmekte ise de Milli Emlak Genel Müdürlüğü, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bağlanmıştır. Keza 5018 sayılı Kanun’un 47. maddesinde yer alan “Maliye Bakanlığınca” ve “Maliye Bakanlığı” ibareleri, 09.07.2018 tarih ve 30473 (3. mük.) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 213. maddesiyle “Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca” ve “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu nedenle Yönetmelikteki bu ifadeleri, “Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü”, Kaymakamlık Milli Emlak Servisi (varsa Milli Emlak Müdürlüğü) ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü olarak algılamak ve başvuruları bu birimlere yapmak gerekir.

Talep yazılarında aşağıdaki bilgilere yer verilir ve belgeler yazıya eklenir:

- Taşınmazın tapuda kayıtlı olduğu ili, ilçesi, mahallesi veya köyü, mevkii, pafta, ada ve parsel numarası veya cilt, sayfa ve sıra numarası, cinsi, yüzölçümü,
- Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yer ise, bulunduğu ili, ilçesi, mahallesi veya köyü, mevkii, sınırlarını ve yüzölçümünü gösterir ölçekli kroki,
- Tamamının mı, bir kısmının mı istendiği, bir kısmı isteniyorsa, miktarı ile paftası üzerinde yeri işaretlenmiş basit krokisi,

ç) İmar planı içinde olması halinde, onaylı plan örneği, planda ayrıldığı amaç,

d) Üzerinde inşaat yapılacak ise, avan projesi, yatırım programına alınıp alınmadığı, alınmış ise proje numarası ve proje için gerekli arazi veya arsa miktarı.

2. Devir Talebi Hakkında Milli Emlak Taşra Birimlerinde Bakanlığa Bilgi ve Belgeler

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsis ve Devri Hakkında Yönetmeliğe göre devir yetkisi; kamu idarelerinin il biriminde ise, ilçe birimi tarafından il birimine, merkez biriminde ise, il birimi tarafından merkez birimlerine yazılacak talep yazılarında, istenilen taşınmazla ilgili aşağıdaki bilgilere yer verilir ve belgeler yazıya eklenir.

- Taşınmazın, tahsisine veya devrine engel bir durumunun olup olmadığı, varsa neler olduğu,
- İmar planı içinde kalıp kalmadığı, plan içinde ise, plan türünün (çevre düzeni planı, nazım plan, uygulama imar planı gibi) ne olduğu, planda ne kadarının hangi amaca ayrıldığı,
- 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamında kalıp kalmadığı,
- Hangi amaçlarda kullanılmak için istenildiği,
- Herhangi bir kamu hizmetine tahsisli olup olmadığı,
- Halen hangi amaçta ve ne şekilde kullanıldığı,
- Üzerinde muhdesat varsa, cinsi ve kime ait olduğunu da belirleyen mahallinde düzenlenmiş tespit tutanağı,

g) Üzerinde inşaat yapılacak ise, yatırım programına alınıp alınmadığı, alınmış ise yatırım proje numarası,

ğ) Kısmen talep ediliyor ise, istenen kısmın ifrazının mümkün olup olmadığı,

h) Hazineye ait veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında ise genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine, diğer kamu idarelerine ait ise malik kamu idaresine gerekli olup olmadığı,

ı) Merkezde dosyasının olup olmadığı, varsa dosya numarası ile en son yapılan yazışmanın tarih ve sayısı,

i) Tapuda kayıtlı olması halinde, en son durumu gösteren, beyanlar ve şerhleri de içeren tapu kayıt örneği ile tapu senedi veya çaplı tasarruf vesikası,

j) Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yer ise, bulunduğu ili, ilçesi, mahallesi veya köyü ve mevkii, sınırlarını ve yüzölçümünü gösterir ölçekli krokisi,

k) İmar planı içinde kalması halinde plan örneği,

l) 3621 sayılı Kıyı Kanunu kapsamında kalması halinde, kıyı kenar çizgisi işlenmiş pafta örneği,

m) Tahsisini veya devrini talep eden kamu idaresinin mahallî birimlerinin, merkez birimlerinden alacağı uygun görüş yazısının örneği,

n) Tahsisi veya devri konusunda yerel birimin görüşü.

Taşınmazın tahsis ya da devrine engel bir durum varsa, bu bilgi ve belgeler yerine bunu tespit eden bilgi ve belge yeterli olup diğer bilgi ve belgeler gönderilmez.

Ayrıca, aşağıda açıklanacağı üzere, Hazine taşınmazlarının belediyelere 5018

sayılı Kanuna göre devrinde Milli Emlak genel Müdürlüğü yetkilidir. Bu nedenle yukarıda sayılan bu bilgi ve belgelerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı taşra milli emlak birimleri tarafından bu Bakanlığa (Milli Emlak Genel Müdürlüğü) gönderilmesi gerekmektedir.

3. Devir Kararı

a) Devir Yetkisi ve Kararı

Yönetmeliğin 12. maddesine göre, devir yetkisi taşınmazın maliki kamu idaresine aittir. Yönetmeliğin 21. maddesine göre, kamu idareleri tahsis ve devir yetkilerini sınırlarını açıkça belirtmek suretiyle alt birimlerine veya yerel birimlerine devredebilirler. Tahsis veya devir yetkisi yerel birimlere devredilmiş ise; tahsis, devir, tahsis kaldırma ve geri alma talepleri merkeze gönderilmeksizin mevcut mevzuata göre yerel birimlerce değerlendirilerek sonuçlandırılır.

Hazineye ait taşınmazların devir yetkisi ise, özel bir hüküm olmadıkça Bakanlığa aittir. **Hazine taşınmazlarının 5018 sayılı Kanun kapsamında belediyelere devrinde milli emlak taşra birimlerine yetki devri yapılmamıştır. Bu nedenle bu konuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Milli Emlak Genel Müdürlüğü) yetkilidir.**

Devir kararları bu Genel Müdürlük tarafından alınmakta ve devir işlemlerinin tamamlanması için taşra birimlerine talimat verilmektedir.

b) Devir Kararında Öncelik

Yönetmeliğin 23. maddesine göre, aynı taşınmaz hakkında birden fazla kamu idaresinin devir talebinin bulunması halinde;

a) Taşınmazın imar planı ile kullanım durumu belli ise, planda belirtilen kamu hizmetini yapacak kamu idaresinin,

b) Taşınmaz plansız alanda veya plandaki kullanım amacı “kamu hizmet alanı” olarak belirlenip ayrıntılı bilgi verilmemiş ise, sırasıyla genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, devir talepleri hariç düzenleyici ve denetleyici kurumlar, sosyal güvenlik kurumları, belediyeler, il özel idareleri, köy tüzel kişilikleri, belediyelere bağlı ve belediyelerin kurdukları veya üye oldukları birlik ve idarelerin, il özel idarelerine bağlı ve il özel idarelerinin kurdukları ve üye oldukları birlik ve kamu idarelerin,

talepleri öncelikle değerlendirilir.

4. Taşınmazın Devri ve Tapu Kütüğüne Şerh Konulması

Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nün devir kararı almasından ve taşra birimlerine talimat verilmesinden sonra taşınmaz ilçede ile Kaymakamlık Milli Emlak Şefliği (varsa Milli Emlak Müdürlüğü), taşınmaz ilde ise Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (Milli Emlak Müdürlüğü veya varsa Milli Emlak Dairesi Başkanlığı) tarafından devir işlemleri gerçekleştirilmektedir.

Yönetmeliğin 13. maddesine göre, bedelsiz devredilen taşınmazın tapu kütüğüne; “*Bu taşınmazın mülkiyeti (bu boşluğa, devir eden kamu idaresinin ismi yazılır)*’e/a ait iken, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 45 inci maddesinin üçüncü fıkrası gereğince; (bu boşluğa, taşınmazın hangi kamu hizmetinde kullanılacağı yazılır)’de/da kullanılmak kaydı ile (bu

boşluğa, kendisine devir yapılan kamu idaresinin adı yazılır)’e/a bedelsiz olarak devredilmiştir. Bu taşınmaz devir amacı dışında kullanılamaz ve aynı amaçla dahi olsa üçüncü kişilere devredilemez. Devir amacına uygun olarak kullanılmadığının tespiti veya üçüncü kişilere devredilmesi hâlinde, eski maliki kamu idaresinin talebi üzerine, devralan kamu idaresinin muvafakatine veya her hangi bir hükme gerek olmaksızın tapu idaresince devreden kamu idaresi adına resen tescil edilir.” şeklinde şerh konulur.

5. Taşınmazın Teslimi

Tapudaki devir işleminden sonra devralan kamu idaresine, bir tutanak düzenlenmek suretiyle teslim edilir. Tutanakta; teslim tarihi, taşınmazın durumu, varsa üzerindeki bina ve tesisler, özelliklerinin neler olduğu ayrıntılı biçimde belirtilir.

6. Devir Masrafları

Yönetmeliğin 26. maddesine göre, devre konu taşınmazın ifraz, tevhit, tescil, tespit ve benzeri tüm işlemlerin masrafları tahsis veya devir talebinde bulunan kamu idaresi tarafından karşılanır.

B. Devir Amacının Değiştirilmesi

Yönetmeliğe göre devir amacının değiştirilmesi mümkündür. Yönetmeliğin 18. maddesine göre, devredilen kamu idaresi tarafından devre konu taşınmazın tahsis veya devir amacının değiştirilmesinin istenilmesi halinde, taşınmaz hakkında aşağıdaki bilgi ve belgelerle birlikte, taşınmazın özelliklerinde değişiklik olmuş ise buna ilişkin bilgi ve belgeler gönderilir.

- İmar planı içinde olması halinde, onaylı plan örneği, planda ayrıldığı amaç,

- Üzerinde inşaat yapılacak ise, avan projesi, yatırım programına alınıp alınmadığı, alınmış ise proje numarası ve proje için gerekli arazi veya arsa miktarı.
- Hangi amaçlarda kullanılmak için istenildiği,
- Halen hangi amaçta ve ne şekilde kullanıldığı,
- İmar planı içinde kalması halinde plan örneği,
- Tahsisini veya devrini talep eden kamu idaresinin mahallî birimlerinin, merkez birimlerinden alacağı uygun görüş yazısının örneği,
- Tahsisi veya devri konusunda yerel birimin görüşü.

C. Devredilen Taşınmazın Geri Alınması

1. Genel Olarak

Yönetmeliğin 12. maddesine göre, kamu idarelerine devredilen bu taşınmazlar, hizmetin devamı süresince kullanılabilir. Ancak bu taşınmazların devir amacının ortadan kalkması veya amacına uygun kullanılmaması halinde, maliki kamu idaresince geri alınabilir.

Devir amacının ortadan kalkması halinde geri alma işlemi, adına devir yapılan idarenin isteği üzerine de, devreden malik kamu idaresi tarafından yapılabilir.

2. Geri Alma Gerekçeleri

Geri almanın en önemli gerekçesi taşınmaz devir amacında kullanılmamasıdır. Ayrıca Yönetmeliğin 9. maddelerinde belirtilen sebeplerle de geri alınabilir. Buna göre taşınmaz aşağıdaki sebeplerle geri alınabilir:

- a) Kamu hizmetinin sona ermesi,
- b) Taşınmazın tahsis amacı dışında kullanılması veya maliki kamu idaresinin izni olmaksızın üçüncü kişilere kullanılması,
- c) Taşınmazın en az iki yıl boş bırakılması veya hiç kullanılmaması,
- ç) Taşınmazın tahsis amacının değişmesi,
- d) İmar plânıyla, taşınmazın başka bir amaca ayrılması,
- e) Yönetmeliğin 8. maddesinde belirtilen tedbirleri alma ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi,
- f) Tahsis amacının ortadan kalkması.

3. Geri Alma Kararı

Devredilen taşınmazın devir amacının ortadan kalkması halinde, taşınmazın geri alınması amacıyla, adına devir yapılan kamu idaresi tarafından, taşınmazın devrini yapan malik kamu idaresine; taşınmazın maliki kamu idaresi tarafından, tahsisi yapılan veya devredilen taşınmaz hakkında yapılacak periyodik kontrollerde, devir edilen taşınmazın geri alınmasının gerekmesi halinde, malik kamu idaresinin bu işle görevli alt birimleri tarafından, devre yetkili birimlerine aşağıdaki bilgiler gönderilir.

Taşınmazın;

- a) Tahsis veya devir yazısının tarih ve sayısı,
- b) Tahsisinin kaldırılması veya geri alınması talebinin gerekçesi ve en son kullanım durumu,
- c) Tahsisinin kaldırılması veya geri alınmasına ilişkin yerel birimin görüşü.

Kamu idaresinin ve Hazine taşınmazlarında Milli Emlak Genel Müdürlüğünün kararı ile taşınmazın geri alınmasına karar verilir.

4. Geri Alma Şekli

Devredilen kamu idaresi taşınmazın devreden kamu idaresine tapuda devrine muvafakat eder ise taşınmaz devreden kamu idaresi adına tescil edilir.

Devredilen kamu idaresi taşınmazın devreden kamu idaresine tapuda devrine muvafakat etmez ise devreden kamu idaresinin tapu iptali ve tescil davası açması gerekir.

5. Geri Almanın Sonuçları

Yönetmeliğin 24. maddesine göre, geri alınmasına karar verilen taşınmaz, maliki kamu idaresi tarafından tapudaki geri alma işleminden sonra, bir tutanak

düzenlenmek suretiyle teslim alınır. Tutanağta, teslim alınma tarihi ile teslim tarihindeki durumuna göre, noksanlıklar ve fazlalıklar ayrıntılı biçimde belirtilir.

Geri alınan taşınmazın üzerine, devralan kamu idaresi tarafından yapılan bina ve tesisler, bedelsiz olarak maliki kamu idaresine geçer. Bunlar için malik kamu idaresince her hangi bir bedel veya tazminat ödenmez. Ancak, bu taşınmazın, devralan kamu idaresi ile satış, trampa, arsa ve/veya kat karşılığı inşaat, irtifak hakkı tesisi gibi mülkiyete ilişkin tasarruflı işlemlere konu edilmesi halinde, halen aynı kamu idaresi tarafından kullanılıyor olması kaydıyla bu bina ve tesisler bedel hesabında dikkate alınmaz, bu taşınmaz ile üzerindeki bina ve tesisler için ecrimisil istenilmez, tahsil edilmiş olanlar iade edilmez.

AKRABALARIN AYNI İHALEDE TEKLİF VERMESİ

Avukat Necati TORUN*

ANAHTAR KELİMELER:

İhale, Yasak, Aynı, Akriba, Baba, Oğul

1. GİRİŞ:

Kamu ihaleleri alım satım kiralama olarak çeşitlenmekle birlikte ülkemizde her daim ilgi çekici bir alan olagelmıştır.

Genel olarak istekliler ihale ilanı ve bereberinde verilen dokümana bağlı olarak tekliflerini sunmakta, ihale günü ve saatinde en uygun teklifi veren istekli ihale komisyon kararı ile belirlenmekte; böylece ihalenin yüklenicisi ilan edilmekte ve sonuç olarak yüklenici ile idare arasında bir sözleşme imzalanmaktadır.

İhalelere katılmak isteyen firmaların uymaları gereken kurallar, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yer almaktadır. Bu Kanunda yer alan kurallardan bir tanesi de cezai yaptırım olan ihalelerden yasaklanmanın hangi hallerde uygulanacağı ve ihalelere yasaklı olan kişilerinde ihalelere katılamayacağına dair düzenlemelerdir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yasak fiil ve davranışları ayrıntılı olarak

belirtmekle birlikte hangi olayların yasak fiil ve davranış olduğu daha çok Kamu İhale Kurulu ve sürecin devamındaki idari yargıda alınan yargı kararları ile ortaya konulmaktadır. Son zamanlarda sıklıkla karşılaşılan akrabaların aynı ihalede teklif vermesinin ihale sürecindeki etkisi makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. 4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU ÇERÇEVESİNDE İHALELERDEN YASAKLANMA

Kamu ihalelerinden yasaklanma istekli firmalar açısından ağır bir yaptırım olmakla beraber diğer şirketlerin hukuki haklarının korunması açısından da zaman zaman uygulanması gereken bir yaptırım kararıdır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Yasak fiil ve davranışlar" başlıklı 17'nci maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup makalemizin konusunu teşkil eden akrabaların ihaleye katılması ile ilgili olarak yasak fiil ve davranış ilgili maddede aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir;

"İhalelerde aşağıda belirtilen fiil veya davranışlarda bulunmak yasaktır:

* Avukat- İhale Hukuku Uzmanı

d) Alternatif teklif verebilme halleri dışında, ihalelerde bir istekli tarafından kendisi veya başkaları adına doğrudan veya dolaylı olarak, asaleten ya da vekâleten birden fazla teklif vermek.

Aynı Kanun'un "İhalelere katılmaktan yasaklama" başlıklı 58'inci maddesinde de yasaklamayı gerektiren hallerin tespiti durumunda istekliler için uygulanacak yaptırımın süresi ve temel yasaklanmaya yönelik usul kuralları düzenlenmektedir. İlgili Kanun düzenlemesinde;

"Madde 58- 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilenler hakkında fiil veya davranışlarının özelliğine göre, bir yıldan az olmamak üzere iki yıla kadar, üzerine ihale yapıldığı halde mücbir sebep halleri dışında usulüne göre sözleşme yapmayanlar hakkında ise altı aydan az olmamak üzere bir yıla kadar, 2 nci ve 3 üncü maddeler ile istisna edilenler dahil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklama kararı verilir. Katılma yasakları, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili veya bağlı bulunulan bakanlık, herhangi bir bakanlığın ilgili veya bağlı kuruluşu sayılmayan idarelerde bu idarelerin ihale yetkilileri, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde ise İçişleri Bakanlığı; belediyeler ve bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilir.

..."

Düzenlemesi yer almaktadır.

Tüm bu maddelerin değerlendirilmesinden 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 17'nci maddesinde fiil ve davranışlarda bulunanların aynı Kanun'un 58'nci maddesindeki usul ve esaslar doğrultusunda yasaklanacağı ortaya çıkmaktadır.

3. ABİ KARDEŞ 2 TÜZEL KİŞİ SAHİBİ İSTEKLİLERİN AYNI İHALEYE KATILMASI YASAK FİİL VE DAVRANIŞ OLARAK DEĞERLENDİRİLEBİLİR Mİ?

Aynı teklif zarfında teklif vermemekle birlikte, 2 farklı şirketin sahibinin arasında abi ve kardeşlik ilişkisinin olması durumunun ihale mevzuatı çerçevesinde yasak fiil ve davranış olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği Kamu İhale Kurulu'nun 21.12.2022 tarihli ve 2022/UH.I-1639 sayılı Kamu İhale Kurulu'na esas olayda ortaya konulmuştur.

3.1. İhale Dokümanlarının İndirilen IP Nosu İle İlgili İnceleme

Başvuru sahibi isteklinin itirazın şikayete konu edilen, K.. Tur Taş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. ve C. Karadağ arasında kardeş olmaları nedeniyle organik bağ bulunduğu, alternatif teklif verildiği iddialarına ilişkin EKAP ve "ticaretsicil.gov.tr" adresinden yapılan sorgulamalar ile idare tarafından gönderilen bilgi ve belgeler üzerinden yapılan incelemede;

- K... Tur Taş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.nin 25.10.2022 tarihinde Hacı Ahmet K...tarafından 217***** numaralı IP üzerinden,

- Celal K...'ın 08.10.2022 tarihinde Celal K... tarafından 176***** numaralı IP üzerinden doküman indirdiği tespit edilmiştir.

3.2. Teklif Verilen Bilgisayar IP'si İle İlgili İnceleme

İsteklilerin teklifleri gönderdiği bilgisayarların IP'si üzerinde yapılan incelemede;

- K... Tu Taş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.nin 25.10.2022 tarihinde Hacı Ahmet K....tarafından 217***** numaralı IP üzerinden,

- Celal K... 25.10.2022 tarihinde Celal K...tarafından 176***** numaralı IP üzerinden yapıldığı tespit edilmiştir.

3.3. Geçici Teminat Mektubunun Alındığı Banka İle İlgili İnceleme

K...Tur Taş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. nin geçici teminat mektubunun ve banka referans mektubunun İş Bankası A.Ş. tarafından elektronik ortamda,

Celal K.... geçici teminat mektubunun Garanti Bankası A.Ş. tarafından elektronik ortamda, banka referans mektubunun ise aynı banka tarafından fiziki ortamda düzenlendiği tespit edilmiştir.

3.4. Şirket Adres ve Telefonlarına İlişkin İnceleme

K... Tur Taş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. ne ait Yeterlik Bilgileri Tablosu Sunulan İhalelerde Kullanılacak Birim Fiyat Teklif Mektubu üzerinde adres bilgisi “Kernek Mah. Yeşim_1 Sok. Osmanlı Apt. 6/5 44300 Battalgazi/Malatya” telefon numarası “53*****86” olarak belirtildiği, Ticaret Sicili Gazetesi internet sitesinden yapılan araştırmada 08.01.2020 tarihli ve 9989 sayılı ve 22.09.2020 tarihli ve 10165 sayılı Ticaret Sicili Gazetesinde aynı adresin yer aldığı, 22.09.2020 tarihli ve 10165 sayılı Ticaret Sicili Gazetesinde şirket ortaklarının Hacı Ahmet K... ve Şahin K...olduğu, Hacı Ahmet K...ın şirketi temsile yetkili müdür olduğu,

Celal K... ait Yeterlik Bilgileri Tablosu Sunulan İhalelerde Kullanılacak Birim Fiyat Teklif Mektubu üzerinde adres bilgisi “Kernek Mah. İpek Cad. 36/3 44100 Battalgazi/Malatya” telefon numarası “53*****48” olarak belirtildiği, Ticaret Sicili Gazetesi internet sitesinden yapılan araştırmada 22.11.2014 tarihli ve 8678 sayılı Ticaret Sicili Gazetesinde Celal Karadağ K... Taşımacılık olarak aynı adresin yer aldığı görülmüştür.

Öte yandan Ticaret Sicili Gazetesi internet sitesi üzerinden yapılan araştırmada 08.01.2020 tarihli ve 9989 sayılı Ticaret Sicili Gazetesinden K... Tur Taş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.nin ortaklarının Hacı Ahmet K..., Şahin K... ve Celal K...olduğu görülmekle birlikte, 22.09.2020 tarihli ve 10165 sayılı Ticaret Sicili Gazetesinden Celal K...n tüm hisselerini Hacı Ahmet K...ve Şahin K... devrederek ortaklıktan ayrıldığı anlaşılmıştır.

3.5. Deliller Doğrultusunda Kamu İhale Kurulu'nun Değerlendirilmesi

K... Tur Taş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. ve C... Karadağ tarafından sunulan yeterlik bilgileri tablosunda vekaletnameye ilişkin olarak bir beyanın bulunmadığı,

Adı geçen isteklilerin ihale dokümanı indirme ve e-teklif verme işlemlerini farklı IP adresi üzerinden gerçekleştirdikleri,

Geçici teminat ve banka referans mektuplarının farklı bankalar tarafından düzenlendiği,

Adres ve telefon numaralarının farklı olduğu,

İhaleye teklif veren 2 istekli arasında kardeş ilişkisi tespit edilse dahi aynı ihaleye teklif vermelerini engelleyen bir düzenlemenin 4734 sayılı Kanun'da bulunmadığı dikkate alındığında yasak fiil ve davranışta bulunmadığı ortaya konulmuştur.

4. KARI KOCA'NIN AYNI İHALEDE TEKLİF VERİP VEREMEYECEĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kamu İhale Kurulu'nun 15.11.2017 tarihli ve 2017/UY.II-3082 sayılı Kararında karı koca iki ayrı tüzel kişinin ihalede teklif verip vermeyecekleri değerlendirilmiştir.

4.1. İhale Sonucu

Başvuruya konu ihalede sınır değer altında teklif veren isteklilerin teklifinin açıklama istenmeksizin reddedileceği belirtildiğinden Hüdaverdi P.'nin 1.048.000,00 TL tutarındaki teklifi reddedilmiştir.

İhalenin 1.084.000,00 TL teklif sunan ve teklifi sınır değeri üzerindeki ilk teklif olan Nuray P. üzerinde bırakıldığı anlaşılmıştır.

4.2. Adres Yönünden İnceleme

Teklifi reddedilen Hüdaverdi P. ile ihale üzerinde bırakılan Nuray P. arasında evlilik ilişkisi olup olmadığı ve anılan şahısların yerleşim yeri adreslerinin aynı olup olmadığı hususunun açıklığa kavuşturulabilmesi için 25.09.2017 tarihinde İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden bilgi talep edilmiş, anılan yazıya 15 gün içerisinde cevap verilmemesi üzerine aynı hususta söz konusu idareye 16.10.2017 tarihinde tekit yazısı yazılmıştır. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün söz konusu yazılarımıza istinaden göndermiş olduğu ve Kurum kayıtlarına 30.10.2017 tarihinde alınan 25.10.2017 tarihli ve 118973 sayılı cevabi yazısında, Nuray P. ile Hüdaverdi P.'nin evli oldukları belirtilmiş ve belgenin ekinde anılan şahısların yerleşim yeri adreslerinin "Adalet Mah. 26. Sk. No: 1 İç Kapı No: 2 Merkezefendi/DENİZLİ" olduğu ifade edilmiştir. Anılan yazı doğrultusunda ihaleye ayrı ayrı teklif veren Hüdaverdi P. ile Nuray P.'nin evli oldukları ve yerleşim yeri adreslerinin aynı adres olduğu anlaşılmıştır.

Hüdaverdi P. tarafından teklif dosyası kapsamında sunulan imza beyannamesindeki adres bilgisi ile Nuray P.'nin teklif

dosyasında sunduğu imza beyannamesinde yer alan adres bilgisinin aynı olduğu, söz konusu adresin İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden gelen cevabi yazıdaki adres ile aynı olduğu, ayrıca Hüdaverdi P.'nin teklif zarfı ile teklif mektubunda yer alan adres bilgisinin de aynı adres olduğu, Nuray P.'nin teklif zarfı ile teklif mektubunda yer alan adres bilgisinin ise "Sırapapılar Mah. Saltak Cad. Koçdemir Apt. No:109 K:1 D:2 Merkezefendi/DENİZLİ" şeklinde farklı bir adres olduğu, belirlenmiştir.

4.3. Doküman İndirilen Bilgisayar IP'si

Ayrıca söz konusu şahısların başvuruya konu ihaleye ait dokümanı aynı IP adresinden indirip indirmediği konusunda 26.09.2017 tarihinde Elektronik İhale Dairesi Başkanlığından bilgi talep edilmiş, konuya ilişkin olarak aynı tarihte gelen cevabi yazıda "...Nuray P.'nin 10.07.2017 tarihinde saat 14:23 itibarıyla ... IP adresinden ihale dokümanını E-imza ile temin ettiği, ... T.C. kimlik numaralı Hüdaverdi P.'nin da aynı tarihte saat 14:35'te E-imzası ile aynı IP adresinden ihale dokümanını indirmiş olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Geçici Teminat Mektuplarının Değerlendirilmesi

Bunun yanında Hüdaverdi P. tarafından teklif dosyası kapsamında Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. Denizli Şubesi Müdürlüğü tarafından düzenlenmiş 12.07.2017 tarihli ve 33-B4-57177 mektup numaralı geçici teminat mektubunun sunulduğu, Nuray P. tarafından da aynı bankanın aynı şubesinden aynı tarihte alınmış 33-B4-57178 mektup numaralı geçici teminat mektubunun sunulduğu da anlaşılmıştır.

4.5. Kamu İhale Kurulu'nun Değerlendirilmesi

İlgili Kamu İhale Kurulu kararında Nuray P. ile Hüdaverdi P.'nin evli oldukları,

Yerleşim adreslerinin aynı olduğu,

Her iki istekli tarafından sunulan geçici teminat mektuplarının aynı tarihte, aynı bankanın aynı şubesinden ve peş peşe alınmış olduğu,

İhale dokümanının aynı IP adresinden aynı tarihte ve yaklaşık 10 dakika ara ile EKAP üzerinden indirildiği hususları bir arada değerlendirildiğinde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 17'nci maddesine aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle değerlendirme dışı bırakılmalarına karar verilmiştir.

5. SONUÇ:

Ülkemizde sürekli gündemde olan bir alandır kamu ihaleleri. Mevzuatın sürekli değiştirilmesi ile siyasilere ve isteklilere; gerek kurumlara gerekse de özel sektöre yapılan operasyonlarla bürokratların ve önemli derecede ki kazançlar nedeniyle de istekli firmaların her an olarak takip ettiği bir alandır.

Kamu ihalelerine katılmak ve kazanabilmek nasıl ki ihaleye katılanların arzladığı bir durum ise; Kanundaki yaptırımlardan uzak durmaya çalışmakta diğer hareket tarzlarıdır. İhalelerden yasaklanma, bu Kanundaki yaptırımlardan bir tanesidir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 17'nci maddesinde temel yasaklanma sebepleri belirtilmiştir. İhalede gerçekleşen olayların hangilerinin yasak fiil ve davranış olarak değerlendirileceği ise Kamu İhale Kurulu ve idari yargı içtihatları ile netleşmektedir.

Makalemizin konusunu teşkil eden konu akrabaların aynı ihalede teklif verip veremeyecekleridir. Kamu İhale Kurulu kararları ile açılan her iki olayda da ihaleyi kaybeden firmalardan bir tanesi ihale üzerinde kalan firmaya katılanlar ve kazananlar arasında akrabalık ilişkisi bulunmasına rağmen ihaleye katıldığı bu nedenle 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 17'nci maddesine aykırı hareket ettikleri gerekçesi ile değerlendirme dışı bırakılarak haklarında ihalelerden yasaklanma cezasının uygulanması gerektiği iddiasında bulunmuştur.

İlk Kamu İhale Kurulu Kararında isteklilerin arasında abi kardeşlik olmasına rağmen ihale dokümanını aynı IP'den indirmedikleri, tekliflerini farklı IP nosundan gönderdikleri, geçici teminatlarının farklı bankalardan satın aldıkları ve adres ve ortaklık bilgilerinde de farklılıklar bulunduğu nedeniyle yasak fiil ve davranışlarda bulunmadıkları doğrultusunda karar vermiştir.

İkinci Kamu İhale Kurulu kararında ise isteklilerin evli oldukları, yerleşim adreslerinin aynı olduğu, her iki istekli tarafından sunulan geçici teminat mektuplarının aynı tarihte, aynı bankanın aynı şubesinden ve peş peşe alınmış olduğu, ihale dokümanının aynı IP adresinden aynı tarihte ve yaklaşık 10 dakika ara ile EKAP üzerinden indirildiği hususları bir arada değerlendirildiğinde yasak fiil ve davranışta buldukları doğrultusunda karar verilmiştir.

KAYNAKÇA:

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.mevzuat.gov.tr/Kanunlar,

Kamu İhale Kurulu Kararları, www.kik.gov.tr/Kararlar

Tahsin ÇAYIROĞLU *

YEREL YÖNETİMLERİN SU POLİTİKASI ve AMBALAJLANMIŞ SU SEKTÖRÜ

Yeşim GEZER AVCI**

1. GİRİŞ

Son yıllarda dünya çapında önemli bir gündem maddesi haline gelen küresel ısınmaya paralel olarak, doğal kaynak rezervlerinin miktarı ve yeterliliği de tartışılmaya başlanmıştır. Günümüzde iklim değişikliğinin nedeni olarak karbon temelli büyüme gösterilmektedir. Artan fosil yakıt tüketimi, endüstriyel, tarımsal ve hayvansal faaliyetler, nüfus artışı, ormansızlaştırma ve savaşlar sonucu son yüzyıllar içinde atmosferdeki sera gazı miktarı artmıştır. Bunun sonucu göç ve sığınmacı gibi siyasi sorunların yanında sel ve rüzgâr temelli doğal afetler, su krizleri, kuraklık ile su, toprak ve hava kirliliği ortaya çıkmaktadır.

Su, yenilenebilir bir kaynak olmasına karşın hızla tüketilebilir bir kaynaktır da. Nüfus artışı ve ekonomik kalkınma su tüketimini artırmaktadır. Dünya genelinde bir yılda ortalama 4.000 km³ su tüketilmekte iken 6.400 km³ yağmur suyu da toprağa karışmaktadır.

Türkiye, su zengini bir ülke değildir.

Aksine gerekli önlemler alınmazsa gelecekte su sıkıntısı çeken bir ülke olmayı adaydır. Kişi başına düşen yıllık kullanılabilir su miktarı 1.600 m³'tür. Diğer ülkeler ve dünya ortalamasıyla kıyaslandığında, Türkiye kişi başına kullanılabilir su miktarı bakımından su sıkıntısı çeken ülkeler arasında sayılır. 2023'te Türkiye'nin kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının 1.125 m³/yıl civarında olacağı varsayılmaktadır. Gelecek kuşaklara sağlıklı ve yeterli su bırakabilmek için kaynakların çok iyi korunup akılcı kullanılması gerekmektedir (kudaka.org.tr).

Günlük yaşamın önemli bir parçası olarak yerini alan ambalajlanmış su kilit bir mal niteliğinde olduğundan bu çalışmada yerel yönetimlerin su politikası ile birlikte söz konusu sektörün Türkiye'deki genel yapısı ve rakamsal büyüklüğüne, son yıllardaki gelişimine ve gelecekteki potansiyeline, Türkiye'de su ihtiyacının karşılanma durumuna, suyun Dünya'daki ve Türkiye'deki ticaretine, sektörde karşılaşılan sorunlara ilişkin bilgiler verilecektir.

* SGK Denetmeni ve ÇEEİ Bilim Uzmanı

** SGK VHK İşletmeni ve İşletme Bilim Uzmanı

2. YEREL YÖNETİMLERİM SU POLİTİKASI

Dünya üzerinde insanların kullanabileceği tatlı su kaynağı bütün suların 1/40'ı kadardır. Bununla da kalmayıp yeryüzündeki dağılımı da adaletsizdir. Su hakkı 2010 yılında Birleşmiş Milletler tarafından insan hakkı olarak tanınmışsa da ileriye dönük bakıldığında suyun aynı zamanda uluslararası politikada stratejik öneme sahip olacağı öngörülmektedir. Bu yüzden iklim ve su politikası ile planlamaları uluslararası kuruluşlar, çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları, hükümetler, yerel yönetimler ve gönüllü çevreler tarafından belirlenmeye çalışılmaktadır (Bostancı, 2022).

2.1. Merkezi Yönetimin İklim ve Su Politikası

Türkiye Paris İklim Anlaşması'nı geç imzalayan bir ülke olsa da küresel çapta diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler kadar doğa ve çevreye zarar vermemiş aksine bazı hükümet ve yerel yönetimler ile sivil toplum örgütleriyle çevreci faaliyetlerde bulunmaya devam etmiştir.

1953 yılında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1973 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile ilk defa Çevre Sorunları Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. 1981 yılında İstanbul Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1983'te Çevre Kanunu çıkartılarak yürürlüğe konmuştur. 1991 yılında Çevre Bakanlığı kurulmuştur. 2001 yılında Türkiye Birleşmiş Milletler (BM) İklim Değişikliği Çerçeve Sürecine katılmış ve İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu'nu kurmuştur. 2004 yılında da BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne

(UNFCCC) taraf olmuştur (Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı).

Hükümetin hazırladığı kentsel çevre yönetimi kapsamında Gündem 21, Yerel Gündem 21, 1995 yılında düzenlenen Habitat I, 2014'te düzenlenen Habitat III çalışmaları yapılmıştır. Aynı yıl otuz büyük şehirde 6360 sayılı Kanunla Büyükşehir Belediyelerinin Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüklerinin kurulması düzenlenmiştir. 2021 yılında Paris İklim Anlaşması onaylanarak bakanlığın adı Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değiştirilmiştir (Bostancı, 2022).

2.2. Yerel Yönetimlerin İklim ve Su Politikaları

Fosil yakıtlardaki tüketim, endüstriyel üretimin artması, ormansızlaşma ile tarımsal ve hayvansal üretimdeki artışlar ile savaşlar sonucu atmosfere salınan yoğun sera gazı sonucunda küresel iklim değişikliği kaçınılmaz bir hal almıştır. Bu da göçler ile belli bölgelerde yığılmayı ortaya çıkardığı gibi uluslararası ölçekte de mülteci ve sığınmacı krizleri ile yoğun nüfus artışlarına, sel baskınlarına, şiddetli rüzgâr ve hortumlara; su, toprak ve hava kirliliğine ve su krizlerine neden olmaktadır (Bostancı, 2022). Bunun sonucu nüfus yoğunluğunun çok olduğu yerlerde yaşam standart ve kalitesi düşmektedir. Bu da yerel yönetimlerin konu üzerine yoğun mesai harcamalarına ve yeni yaklaşımlarla farklı politikalar geliştirmesini sağlamaktadır.

İklimsel değişiklik ve olası su krizlerine karşı yerel yönetimler Gündem 21 ile kent konseyleri ve mahalle gönülleri oluşturmaya çalıştılar. Bu kapsamda yurttaşlara yönelik atık geri dönüşümü

ve su tasarrufu konularında bilgilendirme, teşviklendirme ve ödüllendirme yaklaşımları geliştirilmiştir (Bostancı, 2015). Kardeş kent uygulamaları ile küresel çapta bilgi ve deneyim alışverişi amaçlanmıştır. Küresel ölçekte Avrupa Yeşil Başkenti, Sağlıklı Çevre Ödülü gibi politikalarla belediyeleri sürece kazandırma çalışmaları yapılmaktadır.

2020 TÜİK verilerine göre Belediye Su İstatistikleri Anketine göre 1389 belediyenin 1387'sinde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verildiği belirtilmiştir. Belediyeler tarafından su kaynaklarından içme ve kullanma suyu şebekelerine 6,5 milyar m³ su çekildiği; çekilen suyun % 40,9'unun barajlardan, % 29,3'ünün kuyulardan, %15,6'sının kaynaklardan, %10,1'inin akarsulardan ve %4'ünün de göl, gölet ve denizlerden sağlandığı görülmektedir (Bostancı, 2022).

Belediyeler alt yapı ve kanalizasyon çalışmaları ile temiz ve atık suları temelde ayırarak suyun kirlenmesini önlemektedir. Barajları doluluk ve hijyen açısından ölçerek su kalitesini artırmaya çalışmaktadırlar (Bostancı, 2022). Buna karşın büyük kentlerde küresel ısınma ve düzenli yağışların olmamasında dolayı barajların doluluk durumlarında ciddi sıkıntılar baş göstermektedir. Kaçak göçmen ya da sığınmacıların artan varlığı da konut ve barınmada sıkıntı oluşturduğu gibi su konusunda da sıkıntılar doğmasını tetiklemektedir. Bu bakımdan yerel yönetimler tüm bu sorunlara karşı etkin çözümler bulmak için çalışmalar yapmakta ve deniz suyu arıtmasının maliyeti de düşünüldüğünde barajların doluluk oranını artıracak su tutan havuzlar gibi projeleri tartışmaktadır.

3. AMBALAJLANMIŞ SU SEKTÖRÜNÜN GENEL YAPISI VE GELİŞİMİ

Ambalajlanmış su endüstrisi bugün dünya çapında hızla gelişen bir pazar niteliğine kavuşmuştur. Yıllık %15 büyüme oranıyla en hızlı gelişen pazarların başında gelen bu sektörde Coca Cola, Pepsi, Nestle, Danone gibi dünya devleri konumundaki meşrubat ve gıda şirketleri ambalajlanmış su sektörüne yatırım bütçelerinden çok daha fazla pay ayırmaya başlamıştır.

3.1. Türkiye'de Ambalajlanmış Su Pazarının Mevcut Yapısı

Türkiye su kaynakları bakımından sınırlı aksine zengin bir ülke sayılmaz. Büyük kentlerin bu sürece hazırlıksız yakalanmaları ve alt yapı yetersizlikleri, insanın en temel ihtiyaç maddesi olan suyun temininde çeşitli sıkıntıların doğmasına yol açmıştır. Gerçekleştirilen altyapı yatırımları ile kullanma suyu sorununun çözümü ile ilgili olarak zaman içerisinde önemli mesafeler alınmışsa da içme suyu ihtiyacına yönelik sağlıklı bir çözüm yıllarca geliştirilememiştir.

Son yıllarda olumsuz etkileri daha da belirginleşen küresel ısınma nedeniyle yaşanan kuraklıklar kentlerin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının yeterince karşılanmasını güçleştirmekte ve suyun tüketim malı olarak talebinde artışlara neden olmaktadır. Türkiye'de su ticareti uzun yıllar hijyen sorununu da gündemde tutan başka bir etmendir. 1980'li yıllarda başlayan geri dönüşümsüz ambalajlarda su üretimi ise yasal düzenlemelerdeki eksiklikler ve buna bağlı olarak sektörde belli standartların bulunmayışı nedeni ile yaklaşık 15 yıl boyunca sınırlı sayıdaki firma tarafından gerçekleştirilmek duru-

munda kalmıştır. 1997’de yürürlüğe giren ve sonraki yıllarda bazı değişikliklere uğrayan “Doğal Kaynak Maden ve İçme Suları ve Tıbbi Suların İstihsalı, Ambalajlanması ve Satışı Hakkında Yönetmelik” hükümleri uyarınca açıkta su satışının yasaklanması ve üretim, şişeleme ve satış

aşamalarına belli standartların getirilmesi sonucunda ambalajlı içme ve maden suyu sektörü hızlı bir gelişme sürecine girmiş ve günümüzde büyük holdinglerin ve bazı çok uluslu şirketlerin yatırım yaptığı veya ilgisinin bulunduğu bir üretim kolu haline gelmiştir.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 (Tahmini)
Toplam Üretim (Milyar Litre)	10,9	11,3	11,7	12,1	11,6	10,5	11,1	10,7	10,7
Damacana (Milyar Litre)	6,4	6,4	6,4	6,5	6,4	5,9	6,1	5,5	5,5
PET & Cam Üretim (Milyar Litre)	4,5	4,9	5,3	5,6	5,3	4,6	4,9	5,1	5,2
Pazar Büyüklüğü (Milyar TL)	4,9	5,4	5,7	7,1	7,7	7,4	9,3	17,2	23,6
Kişi Başı Tüketim/Yıl	144	148	149	150	140	126	131	125	126
Büyüme %	2,5%	4,0%	3,1%	3,7%	-4,0%	-9,4%	5,6%	-4,0%	0,7%
Toplam İhracat (Ton)	264.813	407.571	424.988	417.023	440.038	369.790	385.453	387.813	391.000
Toplam İhracat (Dolar)	41.850.959	64.184.317	66.297.121	62.328.152	61.578.457	51.361.783	58.312.674	69.540.265	70.500.000

Su sektörünün son 8 yıllık rakamlarına baktığımızda, 2015 yılında Türkiye’de su pazarı hacmi %2,5’luk büyüme ile 10,9 milyar litreye ulaşmış ve bu hacmin 6,4 milyar litresi damacana satışından, 4,5 milyar litresi de %8’lik büyüme ile PET satışından gelmiştir. Tonaj olarak damacana toplamın %59’unu, diğer ambalajlı sular ise %41’ini oluşturmuştur. 2023 yılında sektördeki toplam ciro yaklaşık 23,6 milyar ₺’ye ulaşmıştır.

Ülkemizde, özellikle kentlerde paketlenmiş su tüketimi hızla artmaktadır. Marmara, Ege ve İç Anadolu bölgeleri tüketimin en yoğun olduğu kesimlerdir. 19 litrelik damacana ürünlerinin paketlenmiş su pazarının en hareketli ürünleri olduğu gözlemlenmiş ve bu pazarda yüksek bir rekabetin yaşandığı belirlenmiştir. İyi bilinen yerli ve uluslararası firmaların kendi ürünlerini yüksek kalite standartlarıyla tüketicilere ulaştırması, şehirlerdeki damacana tüketimini daha da tetikleyerek, İstanbul’da yaşayanların yaklaşık %75’inin ve Ankara’da yaşayanların yaklaşık %30’unun damacana suyu

tüketmesinde önemli rol oynamıştır (kudaka.org.tr).

8.10.1997 tarihli ve 23144 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “İçilebilir Nitelikteki Suların İstihsalı, Ambalajlanması, Satışı ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik” yürürlükten kalkarak 98/83/EC sayılı insani tüketim amaçlı sular hakkında direktif ile uyumlu olarak hazırlanan 17.02.2005 tarih ve 25730 sayılı “İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik” ve 01.12.2004 tarih ve 25657 sayılı “Doğal Mineralli Sular Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir. Günümüz itibari ile Sağlık Bakanlığı’ndan ruhsatlı olarak faaliyet gösteren bütün ambalajlı su üreticileri, bu yönetmelikler kapsamında ruhsatlarının uyumlaştırma işlemlerini tamamlamış olup hâlihazırda ülkemizdeki ambalajlı su sektörü Avrupa Birliği mevzuatıyla birebir uyumlu hale gelmiştir (suder.org.tr).

3.2. Türkiye’de Su İhtiyacının Karşılanma Durumu

USIAD (Ulusal Sanayici ve İşadamları Derneği) 2006 raporuna göre, Dünya ge-

nelinde sağlıklı suya erişen nüfusun toplam nüfusa oranı %82'dir. Sanayileşmiş ülkelerde bu oran %99'a kadar çıkarken, gelişmekte olan ülkelerde %66 civarında seyretmektedir. Türkiye'de ise bu oran %93'tür. İçme suyu bakımından değerlendirildiğinde dünya nüfusunun yaklaşık %20'sine karşılık gelen 1,4 milyar insan yeterli içme suyundan yoksun olup 2,3 milyar kişi sağlıklı suya erişememektedir. 2050 yılı için öngörülen 9,3 milyarlık nüfusun %75'inin su kıtlığı ile karşı karşıya kalacağı beklenmektedir.

Türkiye bu kapsamda dünya çapında değerlendirildiğinde su sıkıntısı çeken ülkeler grubunda yer almamaktadır ancak kentleşme, sanayileşme ve nüfus artışı neticesinde nicelik açısından tatlı su kaynaklarında azalma ile karşı karşıyadır. Su kaynakları bakımından zengin sayılmayan Türkiye, özellikle evlere dağıtım sırasında veya şişelenmiş su üretimi esnasında bilinçsiz üreticiler tarafından ihlal edilen koşullar neticesinde sağlıklı su koşullarla karşılaşabilmektedir.

Türkiye kişi başına düşen 3690 m³ kullanılabilir su miktarı ile dünya sıralamasında ortalamada yer almaktadır. TÜİK tahminlerine göre 2030 yılına kadar ülke nüfusunun 100 milyona ulaşması durumunda, kişi başına düşecek teknik ve ekonomik olarak kullanılabilir su miktarı 1000 m³ e düşecektir. Bu bakımdan özellikle içme suyu sektöründe bu potansiyelin geliştirilmesi hayati önem taşımaktadır.

Şu anda en büyük pazar olan Marmara Bölgesi'nde işletilen su kaynaklarının büyük bir kısmı Bursa ve Adapazarı civarlarında olup Adana ve Antalya gibi bölgelerde de farklı kaynaklar bulun-

maktadır. Diğer yörelerde de doğal kaynak suyu çıkmakla birlikte debileri düşük oldukları için ekonomik değildir (suder.org.tr).

3.3. Türkiye'de Ambalajlanmış Su Pazarının Son Yıllardaki Gelişimi

Türkiye, 1990'lı yılların başından itibaren özellikle büyük kentlerde temelde altyapı eksikliklerinin neden olduğu önemli bir su sorunu ile karşı karşıya gelmeye başlamıştır. Burada su sorunundan 2 noktanın anlaşılması gerekmektedir. Birincisi şebekeden yeterli suyun gelmemesi, diğeri ise şebekeden gelen suyun sağlıklı olması.

İstanbul başta olmak üzere özellikle nüfus yoğunluğu olan büyükşehirlerde, altyapı yetersizliklerinden dolayı şebeke borularında %60'a varan oranlarda su kaçığının olması ve yakın bölgelerdeki su havzalarından su getirilmesi için gerekli olan yatırımlarda geç kalınması neticesinde belediyeler halkın su ihtiyacını karşılayamaz duruma düşebilirler. Gerçekten de 1990 ilâ 1995 yıllarında İstanbul'da su kesintileri had safhaya ulaşmıştı. Ayrıca şebekeden gelen suların halk sağlığı için ciddi tehdit unsurları taşıdığı yönünde kuşkular devamlı artmış ve bu konu medyada çok sık işlenir hale gelmişti.

İstanbul'da kriz haline gelen su sorunu önce bizzat belediyenin Akdamla adıyla başlattığı su istasyonları ile bir miktar hafifletilmeye çalışıldı. Bu yöntemle civardaki il veya ilçelerden su istasyonu tabir edilen su satış dükkânlarındaki depolara tankerlerle içme suyu getirilmekte ve benzin pompası ile vatandaşın bidonuna dolum yapılmakta idi. Çok geçmeden bu ise soyunan özel şahısların da hızlı bir şekilde pek çok sayıda su istasyonu açma-

suyla olay tam bir furyaya dönüştü. Daha sonra bu su istasyonlarına geçici izinler verilerek belirli bir denetim sağlanmaya çalışıldı. 1994 yılı sonlarında sadece İstanbul'da 3.000 civarı su istasyonu bulunuyordu. Ancak, denetlenmesi güç çok sayıda açık su satan su istasyonunun türemesi Sağlık Bakanlığı'nı önlem almaya zorladı ve 18.10.1997 tarihli yeni bir yönetmelik ile su istasyonlarına açık su satış faaliyetlerine son vermeleri için -daha sonra 6 ay uzatılacak olan- 1 yıllık süre verildi. Bu yönetmelikte Sağlık Bakanlığı açık suya alternatif olarak ilk defa 19 litre polycarbonat damacana (tüp su) ambalajına izin verdi.

Türkiye'de özellikle son 15 yılda ambalajlı su tüketimi büyük bir artış göstermiştir. Bunda en büyük pay sahibi, 18.04.1998 tarihinde su istasyonlarından açık su satımının Sağlık Bakanlığı'nca kesin olarak yasaklanmasından sonra açık suya alternatif olarak ortaya çıkan ve artık pek çok ofis veya evde kullanılan 19 litre polycarbonat damacana (tüp su) ambalajıdır. O tarihe kadar açık su satan su istasyonları açık su pazarındaki rekabet nedeniyle zaten büyük çapta su satışlarını eve teslim hizmeti ile bütünleştirmiş durumdaydı.

Türkiye her geçen yıl artan ambalajlı su tüketimiyle dünyada ABD, Çin, Brezilya, Almanya, Meksika gibi ülkelerin ardından sekizinci sırada yer almaktadır.

Türkiye'nin ilk defa 1997 yılında tanıdığı bu yeni ambalajlı ürün, ek cihaz ve aparatlarıyla kullanım kolaylığının bulunması, ekonomik olması ve ayrıca adrese teslim hizmetinin veriliyor olması gibi nedenlerle bugün su sektöründe litre bazında hem liderliğe oturmuş hem de

pazarı çok büyümüş durumdadır (suder.org.tr).

3.4. Neden Ambalajlı Su Tüketilmeli

Su insan yaşamındaki en temel besin maddelerinin en başında gelmektedir ve insan sağlığını belirleyen en temel unsurlardan biridir.

Suyu diğer gıda maddelerinden ayıran en önemli özelliği, diğer gıda maddelerini tüketme öncesinde uygulanan arındırma işlemleri (yıkama, kabuğunu soyma, pişirme gibi) uygulanmadan, geldiği haliyle tüketiliyor olmasıdır. Bu nedenle tüketime sunulduğu hali ile son derece hijyenik vasıflarda, sağlıklı, kaliteli ve güvenli olmalıdır.

Diğer alternatifleri (şebeke suları, arıtma cihazları ile elde edilen sular, kuyu ya da artezyen suları) ile karşılaştırıldığında; kaynağında doğal yapısı değiştirilmeden ambalajlanan, sürekli olarak Sağlık Bakanlığı denetiminde olan ve bünyesinde sağlığa yararlı çeşitli mineraller barındıran, son derece hijyenik koşullarda tüketime sunulan sular ambalajlı doğal kaynak veya ambalajlı doğal mineralli sulardır.

3.5. Ambalaj Plastik mi, Cam mı Olmalı?

Su damacanelerinin plastik yerine cam olması sağlık yönünden daha iyi olur mu? Sorusunun yanıtı hayırdır. Çünkü Damacaneler dönüşümlü ambalajlardır. Her dolumdan önce tam otomasyon sistemlerle yıkanması ve sterilizasyon işlemine tabi tutulması gerekmektedir. Yıkama işleminin ise işin tekniği açısından ve Sağlık Bakanlığı Yönetmeliğine uygun olarak minimum 55 °C ve üstü bir ısıda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Cam

ambalajı bu ısıda yıkamak teknik açıdan mümkün olamamaktadır. Çünkü Cam ambalaj bu ısıda çatlamakta ve kırılmaktadır. Ayrıca camın ağır oluşu lojistik açıdan büyük zorluklara neden olmaktadır. Bu nedenlerle damacanada cam kadar sağlıklı olan polikarbonat ambalajlar kullanılmaktadır.

3.6. Çevre Kirliliğine Karşı Önlemler

Bütün su ve meşrubat şişeleri dahil her türlü ambalaj malzemesinin çevre içinde kirliliğin yanında görüntü bozukluğuna da yol açtığı bir gerçektir. Ancak bu durumun ortadan kaldırılması amacıyla Çevko Vakfı önderliğinde çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Çevko Vakfı, Türkiye'de ambalaj atıklarının ekonomik ve düzenli geri kazanımı için endüstri, yerel yönetim ve tüketicilerin katılımları ile sürdürülebilir bir geri kazanım sisteminin kurulması amacıyla 1 Kasım 1991'de önde gelen on dört endüstri kuruluşunun girişimleri ile kurulmuştur. Su firmaları, pet şişe yapmak için satın aldıkları her bir adet petpreform için yaptıkları geri-toplama bedeli ödemesi ile bu çalışmalara katkı sağlamaktadır (suder.org.tr).

3.7. Dünya Ambalajlanmış Su Ticareti

Dünya içme suyu ihracatında ilk sırada 859 milyon dolarla Fransa yer almakta, bu ülkeyi 416 milyon dolarla İtalya ve 325 milyon dolarla Çin izlemektedir. En önemli ithalatçı ülke ise 423 milyon dolarlık içme suyu ithalatı gerçekleştiren Hong Kong'dur. Bu ülkeyi 387 milyon dolarla ABD ve 300 milyon dolarla Japonya izlemiştir.

3.8. Türkiye'de Ambalajlanmış Su Dış Ticareti

3.8.1. İhracat

Türkiye'nin Orta Doğu ve Avrupa pazarlarına yakınlığı şişelenmiş su sektöründeki büyümenin önemli yapı taşlarından birini oluşturmaktadır. Coğrafi konumu lojistik anlamında kolaylık sağlamakta ve su ihracatını kolaylaştırmaktadır.

Navlun giderlerinin %40 düzeyine ulaşması nedeniyle Türkiye'nin kaynak suyu ihracatı, birkaç yıl öncesine kadar yıllık 30 bin litre gibi oldukça düşük sayılabilecek bir düzey civarında bulunmaktaydı. Ancak büyük holdinglerin sektörde üretime başlamaları ile son yıllarda ihracat miktarlarının önemli oranlarda artış kaydettiği görülmektedir. Bununla birlikte ihracatın halen toplam üretim içerisindeki oranının oldukça küçük olduğu göze çarpmaktadır.

İçme suyu ihracatında Irak, BAE ve Kuveyt başta olmak üzere Ortadoğu ülkeleri önem arz etmekte olup, öne çıkan diğer ülkeler ise Almanya ve İngiltere'dir.

3.8.2. İthalat

Türkiye'nin içme suyu ithalatı ise yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte ülkemizdeki yabancı turistlerin tüketimine yönelik olarak içme suyu ve maden suyu ithalatının da gerçekleştirildiği görülmektedir. İthalatta başı İtalya çekmektedir (suder.org.tr).

3.9. Sektörde Karşılaşılan Sorunlar

3.9.1. Sektör Hakkındaki Önyargılar ve Bakış Açıları

Su sektörü maalesef gerek toplum ve gerekse kamu otoritesi tarafından çok kolay yoldan ve büyük paraların kazanıldığı bir sektörmüş gibi algılanmaktadır.

Bu algılamının nedenlerini araştırdığı-
nızda şu hususlar öne çıkmaktadır:

a) Sağlıklı ve ambalajlanmış suyun
çeşmelerden akan sudan farklılığının
bazı kesimlerce tam bilinmemesi veya
yaratılan katma değer ve yatırımların
boyutunun hesaba katılmaması.

b) Eskiden sokak çeşmelerinden be-
dava temin edilen ve sonuçta toplum bi-
linçaltına "Allah'ın suyu" olarak yerleşen
"su" yun ticari olarak satılıyor olmasının
yaratdığı psiko-sosyal kızgınlık.

c) Pet suların yaygınlaşması ile tü-
keticinin paketlenmiş su ile hemen her
noktada karşılaşılıyor olması ve bu sektörü
gözünde olduğundan çok daha büyük ve
kârlı görmesi.

d) Bazı gayri-ciddi firmaların sektör
hakkında toplumda ve medyada yarattığı
kötü imaj.

e) Bazı kamu yöneticilerinin ambalajlı
suyu adeta bir rakip gibi algılaması. Basın
aracılığıyla kamuoyuna verdikleri mesaj-
larda bazen "ambalajlı suya boşuna para
ödemeyin, çeşme suyu en sağlıklı" tar-
zındaki yaklaşımlarından meseleyi adeta
mesleki bir gurur meselesi haline getir-
dikleri anlaşılmaktadır.

Türkiye'de artık ambalajlı su tüketi-
mi çok uzun zamandan beri bir lüks ol-
maktan çıkmıştır. Şebeke sularına olan
güvensizliğin etkisiyle gelir durumu ne
olursa olsun yurttaşlar sağlıklı ve temiz
içme suyu gereksinimini karşılayabil-
mek için ambalajlı suları yoğun biçimde
tüketmektedir. Bedenimizin 2/3'ünün
sudan oluştuğunu düşündüğümüzde am-
balajlı su, özellikle şebeke su altyapısının
genelde sağlıksız olduğu ve deprem, sel
gibi doğal afetlerin sık sık yaşandığı ülke-

mizde büyük salgın hastalıkların ortaya
çıkmasında temel bir rol oynamakta-
dır.

3.9.2. Sektörün Gelişmesine Olum- suz Etki Eden Unsurlar

Şişelenmiş (pet) ve damacana pazar-
ları diye su pazarını ikiye ayırdığında, pet
su kısmında yani perakende kanalında
çok büyük bir sıkıntı olduğunu söylen-
mez ama asıl sorun, su sektöründeki kayıt
dışı üretimdir. Bu durum özellikle dama-
cana sektöründe ön plana çıkmaktadır.
Kaçak üretim haksız rekabete ve daha
da önemlisi sağlıksız üretim nedeniyle
tüketicilerin hijyenik olmayan ürünleri
kullanmalarına neden olabilmekte ve bu
da halkın sağlığını olumsuz biçimde et-
kilemektedir.

Su sektörünü diğer sektörlerle karşı-
laştırıldığında kâr marjının düşük olduğu
görülmektedir. Özellikle lojistik maliyet-
lerinin en önemli kalem olduğunu söyle-
nebilir. Örneğin uzak bir kentte yapılan
gönderimde çoğu zaman taşıma maliyeti
ürünün kendi maliyetini geçmektedir.
Ayrıca kontrollerden kaçan faturasız sa-
tışlar da vergisiz ticareti beraberinde ge-
tirmektedir (suder.org.tr).

4. SONUÇ

Devlet Su İşleri verilerine göre Türki-
ye'de kişi başında düşen kullanılabilir su
miktarı 2000'de 1.652 m³, 2009'da 1.544
m³ ve 2020'de 1.346 m³tür (dsi.gov.tr).
Bu bakımdan Türkiye kişi başına tüketi-
lebilir su miktarına bakıldığında yaygın
kanının aksine su baskısı yaşayan ülkeler
arasında sayılır.

Endüstrileşme sürecinin doğal so-
nucu olarak ülkemizde yaşanan köyden
kente göç, hızlı ve plansız şehirleşme

çeşitli çevre sorunlarına neden olmaktadır. Aynı zamanda son yıllarda olumsuz etkileri daha fazla belirginleşen Küresel Isınma nedeniyle yaşanan kuraklıklar, zaten artan çevre sorunlarından olumsuz etkilenen, içme ve kullanma sularının temin edildiği su kaynaklarının hızla azalmasına, kirlenmesine ve giderek fonksiyonlarını yitirmesine neden olmaktadır. Son dönemde buna sayıları on milyonları bulan kaçak ve sığınmacıları eklerse su üstündeki baskı giderek artmaktadır.

Son yıllarda sağlık ve beslenme alışkanlıkları açısından bilinçlenen tüketicinin ambalajlanmış suyu, su ihtiyacını gideren bir içecek olmasının ötesinde sağlıklı yaşamın en önemli bir parçası olarak algılaması, daha hijyenik olduğu için musluk suyuna alternatif olarak görülmesi, hızlı ekonomik gelişme ile toplumun hemen her kesiminin doğal talebi haline gelen daha uzun ve sağlıklı bir yaşam arzusu, her geçen gün daha ciddi bir hal alan obezite sorunu, gelişen perakende kanalı gibi nedenlerle önümüzdeki yıllarda insanların ambalajlanmış su tüketimine olan talebi hızla artmaya devam edecek ve ambalajlanmış su sektörü gelecekte daha çok önem kazanacaktır.

Sonuç olarak Türkiye'nin gerek kullanılabilir gerekse ambalajlanmış su konusunda su kısıtı bir ülke olarak bazı önlemler alması gerekmektedir. Sonuçta ambalajmış suyun kaynağı da kullanılabilir suya dayanmaktadır. Bu bakımdan birkaç madde altında özetlersek:

- Su yönetimiyle ilgili eşgüdüm sağlanmalı ve kurumlar arasındaki yetki sorunu ortadan kaldırılmalıdır.
- Su konusunda gerekli yasal düzenlemeler yapılarak yerel yönetimleri de

içine alan güçlü ve etkili yapılar oluşturulmalıdır.

- Değişen iklim koşullarına uygun olarak suları toplamak için havuzlar inşa edilmelidir.
- Kuruyan Selda Gölü, Burdur Gölü, Tuz Gölü, Seyfe Gölü gibi göllerin ve sulak alanların kuruması önlenmeli ve gerekli ıslah çalışmaları yapılmalıdır.
- Su kaynakları, havzaları, havuzları ve barajları ile su dolun tesisleri her türlü kirlilikten arındırılmalıdır.
- Tarımda iklim ve bitki koşulları da dikkate alınarak etkin ve çağdaş sulama yöntemlerine geçilmelidir.
- Giderek önemi artan su, toplumsal ve ekolojik değerine uygun olarak özel işletme yaklaşımı yerine kamu işletmeciliği yaklaşımı içinde ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

<http://www.kudaka.org.tr/> (erişim tarihi: 03.01.2023)

http://www.suder.org.tr/sektor_sorular.html (erişim tarihi: 03.11.2022)

<http://www.elmaciksu.com.tr/su-piyasasinda-yerli-ve-yabanci-100un-uzerinde-sirket-bulunuyor/> (erişim tarihi: 06.03.2022)

<http://www.suder.org.tr/guncel.html> (erişim tarihi: 06.11.2022)

Bostancı, S (2022). “Yerel Yönetimlerin İklim ve Su Politikası”, JOEEP.

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü (csb.gov.tr) (erişim tarihi: 24.07.2023)

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Yenilenebilir Enerji Dairesi Başkanlığı (dsi.gov.tr) (erişim tarihi: 26.07.2023).

Mustafa DÖNMEZ*

MEMURLUĞA ENGEL OLAN VEYA OLMAYAN MAHKUMİYET HALLERİ

1. GİRİŞ

Devlet memurluğunu sona erdiren hallerden biri de, DMK'nın 98/b maddesinde yer alan, memurluğa alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının sonradan anlaşılması veya memurlukları sırasında bu şartlardan herhangi birini kaybetmesi halinde ilgilinin memurluğunu sona erdiren memuriyete engel mahkumiyet halidir.

Bilindiği üzere, Devlet memurluğuna alınacaklarda aranan genel şartlar, 657 sayılı Yasa'nın 48/A maddesinde sayılmış, söz konusu maddenin 23.1.2008 tarihli ve 5728 sayılı Yasa ile değişik 5 inci bendinde; Türk Ceza Kanunu'nun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; *kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, ... zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya ka-*

çakçılık suçlarından mahkûm olmamak. memur olma koşulları arasında gösterilmiştir.

Bu kapsamda memurluğu sona erdiren hallerden biri de, **ceza mahkûmiyeti**dir.

Memurlar hakkında yapılan yargılamalar sonucunda, diğer davalarda olduğu gibi, mahkûmiyet kararları da verilebileceği kuşkusuzdur. Memurlar hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi ya da memuriyet öncesi kişinin engel mahkûmiyetlerden biri ile mahkum olması durumunda, memurluğu sona erdiren veya memurluğa alınma engelleri karşımıza çıkmaktadır.

Ancak, hukuk sistemimizde varolan "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" ve "erteleme" (*tecil*) kararları çerçevesinde hangi tür mahkûmiyetlerin memurluğa engel, hangilerinin engel olmadığını açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Bu makalede memurların işledikleri suçlar nedeniyle haklarında verilen mahkûmiyet kararlarının nitelik ve süre

* İçişleri Bakanlığı E), Mahalli İd. Gn. Md. Şube Md

bakımından ele alınarak memurluk üzerindeki etki ve sonuçları incelenip değerlendirilecektir.

2. KONUNUN İNCELENMESİ

A. MEMURİYETE ENGEL MAHKUMİYETLER

Memuriyete engel mahkumiyetler, memuriyete engel suçlardan dolayı ortaya çıkan mahkumiyet halleridir.

“Memuriyete engel suçlar” kavramı, kişinin mahkum olduğu ceza miktarına bakılmaksızın suç vasfı nedeniyle memur olamamasını ifade eder.¹

Bu anlamda, memur olma koşulları, başka bir deyişle, memurluğa engel mahkumiyetler, 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 23.1.2008 tarihli ve 5728 sayılı Yasa ile değişik 48/A maddesinin 5 inci bendinde; “*Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, ... zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmak.*” şeklinde belirlenmiştir.

Söz konusu maddede, memuriyete engel suçlar ismen sayılmış olup, yüz kırtarıcı suçlar olarak da nitelenen bu suçlar;

1. Kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreli mahkûmiyet,

2. Affa uğramış olsalar bile aşağıda ismen belirtilen mahkûmiyetler:

- Devletin güvenliğine karşı suçlar,
- Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar,
- Zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık,
- Dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma,
- Hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma,
- Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, suçlarıdır.

Görüldüğü üzere madde hükmünde, memuriyete engel olan nitelikli suçlar tek tek sayılmış, cezanın süresine ve niteliğine (hapis cezası veya adli para cezası olup olmadığına) bakılmaksızın ismen sayılan suçlardan mahkûm olanların memur olmayacakları açıkça belirtilmiştir

Bu suçlardan alınmış olan mahkûmiyetin süresinin genel sınır olan 1 yıldan az veya çok olması sonucu değiştirmez. Bir aylık mahkûmiyet dahi memuriyete alınmaya engel olduğu gibi, bu tür suçların memuriyet sırasında işlenmiş olması sonucunda **1 yıldan az süreli** mahkûmiyetler de memuriyetten çıkarılmayı gerektirecektir.

Bu nitelikli suçların dışında mahkûmiyete ilişkin asgari süre belirlenerek (kasten işlenen bir suç nedeniyle bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasıyla mahkûmiyet) bu süre ve üzerinde mahkûm olmanın da yine memur olarak atanmaya engel olacağı açıktır.

Ayrıca, suçun niteliği gereği memuriyet engeli olan hallerde, ceza mahkûmiyetinin miktarı, yaptırımın hapis veya

1 <https://barandogan.av.tr/blog/vergi-ve-idare-hukuku/memuriyeten-cikarilma-atilma-ihrac-ve-devlet-memurluguna-donme>

adli para cezası olması arasında hiçbir fark yoktur. Örneğin, güveni kötüye kullanma suçu nedeniyle 4.000 TL adli para cezasına mahkum olan kişi memur olmayacağı gibi, devlet memuru ise memuriyet görevinden çıkarılmasına karar verilir.²

Örneğin, hileli iflas suçu nedeniyle 8 ay hapis cezası alan kişinin bu cezası 4.800 TL adli para cezasına çevrilse bile, hileli iflas suçu niteliği bakımından memuriyete engel suçlardan olduğundan, kişi memuriyete alınmaz, memur ise görevine son verilir.

Esasen 48/5. maddedeki hükmün amacı, belli suç türlerini işlediği yargı kararı ile belirlenen görevlilerin, görevden çıkarılması veya bu suçlardan mahkum olanların göreve alınmamasıdır.

Bu tür suçların niteliğine kısaca değinmeye çalışalım.

1. Kasten İşlenen Bir Suçtan Bir Yıl veya Daha Fazla Hapis Cezası ile Mahkûmiyet

Suçlar arasındaki “cürüm” ve “kabahat” ayırımı terk edildiği için, hürriyeti bağlayıcı ceza açısından kabul edilen “hapis” ve “hafif hapis” ayırımı da kaldırılmış, böylece, temel ceza olarak, hapis cezası benimsenmiştir.

Hapis cezası, 5237 sayılı Yasa'nın 45 inci maddesinde; suç karşılığında uygulanan yaptırım cezası olarak yer almış, 46 ncı maddede hapis cezaları:

- Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası,
- Müebbet hapis cezası,

- Süreli hapis cezası, olarak kabul edilmiştir.

Ceza Yasası'na göre; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile müebbet hapis cezasının hükümlünün hayatı boyunca devam edeceği (m.47, 48); süreli hapis cezasının ise, kanunda aksi belirtilmeyen hallerde bir aydan az, yirmi yıldan fazla olamayacağı ve bu kapsamda hükmedilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezasının, kısa süreli hapis cezası olduğu belirtilmektedir (m.49).

Buna göre; hapis cezası, Türk Ceza Yasası'nda alt sınırı 1 aydan az, üst sınırı ise azami 20 yıl olarak gösterilen bir ceza türüdür. Memuriyetle bağdaşmayan bir yıl veya daha fazla hapse mahkûmiyet ise, herhangi bir kasdi suçtan kurulan hükümdeki mahkûmiyet süresinin bir yıldan çok olması halini ifade etmektedir.

Memur hakkında iki veya daha çok suçtan dava açılmış olabilir ya da ayrı ayrı mahkemelerde memur hakkında görülen davalar sonunda birden çok suçtan mahkûmiyet kararı verilmiş olabilir. Böyle bir durumda, bu mahkûmiyetlerin toplam süresine değil, ayrı ayrı suçlardan kurulan mahkûmiyet sürelerinin bir yıl veya bir yılı geçip geçmediğine bakılmaktadır.

Bu durumda bir kimsenin 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nda herhangi bir nedenle kasten işlediği suçtan 1 yıl veya daha fazla **hapis cezasına** mahkum olmuş olması halinde, memurluğa engel bir mahkûmiyet almış olduğu kabul edilir.

Kasten işlenen bir suçtan 1 yıl veya daha fazla hapis cezasının memuriyet görevi sırasında işlenmesi halinde, kişinin memurluk görevi sona erer. Ancak, mahkum olunan 1 yıl hapis cezası adli para

² <https://barandogan.av.tr/blog/vergi-ve-idare-hukuku/memuriyeten-cikarilma-atilma-ihrac-ve-devlet-memurluguna-donme>

cezasına çevrildiği takdirde memuriyet engeli ortadan kalkar. Örneğin, **özel hayatın gizliliğini ihlal** suçundan 1 yıl hapis cezasına mahkum olan kişinin cezası 7.200 TL adli para cezasına çevrildiğinde, bu mahkumiyet açısından memuriyet engeli meydana gelmeyecektir.³

Ayrıca, 48/5. maddenin lafzından bu kapsama giren suçlardan alınan mahkûmiyetlerin afa ortadan kaldırılmaları halinde, memurluğa engel oluşturmayacakları anlaşılmaktadır.

2. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar

Bu suçlar, Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak suretiyle Devletin güvenliğine karşı işlenen suçlar olup, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302 - 308 inci maddelerinde düzenlenen suçlardır.

Devletin güvenliğine karşı suçlar; Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (m.302), düşmanla işbirliği yapmak (m.303), Devlete karşı savaşa tahrik (m.304), temel millî yararlar karşı hareket (m.305), yabancı devlet aleyhine asker toplama (m.306), askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma (m.307), düşman devlete maddi ve mali yardım (m.308) suçlarından ibaret olup, memurluğa engel suçlardır.

Bu tür mahkûmiyetler afa uğrasalar da, memuriyete kesin olarak engeldirler.

3. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar

Türk Ceza Kanunu'nun Dördüncü Kısım Beşinci Bölümde düzenlenen "Anayasal düzen ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar" kapsamında yer alan bu suçlar; Anayasayı ihlal (m.309), Cumhurbaş-

kanına suikast ve fiilî saldırı (m.310), Yasama Organına karşı suç (m.311), Hükûmete karşı suç (m.312), Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silâhlı isyan (m.313), silâhlı örgüt (m.314), silâh sağlama (m.315), suç için anlaşma (m.316) suçlarından oluşmaktadır.

Bu tür mahkûmiyetler afa uğrasalar da, memuriyete kesin olarak engeldirler.

4. Zimmet, İrtikâp, Rüşvet Suçları

Bu suçlar, kamuoyunda yüz kızartıcı suçlar olarak bilinen zimmet, irtikâp, rüşvet suçları olup, Devlet Memurları Yasası'nda memurluğa engel suçlar arasında sayılmıştır.

Bu suçlar, Türk Ceza Yasası'nın **Dördüncü Kısım Birinci Bölümünde** "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenmiş olup, mahiyeti itibariyle yüz kızartıcı suçlar olarak kabul edilmiştir. Anayasa dahil, gerek Devlet Memurları Yasası'nda, gerekse bazı özel yasalarda da yer alan bu suçlar, başta seçme ve seçilme hakkı olmak üzere memuriyeti ve diğer iş yaşamı ile ilgili pek çok hakkın kullanılmasını engelleyici suçlar arasında kabul edilmiştir.

5237 sayılı Yasa yeniden düzenlenen bu suçları kısaca görelim.

a) Zimmet Suçu

Devlet Memurları Yasası'nın 48 inci maddesinde memurluğa girmeye engel suçlar arasında sayılan zimmet suçu, Türk Ceza Kanunu'nun Dördüncü Kısım Birinci Bölümünde 247 nci maddede düzenlenen zimmet suçu, "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" arasında yer almıştır.

³ A.k.

Yasa'nın bu maddesinde, görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisinin, zimmet suçunu işlemiş olmaları ve bunlara beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

b) İrtikap Suçu

Devlet Memurları Yasası'nda; memurluğa engel teşkil eden suçlar arasında yer alan irtikap suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 250 nci maddesinde "Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar" arasında yer almıştır.

Ceza Yasamızda bu suçu ancak kamu görevlilerinin işleyebilecekleri hükme bağlanmıştır. Buna göre; görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, bu suçu işlemiş olmaktadır. Bu durumda ilgili, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kamu görevlilerinin bu suçu hileli davranışlarla kandırma veya vaatle ve karşı tarafın hatasından yararlanmak suretiyle işleyebilecekleri öngörülmüş, bu yolla irtikap suçu işleyenlere ise daha farklı sürelerle hapis cezası ile cezalandırılmaları hükme bağlanmıştır.

c) Rüşvet Suçu

Bu suç, Ceza Yasası'nın 252 nci maddesinde düzenlenmiştir. Yasa'nın anılan maddesinde rüşvet; bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlaması olarak tanımlanmıştır.

Bu nedenle, rüşvet alan kamu görevlisi, dört yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Rüşvet veren kişi de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

Bu tür suçlardan mahkûmiyet, affa uğrasa da memuriyete kesin engeldir.

5. Malvarlığına Karşı Suçlar

Bu suçlar da, kamuoyunda yüz kızartıcı suçlar olarak bilinen hırsızlık, dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma, hileli iflas suçları olup, Devlet Memurları Yasası'nda memurluğa engel suçlar arasında sayılmıştır. Bu suçların herhangi birinden hüküm giyenlerin memur olma imkanı ortadan kalkmaktadır.

Türk Ceza Yasası'nın İkinci Kısım Onuncu Bölümde "Malvarlığına Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenmiştir.

a) Hırsızlık

Memurluğa engel suçlardan olan hırsızlık suçu; Ceza Yasası'nın 141 inci ve devamı maddelerinde "Malvarlığına Karşı Suçlar" olarak düzenlenmiştir. Yasa'nın 141 inci maddesinde; hırsızlık suçunun, zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alınması halinde işleneceği belirtilmiştir. Yasa'nın 2 nci bendine göre; ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de, taşınır mal olarak sayılacaktır. Hırsızlık suçu işleyen kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Yasa'nın diğer maddelerinde hırsızlık suçunun; nitelikli hırsızlık, suçun gece vakti işlenmesi, malın değerinin az olması, kullanma hırsızlığı, zorunluluk hâlinde işlenmesi durumlarından söz edilerek, durumun özelliğine göre daha farklı sürelerle hapis cezası ile cezalandırılmayı öngören düzenlemelere yer verilmiştir.

Türk Ceza Yasası'nın "onuncu bölümü"nde "Malvarlığına Karşı Suçlar"dan olan hırsızlık suçu ile aynı grupta yer alan; *bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştirileceğinden ya da malvarlığı itibariyle büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslimine veya malın alınması suçu olan 'Yağma suçu' (TCK m.148) ve Nitelikli yağma' (TCK m.149) suçları da, malvarlığına karşı suçlar olmakla birlikte, Devlet Memurları Yasası'nda memuriyetle bağdaşmayan suçlar arasında ismen sayılmadığından, bu suçtan bir yıldan fazla mahkumiyet memuriyet engelidir ama, uygulamada benimsenen görüşe göre yüz kızartıcı suç olarak sayılmadıklarından, affa uğramaları halinde memuriyet engeli sayılmayacaklardır. Zira 48/5 inci maddede ismen sayılmamışlardır. Oysa, yağma suçları hırsızlık suçlarının nitelikli ve ağırlaşmış şekilleridir. Bir örnek vermek gerekirse, bir kimse;*

a) Hırsızlık yapıp 3 ay hapis cezası almış,

b) Yağma suçu işleyip 3 yıl hapis cezası almış olsa,

Bir süre sonra af çıksa ve her iki mahkûmiyet affa uğrasa, mevcut uygulamaya ve hukuki kabule göre yağma suçundan affa uğrayan için memuriyet engeli söz konusu olmayacak, fakat hırsızlık suçu 657 sayılı Yasa'nın 48/5 inci maddesinde ismen sayıldığı için affa uğrasa bile memuriyet engeli olmakta devam edecektir. Bu örneğin eşitsizlik yaratması yanısıra adaletsizliği ve dengesizliği de peşinde götürdüğü bir gerçektir.⁴

4 Ercüment Akış, *Belediye Personelinin Hukuki Durumu*, İzmir 1997, s.130

b) Dolandırıcılık Suçu

Ceza hukukunda "Malvarlığına Karşı Suçlar" arasında yer alan dolandırıcılık suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 157 ve devamındaki maddelerde düzenlenmiştir.

Yasa'nın anılan maddesinde; hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişinin eyleminin dolandırıcılık suçunu oluşturacağı hükme bağlanmıştır. Bu suçu işleyen kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilmesi öngörülmüştür.

Yasa'da ayrıca nitelikli dolandırıcılıktan söz edilmiş, bu türde suç işlenmesi halinde, iki yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasına hükümlenacağı belirtilmiştir.

c) Güveni Kötüye Kullanma Suçu

Memurluğa engel suçlar arasında sayılan güveni kötüye kullanma suçu, Türk Ceza Yasası'nda, "Malvarlığına Karşı Suçlar" arasında yer almıştır.

"Güveni kötüye kullanma" suçu Yasa'nın 155 inci maddesinde düzenlenmiştir. Yasa'nın bu maddesinde; başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyedliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyedliğin devri amacı dışında tasarrufla bulunan veya bu devir olgusunu inkar ederek, güveni kötüye kullanma" suçu işleyen kişinin, şikayet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

Yasa'nın anılan hükmünden de anlaşılacağı üzere söz konusu suç takibi şikayete bağlı bir suç olup, faili hakkında

gerekli işlemin yapılabilmesi, bu suçtan zarar görenin şikayetine bağlıdır.

ç) Hileli İflas Suçu

Türk Ceza Kanunu'nda "Malvarlığına Karşı Suçlar" arasında yer alan hileli iflas suçu, Türk Ceza Kanunu'nun 161 ve devamındaki maddelerde düzenlenmiştir.

Hileli iflas, iflasından önce veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kasdıyla hileli işlemlere başvuran kimsenin iflasıdır.

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 311 inci maddesinde iflasından önce veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kasdıyla hileli muamelelerde bulunan kimselerin hileli müflis sayılacağı ve Türk Ceza Kanunu'na göre cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Hileli ve taksirli iflasın mahiyeti ve bunları işleyenlere verilecek cezalar Türk Ceza Kanunu'nun 161 ve 162 nci maddelerinde belirtilmiştir.

Anılan Yasa'nın 161 inci maddesine göre; hileli iflas, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunma eylemi olup, bunu yapan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Taksirli iflas ise, Yasa'nın 162 nci maddesinde; tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet verilmesi olarak ifade edilmekte, bunu yapan kişinin, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmektedir.

6. Sahtecilik Suçu

Sahtecilik (sahtekârlık), kamunun güveni aleyhine işlenen suçlardan biridir. Ceza Hukukunda, "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" arasında yer alan sahtecilik suçu,

Türk Ceza Kanunu'nun 197 ve devamındaki maddelerde ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Yasa'nın ilgili maddelerinde; "Parada sahtecilik", "Paraya eşit sayılan değerler", "Kıymetli damgada sahtecilik", "Para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar", "Mühürde sahtecilik", "Mühür bozma", "Resmi belgede sahtecilik" başlıkları ile düzenlenen bu suçlar genellikle sahtecilik olarak anlaşılmaktadır. Bu suçların niteliğine göre faile verilecek ceza miktarı kanunda ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Bu suçtan hüküm giyenlerin memur olabilme hakkı ortadan kalkmaktadır.

7. Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar

Bu suçlar; İhaleye Fesat Karıştırma, Edimin İfasına Fesat Karıştırma suçları olup, niteliği itibariyle ekonomi ve ticarete ilişkin suçlardır. Memuriyetle bağdaşmayan suçlardandır.

Türk Ceza Yasası'nın Üçüncü Kısım Dokuzuncu Bölümde "Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar" başlığı altında düzenlenmiştir.

a) İhaleye Fesat Karıştırma Suçu

Devlet memuru olmaya engel suçlardan biri de, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırmak suçudur.

Bu suç, Türk Ceza Kanunu'nun 235 inci maddesinde "Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar"dan kabul edilip, "ihaleye fesat karıştırma" suçu adı altında düzenlenmiştir.

Yasa'nın söz konusu maddesinde bu suç;

a) Hileli davranışlarla;

- İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye veya ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek,
- İhaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olmayan kişilerin ihaleye katılmasını sağlamak,
- Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olduğu halde, sahip olmadığından bahisle değerlendirme dışı bırakmak,
- Teklif edilen malları, şartnamesinde belirtilen niteliklere sahip olmadığı halde, sahip olduğundan bahisle değerlendirmeye almak.

b) Tekliflerle ilgili olup da ihale mevzuatına veya şartnamelere göre gizli tutulması gereken bilgilere başkalarının ulaşmasını sağlamak.

c) Cebir veya tehdit kullanmak suretiyle ya da hukuka aykırı diğer davranışlarla, ihaleye katılma yeterliğine veya koşullarına sahip olan kişilerin ihaleye, ihale sürecindeki işlemlere katılmalarını engellemek.

d) İhaleye katılmak isteyen veya katılan kişilerin ihale şartlarını ve özellikle fiyatı etkilemek için aralarında açık veya gizli anlaşma yapmaları.

şeklinde tanımlanmıştır.

Bu kapsamda, kamu kurum veya kuruluşları adına yapılan mal veya hizmet alım veya satımlarına ya da kiralamalara ilişkin ihalelere ve yapım ihalelerine fesat karıştıran kişi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçtan hüküm giyenler, memur olma hakkını kaybederler.

b) Edimin İfasına Fesat Karıştırmak

Memurluğa engel suçlar arasında sayılan edimin ifasına fesat karıştırmak suçu, Türk Ceza Yasası'nın 236 ncı maddesinde "Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar" arasında yer almıştır.

Edim, borç ilişkisi uyarınca alacaklının istemeye yetkili olduğu ve borçlunun da yerine getirmekle yükümlü bulunduğu davranış olarak tanımlanabilir. Bazı fiillerin hileli yapılması sonucunda da edimin ifasına fesat karıştırılmış olunmaktadır.

İhale kararında veya sözleşmede evsafi belirtilen maldan başka bir malın teslim veya kabul edilmesi, ihale kararında veya sözleşmede belirtilen miktardan eksik malın teslim veya kabul edilmesi fiillerin hileli olarak yapılması halinde, edimin ifasına fesat karıştırılmış sayılır.

Kamu kurum veya kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bunların iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler ya da kooperatiflere karşı taahhüt altına girilen edimin ifasına fesat karıştıran kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

8. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama

Bu suç, Türk Ceza Kanunu'nun 282 nci maddesinde "Adliyeye Karşı Suçlar" arasında düzenlenmiştir. Devlet Memurları Kanunu'na göre, memuriyetle bağdaşmayan suçlardandır.

Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kay-

nağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.

9. Kaçakçılık Suçları

Yürürlükteki mevzuata göre kaçakçılık suçları;

- 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun⁵ 3 üncü maddesinde sayılan suçlar,
- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 344 üncü maddesinde belirtilen eylemlerin işlenmesi ile ortaya çıkan vergi,

kaçakçılık suçu olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır.

Devlet Memurları Kanunu'na göre, bu iki kaçakçılık suçundan biri ile mahkûmiyet, memuriyete alınmaya engel teşkil eder.

* * *

İşe alınma şartlarını kaybetmemiş olan personelin, hükümlülük süresinin tamamlanmasını müteakip yeniden göreve dönüp dönemeyeceği ?

Konu ile ilgili görüş istemi üzerine Devlet Personel Başkanlığı'nca ve-

⁵ 10.7.2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 7.1.1932 tarihli ve 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun'un yerini almıştır.

rilen 05.03.2003 tarihli yazılı görüşte; işe alınma şartlarını kaybetmemiş olan personelin, hükümlülük süresinin tamamlanmasını müteakip yeniden göreve dönmesinin ilgili hükümler ve mezkur Danıştay Kararı çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinden bahisle, şu görüşe yer verilmiştir:

“İlgi yazı ile, Başmüdürlüğünde Hizmetli olarak çalışan’in bu görevi sırasında görevi suistimal suçundan **bir yıl süreyle hapis cezasına mahkum olduğu ve (3) ay süreyle memuriyetten men cezası** aldığı belirtilmekte ve adı geçen mahkumiyetinin sona ermesinden sonra tekrar görev yapıp yapamayacağı hususunda görüş talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 7 nci maddesinde sözleşmeli personel olarak işe alınacaklarda aranacak genel ve özel şartlara yer verilmiş olup, bu maddenin (c) bendinde “Taksirli suçlar hariç olmak üzere, ağır hapis veya 6 aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamaları” hükmüne yer verilmiş, 45 inci maddesinin (b) bendinde ise; “İşe alınma şartlarından herhangi birini taşımadığının anlaşılması veya bu şartlardan herhangi birinin sonradan kaybedilmesi” halinde sözleşmenin sona ereceği hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, Danıştay 1.Dairesinin 22.4.1992 gün ve E:1992/126, K:1992/150

sayılı kararında “657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin A/5 inci fıkrasında öngörülen koşulları, mahkumiyetten dolayı yitirmeleri nedeniyle memuriyetle ilişkileri kesilenlerin, memnu haklarının iadesi kararı almaları halinde yeniden Devlet memurluğuna alınabilecekleri, ancak kadro ve ihtiyaç durumları bakımından **idarenin bu konuda takdir yetkisi bulunduğu**” belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen hükümlerin birlikte değerlendirilmesi neticesinde söz konusu personelin işe alınma şartlarını kaybetmemiş olması halinde hükümlülük süresinin tamamlanmasını müteakip yeniden göreve dönmesinin ilgili hükümler ve mezkur Danıştay Kararı çerçevesinde Kuruluşunuzca değerlendirilmesi gerektiği mütalaa edilmektedir.” denilmiştir.

* * *

İşlenen bir suç sebebiyle yapılan yargılama neticesinde verilen mahkumiyet kararı, Yargıtay’ın onaması ile kesinleşir (DPB : 30.10.2003 tarihli mütalaa).

* * *

B. MEMURİYETE ENGEL OLMAYAN MAHKUMİYETLER

1. DMK 48/5’te Sayılan “Memuriyete Engel Olan Mahkumiyetler” Dışında Kalan Suçlardan 1 Yılı Geçmeyen Mahkumiyetler

657 sayılı Yasa’nın 48/5’te ismen sayılan suçlar (*kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zim-*

met, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık) **dışında kalan suçlardan 1 yılı geçmeyen mahkumiyetler** memuriyete engel değildir.

Hürriyeti bağlayıcı cezanın yanında verilen para cezası durumu değiştirmez. Örneğin: 10 ay hapis 300 TL para cezasına hükmedilmesi memuriyete engel olmaz. Para cezasının nisbî veya kamu para cezası niteliğinde olup olmaması sonucu değiştirmez.

Zira maddede, “... *süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile suçlarından mahkûm olmamak*” ibarelerine yer verildiğinden, lafzi yorumla hürriyeti bağlayıcı cezaların amaçlandığı kabul edilmelidir.

Bu durumda, bir yıldan az süreyle hapis cezası alan bir kişi memur olabileceği gibi, memur ise hapis cezası hükmünün infazı tamamlanıncaya kadar memurluk yapamayacaktır. Bu durumda, 1 yılın altında hapis cezası alan bir memur hakkında, hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar görevden uzaklaştırma” kararı verilmeli (DMK m.140), görevden uzaklaştırma kararı uygulanan memurun durumu her iki ayda bir gözden geçirilmeli (m.145/2), iki aylık periyotlar halinde yapılan inceleme sırasında, hapis cezasının infaz süresinin tamamlandığı görüldüğünde yetkili amirce memurun görevine dönmesine karar verilmelidir.

Esasen, TCK m.53. maddesi hükmüne göre, cezanın infazının tamamlanmasıyla kişilerin yoksun kalacağı haklara ve memuriyet görevine yeni bir işleme gerek kalmaksızın dönmesi yasa gereğidir.

2. Taksirli Suçlardan Mahkûmiyet

Yasa hükmünde yer almamakla birlikte, taksirli suçlardan mahkumiyet ise memurluğa engel değildir. Taksirin mahiyetine, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 22 nci maddesinde değinilmiştir. Söz konusu maddenin 2 nci bendinde taksir; *“Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmemeyerek gerçekleştirilmesidir.”* şeklinde açıklanmıştır.

Söz konusu Yasa'ya göre; taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır. Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

Taksirle işlenen suçtan dolayı verilecek olan ceza failin kusuruna göre belirlenir. Taksirli hareket sonucu neden olunan netice, münhasıran failin kişisel ve ailevi durumu bakımından, artık bir cezanın hükmedilmesini gereksiz kılacak derecede mağdur olmasına yol açmışsa ceza verilmez; bilinçli taksir halinde verilecek ceza yarıdan altıda bire kadar indirilebilir.

5237 sayılı Yasa'nın 53 üncü maddesinin (6) ncı bendine göre; belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir.

657 sayılı Yasa'nın değişik 48/A maddesinin 5 inci fıkrasının giriş cümlesin-

de; *“... kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olmamak.”* kuralına yer verilerek, *kasten işlenen bir suçtan dolayı mahkumiyetin, hatta bu mahkumiyetin de bir yıl veya daha fazla süreli olmasının* memuriyete engel olacağı belirtilmiştir. Buradan süresi ne olursa olsun, taksirli bir suçtan dolayı hapis cezasına mahkum olmanın, Devlet memurluğuna engel oluşturmayacağı sonucunu çıkarmak mümkündür.

Türk Ceza Yasası'nın 89, 162, 171 ve 180 inci maddelerindeki suçlar, taksirli suçlara örnek olarak gösterilebilir. Taksirli suçlardan verilecek mahkûmiyetin 1 yıldan fazla olması engel bir mahkûmiyetin kabulüne yetmez.

Örneğin; Türk Ceza Kanunu'nun 171 inci maddesine göre, taksirle yangına neden olmak suçundan bir yıldan fazla hapis cezası alan memur, memuriyetten çıkarılmayacağı gibi, bu suçtan mahkum edilmiş bulunan bir kimse de memuriyete alınabilecektir. Keza, aynı Yasa'nın 180 inci maddesine göre; deniz, hava veya demiryolu ulaşımında, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından bir tehlikeye taksirle neden olmaktan 15 ay hapis cezası alan kimsenin memuriyete girmesi mümkündür.

Nitekim, Danıştay 12.D. 11.10.1999 tarihli ve E.1997/3319, K.1999/1785 sayılı Kararında; *“Taksirle ölüme ve yaralamaya sebebiyet” suçundan yargılanması sonucunda 1 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılan ve bu cezanın infazı için cezaevinde bulunan davacının, 657 sayılı Yasa'nın 48/A-4 maddesindeki “kamu haklarından mahrum bulunmamak” şartını kaybettiğinden bahisle, aynı Yasanın 98/b maddesi uyarınca görevine son verilemeyeceği, bu durumda 657 sayılı Ya-*

sanın 137. maddesi ve devamı hükümleri uygulanarak işlem tesis edilmesi gerektiği”ne hükmedilmiştir.

3. Adli Sicilden Silinmiş Mahkûmiyet

Silinebilen türden mahkûmiyet kararları memurluğa engel değildir. Hangi tür mahkûmiyetlerin adli sicilden silinebileceği 5352 sayılı Adli Sicil Yasası'nın 12 nci maddesinde belirtilmiştir.

Söz konusu madde hükmüne göre;

- Fiilin kanunla suç olmaktan çıkarılması halinde, bu suçtan mahkûmiyet,
- Kanun yararına bozma veya yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararına,

ilişkin adli sicil ve arşiv kaydı tamamen silinir.

İşte silinebilen türden olmak koşuluyla, kesinleşen mahkûmiyetlerin yukarıda belirttiğimiz yöntemle silinmiş olması durumunda, bu gibilerin memurluğa girişine ya da memuriyette iseler memurluğuna engel olmayacaktır.

Türk Ceza Kanunu karşısında özel bir kanun olan 657 sayılı Kanununun 48/A-5. maddesi ile Türk Ceza Kanunu'nun aksine belli suçlar açısından, bu suçlar affa uğramış olsalar bile, süresiz hak yoksunluğu getirecek bir düzenleme yapıldığından, adli sicil kaydının silinmesi, yüz kızartıcı suçtan dolayı ortaya çıkan hak yoksunluğunu ortadan kaldıracak nite-likte bulunmamaktadır.⁶

6 D.İ.D.D.K. 17.11.2011 günlü, E.2007/2368, K.2011/1214 sayılı Karar

4. Kabahatler

Kabahat, “hafif hapis, para cezası veya meslek veya sanattan alıkonulma ile cezalandırılan suç” şeklinde tanımlanmaktadır.⁷

Kabahatlere ilişkin usul ve esaslar, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nda düzenlenmiştir. Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu ve kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı kanunla belirlenir.

İşte çeşitli kanunlara göre verilen kabahatler, memuriyeti sona erdirmeye neden olmadıkları gibi, bazen disiplin cezası verilme nedeni bile olmayabilirler.

5. Ertelenmiş (Tecilli) Mahkûmiyetler

Tecil, bir cezanın kaldırılması olmayıp, tesis edilen bir mahkûmiyet kararının uygulanmasının ertelenmesi olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların yerine konmuş hukuki bir kurumdur.

Eski Türk Ceza Kanunu'nda var olan tecil kurumu 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nda “Ertelene” kurumuna dönüştürülmüştür.

Anılan Yasa'nın “Hapis cezasının ertelenmesi” başlıklı 51 inci maddesinde erteleme; “İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

7 TDK Sözlük Anlamı (sozluk.gov.tr)

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması,

gerekir.

....” şeklinde ifadesini bulmuştur.

Buradan bir kişinin;

- 2 yıl hapis veya
- 2 yıldan az süreli hapis,

cezalarından biriyle mahkûmiyet halinde ertelemenin yapılabileceği görülmektedir.

Suç tarihinde **18 yaşını doldurmamış** olanlar ile 65 yaşını bitirmiş bulunanların mahkum oldukları hapis cezası 3 yıldan fazla olmadığı hallerde de, erteleme hükümleri uygulanabilecektir.

5237 sayılı Ceza Kanunu'nun 51 inci maddesindeki “erteleme” ile 765 sayılı Ceza Kanunu'nun 95/11 maddesindeki “tecil” hükümleri karşılaştırıldığında, doğrudan sonuç açısından bu iki müesseye arasındaki en önemli fark; ertelemede, belirlenen denetim süresinin yükümlülüklerine uygun veya iyi halli olarak geçirilmesi durumunda “**cezanın infaz edilmiş sayılması**”, tecilde ise hüküm tarihinden itibaren beş yıl içinde evvelce verilen ceza cinsinden veya hapis cezasını gerektiren yeni bir suç işlenmediği takdirde tecil edilen “**mahkumiyetin esasen vaki olmamış sayılması**”dır. Ayrıca, ertelemede denetim süresi içinde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uyarınca, hak ve yetki yoksunluğu sürmekte; tecilde ise deneme süresi içerisinde mahkumiyete bağlı ehliyetsizlikler, askıya alınmaktadır.⁸

⁸ Daniştay 1. Daire 25.03.2009 tarihli ve E.2009/221, K.2009/535 sayılı karar.

Bu nedenle, hukuki menfaat yönünden tecil, ertelemeye kıyasla kişinin lehinedir. Tecilin bu özelliği nedeniyle, Daniştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 15.11.1990 tarihli ve E:1990/2, K:1990/2 sayılı Kararında, *deneme süresi sonunda mahkumiyetin esasen vaki olmamış sayılacağı* hükmünden hareketle tecil edilmiş mahkumiyetler esas alınarak Devlet memurlarının görevlerine son verilemeyeceği kabul edilmiştir.

Durum bu minvalde iken, 2008 yılında 657 sayılı Yasa'nın 23.1.2008 tarihli ve 5728 sayılı Yasa ile değişik 48/A-5 maddesi; “*Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından dolayı mahkum olmamak*” şeklinde dönüşmüştür.

Bu değişiklikle, “tecil edilmiş hükümler hariç” ifadesiyle **tecil müessesesine** yapılan gönderme kaldırılmış, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun “*Belli hakları kullanılmaktan yoksun bırakılma*” başlıklı 53 üncü maddesine atıf yapılmış, ceza süresi koşulu yönünden ağır hapis cezası kaldırılarak yerine bir yıl veya üstü hapis cezası getirilmiş, suç türü yönünden de 5237 sayılı Kanun'daki sınıflandırmaya uygun belirleme yapılarak suçlar sayılmıştır.

Bu bağlamda, ertelemeye, *denetim süresince hak yoksunluğu askıya alınmama* ve denetim süresi sonunda da ceza infaz edilmiş olmasına rağmen, mahkumiyet ortadan kalkmamaktadır.

6. Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kararı

Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, **2 yıl** veya **daha az süreli hapis** veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

Bu uygulama, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231 inci maddesi ile ceza hukukumuza yeni girmiş kavramlardan biridir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre; sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan cezanın, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebileceği, bu kararının verilmesi halinde sanığın **beş yıl süreyle denetim süresine** tâbi tutulacağı ve denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklerle uygun davranıldığı takdirde, tesis edilen hükmün ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verileceği hükme bağlanmış, ancak Kanun Koyucunun, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezasına mahkûm olunması durumunda, mahkemelere hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verebilmeleri konusunda takdir yetkisi tanınmıştır.

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararı sonrasında denetim süresince hak yoksunluğu uygulanmadığından kişilerin memur olarak atanmalarının önünde bir engel de bulunmamaktadır.

Bu durumda, işlediği suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda bir yıldan az ya da çok olup olmadığına bakılmaksızın süreli hapis cezası hükmedilen kişinin cezasının, mahkemece hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi durumunda, işlenen suçun süresine ve niteliğine bakılmaksızın (DMK 48/A-5'te ismen sayılan suçlar dahil) memuriyete devam edebilecektir.

Nitekim, AYİM 2.D. 05.11.2008 günlü, E:2008/148, K:2008/1144 sayılı Kararında; "... 10.10.2003 tarihinde işlediği "elektrik hırsızlığı" suçundan hükümlü olan ve hüküm tarihinden itibaren beş yıllık deneme süresi geçmeyen davacı hakkındaki bu mahkumiyet hükmünün, Kuşadası 1 nci Asliye Ceza Mahkemesinin 14.03.2008 tarihli ve 2004/347 Esas 2005/193 karar sayılı ek kararı ile yeniden ele alınarak" hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına" dair davacı hakkında hüküm tesis edildiği, yedek subay adayı olarak alınan askerlik kararının uzun dönem er olarak tadil edilerek askere bu statüde sevk edilme işleminin, 5278 sayılı Kanunun 562 nci maddesi uyarınca, 5271 sayılı CMK'nın 231 inci maddesinde yapılan değişiklik uyarınca, CMK'nın 231/5 inci maddesindeki "**Hükümün Açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder**" hükmü gereğince, ilgili Yasada yapılan değişiklikle hukuk nazarında esasen bir sonuç doğurmayan mahkûmiyetin, hüküm ve sonuçlarını devam ettiriyormuş ve hayatiyetini ko-

ruyormuşçasına bir idari işleme esas alınarak, davacının yedek subay adayı olarak alınan askerlik kararının er olarak tadil edilmesi işleminin hukuka aykırı olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.” denilerek hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının, sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade ettiği açıkça belirtilmiştir.⁹

Bu arada belirtelim ki, 657 sayılı Yasa'nın 48 inci maddesinin A-5 numaralı alt bendinde belirtilen suçlardan dolayı mahkumiyetin, memuriyete/kamu görevine alınmaya engel oluşturabilmesi için bu mahkumiyetlerin kesinleşmiş olması şarttır. T.C. Anayasası'nın 38 inci maddesine göre; “Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.” Dolayısıyla mahkumiyet kararları belirli aşamalardan geçtikten ya da yasal süreler geçirildikten sonra kesinleşir ve hukuki sonuç doğurur. Mahkumiyetle sonuçlanmayan adli kovuşturma memuriyete atanmaya engel değildir.¹⁰

Öte yandan, denetim süresi içinde yeniden suç işlenmesi halinde, işlendiği iddia edilen ikinci suçun mahkumiyetle kesinleşmesinden sonra işlenen ilk suç nedeniyle verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı açıklanabilir. Nitekim, Yargıtay işlendiği iddia edilen ikinci suç kesinleşmediği halde, birinci suç nedeniyle verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının açıklanmasını hukuka aykırı bulmuştur.¹¹

Buna göre, hükmün açıklanmasının

geri bırakılması kararı, yüklenen suçtan dolayı kurulan hükmün, sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade etmekte, denetim süresinin koşulları uygun olarak geçirilmesi durumunda da açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kalkmakta ve ceza davası düşmektedir. Bir başka anlatımla, kişinin sanıklık durumu devam etmekte ve hakkındaki mahkumiyet kararı, hiç açıklanmaksızın denetim süresi sonunda ceza davası ortadan kalkmaktadır.¹²

Nitekim, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nca verilen bir kararda da; hükmün açıklanmasının geri bırakılması, denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülüklerle uygun davranılması hâlinde, açıklanması geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak, kamu davasının 5271 sayılı CMK'nın 223/8. maddesi uyarınca düşmesi sonucunu doğurduğundan, bu niteliğiyle sanık ile Devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişkiyi sona erdiren düşme nedenlerinden birisini oluşturduğu belirtilmektedir.¹³

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Memurlar hakkında yapılan yargılamalar sonucunda da, çeşitli mahkûmiyet kararları da verilebilmektedir. Memurlar hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi ya da memuriyet öncesi kişinin engel mahkûmiyetlerden biri ile mahkûm olması durumunda, memurluğu sona erdiren veya memurluğa alınma engelleri karşımıza çıkmaktadır.

Bu kapsamda, 657 sayılı Yasa'nın 48/A maddesinin 5728 sayılı Yasa ile değişik 5

9 Söz konusu karar, www.hukuki.net Forumları› Askerlik Hukuku, adli siteden aktarılmıştır.

10 Danıştay 5.Dairesi, 1986/435 Esas,1987/1328 Karar sayılı kararı, (www.danistay.gov.tr: 24.04.2005).

11 Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 19.02.2008 günlü ve 346-25 sayılı Kararı; Y.15.CD.10.12.2012 günlü ve K:2012/10942, E:2012/45113 sayılı Kararı.

12 Danıştay 1. D. E:2009/221, K:2009/535 sayılı Kararı.

13 Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 27.1.2009 tarihli ve E.2008/1-274, K.2009/5 sayılı kararı

inci bendinde yer alan ceza türlerine bakıldığında;

1. Bir yıl ve bir yıldan fazla hapis cezasıyla mahkûmiyet,

2. Affa uğramış olsalar bile ismen belirtilen mahkûmiyetler:

- Devletin güvenliğine karşı suçlar,
- Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar,
- Zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık,
- Dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma,
- Hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma,
- Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama,
- Kaçakçılık,

suçlarının memuriyete engel suçlar olduğu görülmektedir.

Şu halde, affa uğramış olsalar bile, yukarıda ismen sayılan suçlardan mahkum olanlar, memur olamazlar; memur iseler memurlukları sona erer.

Bu bağlamda,

- DMK 48/5. maddede sayılmayan suçlardan bir yıldan fazla süreli hapis cezası alan memurların bu cezaları ertelenese dahi görevlerine dönemeyecekleri,

- 1 yılın altında hapis cezası alan bir memurun bu cezası DMK'nın 48/5. maddede sayılmayan suçlardan olup ertelenirse, cezasının infazının tamamlanmasını müteakip görevine dönebileceği,

- Adli sicil kaydı silinebilen türden olmak kaydıyla, kesinleşen mahkûmiyetlerin silinmiş olması durumunda, bu gibilerin memurluğa girişine ya da memuriyette iseler memurluğuna engel olmayacağı,

- Taksirli suçların ise, memurluğun kazanılması ya da kaybedilmesinde dik-kate alınmayacağı,

- *İşlenen suçun neticesinde* verilen mahkûmiyetin niteliğine (DMK 48/A - 5'teki memuriyete engel suçlar dahil) ve süresine (bir yıldan az veya çok) bakılmaksızın 5271 sayılı Kanun'un 231 inci maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi durumunda memuriyete engel teşkil etmeyeceği,

- Kabahatler Kanunu'na göre verilen idari para cezalarının, memurluğu sona erdirmeye neden olmadıkları,

değerlendirilmektedir.

Netice itibariyle, Devlet Memurları Kanunu'nun 48/5. maddesinde sayılmayan suçlardan bir yıldan az süreli hapis cezası alan kişiler memur olabileceği gibi, memur iseler hapis cezası hükmünün infazı tamamlanınca memurluğa dönebileceklerdir. Bu durumda, 1 yılın altında hapis cezası alan bir memur hakkında, hapis cezasının infazı tamamlanincaya kadar görevden uzaklaştırma" tedbiri uygulanır ve hapis cezasının infaz süresinin tamamlanmasını müteakip yetkili amirce memurun görevine dönmesine karar verilir.

Ufuk ÜNLÜ*

İMAR KANUNU UYARINCA YAPI SAHİBİNE UYGULANAN İDARİ PARA CEZALARI MİRASÇILARINDAN TAHSİL EDİLİR Mİ?

Özet

Genel olarak idarî para cezaları idare tarafından ve adli bir organın aracılığı olmadan verilen para cezası olarak tanımlanır. Bu anlamda, kanunda açıkça öngörülen ihlaller hakkında, para cezası yaptırımını uygulama yetkisinin kanun tarafından idareye tanındığı cezalar idarî niteliktedir. Bu çalışmada, 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca yapı sahibine uygulanan idari para cezalarının mirasçılardan tahsil edilmesi hususu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İmar, Yapı Sahibi, İdari Para Cezası, Mirasçı.

1. GİRİŞ

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42 nci maddesinde ruhsata aykırı veya ruhsatsız yani kaçak yapılar sebebiyle verilecek idari para cezalarının içeriği ve esasları düzenlenmiştir. Ruhsata aykırı olarak yapılan veya ruhsatsız yapılar hakkında yıkım kararları verilebileceği gibi, ayrıca bu yapılar hakkında imar para cezaları da verilebilir. Öncelikle imar para cezaları verilirken en çok dikkat edilmesi gereken ve en çok hata yapılan konu imar para cezasının kime verildiğidir. Uygulamada en sık karşılaşılan problem imar para

cezasının yanlış kişiye verilmesidir. Öte yandan, idari para cezası uygulandıktan sonra yapı sahibinin vefat etmesi halinde mirasçılardan bu cezadan sorumlu olup olmayacağı konusu yazımız içerisinde değerlendirilecektir.

2. İDARİ PARA CEZALARI

Genel olarak idarî para cezaları idare tarafından ve adli bir organın aracılığı olmadan verilen para cezası olarak tanımlanır. Bu anlamda, kanunda açıkça öngörülen ihlaller hakkında, para cezası yaptırımını uygulama yetkisinin kanun tarafından idareye tanındığı cezalar idarî

* Cumhurbaşkanlığı Denetçisi

niteliktedir. Bu tanıma göre, idarî para cezasının hem kanunda belirtilmesi, hem de bunu vermek yetkisinin açıkça idareye verilmesinin kanunlarda öngörülmesi gereklidir.¹

İdari para cezaları genel olarak 5326 sayılı Kabahatler Kanununda düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 16'ncı maddesine göre, kabahatler karşılığında uygulanacak olan idarî yaptırımlar, idarî para cezası ve idarî tedbirlerden ibarettir.

Bununla beraber 17'nci madde, idari para cezasının şeklini, alt üst sınırını, miktarını vb. hükümleri düzenlemiştir.

İdari para cezaları, kanunlarda yaptırma bağlanmış fiillerin işlenmesi halinde uygulanabildiğinden, fiillerin hukuki anlamda tespiti, ceza uygulamasının hukukiliği açısından önem taşımaktadır. Bu fiiller idari suç (idarenin koyduğu kural ya da düzenlemeye aykırı davranış, fiil) kavramı kapsamında idari para cezalarına konu olduğundan, idari suçu oluşturan fiilin her bir olayda Kabahatler Kanunundaki genel hükümlere uygun olarak belirlenmesi gerekir.²

Son yıllarda hayata geçirilen birçok yasal düzenlemede idari para cezalarına yer verilmiştir. Özellikle iş hayatı, çevre sorunları, toplumsal hayatın düzenlenmesi veya tüketicilerin korunmasına ilişkin yasal düzenlemelerde idari para cezalarına ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

3. İMAR KANUNU UYARINCA YAPI SAHİBİNE UYGULANAN İDARİ

1 Donay, Süheyl (1972), Para Cezaları, Kervan Yayınları, İstanbul.
2 Çalış, Celal (2014), "Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerine Göre İş Kanununda Yer Alan İdari Para Cezalarının Hukuki Nitelikleri ve Uygulamaları", İzmir Barosu Dergisi, s.2, http://www.mufettis.com.tr/makale/4857_ipc.pdf

Rİ PARA CEZALARININ MİRASÇILARINDAN TAHSİLİ

En basit tanımlamayla "Yapı Sahibi", ruhsatsız yapıyı veya ruhsata aykırılığı yapan kişidir. Anayasa Mahkemesinin 12.11.2019 tarihli ve Başvuru Numarası: 2016/866 sayılı kararında yapı sahibi ; "Anayasa Mahkemesinin somut olaydaki idari para cezasının kanuni dayanağı olan 3194 sayılı Kanun'un 42. maddesinin itiraz yoluyla iptali istemine ilişkin kararda ve Danıştayın yerleşik içtihatlarında da belirtildiği üzere yapı sahibi ibaresinden anlaşılması gereken, yapıyı mevzuata aykırı inşa eden kişidir (bkz. §§ 28,29). Yine bu kararlarda, idarelerce gerekli araştırma yapılarak mevzuata aykırı inşaat yapan kişi tespit edilmeksizin doğrudan yapının mülkiyet sahibine para cezası verilmesinin kanunun amacı ve anlamı ile bağdaşmayan bir sonuç doğuracağı vurgulanmıştır." şeklinde ifade edilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 42 nci maddesinde belirtildiği üzere imar para cezaları "ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere ve imar mevzuatına aykırı olarak yapılan ya da 27nci madde kapsamında ruhsat alınmadan yapılabilen yapılardan aynı maddede belirtilen koşullar sağlanmadan yapılan" yapılar hakkında verilmektedir. Kanun'un 21 inci maddesine göre Kanun kapsamına giren tüm yapılar için belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı alınması zorunludur. Kanun kapsamına giren ve inşa edilecek yapılar için yapı ruhsatının alınmasının ardından, yapıda alınmış olan ruhsata uygun olmayan değişikliklerin yapılması ruhsata aykırılığı oluşturacağı gibi; Kanun kapsamına giren yapılar hakkında yapı ruhsatı alınmaksızın ya-

pının inşa edilmesi de ruhsatsız yapının oluşmasına sebep olacaktır. İmar para cezalarına sebep olan iki ana sebep de bu şekilde ortaya çıkmaktadır;

- Herhangi bir yapı ruhsatı alınmaksızın yapılan binalar
- Alınmış olan yapı ruhsatına uygun şekilde inşa edilmiş olan ruhsatlı yapılarda, ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılmış olan değişiklik ve esaslı tadilatlar

Bu şekilde inşa edilen yapılar kaçak yapı veya imara aykırı yapı olarak nitelendirilmekte olup, bu yapılar hakkında yıkım kararı verilebileceği gibi, Kanun'da sayılan kişilere de bu binalar hakkında imar para cezaları verilebilir.

İmar para cezası verilebilecek kişilerin ilki Kanun'da yapı sahibi olarak düzenlenmiştir. Yapı sahibi kısaca, yapıyı veya ruhsata aykırılığı yapan kişidir. Yapı sahibi ile yapının maliki birbirine karıştırılmamalıdır. Bu iki kavram tamamen birbirinden bağımsız olduğu gibi, ikisi de tek kişiye işaret ediyor olabilir. Yapı maliki, yapının mülkiyet hakkına sahip kişi iken, yapı sahibi yapıyı yapan ya da yapıdaki mevcut ruhsata aykırılıkları yapmış olan kişidir. Dolayısıyla binanın maliki, direkt yapı sahibi olarak nitelendirilemez. Yapının maliki aynı zamanda yapıyı yapan veya ruhsata aykırılıkları yapan kişiye yapı sahibi olarak imar para cezasına maruz kalabilir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Ceza sorumluluğunun şahsiliği" başlıklı 20 nci maddesinde "(1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. ..." hükmü, 64 üncü maddesinde "(1) Sanığın ölümü

halinde kamu davasının düşürülmesine karar verilir. Ancak, niteliği itibarıyla müsadereye tabi eşya ve maddi menfaatler hakkında davaya devam olunarak bunların müsadereyesine hükmolunabilir. (2) Hükümlünün ölümü, hapis ve henüz infaz edilmemiş adli para cezalarını ortadan kaldırır. Ancak, müsadereye ve yargılama giderlerine ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş bulunan hüküm, infaz olunur." hükmü yer almaktadır.

3194 sayılı İmar Kanununun; "Ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak başlanan yapılar" başlıklı 32 nci maddesinde; "Bu Kanun hükümlerine göre; ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine veya ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılarda projelerine ve ilgili mevzuatına aykırı yapı yapıldığı ilgili idarece tespiti, fenni mesulce (...) tespiti ve ihbarı veya herhangi bir şekilde bu duruma muttali olunması üzerine, belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir. Yapı mühürlenerek inşaat derhal durdurulur. Yapının imar mevzuatına aykırı olduğuna dair bilgi, tapu kayıtlarının beyanlar hanesine kaydedilmek üzere ilgili idaresince tapu dairesine en geç yedi gün içinde yazılı olarak bildirilir. Aykırılığın giderildiğine dair ilgili idaresince tapu dairesine bildirim yapılmadan beyanlar hanesindeki kayıt kaldırılmaz. Durdurma, yapı tatil zaptının yapı yerine asılmasıyla yapı sahibine tebliğ edilmiş sayılır. Bu tebligatın bir nüshası muhtara bırakılır, bir nüshası da Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne gönderilir. Bu tarihten itibaren en çok bir ay içinde yapı sahibi, yapısını ruhsata uygun hale getirerek veya ruhsat alarak, belediyeden veya valilikten mühürün kaldırılmasını ister. Ruhsata aykırılık olan yapıda, bu aykırı-

lıgın giderilmiş olduğu veya ruhsat alındığı ve yapının bu ruhsata uygunluğu, inceleme sonunda anlaşılırsa, mühür, belediye veya valilikçe kaldırılır ve inşaatın devamına izin verilir. Aksi takdirde, ruhsat iptal edilir, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan bina, belediye encümeni veya il idare kurulu kararını müteakip, belediye veya valilikçe yıktırılır ve masrafi yapı sahibinden tahsil edilir. Yapı tatil tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir ay içinde yapı sahibi tarafından yapının ruhsata uygun hale getirilmediğinin veya ruhsat alınmadığının ilgili idaresince tespit edilmesine rağmen iki ay içinde hakkında yıkım kararı alınmayan yapılar ile hakkında yıkım kararı alınmış olmasına rağmen altı ay içinde ilgili idaresince yıkılmayan yapılar, yıkım maliyetleri döner sermaye işletmesi gelirlerinden karşılanmak üzere Bakanlıkça yıkılabilir veya yıktırılabilir. Yıkım maliyetleri %100 fazlası ile ilgili idaresinden tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilememesi halinde ilgili idarenin 5779 sayılı Kanun gereğince aktarılan paylarından kesilerek tahsil olunur. Tahsil olunan tutarlar, Bakanlığın döner sermaye işletmesi hesabına gelir olarak kaydedilir. İdare tarafından ruhsata bağlanamayacağı veya aykırılıkların giderilemeyeceği tespit edilen yapıların ruhsatı üçüncü fıkrada düzenlenen bir aylık süre beklenmeden iptal edilir ve mevzuata aykırı imalatlar hakkında beşinci fıkraya hükümleri uygulanır.” hükmü, “İdari müeyyideler” başlıklı 42 nci maddesinde; “Bu maddede belirtilen ve imar mevzuatına aykırılık teşkil eden fiil ve hallerin tespit edildiği tarihten itibaren on iş günü içinde ilgili idare encümenince sorumlular hakkında, üstlenilen

her bir sorumluluk için ayrı ayrı olarak bu maddede belirtilen idari müeyyideler uygulanır. Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere ve imar mevzuatına aykırı olarak yapılan ya da 27 nci madde kapsamında ruhsat alınmadan yapılabilen yapılardan aynı maddede belirtilen koşullar sağlanmadan yapılanların sahibine, yapı müteahhidine ve aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere, yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, bin Türk lirasından az olmamak üzere, aşağıdaki şekilde hesaplanan idari para cezaları uygulanır: ...” hükmü bulunmaktadır.

Öte yandan, 442 sayılı Tahsilat Genel Tebliğinin “VIII - Ölüm Halinde İdari Para Cezaları Hakkında Yapılacak İşlemler” başlıklı bölümünde “... Öte yandan, 5326 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince, çeşitli kanunlardaki hükümlere dayanılarak tatbik edilmesi öngörülen ve idarelerin düzenleme yapma ve ceza verme yetkileri gereğince verilen idari para cezalarının, özel kanunlarda belirlenen sürelerde ödenmemesi ve bu cezaların kesinleşmesi halinde, takip ve tahsil işlemlerinin 6183 sayılı Kanun çerçevesinde yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır. İdari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda, cezaya muhatap olan kişilerin ölümü halinde idari para cezalarının mirası reddetmemiş mirasçılarında takip edilip edilmeyeceği yönünde ayrıca bir hüküm bulunmaması koşuluyla, Anayasanın 38 inci maddesinde yer verilen “Cezaların

Şahsiliği” ilkesi gereğince, bu idari para cezalarının tahsilinden vazgeçilmesi icap etmektedir. ...” hükmü yer almaktadır.

Konuyla ilgili yargı makamlarınca alınmış kararlar da mevcuttur. Danıştay Ondördüncü Dairesinin; 26.03.2015 tarihli ve E: 2013/1980, K: 2015/2331 sayılı kararında;

“Cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca, 3194 sayılı İmar Kanununun 42. maddesine göre verilecek olan para cezasının ruhsatsız ya da ruhsata aykırı yapıyı fiilen yapan ya da yaptıran kişi adına, yani yapı sahibi adına verilmesi gerekmektedir. Yapı sahibinin ise her zaman taşınmaz maliki ile aynı kişi olması zorunlu olmadığından, ruhsatsız yapıyı yapan kişinin taşınmaz malikinden farklı bir kişi olduğunun anlaşılması durumunda, taşınmaz maliki adına değil yapıyı yapan adına para cezası verilmesi gerekmektedir. ... Bu durumda; suç ve cezaların şahsiliği ilkesi gereğince para cezasına konu yapıların kim ya da kimler tarafından yapıldığı tespit edilerek, gerçek yapı sahibi ya da sahipleri adına para cezası verilmesi gerekmekte iken, bu tespit yapılmaksızın taşınmaz hissedarı olan davacı adına para cezası verilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, davanın reddi yolundaki temyize konu Mahkeme kararında hukuki isabet görülmemiştir.” ...” ifadelerine,

26.03.2015 tarihli ve E: 2015/1154, K: 2018/3862 sayılı kararında;

“Suç ve cezaların şahsiliği ilkesi gereğince; 3194 sayılı İmar Kanununun 32. ve 42. Maddelerinde yer bulan “yapı sahibi” ifadesinden; fiilen ruhsatsız ya da ruhsata aykırı yapıyı yapan kişinin anlaşılması gerektiği, öte yandan, yapı sahibinin her

zaman taşınmaz maliki ya da ruhsat sahibi ile aynı kişi olmayacağı da tabiidir. Yine yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerine göre, idarenin işlemlerinin belirli, açık, kesin ve anlaşılır olması, muhatabının doğru tespit edilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, bu konudaki bir belirsizlik kişinin idari işlemin muhatabı olup olmadığı konusunda duraksamaya düşmesine, bunun akabinde bu işleme karşı yetkili mercilere itiraz hakkını ya da yargı mercileri önünde dava açma hakkını kullanamamasına neden olabilecektir. Böyle bir durumun hukuk devleti ilkesini, kişinin hak arama özgürlüğünü zedeleyeceği açıktır. Cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca para cezası yaptırımının uygulanacağı kişinin doğru tespit edilmesinde olduğu kadar, ilgisine verilen yıkım kararı hakkında, yargı mercileri önünde yasal haklarını kullanma imkanı da vereceğinden, “yapı sahibi”nin doğru bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. ...” ifadelerine,

Yine Danıştay Altıncı Dairesinin 19/04/2005 tarihli ve E: 2003/5615, K: 2005/2335 sayılı kararında;

“... Dosyanın incelenmesinden, ruhsatsız inşaatın sahibi ... adına 26.4.2001 günlü belediye encümeni kararıyla para cezası verilmiş ise de, bu kişinin öldüğünün tesbiti üzerine anılan encümen kararının mirasçıları olan davacılar adına düzeltilmesi suretiyle uyuşmazlığa konu belediye encümeni kararının alındığı anlaşıldığından, yapının mirasçılar tarafından yapıldığı konusunda bir tesbitin bulunmaması karşısında cezaların şahsiliği prensibi uyarınca yapı sahibi olan ...e verilen para cezasının mirasçılarından tahsil edilmesi mümkün değildir. Bu durumda, dava konusu işlemin para

cezasına ilişkin kısmında hukuka uyarlık bulunmadığından davanın reddine ilişkin mahkeme kararında isabet görülmemiştir. ...” şeklinde ifadelere,

Yer verilmektedir.

4. SONUÇ

İdari para cezası; kabahat olarak nitelendirilen ve değişik Kanunlarda düzenlenen haksız fiiller karşılığında uygulanan; türü, miktarı ve süresi ancak Kanunla belirlenen belli miktardaki paranın, kabahat fiilini işleyen gerçek veya tüzel kişiden alınarak kamuya geçirilmesi olarak tanımlanabilir. Ceza sorumluluğunun şahsiliği ceza hukukunun temel kurallarından biridir. Ceza sorumluluğunun şahsiliğinden kastedilenin bir kimsenin işlemediği bir fiilden dolayı cezalandırılmayacağıdır. Başka bir ifade ile bir kimsenin başkasının fiilinden sorumlu tutulamayacağı vurgulanmaktadır. Kimsiliğin doğumla başlayıp ve ölümle sona erdiği gözönüne alındığında “cezaların şahsiliği” ilkesi çerçevesinde 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca ruhsatsız/izinsiz yapı yapan kişiye verilen idari para cezasının, bu kişinin vefat etmesi halinde mirasçılarının tahsil edilemeyeceği düşünülmektedir.

Dolayısıyla İmar Kanununun 42 nci maddesine göre verilecek olan para cezasının ruhsatsız ya da ruhsata aykırı yapıyı fiilen yapan ya da yaptıran kişi adına, yani yapı sahibi adına verilmesi gerektiği, yapı sahibinin her zaman taşınmaz maliki ya da ruhsat sahibi ile aynı kişi olmayabileceği dolayısıyla yapı sahibinin doğru bir şekilde tespit edilmesi gerektiği, cezaların şahsiliği prensibi uyarınca 3194 sayılı Kanunda cezaya muhatap olan kişinin ölümü halinde idari para cezasının mirası reddetmemiş mirasçılarının takip edileceğine ilişkin hüküm bulunmadığından yapı sahibine verilen para cezasının mirasçılarının tahsil edilmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Çalış, Celal (2014), “Kabahatler Kanununun Genel Hükümlerine Göre İş Kanununda Yer Alan İdari Para Cezalarının Hukuki Nitelikleri ve Uygulamaları”, İzmir Barosu Dergisi, http://www.mufettis.com.tr/makale/4857_ipc.pdf

Donay, Süheyl (1972), “Para Cezaları”, Kervan Yayınları, İstanbul.

Salih KAN*

KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARINDA REZERV YAPI ALANI KAVRAMI

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Rezerv Yapı Alanı, Kentleşme, Riskli Yapı, İmar

1. GİRİŞ

Ülkemizin tamamına yakınının birinci derece deprem bölgesinde yer alması sebebiyle insanların yaşamlarını geçirdiği yapıların güvenliğinin sorgulanması ve yapı stokunun gözden geçirilmesi elzem hale gelmiş, bu durum yapı stoklarının yenilenmesi yani kentsel dönüşüm kavramının son yıllarda ülke gündeminde çokça yer almasına sebebiyet vermiştir. Bu süreçte Kanun koyucu tarafından kentsel dönüşümle ilişkin mevzuat hükümleri çıkarılmış, yeni uygulamalar ışığında sağlıklı ve güvenli bir kent yaşamına kolaylık sağlama açısından bu hükümler güncellenmiş ve genişletilmiştir.

Kentsel dönüşüm denince akla gelen ilk mevzuat 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun da yerel yönetimlere görevler yüklenmiş gerek 5393 sayılı Belediye Ka-

nunu gerek 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu gerekse 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda da kentsel dönüşümle ilişkin yetkiler tanımlanarak yerleşme ilkesi gereği mahalli idarelere de sorumluluklar yüklenmiş, eski yapıların modern teknolojiye uygun, planlı kentleşme yöntemiyle depreme dayanıklı olarak yeniden inşa edilmesi sürecinde yer alması sağlanmıştır. Makalemizde de kentsel dönüşümde önemli bir kavram olan rezerv yapı alanına ilişkin bilgilere yer verilecek olup konu detaylı olarak irdenelecektir.

2. MEVZUAT VE AÇIKLAMALAR

Rezerv yapı alanı; Kanun uyarınca gerçekleştirilecek uygulamalarda yeni yerleşim alanı olarak kullanılmak üzere, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının veya İdarenin talebine bağlı olarak veya resen Bakanlıkça belirlenen alanlar şeklinde tanımlanmış olup İdare kelimesi bu tanımında; Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyeleri, bu sınırlar dışında il özel idarelerini, büyükşehirlerde büyük-

* Sayıştay Başdenetçisi

şehir belediyelerini, Bakanlık tarafından yetkilendirilmesi hâlinde büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe belediyelerini karşılığı olarak kullanılmıştır.

6306 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği'nin "Rezerv yapı alanı tespiti" başlıklı 4'üncü maddesinde belirtildiği üzere bu alanlarda fen ve sanat norm standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere sağlıklı, planlı kentleşme ile güvenli yaşama çevreleri oluşturmak amacına yönelik olarak riskli alanlar ile riskli yapılarda ikamet edenlerin nakledileceği her türlü alt yapı ve çevre düzenlemeleri yapılarak yeni yerleşim alanı olarak kullanılması amaçlanmaktadır.

Rezerv yapı alanı tespiti Bakanlık tarafından resen belirlenebileceği gibi mahalli idareler veya TOKİ tarafından Bakanlık tarafından belirlenen bilgi ve belgelerin oluşturulmasından sonra Bakanlıktan talep edilerek belirlenebilmektedir. Ayrıca gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerin de Bakanlıktan rezerv yapı alanı tespit edilmesi talebi yapılabilmektedir. Görüleceği üzere rezerv yapı alanı tespiti açısından yetki Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına aittir. Her ne kadar imar mevzuatında yerleşme ilkesi doğrultusunda düzenlemeler yapılmış olsa da kanun koyucu rezerv yapı alanı tespiti konusunda merkezîyetçi bir tutum izlemiştir.

Rezerv yapı alanı olarak tespit edilecek bölgelere ilişkin mevzuatta bir açıklama yapılmamış olup bu bölgelerin belirlenmesinde imar durumunun olup olmaması, konum veya mülkiyet gibi un-

surları açısından da bir sınırlamaya tabi tutulmamıştır. 6306 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatında da belirtildiği üzere rezerv yapı alanına ilişkin tespit yapılırken oluşturulması gereken belgeler de rezerv yapı alanına ilişkin her türlü bilgiye yer verilecek olup bölgenin seçilme nedeni, bölgenin çevresel koşullara uygun olarak yapılaşmaya uygun yer olup olmadığı, mülkiyet hakkı bakımından kamuya getireceği yükün değerlendirilmesi, dönüşüm yapılacak yerle arasındaki uzaklık gibi Bakanlığın takdir yetkisinin sınırlandırılan koşullar mevcuttur. Bu duruma örnek verilecek olursa koruma alanlarının rezerv yapı alanı olarak belirlenmesi mümkün değildir. Ayrıca sit alanlarında bu uygulamanın yapılması durumunda mevzuat gereği Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınması gerekmektedir.

İdarenin rezerv alan tespitine ilişkin takdir yetkisinin sınırları olduğu Danıştay kararıyla da belirlenmiştir. Danıştay 14. Hukuk Dairesi'nin 2015/1771 E. 2016/802 K. Sayılı 10.02.2016 tarihli kararında; *"...taşınmazın hangi özelliklerinden dolayı rezerv yapı alanı olarak belirlendiği, bu alana ne kadarlık bir aktarım planlandığı, alanların yüz ölçümü ve aktarım planlamasına ilişkin hususları içeren raporların istenildiği, ancak davalı idarece bu hususa yönelik çalışmalarını gösterir herhangi bir bilgi ve belgenin dosyaya sunulmadığı, dolayısıyla, hangi bölgede yer alan riskli alanlar için rezerv yapı alanı belirlendiğinin açıkça ortaya konulmadığı, riskli alanda yaşayan insan sayısı, ortaya çıkan konut gereksinimi ve ihtiyaç duyulan alanlara yönelik somut hesaplama ve değerlendirmelere yer verilmediği,*

daha çok rezerv alana ihtiyaç duyulması ve taşınmaz sahiplerinin başvuruları esas alınarak alanın rezerv yapı alanı olarak belirlenmesi yoluna gidildiği, imar planında yeşil kuşak programında yer alan taşınmazların konut alanına açılması halinde bunun plan üzerindeki etkisine yönelik somut ve kapsayıcı araştırmaların yapılmadığı, taşınmazların bir kısmının Bostanlı Barajı koruma alanı içerisinde kaldığı davalı idarece de bilinmesine ve bu alanda yapılaşma yasaklanmış olmasına rağmen bu alanları da içine alır biçimde rezerv yapı alanı olarak belirleme yoluna gidildiğinin anlaşılması karşısında, yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan ve somut verilere dayanılmadan tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle sırasıyla anılan Mahkemenin 25.2.2015 günlü, K:2015/270 ve K:2015/259 sayılı kararlarıyla işlemin iptaline karar verildiği...” sonucunda varılmıştır.

Rezerv yapı alanları planlama yetkisi açısından irdenelendiğinde; Rezerv yapı alanı ile riskli yapıların bulunduğu taşınmazlara ilişkin her tür ve ölçekteki planı resen yapmaya, yaptırmaya ve onaylamaya, riskli alanlar, rezerv yapı alanları ve riskli yapıların bulunduğu parsellerdeki uygulamalarda faydalanılmak üzere; özel kanunlar ile öngörülen alanlara ilişkin olanlar da dâhil, her tür ve ölçekteki planlama işlemlerine esas teşkil edecek standartları belirlemeye ve gerek görülmesi hâlinde bu standartları plan kararları ile tayin etmeye veya özel standartlar ihtiva eden planlar ve kentsel tasarım projeleri yapmaya, yaptırmaya ve onaylamaya, parselasyon planların-

da, gerekli görülmesi hâlinde varsa ilk uygulamadaki düzenleme ortaklık payı oranını tamamlamak üzere düzenleme ortaklık payı kesintisi yapmaya yetkilidir. Büyükşehir belediyesi sınırları içinde ilçe belediyelerince imar planı teklifleri hazırlanması durumunda büyükşehir belediyesinin görüşünün alınması gerekmekte olup 15 gün içinde bu görüşün verilmesi zorunludur. Aksi durumda büyükşehir belediyesi tarafından uygun görüş vermiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Bakanlık tarafından bu bölgelere ilişkin planlar, planlama esaslarına, kent bütünlüğüne, planın çevreye uyumuna, kentsel doku, ulaşım sistemlerine entegrasyonuna, yerleşim yerlerine ilişkin alt yapıların oluşturulabilmesine ve sağlıklı kentleşme hususlarına uygun olarak incelenir ve onaylanır.

Rezerv yapı alanı tespitlerine ilişkin idari işlemlere ilişkin açılacak iptal davalarında ilk derece mahkemesi olarak Danıştay da görülmesi gerektiğine dair görüşler olsa da söz konusu idari işlem Bakanlıkların ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere dair bir karar olmaması ve sadece belirli bir bölgeyi ilgilendirmesi sebebiyle bu kararlara karşı açılacak iptal davalarında görevli mahkemenin taşınmazın bulunduğu yer idare mahkemesi olması gerekmektedir. Bu konuya ilişkin Danıştay tarafından da bu şekilde kararlar verilmekte olup Danıştay 6. Dairesi'nin 2020/11303 E. 2021/379 K. Sayılı 21.01.2021 tarihli kararı bu konuya örnek olarak verilebilir.

3. SONUÇ

Sonuç olarak birinci derece deprem

kuşağında yer alan ülkemizde doğal afetlere karşı riskli alanlarda bulunan veya riskli yapı olarak belirlenen **bölgelerin** teknolojik metodlara uygun olarak dönüştürülmesi gerekliliği rezerv yapı alanı kavramının önemini arttırmaktadır. Bu dönüşümün sağlıklı ve güvenli yaşama çevreleri oluşturma hedefi olduğu düşünüldüğünde rezerv yapı alanlarının mevzuata uygun olarak, kentleşme ilkeleri doğrultusunda yeni yerleşim yerleri oluşturulması temel amaç olmalıdır. Bakanlık tarafından rezerv yapı alanlarına ilişkin yetki kullanımında mevzuatta belirtilen takdir haklarının sınırlandırıcı ilkeleri, kamu yararı ve kamu kaynaklarının etkin kullanımının sağlanmasının göz önünde bulundurularak oldukça maliyetli olan bu yapılanmanın kamuya yükünün en aza indirilecek şekilde hayata geçirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun

5393 sayılı Belediye Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu

6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği

<https://www.ozgunlaw.com/makaleler/kentsel-donusum-hukuku-kapsaminda-rezerv-yapi-alani-tespitinde-yargisal-denetim-952>

www.danistay.gov.tr

Efe BİLKE Kentsel Dönüşüm Kapsamında Afet Riski Altındaki Alanların Tespit ve Yargısal Denetimi **Yüksek Lisans Tezi Eskişehir 2018**

Ahmet ARSLAN*

KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN TAKİP VE TAHSİLİ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda tanımlandığı şekliyle kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının tanımı, kamu zararını oluşturan haller ve kamu zararının takip ve tahsiline ilişkin usul ve esaslar 5018 sayılı Kanun ile söz konusu kanuna istinaden yayımlanan yönetmelik ve genel tebliğde düzenlenmiş olmakla birlikte uygulamada kamu zararından doğan alacakların takip ve tahsilinde yanlış veya eksik işlemler yapılmakta ve söz konusu işlemler kamu zararından doğan alacağın karşılıksız kalmasına yol açabilmektedir.

Bu nedenle kamu zararının tespiti kadar doğru bir şekilde takip ve tahsili de önem arz etmektedir.

Bu makalemizde kamu zararından doğan alacakların takip ve tahsil usulleri ilgili mevzuat hükümleri ışığında irdelenecektir.

1. KAMU ZARARINI TAZMİNLE YÜKÜMLÜ OLANLAR: SORUMLULAR VE İLGİLİLER

5018 sayılı Kanunun 71'inci maddesine göre;

- Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte **ilgililerden** tahsil edilir.

- Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

Kanunun söz konusu hükmüne istinaden yayımlanan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te "sorumlu" ve "ilgili" şu şekilde tanımlanmıştır:

Sorumlu: Kamu zararının oluşmasına sebep olan kamu görevlisi.

* Denetçi

İlgili: Kendisine yersiz veya fazla ödeme yapılan gerçek ve/veya tüzel kişi ya da kişiler.

Söz konusu tanıma göre İlgili; gerçek veya tüzel kişi, kamu veya özel sektör mensubu olabileceği halde sorumlu, ancak bir kamu görevlisi (harcama veya gelir sürecinde bulunan ya da kamu mallarının yönetiminde görev alan) olabilir.

Yönetmeliğin “Sorumluluk” başlıklı 5’inci maddesinde;

“Kanunun ilgili maddeleri gereğince, kamu görevlileri; kamu kaynaklarının etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, yönetilmesinden, kullanılmasından, korunmasından, kötüye kullanılmaması ve her an hizmete hazır bulundurulması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludurlar.

Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararının geri ödenmesi sürecine, kamu görevlileri ile birlikte ilgililer de dahil edilir.” denilmektedir.

Söz konusu yönetmelik hükmüne göre kamu zararının geri ödenmesi sürecine dahil edilecek sorumlu veya ilgililer tespiti yapan merciin kararında belirtilir.

İdari denetim, iç denetim, teftiş ve inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararı nihai olarak üst yönetici tarafından değerlendirmeye göre sorumlular ve/veya ilgililerden tahsil edilir.

Sayıştay denetimi sonucunda tespit edilen kamu zararında ise durum farklıdır. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu’nun “Sorumlular ve sorumluluk halleri” başlıklı 7’nci maddesine göre “Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılma-

sında görevli ve yetkili olanlar; kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur. Bu sorumluluğun yerine getirilip getirilmediği Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacak Sayıştay raporlarında belirtilir. Kamu zararına sebep olunan durumlar ise bu zararın tazminine ilişkin hükme bağlama işlemi ile sonuçlandırılır.

Sorumlular; mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri ile illiyet bağı kurularak oluşturulan ilamda yer alan kamu zararından tek başlarına veya birlikte tazmin ile yükümlüdür.”

Bu hükme göre, Sayıştay tarafından tespit edilen ve hükme bağlanan kamu zararı ilgililer tarafından değil, sorumlular yani 5018 sayılı Kanuna göre mali görev ve sıfatı bulunan kamu görevlileri (harcama yetkilisi, gerçekleştirme görevlileri, muhasebe yetkilisi, taşınır kayıt yetkilisi gibi) tarafından tazmin edilir.

Yargı mercileri tarafından tespit edilen kamu zararının kimden tahsil edileceği mahkeme kararında belirtilir.

1.1. Kamu Zararından Sorumlu Tutulabilecekler

Sayıştay tarafından yapılan denetim sonucunda tespit edilen ve hükme bağlanan kamu zararından 5018 sayılı Kanunda “sorumlular” olarak ifade edilen;

- 1- Harcama yetkilisi
 - 2- Gerçekleştirme görevlileri
 - 3- Muhasebe yetkilisi
- sorumlu tutulur.

Söz konusu sorumlular kanuna aykırılığın türüne göre bazen tek başlarına bazen de birlikte sorumlu tutulur.

1.1.1. Harcama Yetkilisi

5018 sayılı Kanuna göre harcama yetkilisi harcama sürecinin başından sonuna kadar yer aldığından, diğer bir deyişle, giderin yapılmasına karar verilmesinden ödeme aşamasına kadar tüm işlemlerin harcama yetkilisinin denetim ve gözetimi altında, onun emir ve talimatı ile yürütülmesi öngörüldüğünden, harcama yetkilisi hem yapılan harcamanın mevzuata uygunluğundan hem de harcama belgelerinin tamlığı ve doğruluğundan sorumludur.

Bununla birlikte, harcama yetkilisi bu hususlarda tek başına değil, gerçekleştirme görevlileri ile birlikte sorumlu tutulur. Harcama yetkilisinden tek başına sorumlu olduğu husus ödeneği bulunmadığı halde harcama veya ödeme yaptırmaktır.

1.1.2. Gerçekleştirme Görevlileri

5018 sayılı Kanuna göre gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

Gerçekleştirme görevlileri;

1- Ödeme emri belgesini düzenleyen (imzalayan) ve ön mali kontrolü yapmakla görevli gerçekleştirme görevlisi,

2- Mal ve hizmet alımı veya yapım işlerinin ihalesi, teslim alınması veya belgelendirilmesi sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileri,

olmak üzere 2 türüdür.

Mal ve hizmet alımı veya yapım işlerinin ihalesi, teslim alınması veya belgelendirilmesi sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileri; ihale komisyonu üyeleri, muayene ve kabul komisyonu üyeleri, yaklaşık maliyetin belirlenmesinde görev alanlar, keşif ve hakediş raporlarını düzenleyenler, maaş mutemetleri gibi görevlilerdir. Söz konusu görevliler sadece imzaladığı belgenin doğruluğu ve mevzuata uygunluğundan sorumludurlar. Örneğin, ihale komisyonu üyeleri sadece ihale komisyonu karar tutanağında yer alan kararın mevzuata aykırılığından sorumlu tutulur.

Ödeme emri belgesini düzenlemekle görevli gerçekleştirme görevlisi ise ödeme emri belgesi ile birlikte söz konusu belgenin ekindeki tüm belgelerin doğruluğu, tamlığı ve mevzuata uygunluğundan sorumludur. Bu bağlamda, örneğin hem ihale komisyonu kararı tutanağının varlığından hem de söz konusu kararın mevzuata uygunluğundan sorumludur.

Gerek ön mali kontrolü yapmakla görevli gerçekleştirme görevlisi gerekse mal ve hizmet alımı veya yapım işlerinin ihalesi, teslim alınması veya belgelendirilmesi sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileri harcamanın mevzuat uygunluğundan dolayı tek başlarına değil, harcama yetkilisi ile birlikte sorumludur.

10.1.3. Muhasebe Yetkilisi

Muhasebe yetkilisi (sayman, saymanlık müdürü, mali hizmetler müdürü, malmüdürü, muhasebe müdürü) ise ödemeleri yapan ve gelirleri tahsil eden görevlidir. 5018 sayılı Kanuna göre muhasebe yetkilileri yapılan harcamanın örneğin hakediş ödemesinin mevzuata uygunluğundan sorumlu değildir. Mu-

hasebe yetkilileri ödeme emri ve ekindeki belgelerde yetkili imzaların varlığını, belgelerin tam ve doğru olup olmadığını kontrol etmekle görevli ve bu nedenle sadece şekilsel hata ve yanlışlıklardan sorumludur.

Bununla birlikte söz konusu yanlışlıklardan dolayı muhasebe yetkilisi tek başına değil, harcama yetkilisi ve gerçekleştirme görevlileri ile birlikte sorumludur. Muhasebe yetkilisinin tek başına sorumlu olduğu tek husus yanlış kişiye (hak sahibinden başka bir kişiye) ödeme yapmasıdır.

Öte yandan, muhasebe yetkilisi sadece ödemelerden değil, tahakkuk ettirilmiş alacakların tam ve zamanında tahsil edilmesinden de sorumludur.

2. KAMU ZARARININ TESPİTİ VE KESİNLEŞMESİ

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Kamu zararının tespiti ve bildirilmesi" başlıklı 7'nci maddesine göre;

- Kamu zararları;

- Kontrol, denetim veya inceleme,
- Sayıştay'ca kesin hükme bağlama,
- Yargılama,

sonucunda tespit edilir.

- Tespit edilen kamu zararına ilişkin yazı, tutanak, rapor, ilâm ve benzeri belgeler ilgili kamu idaresine gönderilir.

2.1. Kontrol, Denetim veya İnceleme Sonucunda Tespit Edilen Zararın Değerlendirilmesi

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zarara ilişkin hususlar, ilgili harcama yetkilisinin görüşünü

de içeren ve harcama birimi tarafından düzenlenen Yönetmelik ekindeki (Ek-1) Değerlendirme Formu ile birlikte merkezde üst yöneticinin, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisinin değerlendirmesine sunulur. Merkezde üst yönetici, taşrada ise taşrada bulunan idarenin en üst yöneticisi gerek görmesi halinde hukuk biriminin görüşüne, sorumluların ve/veya ilgililerin bilgisine başvurabilir. **Değerlendirme 60 gün** içerisinde sonuçlandırılır.

Taşrada bulunan idarenin en üst yöneticisi ile harcama yetkilisi görevinin aynı kişide birleşmesi halinde değerlendirme, taşra biriminin bağlı olduğu **merkezdeki ilgili harcama biriminin üst yöneticisi** tarafından yapılır. Bununla birlikte, taşrada en üst yönetici ile harcama yetkilisi görevinin aynı kişide birleştiği ancak tespit edilen zararın harcama yetkilisinin karar veya onayı ile meydana gelmediği durumda değerlendirme, taşrada bulunan en üst yönetici tarafından yapılır.

Kamu zararına ilişkin tespitlerin değerlendirilmesinde aşağıda yer alan hususlar birlikte dikkate alınır:

- Kamu görevlilerinin mevzuata aykırı karar, işlem veya eyleminin varlığı,
- Mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemden bir kamu zararı oluşması,
- Sorumlu ve ilgililerin belirlenmesi,
- Kamu zararının; sorumlunun kasıt, kusur veya ihmalden kaynaklandığına ilişkin illiyet bağının kurulması.

Üst yönetici veya idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi tarafından yapılan değerlendirmede, kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde Değerlendirme Formu ile zararın tespitine ilişkin belgeler takibe yetkili birime gönderilir.

Tespit edilen zararın, sorumlular ve/veya ilgililerce defaten ödenmesi veya ödeneceğinin yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde söz konusu alacak, yukarıdaki fıkralarda belirtilen işlemlere gerek kalmaksızın borç tahakkuk kaydı yaptırılarak tahsil edilir.

Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen zararın, yapılan değerlendirme sonucunda kamu zararı niteliği taşımamakla birlikte, tahsili gereken bir alacak olduğuna karar verilmesi halinde bu alacak genel hükümlere göre

takip ve tahsil edilir.

Dolayısıyla, söz konusu yönetmelikte de ifade edildiği üzere kontrol, denetim veya inceleme sonucunda yani idari mekanizma yoluyla tespit edilen kamu zararına ilişkin nihai değerlendirme ve belirleme üst yönetici tarafından yapılacaktır. Üst yönetici tarafından yapılacak belirlemenin ise yazı, tutanak, rapor, ilâm ve benzeri belgelere dayanması ve Yönetmelik ekinde aşağıdaki şekilde düzenlenen standart form üzerinde karara bağlanması gerekmektedir.

EK - 1

DEĞERLENDİRME FORMU						
		Kodu	Adı		Vergi Kimlik No	
Muhasebe Birimi:						
Harcama Birimi :						
Raporu düzenleyen/Tespiti yapan adı:						
DÜZENLENEN RAPORUN TARİH VE NO.SU	KAMU ZARARININ OLUŞTUĞU TARİH	SORUMLULARIN		İLGİLİLERİN		KAMU ZARARININ TUTARI (TL)
		ADI SOYADI	T.C./VERGİ NO.SU	ADI SOYADI	T.C./VERGİ NO.SU	
Kamu zararının konusu:						
HARCAMA YETKİLİSİNİN GÖRÜŞÜ						
Tespit edilen kamu zararına ilişkin belgelerde yer alan hususlar incelenmiş olup;						
Kamu zararının oluştuğu, takip ve tahsil edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.						☐
Kamu zararının oluşmadığı kanaatine varılmıştır.*						☐
Kamu zararının oluşmadığı ancak takip ve tahsil edilmesi gereken bir alacağın oluştuğu kanaatine varılmıştır.						☐
İmza Tarih Harcama Yetkilisi (Birim Amiri)						
Gerekeç*:						
Not: Bu bölüm harcama yetkilisi tarafından imzalandıktan sonra form, üst yöneticiye/en üst yöneticiye sunulur.						

ÜST YÖNETİCİNİN/TAŞRADADA BULUNAN EN ÜST YÖNETİCİNİN DEĞERLENDİRMESİ:	
Tespit edilen kamu zararına ilişkin belgelerde yer alan hususların incelenmesi sonucunda;	
Kamu zararının oluştuğu, takip ve tahsil edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.	☐
Kamu zararının oluşmadığı kanaatine varılmıştır.*	☐
Kamu zararının oluşmadığı ancak takip ve tahsil edilmesi gereken bir alacağın oluştuğu değerlendirilmiştir.	☐
İmza Tarih Üst Yönetici / En Üst Yönetici	
Gerekçe*:	
<small>*Kamu zararının takip ve tahsili uygun görülmediği takdirde gerekçe bölümü doldurulur.</small>	
<small>Not: Kamu zararının veya tahsili gereken bir alacağın oluştuğu değerlendirilmesi yapılmaması halinde bu form alacak takip dosyasına eklenecek, ilgili takip birimine gönderilir. Takip ve tahsil öngörülmediği durumda bu form dosyasında saklanır.</small>	

Yargı kararları ve Sayıştay ilâmlarıyla tespit edilen kamu zararı alacakları ise kesin olup söz konusu alacaklar muhasebe birimince doğrudan takip edilir.

İdari mekanizmayla (üst yöneticinin nihai değerlendirmesi ve onayıyla) belirlenen kamu zararlarına karşı ilgililerinin idari yargı mercilerine dava açma hakları bulunmaktadır. Ancak yargı organlarının (Sayıştay dahil) kararıyla kesinleşen kamu zararları kesin olup bunların ilgili muhasebe birimlerinde doğrudan tahsil zorunludur.

2.2. Kamu Zararının Sayıştay Tarafından Tespiti

Sayıştay denetçileri tarafından yapılan denetim sonucunda, kamu zararına ilişkin hususları içeren ve bilgi amaçlı olarak üst yöneticiye gönderilen sorgulardan taşrayı ilgilendirenler mahalline gönderilir. İlgisine göre üst yönetici veya idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi, gerek görmesi halinde söz konusu sorguları ihbar kabul ederek kontrol, denetim ve inceleme başlatır ve Yönetmeliğin 7/A maddesi hükümlerine göre de-

ğerlendirmeye tabi tutar. Değerlendirme sonucuna göre kamu zararı veya kamu zararı niteliği taşımamakla birlikte tahsil edilmesi gereken bir alacak olduğuna karar verilmesi durumunda sorumlular ve/veya ilgililer hakkında takip ve tahsil işlemleri başlatılır. Ayrıca, sorumlularla ilgili süreç, 6085 sayılı Sayıştay Kanununa göre devam eder.

Kamu zararına ilişkin sorguların, Sayıştay ilâmu ile kesin hükme bağlanması halinde alacağın takibi, takibe yetkili birimce yapılır. Rızaen ödenmemesi halinde ilgili alacak takip dosyası takibe yetkili birimce hukuk birimine intikal ettirilir.

2.3. Kamu Zararının Yargılama Suretiyle Tespiti

Mahkemeler tarafından 5018 sayılı Kanunun 71'inci maddesi kapsamına girdiği tespit edilerek kamu zararı olduğuna hükmedilen kararların idareye tebliğini müteakiben alacak, idareyi temsil yetkili hukuk birimi tarafından takip ve tahsil edilir. İdareyi temsile yetkili hukuk birimi tarafından mahkeme kararına ve yapılan tahsilata ilişkin olarak takibe yet-

kili birime bilgi verilir ve işlemlere ilişkin muhasebe kayıtlarının yaptırılması sağlanır.

3. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN MUHASEBE KAYITLARINA ALINMASI

Sayıştay veya mahkeme ilâmları ile bildirilen kamu zararından doğan alacaklar, ilâmların idarelerine ulaştığı; kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacaklar ise Yönetmeliğin 7/A maddesine göre yapılacak değerlendirme sonucuna ilişkin değerlendirme formunun takibe yetkili birime ulaştığı tarihten itibaren beş iş günü içerisinde, takibe yetkili birimce, sorumlular ve ilgililer adına muhasebe kayıtlarına aldırılır. Muhasebe birimine yazılan yazıda faiz başlangıç tarihi de belirtilir. Taksitlendirilen kamu zararından doğan alacaklara ilişkin kararın bir örneği de karar tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde muhasebe birimine gönderilir. Sayıştay sorguları üzerine yapılan değerlendirme sonucunda kamu zararının oluştuğuna karar verilmesi halinde de aynı şekilde işlem yapılır.

Muhasebe birimi, Sayıştay ilâmına istinaden bildirilenleri ilâmda belirtilenler adına; mahkeme kararlarına istinaden bildirilenleri kararda tazminle yükümlü olduğu belirtilenler adına; bunların dışındakileri ise sorumlular ve ilgililer adına hesaplara kaydeder.

Muhasebe kayıtlarına alınan her bir alacak için bir tahsilat izleme dosyası açılır.

Kamu zararından doğan alacakların muhasebe kayıtlarına alınması ve izlenmesine ilişkin diğer hususlarda, kamu

idarelerinin tabi oldukları muhasebe yönetmeliklerinde belirlenen usul ve esaslar uygulanır.

4. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAĞIN TEBLİĞİ VE TAKİBİ

Kamu zararlarının tebliği ve takibine ilişkin düzenlemeler Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te şu şekilde açıklanmıştır:

- Kamu zararından doğan alacaklar, takibe yetkili birimce sorumlular ve ilgililerin bilinen adreslerine imzaları alınmak suretiyle veya 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.

- Kontrol, denetim veya inceleme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacakların sorumlulara ve ilgililere tebliğ işlemlerine, Yönetmeliğin 7/A maddesi gereğince yapılacak değerlendirme işlemlerinin tamamlanarak değerlendirme formunun takibe yetkili birime ulaştırıldığı tarihten itibaren beş iş günü içerisinde başlanır. Tebliğde; borcun miktarı, sebebi, doğuş tarihi, faiz başlangıç tarihi, ödeme yeri belirtilir ve sorumlulara ve/veya ilgililere ödeme, itiraz veya sulh teklifinde bulunmak üzere **30 gün** süre verilir.

a) Sorumluların ve/veya ilgililerin varsa itirazları 15 gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre içinde sonuçlandırılmayan başvurular reddedilmiş sayılır. İtiraz, merkezde üst yönetici, taşrada ise idarenin taşrada bulunan en üst yöneticisi tarafından, gerek görülmesi halinde harcama birimi ve/veya hukuk biriminin de görüşüne başvurularak sonuçlandırılır.

b) Sorumlu ve/veya ilgililerin taksitlendirme taleplerini de içeren sulh baş-

vuruları; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerde, 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, kapsamdaki diğer kamu idarelerinde ise özel mevzuatındaki hükümlere göre sonuçlandırılır.

c) İtiraz ve sulh başvurularını değerlendirme işlemlerinin sekretaryaya hizmetlerini takibe yetkili birim yürütür.

- Sayıştay sorguları üzerine yapılan değerlendirme sonucuna göre tahsil edilmesi gerektiği bildirilen kamu zararı alacaklarının sorumlulara ve ilgililere tebliğinde de aynı şekilde işlem yapılır.

- Kamu zararı alacaklarının yapılan tebligata rağmen sorumlular ve/veya ilgililerce süresinde rızaen ödenmemesi, sulh teklifinde ya da itirazda bulunulmaması halinde sürenin bitiminden itibaren beş iş günü içerisinde, sulh teklifinin ya da itirazın idare tarafından reddedilmesi halinde ise bu ret tarihinden itibaren beş iş günü içerisinde ve her hâlükârda 30 günlük ödeme süresinden sonra ilgili alacak takip dosyası, alacağın tahsili için takibe yetkili birimce kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderilir.

- Kesinleşen Sayıştay ilâmlarının tebliğinde 6085 sayılı Sayıştay Kanunu hükümleri uygulanır.

- Mahkemelerce hükme bağlanan ve taraflara tebliğ edilen, kamu zararından doğan alacaklara ilişkin kararın kesinleşmesi beklenmeksizin takip işlemlerine başlanır.

5. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN TAHSİLİ

5.1. Kamu Zararından Doğan Alacağın Güvence Altına Alınması

2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda ihtiyatî haciz için öngörülen şartların varlığı ve kamu idaresi üst yöneticisinin de gerekli görmesi halinde, mahkeme kararı veya Sayıştay ilâmı tebliğ edilinceye kadar, alacaklı kamu idaresince kamu alacağını güvence altına almak amacıyla yetkili mahkemeden karar alınarak, sorumluların ve ilgililerin mal, hak ve alacakları üzerine ihtiyatî haciz konulur.

İhtiyatî haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde icra dairesinden kararın uygulanması talep edilir. Aksi halde ihtiyatî haciz kararı kendiliğinden kalkar. İhtiyatî haciz kararının uygulanmasında icra dairesinin gecikmesi halinde, alacaklı kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimince karar uygulayacak olan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine başvurularak kararın infazının sağlanması talep edilir.

5.2. Kamu Zararından Doğan Alacakların Tahsil Şekilleri

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumlulardan ve/veya ilgililerden, zararın olduğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte tahsil edilir.

Tespit edilen kamu zararları;

a) Rızaen ve sulh yolu ile ödenmek,

b) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre takas yapılmak,

c) 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümleri uygulanmak,

suretiyle tahsil edilir.

Kamu zararından doğan alacaklar ilgili ve/veya sorumluları adına Kişilerden Alacaklar hesabına kaydedilecektir. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "140 Kişilerden alacaklar hesabı (Hesabın niteliği)" başlıklı 82'nci maddesinde; "Kişilerden alacaklar" hesabının, kamu idarelerinin faaliyet alacakları ve kurum alacakları dışında kalan ve kamu idarelerince tespit edilen kamu zararından doğan alacaklar ile diğer alacakların izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiş ve aynı Yönetmeliğin "Hesaba ilişkin işlemler" başlıklı 83'üncü maddesinin (3) numaralı bendinde; Kişilerden Alacaklar Hesabına, Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre belirlenen kamu zararları ile diğer mevzuat çerçevesinde ortaya çıkan alacak tutarlarının kaydedileceği belirtilmiştir.

Muhasebe birimince tahsil edilen tutarlar ilgili ayın sonuna kadar takibe yetkili birime bildirilir.

Öte yandan, kamu zararı dolayısıyla Kişilerden Alacaklar Hesabına kaydedilen tutarların tahsiline ilişkin usul ve esaslar "Kişilerden Alacaklar" konulu 16 Sıra No'lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nde düzenlenmiştir.

5.2.1. Rızaen ve Sulh Yoluyla Tahsilat

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen veya ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde sulh yoluyla ödenebilir.

Kamu zararından doğan alacağın ödenmesinin ilgili mevzuat çerçevesinde sulh yolu ile sağlanması halinde, sulh işleminin kesinleştiği tarihi izleyen ay başından itibaren sorumlunun ve/veya

ilgilinin yazılı muvafakati ile aylığından kesilerek tahsil edilebilir. Rızaen ve defaten ödemede, sorumlunun ve/veya ilgilinin yazılı isteğiyle aylığından kesilerek tahsil edilebilir.

Aylıklardan yapılacak kesinti tutarı, sorumlulara ve/veya ilgililere yapılan her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil bir aylık net ödemelerinin dörtte birinden az, üçte birinden çok olamaz.

Dikkat edilirse, aylıklardan kesinti yapmak suretiyle tahsilat yapılabilmesi için ilgilinin rızası gerekli bir koşuldur. İlgilinin rızası olmadan icra yolu hariç aylıklardan kesinti yapmak suretiyle kamu zararı tutarının tahsili hukuken mümkün değildir.

5.2.2. Takas Yoluyla Tahsilat

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve ilgililerin genel hükümler çerçevesinde kamu idaresinden tahsili gereken alacaklarından 6098 sayılı Kanun hükümlerine göre takas suretiyle tahsil edilebilir.

Takas suretiyle tahsil için;

a) Alacaklı kamu idaresi ile sorumlu ve/veya ilgilinin karşılıklı olarak alacaklı ve borçlu durumunda olmaları,

b) Takas edilecek borç ve alacağın nakit olması,

c) Takas edilecek borç ve alacağın her ikisinin de vadesinin gelmiş olması,

ç) Takas yapılmadan önce sorumluya ve/veya ilgiliye alacağının borcuna takas suretiyle mahsup edileceğinin bir yazı ile bildirilmesi veya alacağının talep ettiği zaman borcu ile takas edileceğinin beyan edilmesi,

gerekir.

5.2.3. İcra Yoluyla Tahsilat

Sayıştay ve mahkeme ilâmları ile hüküm altına alındığı halde sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen ödenmeyen kamu zararından doğan alacaklar, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil edilir.

Sayıştay ilâmları için takibe yetkili birim tarafından, mahkeme ilâmları için ise kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimi tarafından; tapu, vergi dairesi, trafik şubesi gibi tescile tabi varlıkların kayıtlarını tutan dairelerden, sosyal güvenlik kurumları, banka ve diğer ilgili yerlerden, sorumluların ve ilgililerin gelir ve malvarlığı araştırması yapılır. Takibe yetkili birimler tarafından yapılan araştırmada, hacze kabil malvarlığının söz konusu olması halinde alacak takip dosyası tamamlanır ve icra takibatı yapılmak üzere kamu idaresini temsile yetkili hukuk birimine gönderilir. Takibe yetkili birimlerce malvarlığı araştırmasının yapılamadığı hallerde veya hukuk birimlerinden gerekli görülmesi halinde kamu zararlarının takip ve tahsili için her zaman malvarlığı araştırması yapılabilir. Hukuk birimlerince, takip edilen davalar sonrası kamu zararının tahsiline ilişkin alınan kararların icrası aşamasında da ihtiyaç duyulması halinde malvarlığı araştırması yapılabilir.

Araştırma sonucunda sorumlu ve/veya ilgililere ait malvarlığı tespit edilememesi halinde Yönetmeliğin 21'inci madde¹ hükümlerine göre işlem yapılır.

1 Yönetmeliğin 21'inci maddesi kamu zararından doğan alacaktan terkinine (silinmesine) ilişkindir.

Yönetmeliğe göre icra yoluyla tahsilat Sayıştay ve mahkeme ilâmları ile hüküm altına alındığı halde sorumluları ve/veya ilgilileri tarafından rızaen ödenmeyen kamu zararından doğan alacaklar için söz konusudur (ilamlı icra). İdari yolla yani üst yönetici tarafından yapılan değerlendirme sonucunda tespit edilen kamu zararından doğan alacak için ise kamu idaresinin Borçlar Kanunu hükümlerine göre ilgili veya sorumlu aleyhine alacak davası (ilamsız icra) açması gerekecektir. Nitekim, **Yönetmeliğin 22'nci maddesinde; kamu zararından doğan alacakların sorumlularca ve/veya ilgililerce rızaen veya sulhen ödenmemesi halinde alacak takip dosyasının, genel hükümlere göre takibat yapılmak ve dava açılmak üzere, hukuk birimine gönderileceğine dair hüküm bulunmaktadır.**

6. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARDA TAKSİTLENDİRME

Kamu zararından doğan alacaklar, sorumluların ve/veya ilgililerin talebi üzerine kamu idaresince taksitlendirilebilir.

Taksitlendirme süresi azami beş yıl olup bu süre içerisinde asıl alacağın faiziyle birlikte tahsil edilmesi gerekir.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idarelerde taksitlendirme işlemleri, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine, kapsamdaki diğer kamu idarelerinde ise ilgili mevzuat hükümlerine göre gerçekleştirilir.

Sorumluların ve/veya ilgililerin yazılı taksitlendirme talebi üzerine, sorumlu ve/veya ilgili ile takibe yetkili birim arasında, taksitlendirmenin süresini, taksit sayısı ve tutarları ile ödeme zamanlarını

belirleyen bir ödeme planı yapılır. Sorumlulardan ve/veya ilgililerden taksitlemini ödeme planına uygun ve vadesinde düzenli olarak ödeyeceklerine dair “borç senedi ve kefaletname” alınır.

Sorumlular ve/veya ilgililer, taksitlendirme taleplerine ilişkin yetkili makamın onayı alınıncaya kadar dilekçede belirtilen ilk taksit miktarını hemen, takip eden taksitleri de düzenli olarak, faiziyle birlikte muhasebe birimine ödeyebilir. Yetkili makamdaki alınan taksitlendirme onayında kararlaştırılan taksit miktarı ödenen taksit miktarından fazla olduğu takdirde, onayda belirtilen ilk taksit tarihinden itibaren geçen taksit sürelerine ait toplam fark peşin olarak tahsil edilir.

Taksitlerden birinin, ödeme planına ve “borç senedi ve kefaletname”ye uygun olarak vadesinde ve faiziyle birlikte tamamen ödenmemesi halinde alacağın tamamı muaccel olur. Söz konusu alacak, muaccel olduğu tarihten itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51’inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı oranında hesaplanan faizi ile birlikte genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

7. KAMU ZARARININ OLUŞTUĞU TARİH

Kamu zararının oluştuğu tarih özellikle faiz hesaplaması ile zamanaşımın başlangıcı açısından önem arz etmektedir.

Yönetmeliğe göre kamu zararı;

a) Vezne ve ambar açıkları ile diğer muhasebe yetkilisi mutemetlerinin açıklarında, açığın meydana geldiği tarihte, bu tarihin bilinmediği durumlarda olayın tespit edildiği tarihte,

b) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirlenen veya mevzuatında öngörülen karar, onay ya da sözleşmesinde belirlenen tutardan fazla yapılan ödemeler ile transfer niteliğindeki giderlerde yapılan yersiz ve fazla ödemelerde, ödemenin yapıldığı tarihte,

c) Kayıtlı olsun veya olmasın, kamu idaresinin yönetim ve kullanımında olan ya da kullanıcılarına teslim edilen taşınırın kaybedilmesi, çalınması veya zarar görmesi hallerinde olayın meydana geldiği tarihte; bu tarihin bilinmediği durumlarda olayın tespit edildiği tarihte,

ç) İş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan ya da mevzuatında öngörülmediği halde yapılan yersiz ödemelerde, ödemenin yapıldığı tarihte,

d) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması hallerinde, söz konusu işlemin zaman aşımına uğradığı tarihte,

e) Hakedişlerden kesinti suretiyle yapılan gelir tahsilatının eksik yapılması hallerinde, tahsilat tutarının gelir kaydedilmesi gerektiği tarihte,

oluşmuş kabul edilir.

Kamu zararını oluşturan ödemelerin önemli bir kısmı kendisine ödeme yapılan kişi açısından sebepsiz zenginleşme halini oluşturmaktadır.

Yargıtay’ın almış olduğu çeşitli kararlarda ve yerleşik uygulamasına göre sebepsiz zenginleşme hallerinde, zenginleşme anından iade anına kadar geçen süre için sebepsiz zenginleşen tarafın temerrüde düşürülmesine gerek olmaksızın temerrüt faizi yürütülmektedir.

Kendisine fazla veya yersiz ödeme yapılan kişi açısından sebepsiz zenginleşme anı kendisine ödemenin yapıldığı yani haksız olarak malvarlığında artışın (zenginleşme) meydana geldiği tarihtir. Dolayısıyla, yukarıda belirtilen yönetmelikte ödemelerde genellikle kamu zararının oluştuğu (ve dolayısıyla faizin hesaplanmaya başlanacağı) tarih olarak ödemenin yapıldığı tarihin kabul edilmesi borçlar hukuku hükümleriyle de uyumludur.

Kamu zararından doğan alacaklarda ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faizin başlangıç tarihi, kural olarak zararın oluştuğu tarihtir. Zamanasımı ise zararın oluştuğu tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren işlemeye başlamaktadır.

8. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARDA FAİZ

Kamu zararından doğan alacaklarda ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faizin başlangıç tarihi, kural olarak zararın oluştuğu tarihtir.

Sayıştay, ve mahkeme ilâmları ile tespit olunan kamu zararından doğan alacaklarda faiz başlangıç tarihi, ilâmda faizin başlangıç hakkında hüküm varsa belirtilen tarih, aksi takdirde karar tarihidir.

Sorumlular ve/veya ilgililerce yapılan ödeme tutarının, alacak aslı ile faiz tutarının tamamını karşılamaması halinde ödenen tutar vadesi gelmiş alacak aslına ve faizine **orantılı** olarak mahsup edilir.

Borç aslına faiz dahil edilerek, tekrar faiz yürütülemez.

Taksitlendirilen alacaklara, anlaşma tarihindeki faiz oranı uygulanır. Kamu zararının oluştuğu tarihten anlaşma tarihine kadar olan faiz ayrıca hesaplanır.

Ödeme planında anapara ile hesaplanan faiz ayrı ayrı gösterilir. Taksitlerin ödenmesinde sadece anaparaya anlaşma tarihinden ödeme tarihine kadar geçen süre için faiz hesaplanır.

Kamu zararından doğan alacaklara uygulanacak faiz konusunda aksine bir hüküm bulunmayan hallerde 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümleri uygulanır.

Kamu zararından doğan alacaklar ilgili ve/veya sorumluları adına Kişilerden Alacaklar hesabına kaydedilmektedir. Muhasebat Genel Müdürlüğünün “Kişilerden Alacaklar” konulu 16 Sıra Nolu Genel Tebliği’nde de kişilerden alacakların tahsilinde; Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde saymanlıkların, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun hükümlerine göre faiz uygulamaları gerektiği belirtilmiştir.

Söz konusu kanunun 1’inci maddesi hükmü gereğince; faiz ödenmesi gereken hallerde, faiz miktarı sözleşme ile belli edilmemiş ise ödeme, yıllık, T.C. Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden yapılacaktır. Şayet, 30 Haziran günü uygulanan reeskont oranı, önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan reeskont oranından beş puan veya daha çok farklı olduğu takdirde, yılın ikinci yarısında bu yeni oran uygulanacaktır.

01.01.2006 tarihinden bugüne kadar uygulanan kanuni faiz oranı **yıllık % 9**’dur.

Söz konusu faiz oranı idare ile kamu zararının kendisinden tahsil edileceği

kişi arasında daha önce herhangi bir kanun veya sözleşme hükmüne göre başka bir faiz oranının kararlaştırılmadığı durumlarda uygulanması gereken faiz oranıdır. Zira, bazen idare ile kendisine fazla veya yersiz ödeme yapılan ve kamu zararını ödemekle yükümlü tutulan kişi arasında daha önce akdedilen sözleşmede fazla veya yersiz ödemelerin geri tahsil edilmesinde hangi faiz oranının uygulanacağına ilişkin hükümler bulunmaktadır. Aynı şekilde, ödemenin (genellikle transfer ödemelerinde) yapılmasına ilişkin mevzuat metinlerinde de fazla veya yersiz ödemelerin geri tahsil edilmesinde uygulanacak faiz oranı yer almaktadır. Dolayısıyla, bu hallerde yukarıda belirtilen genel kanuni faiz oranı değil, ilgili mevzuat metninde veya sözleşmede yer alan faiz oranının uygulanması gerekir.

9. ALACAĞIN TAKİBİ KONUSUNDA SORUMLULUK

Alacağın takibinden sorumlu birim yöneticileri, mahkemeye veya icraya intikal ettirilen alacakların takibinin hangi aşamada olduğunu ilgili hukuk birimleri nezdinde izlemek, icra dairelerince tahsil edildiği bildirilen paraların muhasebe biriminin veznesine veya banka hesabına yatırılmasını ve sorumluların ve/veya ilgililerin borçlarına mahsubunu sağlamak zorundadırlar.

10. KAMU ZARARINDA ZAMANAŞIMI

10.1. Genel Olarak

5018 sayılı Kanuna göre kamu zararından doğan alacaklarda zamanaşımı süresi, zamanaşımını kesen ve durduran genel hükümler saklı kalmak kaydıyla, on yıldır.

Söz konusu süre hem kamu zararının tespitine hem de tahsiline ilişkindir. Diğer bir deyişle, 10 yıllık süre içinde tespit edilmeyen kamu zararı ile tespit edilmeyen kamu zararı zamanaşımına uğrayacaktır.

Zamanaşımı süresi, Yönetmeliğin 17'nci maddesinde kamu zararının oluştuğu kabul edilen tarihi takip eden malî yılın başında işlemeye başlar ve onuncu yılın sonunda biter.

Borç aslı zamanaşımına uğramış olan kamu zararından doğan alacakların faizleri de zamanaşımına uğrar.

Zamanaşımına uğramış olsa dahi sorumlular ve/veya ilgililer tarafından rızayla yapılan ödemeler kabul edilir.

Kamu zararı ile para cezasına ilişkin alacağını zamanaşımına uğraması sadece kamu zararını tazmin veya para cezasını vermeye yetkili mercilerin söz konusu alacakları kanun yoluyla tahsil etme yetkisinin sona ermesi anlamına gelir. Bununla birlikte, sorumlu veya ilgililerce iradi olarak veya sehven kamu zararı veya para cezasına ilişkin olarak yapılan ödemeler kesin olup bunların sonradan iadesi söz konusu değildir.

10.2. Devlet Memurlarına Yapılan Fazla ve Yersiz Maaş Ödemelerde Talep Süresi Sorunu ve Zamanaşımı

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Danıştay'ın süre (60 gün) kısıtına ilişkin kararı nedeniyle;

- Fazla veya yersiz ödeme; açık hata, kendisinde ödeme yapılan kamu personelinin hilesi veya yalan beyanı ve benzeri nedenlerle yani idarenin kusurundan kaynaklanmayan bir nedenle yapılmışsa

bu ödeme sebepsiz zenginleşme ve kamu zararı olarak kabul edilerek 10 yıllık zamanaşım süresi içinde,

- Kamu personelinin kusurundan değil de idarenin kusurundan veya hatasından kaynaklanan fazla veya yersiz ödeme ise idari dava açma süresi olan 60 gün (hak düşürücü süre) içerisinde,

kendisine ödeme yapılan memurdan tahsil edilebilir.

Söz konusu sürenin (60 gün) geçmesi nedeniyle ilgili memurdan tahsil edilmeyen/edilemeyen fazla veya yersiz ödemeler “sorumlu” kamu görevlilerden tahsil edilecektir.

11. KAMU ZARARINDAN DOĞAN ALACAKLARIN SİLİNMESİ

5018 sayılı Kanunun “Kamu alacaklarının silinmesi” başlıklı 79’uncu maddesine göre;

Özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında izlenen kamu alacakları dışında kalan;

a) Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan,

b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan,

kamu alacaklarından merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutarlara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yöneticiler yetkilidir. (a) bendine göre belirlenen tutarı aşan kamu alacaklarından silinmesi öngörülenler merkezî yönetim bütçe kanununda ayrıca gösterilir.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe

Kanununun “Parasal Sınırlar” başlıklı (İ) cetvelinde yukarıda belirtilen kanun maddesinin;

(a) bendi için 30.000 TL

(b) bendi için 30,00 TL

parasal sınır belirlenmiştir.

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Kamu zararından doğan alacakların silinmesi” başlıklı 21’inci maddesine göre;

- Zorunlu veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan, dava ve icra takibine konu olmayan kamu zararından doğan alacaklardan merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yöneticiler yetkilidir.

- Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağına anlaşılmaması nedeniyle, dava ve icra takibine konu olmayan kamu zararına ilişkin alacaklardan merkezî yönetim bütçe kanununda gösterilen tutara kadar olanların kayıtlardan çıkarılmasına üst yöneticiler yetkilidir.

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin birinci ve ikinci fıkralarda belirtilenler dışında kalan alacaklarının takip ve tahsilinden vazgeçilmesi, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, diğer idarelerde ise özel mevzuatlarındaki hükümlere göre gerçekleştirilir.

- Takibe yetkili birimce, alacağın takibinden vazgeçildiğine dair onay muhasebe birimine gönderilerek alacağın muhasebe kayıtlarından çıkarılması sağlanır.

- Alacağın tahsili için açılan davada

kamu idaresi aleyhine karar verildiği ve Yargıtay tarafından da onanmak suretiyle hüküm kesinleştiği veya kamu idaresi için bir yarar görülmediğinden temyizden yetkili merciin onayı alınarak vazgeçildiği hallerde, Yargıtay ilâmı veya temyizden vazgeçme onayı ile buna ilişkin aleyhteki mahkeme kararı, hukuk birimince takibe yetkili birime gönderilir. Bu birimlerce de söz konusu belgelerin onaylı birer örnekleri ilgili muhasebe birimine intikal ettirilerek alacağın kayıtlardan çıkarılması sağlanır.

Kanun ve Yönetmelik hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; 20 TL'ye kadar olan kamu zararından doğan alacağın koşulsuz olarak, 20.000 TL'ye kadar olan alacağın ise zorunlu veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmadığı takdirde kayıtlardan çıkarılmasına **üst yöneticiler** yetkilidir.

Zorunlu ve mücbir sebepten kasıt ise idarenin veya borçlunun kusurundan kaynaklanmayan ve ileride düzelme ihtimali görülmeyen durumların anlaşılması gerekmektedir. Söz konusu durumlara

örnek olarak borçlunun iflas etmesi, doğal afet sonucunda malvarlığını yitirmesi, kendisine hiçbir şekilde ulaşılabilmesi, mirasçı bırakmadan ölmesi veya acze düşmüş olması gösterilebilir.

12. ÜST YÖNETİCİLERİN KAMU ZARARINA İLİŞKİN YETKİLERİNİ DEVRETMESİ

Yönetmeliğe göre; üst yöneticiler, bu Yönetmelik ile belirlenen yetkilerini sınırlarını açıkça belirlemek ve yazılı olmak suretiyle devredebilir.

KAYNAKÇA

Ahmet ARSLAN; Kamu Harcama Kılavuzu, 5. Baskı, 2021

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği

Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No: 16)

YEREL YÖNETİMLERDE DEĞİŞİM VE REFORM

Prof. Dr. M. Akif ÖZER *

Ankara Hacı Bayram Veli Ün. İİBF Öğretim Üyesi

Günümüzde demokrasinin beşiği olarak nitelendirilen yerel yönetimler, küreselleşme ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli bir değişim dönüşüm sürecine girmiştir. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği teknolojik devrim ile küreselleşmeyi de olumlu yönde etkileyen dijital çağa geçiş süreci bu durumu daha da hızlandırmıştır.¹

Bilindiği gibi yerel yönetim deyimi ile genel olarak, belli edilmiş sınırları olan bölgesel birim, hukuki bir kişilik, kurumsal bir yapı, genel ve özel statülerle konulmuş yetki, görevler ve bir derecede mali ve diğer alanlarda özerk kurumlar anlatılmak istenir. Yani yerel yönetimler bir kurum olarak ancak geniş bir alanda ve toplumun bütün kurumları üzerinde kontrol fonksiyonunu yürüten bir merkezi yönetimin varlığı karşısında söz konusu olmaktadır. Diğer bir ifadeyle devletin güçlenen erkine rağmen, tarihin akışıyla birlikte bir bölgenin veya şehrin mali-yönetimsel alanda özerklik elde edip bunu güçlendirmesiyle yerel yönetim de-

nen hukuki varlık ortaya çıkmıştır. Modern anlamdaki yerel yönetimler, merkezi yönetimle birlikte ve ona rağmen varlık bulmuşlardır. Bu gün de dünyada bir çok ülke yerel yönetimleri, yerel özerkliği artırma yolunda köklü değişimlere gitmektedir.²

Günümüzde yerel yönetimler, demokrasinin temel kurumları olarak görülmektedirler. Bu kurumlar halkın yönetime katılmasını sağlayan ve halka kendi kendilerini yönetme erdemi kazandıran en önemli kuruluşlar olmalarının yanında, demokrasinin en etkin şekilde hayata geçirildiği kuruluşlardır. Yerel yönetimler düzeyinde temsilciler ile seçmenler arasındaki coğrafi ve toplumsal uzaklığın, ulusal düzeye oranla daha az olmasının, demokrasi kuramının öngördüğü hem gerçek bir seçme sürecinin hem de etkili bir halk denetiminin gerçekleşmesini sağladığı ileri sürülmektedir.³

İlgili literatürde Aristoteles, kişilerin sayısı ve hükümete dahil olanların etik eğilimlerini dikkate alarak 3 olumlu ve

* Bu makale yazarın "Yerel Yönetimler Ve Gelecek Yarınlar", Yerel Yönetimlerde Yeni Yönelimler, Ed. M. Akif Özer, (1-78), Ekin Yayın Dağıtım, Bursa, 2023, 636 s. (ISBN: 9786256460324) künyeli çalışmasından yararlanılarak hazırlanmıştır. (mehmet.oz@hbv.edu.tr).

3 olumsuz olmak üzere 6 yönetim biçimini belirlemiştir. Burada kişilerin sayısı dikkate alındığında toplumda; otoritenin tek bir kişiye dayandığı, otoritenin bir azınlığa dayandığı ya da otoritenin toplulukta yaşayan tüm insanlara dayandığı hükümet biçimleri görülebilir. Etik eğilimler dikkate alındığında ise ortak iyiliği sürdürmek amaçlanıyorsa, bir monarşiye (tek bir hükümet), seçkin bir hükümete (birkaç kişi tarafından hükümet) veya demokrasiye (birçok kişi tarafından hükümet) sahip olunur.

Otoritenin dayandığı kişilerin etik yönelimi, otoriteye sahip olanların çıkarlarını takip etmeyi amaçlıyorsa (olumsuz etik tutum), demagojik yani halkın isteklerine, önyargılarına ve korkularına dayalı olarak yapılan siyaseti izleyen bir hükümet söz konusu olur. Aristoteles döneminde bu analizleri yaparken devleti merkezi ve yerel ayrımı olmayan bir şehir gibi görüyordu. Bugün yerel yönetimlerle ilgili yaşanan birçok sorunun temelinde söz konusu bu ayrım yatmaktadır. Otoritenin dayandığı kişilerin olumlu etik tutumu durumunda, yerel yöneticinin yerel seçkinler tarafından desteklendiği ve halk tarafından seçildiği bir hükümet etme sistemi söz konusu olur. Yetkinin ülkenin tüm halkına dayandığı bu durumlarda devlet yereli seçilmiş yöneticilerle birlikte idare eder.⁴ Yerel yönetimlerle ilgili değişim ve dönüşüm sürecinde de bu görevliler başat rol oynar.

Tarihsel sürece bakıldığında dünyadaki gelişme eğilimleri merkezîyetçilik ve adem-i merkezîyetçilik tartışmalarının yapıldığı tüm ülkelerde kimi zaman adem-i merkezîyetçi politikaların ağırlık kazandığı kimi zamansa tam tersine mer-

kezîyetçi politikalara ağırlık verildiği görülmektedir. Süreçte özelleştirme tartışmaları devletin iktisadi organizasyonunu serbest piyasa mekanizmasına göre işleyen bir yapıya kavuşturulması görevini üstlenirken kamu hizmetlerinin halka en yakın yönetim birimleri eliyle sunulması anlamına gelen yerellik (subsidiarite) ilkesi toplumsal zemini oluşturmuştur. Halkın yanında iş dünyası ve sivil toplum kuruluşlarının da başta yerel yönetimlere olmak üzere aktif katılımını öngören yönetişim ise sürecin yönetsel zemini inşa etmiştir.

Bu tarihsel gelişim seyri içinde 2000'li yılların başı küreselleşme ve yerelleşmenin, demokratik yönetimin, adem-i merkezîyetçiliğin ve yönetişimin zirvesi olarak kabul edilmeye başlanmışken çok geçmeden klasik yönetim paradigmasının sorunları da yavaş yavaş tartışılmaya başlanmıştır. Başlangıçta ulus devletler üstü bir yapılanma olarak ortaya çıkan ve zaman içinde yoğun yerellik vurgusu ile dikkati çeken Avrupa Birliği'ne üye ülkeleri de içine alacak şekilde dünyanın pek çok ülkesinde merkezîyetçi politikalar güç kazanmaya başlamış bu doğrultuda yerel yönetimlerde, özellikle ekonomik gücü elinde tutan merkezi yönetimler karşısında itaate dayalı boyun eğme politikaları öne çıkmıştır.

Son yıllarda değişik çalışmalarda federal sistemler ya da bölge yönetim modellerinde de merkezîyetçiliğin arttığı ifade edilmektedir. Avustralya, Avusturya, Almanya ve İsviçre örnekleri üzerinden yapılan bir değerlendirmede bu ülkelerde son yıllarda karar verme yetkilerinin merkezi hükümete aktarılması, maliye, para, sosyal işler, altyapı ve ulaşım gibi

53 kamu hizmetlerinin yerel hizmetler olmaktan çıkarılması ve vergilendirme konusunda yaşanan gelişmeleri merkeziyetçiliğin artışı hatta zaman zaman aşırı merkeziyetçilik olarak tanımlamaktadır.⁵ Bu durum birçok gelişmiş ülke yönetimini, demokrasinin beşiği kabul edilen yerel yönetimlerin gelecek yarınlarının nasıl olacağı hususunda endişelendirmektedir.

1. DEĞİŞİM VE REFORM

Yerel yönetimler tarihsel süreçte ilk kuruldukları günden bugüne kadar sürekli bir değişim ve reform süreci içinde yer almışlardır. Burada reform hep değişim süreciyle ilgili bir kavram olarak yerel yönetimlerin gündeminde olmuştur. Reformun sözlük anlamı “geliştirme ya da hatalı bir durumu düzeltme”, “yapı niteliklerde bir gelişmeye girme”, “özellikle siyasal yaşantıdaki bozukluk ve düzensizlikleri ortadan kaldırmayı amaçlama” ve “sosyolojide bir kişi ya da grubun düzenleyici bir takım tedbirler alınarak bazı toplumsal rahatsızlıkların ortadan kaldırılmasına önayak olması” olarak dört farklı şekilde tanımlanmaktadır. İdari reform ise, “genellikle idare sisteminde var olanı geniş ölçüde bir kenara bırakıp, yeni nitelikler ve biçimler bulmaya yönelmiş çalışmalar” olarak ifade edilmektedir.⁶ Çalışmanın bu aşamasında söz konusu kapsamda yerel yönetimlerin karşı karşıya kaldıkları değişim sürecinin ve gerçekleşen reformların temel saikleri incelenecektir.

Değişim ve Reformun Zorunluluğu

Yukarıda da belirttiğimiz gibi reform, yönetimin niteliğinde, işlevlerinde ve rolünde yapılan köklü değişimi ifade etmektedir. Bu değişim, yönetimin sınırlı

kaynaklarının hukukilik, iktisadilik, siyasete uygunluk, merkeziyet ve ademi merkeziyet ilkelerine göre etkin bir şekilde kullanılabilir hale getirilmesi ile ilgilidir. Reform, devletin kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasının sağlanmasıyla beraber, toplumun devlete olan güveninin sağlanması açısından da önemli bir zorunluluktur.

Reform çalışmalarının temel amacı, kendini gelişen toplumsal ihtiyaçlar ve evrensel koşullar karşısında yenileyebilecek güçte ve yapıda bir kamu yönetimi sistemi yaratmaktır. Bu kapsamda, yönetsel sistem kendini öz dinamikleriyle yenilemeyi başarıp kolayca değişimin üstesinden gelebilecek kapasitede olursa reforma hiçbir surette gerek olmayacaktır denilebilir.⁷ Ancak burada gerek merkezi yönetim gerekse de yerel yönetimler için değişim süreçleri ve reformlar kaçınılmaz olduğunu da belirtmek gerekir. Toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel yönlerinin sürekli olarak değişmesi, yasal düzenlemelerin belli bir zamanda ve zamanın koşulları içinde saptanan düzenleyici kurallar olması, teknolojik gelişmeler yaşanması, modern yönetim kavramının gelişip hızla yayılması, devletten beklenen hizmetlerin artması ve sınırlı kaynaklarla sınırsız işleri görebilmek için önlem alınmasının gerekliliği, demokrasinin sürekli gelişmesi ve hizmetlerin mümkün olduğu oranda yerinde görülebilmesi için örgütlerde, sistemlerde ya da yetkilerde değişiklik ve düzenlemeler yapılması,⁸ yerel yönetimleri adete değişime ve reforma zorlamaktadır.

Son yıllarda yerel yönetimlerin üzerindeki değişim baskısı, merkezi yönetimlerle ilgili gelişmiş ülkelerin çoğunda

görülen reform dalgası ile eşanlı görülmeye başlanmıştır. Özellikle 1980'lerin başında merkezi yönetimlerin yaşadığı mali stres ve toplumda oluşan klasik yönetim paradigmasına yönelik tepkiler nedeniyle başlatılan yeni kamu yönetimi reformları kısa sürede yerel yönetimleri de etkilemiştir. Bu dönemdeki reform dalgasının amacı, siyasi ve idari karar alma sürecini daha şeffaf ve etkili hale getirmek ve yerel düzeyde de var olduğu görülen karar vericilerle vatandaşlar arasındaki uçurumu kapatmaktır. Bunun için öncelikle yönetim süreçlerini rasyonelleştirmek, ekonomik verimliliği ve etkinliği artırmak temel hedefler olarak belirlendi. Bu doğrultuda kısa sürede verimliliği ve etkinliği artırmak için sonuçlara odaklanmak, şeffaflığa ve organizasyon yapısına ilişkin değişiklikler yapmak ve bilgi ile kalite düzeyini artıracak şekilde personel politikalarını yeniden belirlemek gibi düzenlemeler yapılmıştır.⁹ Bu süreçte kamu yararı ikinci plana itilerek özelleştirme uygulamaları yaygınlaşmış, verimlilik, etkinlik, işletmecilik yaklaşımları ilgi görmeye başlamıştır. Bununla birlikte devletin kamu hizmeti üretiminin sınırlandırılması ve toplumsal ve ekonomik hayata müdahalesinin en aza indirilmesi amaçlanmış¹⁰ böylelikle ilgi gören yerleşme dalgasıyla yerel yönetimler yavaş yavaş daha ön plana çıkmaya başlamıştır.

1990'lar boyunca ise öncekinden daha fazla politikacı ve profesyonel yönetici, çeşitli girişimler yoluyla devlet kurumlarının performanslarını artırmaya ilgi duymaya başlamışlardır. Bu süreç biçim ve içeriği farklı çok sayıda reform yapılmaya başlanmıştır. Bazı ülkelerde yerleşmeye dönük adımlar atılırken, bazıla-

rında ise merkezileşme yeniden popüler olmuştur. Bu tür ülkelerde çoğu kuruluş personel faaliyetlerini dahi yeniden merkezileştirmiştir.

Ayrıca performans karnesi (balanced score card) ve bazı kalite mükemmeliyet modelleri (EFQM) de uygulanmaya başlanmıştır. Kişisel gelişimin önemi kavranmış, yönetime bütüncül bakış, örgüt kültürü, yeterlilik, sözleşmecilik uygulamaları, stratejik yönetim, işbirliği ve kıyaslama süreçleri oldukça popüler hale gelmiştir.¹¹ Bu dönemde gerçekleşen değişim ve reform sürecinde şu saiklerle hareket edilmiştir:¹²

- Ekonomik verimliliği ve etkinliği artırma çabaları (iç/dış baskılarla tetiklenen),
- Taklit (dış modeller, iç/dış beklentiler/baskılar tarafından tetiklenen),
- Dış meşruiyet arzusu (dış kurallar, beklentiler ve baskılar tarafından uyandırılabilen ve aynı zamanda kıyaslamayı ve uyarlayarak uygulamayı da teşvik edebilen),
- Değişime olan inanç (iç/dış beklentiler ve baskılardan da etkilenen).

Bu dönemde genel itibarıyla yönetimin 'yumuşak' yönlerine artan bir odaklanma olduğu söylenebilir. Özellikle kalite modelleri, liderlik, örgüt kültürü ve yeni insan kaynakları yönetimi uygulamaları bu doğrultuda oldukça popüler olmuştur. Özellikle merkezi yönetimdeki bu eğilimler yerel yönetimleri de hızlı bir şekilde etkilemiş, yerel yönetimlerin yönetiminde 'rasyonellik' düzeyinin artırılmasına yönelik güçlü bir baskı oluşmuş-

tur. Ayrıca hem merkezi hem de yerel yönetimlerde politikacılar ve yöneticiler, nicel ve nitel bilgilerden oluşan kapsamlı ve daha ayrıntılı bir performans yönetim modeli talep etmişlerdir.¹³

Bu süreç kesintisiz devam etmiş, öncelikle kamu kurumlarının, hastanelerin, sosyal yardım kuruluşları ve eğitim kurumlarının yönetim ve kontrol süreçlerinde birçok değişiklik gözlenmiştir. Yeni Kamu Yönetimi (NPM) anlayışının uygulamaya yansımaya paralel olarak, yönetimde ekonomik bakış açısı hızla yayılmıştır. Kamu kurumları hızla küçültülmüş, bir kısmı özelleştirilmiş bir kısmı da yerleştirilmiştir. Tüm kurumların müşteri/vatandaş ve sonuç odaklılık, hesap verebilirlik, liderlik, şeffaflık, sorumluluk, verimlilik ve sonuçlara göre hareket etme gibi konulara daha fazla önem vermeleri istenmiştir.¹⁴ Aynı zamanda neo-liberal akımın reform paketi olarak da nitelendirilen bu süreç ile bürokrasinin hâkimiyetine son verilmesi, sivil toplumun güçlendirilmesi, demokrasinin sağlanması, kamu yönetiminde verimlilik, katılım, sorumluluk ve etkinlik gibi kavramlarla ifade edilen yönetişimin hayata geçirilmesi ve küçük, şeffaf ve daha az masraflı kamu yönetimleri oluşturulması hedeflenmiştir.¹⁵ Dolayısıyla bu bakış açısı gerek merkezi yönetimde gerekse de yerel yönetimlerde dönemin hızlı değişimine yön veren reformları şekillendirmiştir.

Yerel Yönetimlerin Değişen Rolü

19. yüzyılla birlikte dünya genelinde sadece ulusal perspektifte sınırlı olmayan aynı zamanda uluslararası etkileri de içine alan bir çok gelişmeye tanıklık edilmeye başlanmıştır. Özellikle sanayi

devrimi ve devrimin köklü etkileri, diğer yandan ulus devletlerin kurulması, ülkeleri kendi toplumsal, ekonomik, siyasal ve yönetsel yapı ve işleyişinde bir takım değişiklikler yapmaya zorlamıştır.¹⁶ Bu çok boyutlu değişim sürecinden yerel yönetimler, merkezi yönetimler ve de uluslararası ilişkiler kendilerine düşen payları almışlardır.

Bu süreçte finansal ve endüstriyel pazarların küreselleşmesi ile birlikte devletsiz firmaların denetlenmesinde yaşanan zorluğun, devletler ve kamu yönetimleri üzerinde oluşturduğu baskılar, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki dengeyi oldukça etkilemiştir. Ayrıca ideolojik ve siyasal düşünce sistemindeki değişimin beraberinde getirdiği Keynesçilikten Neoliberalizme ve Merkantilizmden serbest ticarete dönüşüm görüşlerinin yaygınlık kazanmasının yarattığı baskı da bu durumu etkilemiştir. Gelişen teknoloji ve değişen çalışma metot ve becerileri, personel yönetimini ve hizmet sunma biçimleri ulusal kamu yönetimlerinin büyüklüğünde, kapsamında kullandığı kaynaklarda ve etkileme araçlarında bir daralmaya yol açması da¹⁷ değişim sürecini şekillendiren faktörlerden olmuştur. Bu şekilde organizasyon yapıları, mali yapı, süreç, insan kaynakları, yurttaş yönetim ilişkisi gibi bir çok farklı boyutta yürütülen tartışmalar hem merkezi hem de yerel yönetim alanının yeniden şekillenmesini sağlamıştır. Devlet – piyasa ikileminin yaşandığı, devlet anlayışının ve kamu yönetiminin piyasa temel ilkeleri etrafında yeniden şekillendiği bu dönemde¹⁸ yerel yönetimlere yeni roller verilmiş, birçok farklı sorumluluklar tanınmıştır.

Yeni girilen bu dönemde yerel yönetimlerin örgütsel ve işlevsel yapısı âdemi merkezîyetçi ve piyasa temelli bir anlayış çerçevesinde yeniden yapılandırılmıştır. Bu çerçevede, örgütlenme açısından daha esnek bir model benimsenmiş; özelleştirme ve sözleşmecilik yöntemi gibi uygulamalar aracılığıyla yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin sunumunda sivil toplum ve özel sektör rol oynamaya başlamış, performans değerlendirme ve stratejik yönetim gibi özel sektör tarzı yönetim teknikleri yerel yönetimlerde yaşama geçirilmeye çalışılmıştır. Böylece, post-Fordizmin mantığıyla uyumlu bir şekilde, yerel kamu hizmetlerinin tek bir elden ve tek bir standartta sunumu ortadan kalkmış ve vatandaşların değer ve tercihlerini önceleyen bir zihniyetle hizmetlerin sunulması ön plana çıkmıştır. Ayrıca, yerel yönetişime geçilmesiyle yerel kamu hizmetlerinin sunumunda rutinin dışına çıkılarak, daha yenilikçi politikalar benimsenmiştir.¹⁹

Bu kapsamda yerelleşmeyi her zaman, küreselleşmeye cevap vermek için kullanılacak tanımlayıcı varlıklar (insan, doğal, fiziksel, konumsal, işlevsel, kültürel) üzerinden öne çıkarmak gözlemlenmeye başlamıştır. Ancak yerel yönetimler önce açık şekilde tanımlanmalı, sonra korunmalı ve geliştirilmelidir. Çünkü yarının eğitilmiş insanı, küresel bir dünyada yaşam için hazırlanırken, vizyonu, ufku, bilgisi, becerisi ve deneyimleri ile bir dünya vatandaşı olmak zorundadır. Bunun yanında aynı zamanda, yerel köklerinden beslenmeyi ve kendi yerel kültürünü zenginleştirmeyi de ihmal etmemelidir.²⁰

Bu süreçte yerelleşmenin hızla yaygınlaşmasına yönelik en önemli gerekçe, devletin ağır bir yönetilemezlik krizi içinde bulunduğu söylemi olmuştur. Buna göre merkezîyetçi yönetim yapısının bir sonucu olarak devlet hantallaşmış ve kaynakları verimli kullanamaz hale gelerek kamu hizmetlerinin verimli bir şekilde üretilmemesine neden olmuştur. Kamu hizmetlerinin halka en yakın birim tarafından yerine getirilmesini amaçlayan yerelleşme olgusunun hayata geçirilmesi ile bu sorunlara çözüm üretileceği ifade edilmektedir. Yine yönetim kavramı yerine “yönetişim” kavramının yerleşmesiyle birlikte, “insanları idare etme” anlayışı yerine “ortaklaşa sorun tanımlama, çözme” yaklaşımlarının ön plana çıkacağı ve merkezîyetçi yönetim yapısından kaynaklanan sorunların aşılacağı varsayılmaktadır.²¹

Son yıllarda yönetim alanında yaşanan bu köklü değişimler ve reformlar devam etmiştir. Değişim ve dönüşüm dalgası bu kez kendini ekonomik, teknolojik, siyasal, kültürel alanlarda hızla yayılan ve daha hissedilir biçimde kendini göstermiştir. Küreselleşme sürecinin hızlanması ve buna paralel olarak ulus devlet anlayışının değişmesi ve güç kaybetmesi, piyasacı anlayışın güçlenmesi, modernizmden postmodernizme doğru yaşanan geçiş, halkın artan talep ve beklentileri ve AB ile uyumlaştırma gibi nedenler kamu yönetimini küresel düzeyde önemli ölçüde etkilemiş ve dönüşüme zorlamıştır. Bu değişim ortamına paralel olarak, bilgi teknolojilerindeki ilerlemenin üretim ilişkilerinde, çalışma yöntemlerinde ve organizasyon yapısında köklü değişimler ortaya çıkması, geleneksel Weberyan yönetim anlayışının

yetersiz kalması, ulus devletin karar alma mekanizmalarına başka birimlerin katılması, devletin ve kamu yönetiminin yeni şartlara uyum sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması gereğini doğurmuştur. Piyasacı yöntemleri ve yerelleşmeyi öne çıkaran, vatandaş müşteri olarak gören siyasal, yönetsel ve kültürel yaklaşımlar ve devletin küçültülmesi anlayışı, kamu yönetiminin işlevlerinin sorgulanmasına yol açmıştır.²² Görüldüğü gibi eğitim, üretim, iletişim, sosyal ilişkiler ve hizmetler gibi gündelik yaşamın her alanını kuşatan ve değiştiren teknolojik içerikli gelişmeler bütün organizasyonları olduğu gibi yerel yönetimleri de etkilemiştir. Küreselleşme süreci ile beraber; dinamik bir unsur olarak değişim ve dönüşüm; yerelleşme eğilimlerini, yerel yönetimleri ve kentlerin niteliği ve işlevleri üzerinde değişim yönlü önemli etkiler bırakmıştır. Ortaya çıkan değişimler, yerel yönetimlerin, demokratik bir yönetim yapısı, etkin, etkili ve verimli birer hizmet sunma kuruluşu olması kapsamında, kamu hizmeti sunumundan, işletmeci özelliğine, organizasyon anlayışından demokratikleşmeye, etkin ve verimli hizmet sağlama anlayışından modern yönetim ilkelerine, teknolojik etkileşimden dayanışma çabalarına, alternatif hizmet sunma metotlarından sosyal sorumluluk ve etik alana varan bir çok konuda ve alanda yerel yönetimlerin genel görünümü üzerinde kendini hissettirmektedir.²³

Önceleri daha çok ulusal sınırlar içerisinde manevra alanına sahip olan yerel yönetimler, son otuz yıldır uluslararası ilişkilere ve işbirliğine çok daha açık yerel birimler haline gelmişlerdir. Yerel yönetimlerin hareket alanınının değişmesi iki faktöre dayalı olarak açıklanabilir.

Bunlardan ilki, uluslararasılaşmadır. Bu eğilim; geleneksel yerel yönetimden yerel yönetime geçişte devreye girmiş; yerel karar alıcıların ulus aşırı politik ve ekonomik örgütlerle işbirliği içerisinde bulunmasının onları daha karmaşık, değişken ve karşılıklı bağımlılığın hâkim olduğu bir dünyanın parçası olmaya götürdüğünü iddia etmiştir. Böylece mevcut durumda yerel talepler ile uluslararası talepler arasında bir diyalogun gelişmesine fırsat tanınmış olmaktadır. Bu çerçevede, uluslararası fikirler ve önkoşullar yerel siyaseti yönlendirirken, yerel fikirler de kendilerini uluslararası alana taşıma imkânı bulmuşlardır.²⁴

Bu süreçte yerel yönetimlerin değişimine yok açan ikinci faktör ise ekonomik rekabettir. Ekonomik rekabetin yerel yönetimlerin hareket alanını değiştirmesinin ve onları ön plana çıkarmasının arka planında, post-Fordist esnek üretim süreci ve teknolojik alanda yaşanan gelişmelerin sermayenin akışkanlığını artırması vardır. Küresel ekonomik sistemde rekabetin etkisiyle, sermaye mekân seçmeye başlamıştır. Sermayenin mekân seçmesine yerel yöneticilerin tepkisi, piyasayı memnun etmeye yönelik politikalar takip etmek ve sermayeyi kendi bölgelerine çekmeye çalışmak olmuştur. Bu çerçevede, yerel yönetimler uluslararası faaliyetlere daha fazla ağırlık vermişler ve kendilerini dünya piyasasında satışı sunarak, ulus aşırı şirket ve uluslararası örgütlerle doğrudan müzakereye girmişlerdir.

Dolayısıyla fordist ekonomik sistemde ulus devletler arasında yaşanan rekabetin yerini post-Fordist sistemde kentler ve yerel yönetimler arasındaki rekabet

almıştır. Sermayenin mekân seçmesinin yerel üzerindeki en önemli etkilerinden biri, geçmiş döneme oranla yerel yönetimlerin çok daha fazla uluslararası ağların üyesi olması ve sermayeyi cezbetmek ve uluslararası kuruluşlardan hibe ve kredi almak için projeler üretmeye çalışması olmuştur.²⁵

Görüldüğü gibi bu süreci şekillendiren en önemli gelişme küreselleşme olmuştur. Çalışmanın bu aşamasında küreselleşme yerel kalkınma ile ilişkilendirilerek yerel yönetimlerdeki değişim ve reform sürecini daha kapsamlı ortaya konmaya çalışılacaktır.

Küreselleşme ve Yerel Kalkınma

Bilindiği gibi literatürde küreselleşme en basit şekliyle geç modern dönem koşullarının yaşandığı, uzak yerlerin birbirleri ile ilişkilendirildiği, yerel oluşumların çok uzaklardaki olaylarla biçimlendirildiği dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak izah edilmektedir. Küreselleşme ile birlikte, yönetim anlayışları değişmekte ve bu değişim beraberinde yeni değerleri ortaya çıkarmaktadır. Bu yeni değerler, müşteri için ürün/hizmet kalitesini geliştirme, hizmet, çevrim zaman ve maliyetlerin azaltılması olarak özetlenebilir.²⁶

Küreselleşme sürecinde sürekli ortaya çıkan teknolojik gelişmeler, kentleşme ve demokrasinin niteliğinde ortaya çıkmış değişimler gibi günümüzdeki ulus-devletlerin yapılarında da değişikliğe neden olmuştur. Bundan en çok etkilenen, belirli bir coğrafi alanda kamu gücünün doğrudan yerel toplumsal güçler tarafından kullanılmasını içeren yerel yönetimler olmuştur. Çünkü yerel birimlerde yaşayan halk, küreselleşme ve modern-

leşme sürecini sürekli desteklemiş, daha fazla özgürlük arayışı içinde olmuş ve bu durum dünyanın diğer yerel birimlerinde de aynı reaksiyonu göstermiştir.

Özellikle İngiliz, Amerikan ve Fransız devriminin devamında küreselleşme süreciyle evrilen yerel yönetimler ve yerel yönetim anlayışları, ulus-devletlerin geleneksel merkeziyetçi bakış açılarındaki değişikliklere neden olmuş veya açıkça bir ifadeyle bakış açılarındaki zorunlu değişikliklere gidilmek zorunda kalmıştır. Bu bir anlamda yerel düzeyde yaşayan halkla merkezin barışma süreci olarak ifade edilebilir. Çünkü bu birimlerde yaşayan halkın kendi elleriyle seçtikleri yöneticileri, küreselleşme sürecinde, etkisi altında kaldıkları koşulların uluslararası piyasadan kendilerine aktarılması yoluyla baskı altında tutabilmektedir.²⁷

Küreselleşme süreci ile başlayan değişim ve dönüşüm son yıllarda kamu yönetimi anlayışını büyük ölçüde etkileyerek devleti “yapan” değil “yönlendiren” ya da “kürek çeken” değil “dümen tutan” şeklinde konumlandırmıştır. Yönetim anlayışında yaşanan bu değişim neticesinde merkezi ve yerel yönetim ilişkilerinde yerel yönetimler lehine pek çok gelişme yaşanmıştır.²⁸ Merkezi yönetimin yönlendirme fonksiyonu yerele de yansımaya başlamıştır.

Bu süreci tetikleyen küreselleşen ile ilgili gelişmeler, devletlerin çevrelerinde yaşanan hızlı değişime ayak uydurmaları ve gerekli değişim hızını yakalamaları ve varlıklarını sürdürmeleri açısından bir zorunluluk haline gelmiştir.²⁹ Esasında karşı karşıya kalınan özellikle de ekonomik küreselleşmeye; ulus devlet krizi, farklı kültürlerde açılma ve kapanma

süreçleri, yapısal olan oldukça derin bir demokrasi ve yönetim krizi eşlik etmiştir. Devlet düzenlemelerinden bağımsızlaşan piyasalar, eskiden çevre ülkelerdeki ilerlemeyi gösteriyor ve ekonomik piyasayı tamamen yeniden tasarlarken son yıllarda özellikle BRICS'te (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika) gelişmekte olan ekonomilerde görülen ekonomik büyüme, tek istisna ile artan eşitsizliği beraberinde getirmiştir. Bu eşitsizlik, farklı jeopolitik alanlarda artmakta ve odak noktasına bağlı olarak farklı bir profil ortaya çıkarmakta ve yeni bir ölçüm sistemi arayışını teşvik etmektedir.³⁰

Küreselleşmenin bu eşitsizliği artırıcı etkisinin yanında yerel yönetimleri de büyük ölçüde dönüştüren etkileri gözlemlenmektedir. Son yıllarda ve farklı kıtalarda, yerellerin yeni gücünün temel göstergelerinden biri olan desantralizasyon, demokratikleşme ve yerel yönetimleri hizmet sunumunu belirli alanlarda yoğunlaşan büyüme sarmallarına eşlik etmiştir. Bu süreçte birçok ulus devlet, yerel yönetim sistemlerini ve özellikle de büyükşehir yönetimi ve bölgesel kalkınma için bir takım düzenlemeler yapmıştır. Özellikle yerel kalkınma konusunda kentlerin oynadığı kilit rol hakkında artan bir farkındalık oluşmuştur. Bu yeni eğilim, yeni kamu yönetimi anlayışının hızla yaygınlaşmasıyla kullanıcılara daha fazla seçenek sağlama ve verimi teşvik etmek için hizmet sağlayıcılarını kullanıcı seçimleriyle rekabet etmeye maruz bırakma gibi sonuçlara yol açmıştır.³¹ Bu durum ise ülkeleri birbirine daha sıkı bağlamış, böylelikle birlikte çalışma anlayışı zoraki yaygınlaşmaya başlamıştır.

Bu süreçte ayrıca yerel kalkınma ile ilgili gelişmeler hem küresel aktörlerle hem de yerel aktörlerle işbirliğini zorunlu hale getirmiştir. Bilindiği gibi yerel kalkınma, yerel toplumların kalkınmasını sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun olarak geliştirmeyi amaçlayan bir kavramdır. Yerel dinamikleri harekete geçirerek sosyal, kültürel, fiziksel ve politik bağlamda ülkelerin yerel dinamiklerini harekete geçirme ve küresel etkilere maruz kalmaları için kendi yerel potansiyellerini kullanmalarını öngörür.

Gelişmekte olan ülkeler, gelişimlerinde istikrarı sağlayabilmek için yerel potansiyellerini değerlendirmek zorundadırlar. Günümüzde küreselleşme nedeniyle yerel kalkınmanın yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası güçlerin katılımıyla ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum, yerel kalkınma politikalarının tanımlanmasında ve uygulanmasında değişikliklere yol açmıştır. Dolayısıyla, devletler yerel kalkınmaya daha fazla önem vermek ve bu alanda yerel yönetimlerin artan otoritelerini tanımak zorundadırlar.

Bugün, kalkınma kavramının kendini sürdürülebilir büyüme, üretim biçimindeki yapısal değişim, teknolojik yenilik, sosyal politik, kurumsal yenilik ve insanların yaşam standartlarında iyileşmesi olarak çok yönlü olduğu söylenebilir. Bu durumda devlet âdem-i merkeziyetçiliği, hızla dünya çapında hükümetler arası ilişkilerin temel özelliği haline gelirken, devlet ve sivil toplum ile hükümet ve kamu kuruluşları arasındaki uçurumun büyümesini engellemek için yerel yönetim kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Yerel kalkınma sürecinde yerel yönetimlerin seçim bölgelerine etkin bir şekilde hizmet sunmalarını sağlamak için merkezi hükümetlerin ve diğer kalkınma ortaklarının kilit gündemini oluşturmak öncelikli bir hedef olmalıdır. Sürdürülebilir yerel yönetim için yerelde kapasite gelişiminin zorunluluğu ön şartsız kabul edilmelidir. Bu kapsamda yerel yönetim kapasitesinin, özellikle de anlayış ve becerilerin, öğrenme yeteneğinin ve kalkınma isteğinin yapılandırılmasına yönelik olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede etkili yerel yönetim, iyi bir liderlik ve stratejik yönetim, iyi hizmet sunumu ve yalnızca iyi bir toplum katılımı gerektirmektedir. Bu şekilde yerel yönetimlerde yenilikçi kapasite geliştirme süreçlerinde başarı kaçınılmaz olacaktır.³² Bu durum ise doğal olarak yerel kalkınmanın ivmelenerek hızlanmasına yol açacaktır.

Değişim ve Reformda Katılımla İstisarenin Etkisi

Yerel yönetimlerin yukarıda ana hatları ile açıklanan değişim ve reform sürecinde katılmalı yönetime ve istişareye önem verilmesi, bu birimlerin demokrasinin temel kuruluşları olması gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Son yıllarda sürekli artan bürokratik sorunlar ve formalite çokluğu, kalitesiz kamu hizmetleri, kamu harcamalarının yüksek olması ve yönetimin aşırı bir şekilde 'bugün git, yarın gel!' felsefesini benimsemiş olması, yerelde birçok yeni arayış ve reformu gündeme getirmiştir.

Böyle bir ortamda yerel yönetimlerde artık kentlinin tercihlerine duyarlı bir yerel siyasetin benimsenmesi ve yerel yönetim anlayışının güçlendirilmesi

bir zorunluluk haline gelmiştir. Yaşanan değişimle birlikte yerel topluluklarda da belirgin bir dönüşüm ortaya çıkmaya başlamıştır. Artık 19. ve 20. yüzyılın ortalarına kadar geçerli olan geleneksel yerel yönetim ve hizmet sunma anlayışı değişim dinamiklerinin etkisi ile dönüşüme uğramıştır. Klasik yerel yönetim anlayışı, yerel yönetimlerin sundukları hizmetler karşısında yerel sakinlerin bunları sesiz sedasız benimsemelerini ve sunulan hizmetlerin edilgen alıcıları olarak kabullemelerini öngören bir anlayışa sahipti. Zamanla yerel topluluklarda, kendilerine yönelik hizmetlerin gündelik hayatlarındaki yeri konusunda bilinç değişikliği ortaya çıkmıştır. Bu dönüşümün doğal bir sonucu olarak kamu hizmeti kavramı önemli bir içerik değişimine uğramış ve yerel halkın, yerel hizmetlerin planlanması, sunumu, yönetimi ve denetiminde etkin roller alma ya da diğer bir ifade ile yönetime katılma talebi gündeme gelmiştir.

Bu anlayış kapsamında özellikle birçok gelişmiş ülkede yerel hizmetlerin seçimi, bu hizmetlerin sunulması için gerekli mali kaynakların tespiti anlamında vergi oranlarının belirlenmesi, sadece yerel politikacıların kararları ile değil yerel halkın da sürece dahil edildiği daha geniş boyutları ile değerlendirildiği bir dönem başlamıştır. Alternatif hizmetlerin tercihi ve bu hizmete denk gelen vergi oranlarının belirlenmesinde yerel hemşerilerin öngörü ve katılımı ile çözüme kavuşturan bu yaklaşım demokratik yerel yönetimleri varlık nedeni ile uyumlu bir uygulamayı ortaya çıkarmıştır. Bu yaklaşım, yerel yönetim anlayışından yerel yönetim anlayışına bir dönüşümü de ortaya koymaktadır.³³

Esasında yerel yönetimleri değerli kılan ve onların ortaya çıkmasındaki en etkili nedenlerden birisini halk katılım-cılığı oluşturmaktadır. Günümüzde kent konseyleri, sivil inisiyatiflerin kurulması ve çeşitli platformların yerel yönetimlerle ilişkisinin kurulması gibi örnekler, yerel yönetimlerin katılım açısından sağladığı olanaklardan bazılarıdır. Yerel yönetimlerin demokratik açıdan hayati bir öneme sahip olmasının altında yatan gerçek, yereldeki toplumun alınan kararlara etki edebilme gücü ve denetleme isteğidir. Yerel yönetimlerin merkezi otoriteye karşı bir özgürlük arayışı içinde bulunmaları, onların belli bir ölçüde kendi başarılarına hareket etmek istediklerini ve bu yolla kendi kararlarını alabilmelerinin önünün açılmasını sağlamaya çalışmalarıdır. Elbette bunun sağlanabilmesi için halk katılımının gerçekleşmesi gerekmektedir. Klasik yönetim anlayışında halkın yönetime katılması seçim, referandum ve toplantılar şeklinde son derece resmi ve sınırlı olabilmekteyken bu durum yerelde çok daha çeşitli yollarla ve doğrudan yapılabilmektedir.

Günümüz yerel yönetim anlayışında, yönetişim; odak noktası olarak katılım olgusunu en ön plana çıkaran hâkim paradigmadır. Yönetişim kavramı; hesap verebilirlik, katılımcılık, âdem-i merkeziyetçilik, şeffaflık benzeri kavramlarla ifade edilmektedir. Yönetime sadece merkezi kuruluşların ve yerel yönetimlerin değil aynı zamanda sivil toplum örgütlerinin, özel girişimcilerin ve kâr amacı bulunmayan kuruluşların da katılımını vurgular. Topluma yön vermek ve yönetmek bakımından yönetişim; sorumluluğun devletten alınıp sivil topluma aktarılmasını ifade eder. Merkeziyetçiliğin

olabildiğince azaltıldığı, yetki devrinin ön plana çıktığı bu kavram için; toplum ve devlet münasebetlerinde iki taraflı etkileşime dayanan bir yönetim şekli denebilir. Kavram özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının ve kamu yönetiminin oluşturduğu çok yönlü bir sisteme ve bu sistemin paydaşlarının aralarında oluşturduğu ilişkiler ağı ile karşılıklı etkileşimde bulunmalarına vurgu yapmaktadır.

Yerel yönetimler yapısı gereği buldukları bölgenin halkına en yakın hizmet sunan birimler olduklarından dolayı gerek sivil toplum gerek özel sektör, yerel halkın katılım mekanizmasına en kolay dâhil olabildiği alanlardır. Yerel yönetimler bu yönüyle yönetişim anlayışının uygulanabilmesi bakımından çok uygun birimler olarak ön plana çıkmaktadırlar.³⁴

Esasında yönetişim hükümet işlevinin yerelleştirilmesi, en iyi şekilde, karar almanın merkezi hükümetten onun alt kademe yönetimine devredilmesi olarak anlaşılabilir. Birçok gelişmekte olan ülkede, merkezi olmayan bir yönetişim kurumuna giden yolun oldukça farklı bir bağlamı vardır. 1980'lerin ortalarında Brezilya ve Filipinler'deki büyük demokratik hareket, her iki ülkede de daha merkezi olmayan bir çok yeni oluşuma yol açmıştır.³⁵

Ayrıca, yönetişim özel, kamu ve kâr amacı gütmeyen sektörlerde çok farklı bir faaliyet olarak da algılanabilir. Kamu sektörünün siyasi yönelimlerinin temelinde bu yeni anlayış görülebilir. Kamu sektörü, yalnızca bir alt kümesi yerel yönetim olan çok sayıda kuruluşu kapsar. Burada bile, organizasyonların ve fırsatların çeşitliliği görünüşte sınırsızdır. Bu itibarla, tavsiye ve eğitime yönelik yönetişim düzenlemeleri ile sık sık karşılaşılır.³⁶

Son yıllarda iletişim ve bilişim alanlarında yaşanan gelişmeler, yerelde katılımı olumlu yönde etkilemiştir. Katılımın artırılması sayesinde, yerel yöneticiler kararlarını hem hızlı hem de etkili olarak yerine getirmektedirler. Yerelde katılım, yerel yönetim birimlerine ait web sitelerine, yerel halkın internetten girmesi ve konu ile ilgili bilgilere ulaşması, ardından ulaşılan bilgilere ait yorumlarını, düşünce ve fikirlerini yine sitede bu iş için ayrılan bölüme yazmaları ile sağlanmış olmaktadır. Yerel yöneticilerin ise bu verileri iyi analiz edip halkın talep ve isteklerine göre kararlar almaları gerekmektedir.³⁷

Yerel yönetimlerde katılımı daha kapsamlı hale getirebilmek için, yöneticiler; tüketici şikâyetleri de dâhil olmak üzere vatandaşların istek, şikâyet ve önerilerini iletebileceği formları, vergi veya iş başvurusu formları gibi araçları web sitelerine koymalıdır. Vatandaşlar, yerel kütüphane kataloglarına ulaşarak istedikleri yayınları belirleyip elektronik ortamda kütüphaneden isteyebilmelidir. E-belediye hizmeti şeffaf yönetim olanağı da sağlamalıdır. Yerel yönetim meclislerindeki görüşmelerin ve çıkan karar metinlerinin, yerel yönetimin yaptığı satın almalar, ihale şartları ve tekliflerinin, yerel yönetim arşivlerinin, kentsel planlama ile ilgili projeler hakkında bilgilerin web sayfalarında olması gerekir.

Görüldüğü gibi yerel yönetimlerde katılım yolları, halkla ilişkiler temel işlevi çerçevesinde şekillenmektedir. Bu şekilde yöneticiler, yetki ve sorumlulukları dâhilinde faaliyetleri hakkında yerel halka tek yönlü bilgi vermek ya da halktan geri bildirim alma noktasında öneri ve talepleri toplamaktadırlar. Dijital araçları kullana-

rak, kentine sahip çıkan duyarlı bir toplum meydana getirme ve yerel katılımı artırma, temel hedef olmalıdır.³⁸

Yerel yönetimlerin değişim sürecinde yönetime katılım, yerel yönetime geçişle birlikte farklı boyutlarla halkın yönetimde etkinliğini artırmasını sağlamaya başlamıştır. Yerel yönetime geçiş, düzenli aralıklarla yapılan seçimler sonucu oluşan yerel meclislerin yanı sıra, yerel halkın kendilerini etkileyen kararların alınması sürecine katılmasını sağlayan yeni mekanizmaları gündeme getirmiştir. Böylece, yerel halk belirli konulardaki fikir ve kanaatlerini iletmek ve sesini duyurmak için bir dahaki seçimi bekleme gibi bir zorunluluktan kurtulmuştur.³⁹ Bu durum halkla istişarenin önemini daha da artırmıştır. Halkla istişarelerin demokratik yönetim biçiminin uygulanmasında kullanılan bir araç olduğuna ve sivil toplumun gelişimine önemli katkılar yaptığına dair inan güçlenmiştir. Yerel yönetim birimleri tarafından halkla istişarelerin yaygınlaştırılmasına yönelik araçların kullanılması, kamu otoritesinin ademi merkezîyetçilik sürecini geliştirmekte⁴⁰ ve halkla yerel yönetim işbirlikleri konusunda yeni açılımları gündeme getirmektedir.

Halkla istişareler, yerel yönetim düzeyinde katılımcı demokrasinin değerlerinin uygulanmasında kilit araçlardan biridir. Politik açıdan, istişareler aracılığıyla vatandaşların merkezi olmayan kamu otoritesi modeline aktif katılımı daha kolay olmakta, yerel yönetimlere verilen kamu görevlerinin daha fazla kabul edilebilirliği de bu şekilde daha kolay sağlanmaktadır. Ayrıca halkla istişareler; büyük ölçüde yerel yönetimler ve bölge

sakinleri arasındaki doğru ilişkileri şekillendirmeye dayalı, ortaklık, karşılıklı güven ve saygı garantisi ile sivil toplumun gelişimine de katkıda bulunmaktadır.⁴¹

Ancak burada şu husus da gözlerden kaçırılmamalıdır: Yerel yönetimlerde halkla istişarelerin, zorunlu bir kararlar veya yönetmelikle bağlantılı değil, topluluk için önemli olan her karardan önce tamamlanması gereken bir süreç olduğuna herkesin inanması gerekir. İstişare niteliği gereği yerel yönetim mevzuatında düzenlenen tüm prosedürlerde yer alması gerekir. Ancak bu durum, her zaman mevzuatında istişareye yer vermeyen yerel makamların pek çok kamusal sorunla mücadele ederken bu aracı kullanmadığı anlamına da gelmez.⁴²

Gelecekte yerel yönetimlerin kurumsal yapılarının düzgün işleyişi/gelişimi için istişare mekanizmalarına daha çok önem verecekleri ve bu imkândan çok daha etkin yararlanacakları söylenebilir.

Reformun Odak Noktası Verimlilik ve Performans

Yukarıda ana hatlarıyla ele aldığımız yerel yönetimlerde yerel yönetişime geçiş süreci, yerel yönetimleri kuşatıcı nitelikte olan ekonomik, toplumsal ve siyasal çevrede yaşanan değişimlerin ve reformların bir sonucu olarak gerçekleşmiştir. 1980'li yıllardan itibaren, yerel yönetimlerin temel niteliklerinin, örgütsel ve işlevsel yapılarının, hareket alanlarının ve yerel karar alma süreçlerinin kapitalizmin ekonomik ve yönetsel gereklilikleri çerçevesinde şekillendiği söylenebilir.⁴³ Bu durum ise yerel yönetimlerde değişim ve reformun odağına verimlilik ve performans olgularının eklenmesini sağlamıştır.

Bu gelişmeler üzerinden yakın gelecekte yerel yönetimlerde uygulamaya konulması muhtemel reformların genel olarak performansı, verimliliği, etkinliği ve ekonomikliği artırmaya yönelik vurgular içereceği veya en azından bu izlenimi vereceğine dair işaretler görülmektedir. Bu vurgular bütçe sorunlarından kaynaklanabileceği gibi, politikacıların ve profesyonel yöneticilerin sosyal ve politik olarak rasyonel davranışlarının bir parçası da olabilecektir. Bütün bunlar, politikacıların ve yöneticilerin son yıllarda yerel yönetimlerde yeni kamu yönetimi reformlarına yönelik eleştirilerini öteleyerek verimlilik, etkinlik ve performans üzerinde dikkatle duracaklarının delilidir.⁴⁴

Son yıllarda yaşanan ekonomik krizler, durgunluk ve artan rekabetle beraber örgütler daha yeterli ve verimli olabilmek için çeşitli yollar aramaya başlamışlardır. Bu dönemde özellikle yeni kamu yönetimi anlayışının uygulanan kamu politikalarına doğrudan yansımalarıyla birlikte, kamusal hizmetlerde performansa ve kaliteye ilişkin hesap verme sorumluluğunun kurumsal düzeyde yerleşmesi ve vatandaşları da kapsayacak şekilde derinlik kazanması sağlanmıştır. Bu doğrultuda kamu hizmetlerinin yavaş, kalitesiz, pahalı, az çeşitli ve ulaştırılması zor olarak değerlendirildiği klasik paradigmaya karşı arayışlar hızlanmıştır.

Rekabete bağlı olarak daha çeşitli mal ve hizmet gruplarıyla karşılaşan ve küreselleşme sonucu beklentileri değişen vatandaşlar, kamu kurumlarını hem kalite yönünden hem de ürün çeşidi ve fiyat yönünden yeni düzenlemeler yapmaya zorlamaktadır. Böylelikle benimsenen

vatandaş odaklı yönetim anlayışı ile yerel yönetimler açısından vatandaşların taleplerini göz önüne almak, belirli kalite standartlarını oluşturmak, kamusal hizmet etkinliğini ve çeşitlendirmesini sağlamak ve kamu hizmeti sunumuna ve politika belirleme sürecine vatandaş katılımını sağlamak gibi konular öncelik kazanmıştır.

Bu dönemde performans ve kalite olgularının giderek önem kazanması, buna bağlı olarak vatandaş beklentilerini en iyi düzeyde karşılayabilecek stratejilerin belirlenmesi ve alınan kararları uygulayacak yetenekli personele duyulan ihtiyacın, yerel yönetimlerde insan unsurunu ön plana çıkararak bu örgütleri, istihdam politikalarını ve eğitim içeriklerini değiştirmeye zorlaması⁴⁵ da söz konusu olmuştur.

Literatürde yerel yönetimler de kamu kuruluşları olarak kabul edildiğinden, fonları ve kendilerine sunulan bütçeleri etkin ve verimli bir şekilde yönetmekle yükümlüdürler. Aynı zamanda birçok ülkede yasalarla performanslı olmak adete zorunlu hale getirilmiştir. Esas itibarıyla elbette ki yerel yönetimler gerek mali gerekse de mali olmayan hususlarda ve azami kamu hizmetlerinin sağlanması sürecinde, belirli görevleri mümkün olan en iyi şekilde yerine getirmekle sorumludurlar.

Ayrıca, iyi performans göstererek yerel topluluklar üzerinde de olumlu etki bırakmak zorundadırlar. Yerel yönetim-

lerin performansları ile büyüklükleri arasında da doğru bir orantı olduğu söylenebilir. Bu nedenle, kaynakları az küçük yerel birimlere göre, yeni kaynaklar büyük yerel yönetim birimlerine daha etkin, verimli ve performanslı olmaları için tahsis edilir. Bu nedenle, yerel yönetimlerin performanslarını değerlendirmek için bölgesel büyüklüğe de dikkat etmek gerekmektedir.⁴⁶

Günümüzde gelişmiş ülkelerde yerel yönetimlerin performanslarını yönetirken 5E üzerinden (Economy-ekonomik, Efficiency-verimlilik, Effectiveness-etkinlik, Equity-eşitlik ve Environmental-çevresel duyarlılık) hareket edilmektedir. 4C yönteminde ise aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir:⁴⁷

- Challenge: Hizmetin neden yapıldığına ve kaynakların nasıl sağlandığına odaklanın ve sorunlara meydan okuyun.
- Compare: Hizmetin nasıl daha iyi sağlanabileceğini görmek için performansı diğerleriyle karşılaştırın.
- Consult: Hizmetten ne istedikleri konusunda yerel vergi mükelleflerine ve hizmet kullanıcılarına danışın.
- Compete: En iyi hizmeti sunmak için mümkün olan her yerde adil ve açık bir şekilde rekabet edin.

SONNOTLAR

- 1 Kaypak, Şafak; Yılmaz, Vedat ve Bimay, Muzaffer (2017), "Dijital Çağda Yerel Yönetimler", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22, Kayfor15 Özel Sayısı, 1798-1813, ss.1802-1803.
- 2 Ünal, Feyzullah (2011). "Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yasal Ve Yapısal Dönüşümü", Dumlupınar Ün. Sosyal Bilimler Dergisi, S.30, Ağustos, s.241.
- 3 Pustu, Yusuf (2016), "Yerel Demokrasinin Kökeni", Sayıştay Dergisi, S:100, Ocak-Mart, s.98.
- 4 Balducci, Massimo (2017), "Local Democracy Between Decentralization and Deconcentration", Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, Ed. M. Güler-M. Turan, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, İstanbul, ss.30-31.
- 5 Kalkınma Bakanlığı (2018), Yerel Yönetimler ve Hizmet Kalitesi, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Kalkınma Bakanlığı Onbirinci Kalkınma Planı 2019-2023, Ankara, ss.52-53.
- 6 Akman, Ç. (2019). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yerel yönetimler yapbozu: Gelişmeler ve öneriler.OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 13(19), 2499-2532. DOI: 10.26466/opus.594624, ss.2503-2504.
- 7 Emimi, Filiz Tufan (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:16, Sayı:2, s.33.
- 8 Akman, Ç. (2019). Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yerel yönetimler yapbozu: Gelişmeler ve öneriler. OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 13(19), 2499-2532. DOI: 10.26466/opus.594624, pp.2504-2505.
- 9 Henk J.; Ter Bogt (2008), "Recent and Future Management Changes in Local Government: Continuing Focus on Rationality and Efficiency?", Financial Accountability & Management, 24(1), February, 0267-4424, p.32.
- 10 Emimi, Filiz Tufan (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:16, Sayı:2, ss.37-38.
- 11 Henk J.; Ter Bogt (2008), "Recent and Future Management Changes in Local Government: Continuing Focus on Rationality and Efficiency?", Financial Accountability & Management, 24(1), February, 0267-4424, p.35.
- 12 Aynı Kaynak, p.34.
- 13 Aynı Kaynak, p.50.
- 14 Aynı Kaynak, p.31.
- 15 Emimi, Filiz Tufan (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:16, Sayı:2, s. 43-44.
- 16 Arslan, Erkan (2018). Türkiye'de Yerel Yönetimler Geleneği Ve Yerelleşme Bağlamında 2000 Yılı Sonrası Dönüşüm, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Ün. SBE, Sivas, s.116.
- 17 Aynı Kaynak, s. 117.
- 18 Aynı Kaynak, s.117-118.
- 19 Bıçkı, D.; Sobacı Zahid (2011), "Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak", Yönetim Bilimleri Dergisi, 9 (2) , 215-234, s.228.
- 20 Yeşildal, Ali (2020), "Küreselleşme Sürecinde Yerel Kalkınma Ve Yerel Yönetimlerin Değişen İşlevleri Üzerine Bir Değerlendirme", Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 16, Yıl 16, Sayı 1, s.307-309.
- 21 Emimi, Filiz Tufan (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:16, Sayı:2, s.37-38.
- 22 Arslan, Erkan (2018), Türkiye'de Yerel Yönetimler Geleneği Ve Yerelleşme Bağlamında 2000 Yılı Sonrası Dönüşüm, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Ün. SBE, Sivas, s.116.
- 23 Aynı Kaynak, s.117-118.

- 24 Bıçkı, D.; Sobacı Zahid (2011), "Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak", Yönetim Bilimleri Dergisi, 9 (2) , 215-234, s.228.
- 25 Aynı Kaynak, s.229.
- 26 Henden, Burçin ve Henden, Rıfki (2005), "Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim Ve E-Belediyeçilik", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Güz, 4(14), 48-66, s.49.
- 27 Yaylı, Hasan; Gönültaş, Yasin Can (2018), "Uluslararasılaşan Yerel Yönetimler: Yerel Dış Politika (Paradiplomasi) Kavramına Teorik Bir Bakış", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 20/2, 271-288, s.275.
- 28 Akman, Ç. (2019), Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde yerel yönetimler yapbozu: Gelişmeler ve öneriler. OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 13(19), 2499-2532, s.2501.
- 29 Emimi, Filiz Tufan (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:16, Sayı:2, s.33.
- 30 Yeşildal, Ali (2020), "Küreselleşme Sürecinde Yerel Kalkınma Ve Yerel Yönetimlerin Değişen İşlevleri Üzerine Bir Değerlendirme", Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 16, Yıl 16, Sayı 1, s.305.
- 31 Aynı Kaynak, s.305.
- 32 Aynı Kaynak, s.307.
- 33 Arslan, Erkan (2018), Türkiye'de Yerel Yönetimler Geleneği ve Yerelleşme Bağlamında 2000 Yılı Sonrası Dönüşüm, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Ün. SBE, Sivas, s.120-121.
- 34 Yılmaz, Vedat; Telsaç, Cüneyt (2021), "Yerel Yönetim ve Katılım", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (40), 235-254, s.246.
- 35 Wiryawan, Bangkit A.; Otchia, Christian (2022), "The legacy of the reformasi: the role of local government spending on industrial development in a decentralized Indonesia", Wiryawan and Otchia Journal of Economic Structures, 11:3, 1-11, <https://doi.org/10.1186/s40008-022-00262-y>, s.1.
- 36 Aynı Kaynak, p.512.
- 37 Kaypak, Şafak; Yılmaz, Vedat ve Bimay, Muzaffer (2017), "Dijital Çağda Yerel Yönetimler", Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, 22, Kayfor 15 Özel Sayısı, 1798-1813, ss.1802-1803.
- 38 Aynı Kaynak, ss.1802-1803.
- 39 Bıçkı, D.; Sobacı Zahid (2011), "Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak", Yönetim Bilimleri Dergisi, 9 (2) , 215-234, s.228.
- 40 Romaniuk, Paweł (2021), Traditions and the Future of Social Consultations in Local Government Units", Journal of Modern SCIENCE TOM 2/47/, 345-358, p.353.
- 41 Aynı Kaynak, p.355.
- 42 Aynı Kaynak, p.356.
- 43 Bıçkı, D.; Sobacı Zahid (2011), "Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak", Yönetim Bilimleri Dergisi, 9 (2) , 215-234, s.230.
- 44 Henk J.; Ter Bogt (2008), "Recent and Future Management Changes in Local Government: Continuing Focus on Rationality and Efficiency?", Financial Accountability & Management, 24(1), February, 0267-4424, p.51.
- 45 Emimi, Filiz Tufan (2009), "Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri", Yönetim Ve Ekonomi, Cilt:16, Sayı:2, s. 43-44.
- 46 Setiawan, Dobby; Jaka Winarna (2022), "The Determinants of Local Government Performance", Quality, Vol. 23, No. 186/ Jan, p.93.
- 47 Harris, Lynette (2002), "The future for the HRM function in local government: everything has changed - but has anything changed?", Strategic Change, November, Strat. Change 11: 369-378 (2002) Published online in Wiley InterScience (www.interscience.wiley.com). DOI: 10.1002/jsc.612, p.372.

MEVZUAT FİHRİSTİ

07/07/2023- 31/07/2023 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

KANUNLAR

- Kanun Adı** : 6/2/2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telifisi İçin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Kanun Tarih ve No** : 14/07/2023/7456
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 15/7/2023 - 32249
- Konusu** : 6/2/2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telifisi İçin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası İle Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun düzenlemesidir.

Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremlerin yol açtığı ekonomik kayıpların telifisi için 18/2/1963 tarihli ve 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 5 inci, 6 ncı ve geçici 8 inci maddelerinde yer alan (I), (I/A), (II) ve (IV) sayılı tarifelere göre vergiye tabi olan ve bu Kanunun yayımı tarihinde ilgili sicilde kayıt ve tescilli bulunan taşıtlar ile bu Kanunun yayımı tarihinden 31/12/2023 tarihine kadar ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlar, bir defaya mahsus olmak üzere, 2023 yılı için tahakkuk ettirilen motorlu taşıtlar vergisi tutarı kadar ek motorlu taşıtlar vergisine tabidir.

197 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde yer alan istisnalar, ek motorlu taşıtlar vergisi için de uygulanır. 6/2/2023 tarihinde Kahramanmaraş ilinde meydana gelen depremler nedeniyle Hazine ve Maliye Bakanlığınca 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 15 inci maddesi kapsamında mücbir sebep hâli ilan edilen yerlerde; deprem tarihi itibarıyla kayıt ve tescilli olan taşıtlar, deprem nedeniyle yıkılan veya ağır ya da orta hasarlı hâle gelen binaların maliklerine ait taşıtlar, depremlerde ağır hasar görerek kullanılamaz duruma gelen taşıtlar ile deprem nedeniyle eşi veya birinci derece kan hısımlarından birini kaybeden mükelleflere ait taşıtlar ek motorlu taşıtlar vergisinden müstesnadır.

Bu Kanunun yayımlandığı tarihte ilgili sicillere kayıt ve tescil edilmiş olan taşıtlara ilişkin ek motorlu taşıtlar vergisi, birinci taksiti bu Kanunun yayımlandığı ayı izleyen ayın sonuna kadar, ikinci taksiti 2023 yılının Kasım ayı sonuna kadar olmak üzere iki eşit taksitte; bu Kanunun yayımı tarihi ile 31/12/2023 tarihleri arasında ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlara ilişkin ek motorlu taşıtlar vergisi ise bu taşıtların motorlu taşıtlar vergisi ile birlikte peşin olarak ödenir.

197 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi hükümleri ek motorlu taşıtlar vergisi hakkında da uygulanır. Ek motorlu taşıtlar vergisi ödenmeden, trafikten çekme, hurdaya çıkarma ve yurt dışına çıkarma nedeniyle tescil kaydı kapatma işlemi yapılamaz.

Bu maddeye göre tahsil edilen ek motorlu taşıtlar vergisi genel bütçe geliri olarak kaydedilir ve 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ile diğer kanunlara göre mahallî idarelere verilecek payların hesabında dikkate alınmaz.

Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Yapılan Değişiklikler

MADDE 2- 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 86- Bu Kanuna göre emekli, adi malullük, vazife malullüğü aylığı ile dul ve yetim aylığı bağlananlara, ödenen aylıklar ve bu Kanunun ek 81 ve ek 85 inci maddeleri uyarınca yapılan ek ödemeler hariç aylıkları ile birlikte her ay itibariyle yapılan ödemeler toplamının %6,34’ü oranında ilave ödeme yapılır.

Bu ödeme Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenmesini izleyen iki ay içinde faturası karşılığında Hazineден tahsil edilir.

Bu madde uyarınca yapılacak ödeme, 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanununun 1 inci maddesi uyarınca yapılacak ek ödemenin matrahına dahil edilmez.

Yukarıdaki hükümler 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılar ile hak sahipleri hakkında ilgisine göre uygulanır.”

MADDE 3- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 27- 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde bu Kanundan faydalanmak suretiyle inşaat kredisi verilmesini ya da bina yaptırılmasını isteyenlerin hak sahipliği başvurusunun yapılacağına dair duyuru, mahallinde mülki idare amirliğince ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı resmî internet sitesinde ilan edilir. Duyuruda, ilan tarihinden itibaren iki ay içinde mahallinde mülki idare amirliklerine veya Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca belirlenen başvuru merkezlerine yazılı olarak ya da e-Devlet Kapısı üzerinden başvuru yapılabileceği belirtilir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı gerektiğinde başvurular için en fazla bir ay ek süre verebilir. Baş-

vuru sonuçları, mahallinde mülki idare amirliğince, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı resmî internet sitesinde ve e-Devlet Kapısı üzerinden ilan edilir. Bu fıkra uyarınca yapılacak ilanlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılmış tebligat yerine geçer. Hak sahibi kabul edilmeyenler, onbeş gün içinde mahallinde mülki idare amirliklerine veya Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı tarafından belirlenen başvuru merkezlerine yazılı olarak ya da e-Devlet Kapısı üzerinden itiraz edebilirler.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı fen heyetleri tarafından tespit edilmiş olan yıkık veya ağır hasarlı konut, işyeri ve ahır sahibi afetzedeler için bu Kanun hükümleri gereğince hak sahibi olmak ve borçlandırmaları yapılmak kaydıyla konut, işyeri, ahır ve her türlü altyapı ve sosyal donatıların inşası veya kredi desteği sağlanmasına ilişkin olarak 29 uncu maddenin sekizinci fıkrasında belirtilen hususlar aranmaksızın işlem yapılır. Ayrıca belirtilen işlemlerin yapılmasında aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan kısıtlamalar da uygulanmaz.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde orta hasarlı olarak tespit edilen ve güçlendirilmesi fen ve sanat kurallarına göre elverişli olmadığı için yıktırılan konut, işyeri ve ahırla ilgili 29 uncu maddenin üçüncü ve sekizinci fıkraları hariç olmak üzere, ağır hasarlı konut, işyeri ve ahıra ilişkin hükümleri uygulanır.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi amacıyla uluslararası kuruluşlardan sağlanacak dış kredi ve hibelerle finanse edilecek projelerin uygulanması dolayısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu-kadastro işlemleri, satın alınacak yahut yeniden inşa edilecek veya onarılacak taşınır ve taşınmaz mallarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler, yapım işleri ve altyapı ile ilgili her türlü belediye işlemleri ve bu uygulamadan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler her türlü vergi, resim, katılma payı, ücret ve harçtan müstesnadır.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde depremlerin yol açtığı hasarların giderilmesi amacıyla yürütülen ulusal ve uluslararası projeler kapsamında bulunan her türlü prefabrik, konteyner ve benzeri geçici barınma malzemesi, yapı malzemesi, makine (kamu kurum ve kuruluşları için alınacak iş ve yapı makineleri dâhil), afet ve acil durum faaliyetlerinde kullanılacak motorlu taşıtlar, araç, gereç, teçhizat, alet, edevat, cihaz ve yedek parça, afet ve acil durum faaliyetleri kapsamında kullanılacak yardım malzemeleri, afet ve lojistik donanımı, teçhizatı, nakil vasıtaları ve taşıtları Ticaret Bakanlığının uygun görüşü alınarak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığınca ithal edilebilir veya ithal ettirilebilir. İthal edilen bu mallar gümrük vergisi ve bu vergi ile birlikte alınan her türlü vergi, resim, harç, fon ve diğer mali mükellefiyetlerden müstesnadır.”

MADDE 4- 31/7/1970 tarihli ve 1325 sayılı Askeri Okullar, Askeri Öğrenciler, Askeri Fabrikalar ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesinin ikinci fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, üçüncü fıkrasında yer alan “kendilerine” ibaresinden sonra gelmek üzere “yabancı devlet harp okullarındaki öğrenimleri esnasında” ibaresi eklenmiş, dördüncü fıkrasında yer alan “mezun olanların” ibaresi “mezun olanlar ile kısmi süre ile yabancı devlet harp okullarına gönderilip Türk harp okullarından mezun olanların” şeklinde değiştirilmiş, beşinci fıkrasında yer alan “Yabancı devlet harp okullarında yetişen ve” ibaresi “Yabancı devlet harp okullarından mezun olanlar ile kısmi süreli yabancı devlet harp okullarına gönderilip Türk harp okullarından mezun olarak” şeklinde değiştirilmiş, altıncı fıkrasına “öğrenimleri yarıda kalanlar” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve kısmi süre ile okutulananlar” ibaresi eklenmiştir.

“Bu maksatla gönderileceklerin, kaçınıcı sınıftan itibaren ve kaç dönem halinde okutulacakları **Milli Savunma Bakanlığınca belirlenir.**”

MADDE 5- 19/6/1979 tarihli ve 2252 sayılı Kültür Bakanlığı Döner Sermaye Kanununun 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında yer alan ve deprem, sel, heyelan, çığ, yangın ve benzeri doğal afetler sebebiyle tahrip olan taşınır veya taşınmaz kültür varlıklarının ihyası veya yeniden inşası amacıyla veya 3 üncü maddede belirtilen iş ve hizmetler ile kültür ve turizm yatırımlarıyla doğrudan bağlantılı olmak kaydıyla yatırım projeleri ve bunların zorunlu altyapı hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla döner sermaye bütçesinden Kültür ve Turizm Bakanının onayıyla genel bütçeye kaynak aktarılabilir. Aktarılan bu tutarlar genel bütçeye gelir ve söz konusu tutarlar karşılığı yukarıda sayılan işlerin yapımı amacıyla Bakanlık bütçesine ödenek kaydedilir. Bu suretle ödenek kaydedilen tutarlardan yılı içinde harcanmayan kısımları ertesi yıla devretmeye Bakan yetkilidir. Kaydedilen bu ödeneklerden yatırım projeleri ile ilgili olanlar yılı yatırım programı ile ilişkilendirilir.”

MADDE 6- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun ek 11 inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde yer alan “bu suretle tespit edilen tutarları yarısına kadar artırmaya veya” ibaresi “bu listede yer alan veya bu fıkra uyarınca yeniden değerlendirme oranı uygulanmak suretiyle belirlenen tutarları iki katına kadar artırmaya veya yarısına kadar” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasının (r) bendinin birinci paragrafında yer alan “iştirak hisseleri ile taşınmazların” ibaresi “iştirak hisselerinin” şeklinde değiştirilmiş, ikinci ve dördüncü paragraflarında yer alan “taşınmaz ve” ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 8- 3065 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 43- Bu maddenin yürürlük tarihinden önce kurumların akti-

finde yer alan taşınmazlar için bu maddeyi ihdas eden Kanunla, bu Kanunun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasının (r) bendinde yapılan değişiklik öncesi hükümler uygulanır.”

MADDE 9- 3065 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 44- 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile imzalanan protokol kapsamında afetzedelere bağışlanacak konutların inşası dolayısıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına yapılan teslim ve hizmetler, 31/12/2024 tarihine kadar katma değer vergisinden müstesnadır.

Bu kapsamda yapılan teslim ve hizmetler nedeniyle yüklenilen vergiler, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan vergiden indirilir. İndirim yoluyla telafi edilemeyen vergiler bu Kanunun 32 nci maddesi hükmü uyarınca istisna kapsamında işlem yapan mükellefin talebi üzerine iade edilir.

Birinci fıkrada yer alan süreyi bir yıla kadar uzatmaya Cumhurbaşkanı; istisna kapsamına girecek teslim ve hizmetleri tanımlamaya, istisna ve iadeye ilişkin usul ve esasları belirlemeye Hazine ve Maliye Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 10- 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

Afet bölgelerinde sanayi alanları ve işyerleri

GEÇİCİ MADDE 17- 6/2/2023 tarihinde yaşanan depremler dolayısıyla genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, afet bölgesi ilan tarihinden itibaren bir yıl süreyle sanayi alanı olabilecek yerler, fay hattına mesafesi, zeminin elverişliliği ve yerleşim merkezine yakınlığı gibi kriterler gözetilerek, alanın durumuna göre ilgili kurumların görüşü alınarak Bakanlıkça tespit edilir. Tespit edilen yerler Cumhurbaşkanı kararıyla sanayi alanı olarak belirlenir.

Birinci fıkrada kapsamında görüş sorulan alanlar için, ilgili mevzuatta kurul, komisyon ve benzerlerine verilen yetkiler ilgili bakanlar tarafından kullanılır. İlgili bakanlar bu yetkilerini devredebilir. İlgili kurumlarca verilmesi gereken görüşler bir hafta içinde verilmediği takdirde olumlu görüş verilmiş sayılır. Belirlenen sanayi alanlarında ilgili kurumlarca izinlendirme ve vasıf değişikliği bir hafta içinde yapılır. Bu işlemlerde Bakanlıktan herhangi bir ücret talep edilmez. İmar ve parselasyon planları ile değişiklikleri Bakanlıkça hazırlanır veya hazırlattırılır ve onaylanır. Bakanlıkça hazırlanacak imar planlarına ilişkin ilgili kurumlardan talep edilen görüşler bir hafta içinde bildirilmek zorundadır. Bakanlıkça onaylanan plan ve parselasyon planlarında 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun plan ve parselasyon ile ilgili işlemlerindeki askı, ilan, itirazlara ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Belirlenen sanayi alanlarında, dava süreci devam edenler ile kesinleşen ancak henüz tapuya tescil edilmemiş olanlar hariç olmak üzere, tespit dışı bırakılan yerlerin 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanununun 22 nci maddesi kapsamında Bakanlığın talebine istinaden ilgili kurumların görüşleri alınmaksızın Hazine adına idari yoldan tescili yapılır.

Birinci fıkraya göre tespit yapılırken 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında düzenlenen ara ve uç ürün üretme şartlı ihalelere ilişkin ruhsatlar hariç tutulur. Birinci fıkra kapsamında belirlenen sanayi alanlarına denk gelen maden ruhsat sahalarının girişimli kısmı maden ruhsat sahasından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca taksir edilir. Sanayi alanının ruhsatın tamamını kapsaması halinde ise maden ruhsatı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca iptal edilir. Bu fıkra kapsamında tesis edilen taksir veya iptal işlemlerine ilişkin, 3213 sayılı Kanunun ilgili maddeleri doğrultusunda Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından hesaplanan yatırım giderleri, taksir veya iptal işleminin tesis edildiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlıkça ilgili ruhsat sahibine ödenir.

Belirlenen sanayi alanlarında kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlardan uygulamaya dâhil edilecek olanlar ile özel mülkiyete tabi diğer bütün taşınmazlar için Bakanlıkça ilgisine göre devir veya acele kamulaştırma kararı alınabilir. Kamulaştırma işlemleri Bakanlıkça yürütülür. Kamulaştırılan taşınmazlar Bakanlığın talebine istinaden Hazine adına tescil olunur.

Belirlenen sanayi alanlarında altyapı ve üstyapı dâhil yeni işyerlerinin her türlü inşaatını yapmaya veya yaptırmaya, arsa paylarını belirlemeye, cins değişikliği yapmaya, kat irtifakı, kat mülkiyeti kurmaya Bakanlık yetkilidir. İnşaatı tamamlanan sanayi işyerleri Bakanlıkça belirlenen talep sahiplerine borçlandırılarak verilir.

Malikleri tarafından bölgenin afet bölgesi ilan edilmesine dair kararın yayımından itibaren bir yıl içerisinde talep edilmesi halinde, 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle yıkılan veya kullanılamayacak kadar hasarlı durumda olan sanayi işyerlerinin borçlandırılmak suretiyle, yerinde yeniden inşası veya güçlendirilmesi Bakanlıkça yapılabilir/yaptırılabilir.

Bu madde kapsamındaki sanayi işyerlerinin altyapı ve üstyapı projelerinin yapımı ve arazi kontrolü Bakanlıkça yapılır veya yaptırılır. 6/2/2023 tarihinden önce OSB içinde doğal gaz dağıtım yetkisini doğal gaz dağıtım şirketine devretmiş OSB'ler için doğal gaz dağıtım şirketlerinin hakları korunur.

Yapım işleri ve altyapı ile ilgili her türlü işlemde katılma payı ve teknik altyapı bedeli alınmaz. Bu alanlarda doğal gaz, elektrik, su, atık su ve arıtma tesisleri ile atık işleme tesisleri, iletişim ve diğer her türlü altyapı yatırımları, üstyapı imatları tamamlanıncaya kadar ilgili kurum, kuruluş ve ilgili OSB dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler veya dağıtım şirketlerince ilgili mevzuatındaki hükümlere uygun olarak öncelikle tamamlanır. Doğal gaz dağıtım şirketlerince yapılacak yatırımlar için doğal gaz tüketimine ilişkin tüketim kapasite bilgisi yatırım öncesi ilgili dağıtım şirketine bildirilir. Belirlenen sanayi alanları, alanın büyüklüğü veya sanayi işyerlerinin niteliğine göre bu Kanun veya 9/1/2002 tarihli ve 4737 sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunu kapsamına Bakanlıkça alınabilir.

Bu madde kapsamında, plan, parselasyon, yapı ruhsatı, taşınmaz mülkiyeti veya imar haklarının aktarılması, takas ve trampa işlemleri ve bu işlemler nedeniyle dü-

zenlenen kâğıtlar damga vergisi, resim, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır. Bu işlemler nedeniyle ücret, döner sermaye ücreti ve herhangi bir ad altında bedel alınmaz.

6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremler nedeniyle genel hayata etkili afet bölgesi olarak kabul edilen yerlerde, afet bölgesi ilan tarihinde yatırım programında olan veya ilan tarihine müteakip bir yıl içerisinde yatırım programına dahil edilen sanayi sitelerinin altyapı ve üstyapı inşasının tamamına kadarki, mimarlık/mühendislik hizmetleri dâhil proje tamamlanana kadar Bakanlıkça kredi ile desteklenebilir.

12/3/2023 tarihli ve 136 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Sanayi İşyerlerine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında daha önce belirlenen sanayi alanları da bu madde kapsamında değerlendirilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.”

MADDE 11- 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 38- 5 inci maddede düzenlenen net borç kullanımını tutarı 2023 yılı için, 1/1/2023 tarihinden geçerli olmak üzere, Bakan ve Cumhurbaşkanı tarafından artırılan net borç kullanım tutarının üç katı olarak uygulanır.”

MADDE 12- 6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 12 nci maddesinin;

a) (2) numaralı fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) (I) sayılı listede yer alan veya bu maddenin (5) numaralı fıkrası uyarınca yeniden belirlenen maktu vergi tutarlarını, her bir mal itibarıyla söz konusu listede yer alan veya yeniden belirlenmiş sayılan en yüksek vergi tutarının beş katına kadar arttırmaya, sifıra kadar indirmeye, bu sınırlar içinde mal cinsleri, özellikleri, kullanım yerleri veya ithalatın şekline göre farklı tutarlar tespit etmeye,”

b) (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde yer alan “yarısına kadar arttırmaya,” ibaresinden sonra gelmek üzere “söz konusu listede yer alan veya yeniden belirlenmiş sayılan” ibaresi ve “(B) cetvelindeki mallar için listede yer alan” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya yeniden belirlenmiş sayılan” ibaresi eklenmiştir.

c) Maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“5. (I) sayılı listede yer alan maktu vergi tutarları veya Cumhurbaşkanınca bunlara ilişkin belirlenen en son maktu vergi tutarları, ocak ve temmuz aylarında, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından ilan edilen yurt içi üretici fiyat endeksinde son altı ayda meydana gelen değişim oranında, bu değişimin ilanı gününden geçerli olmak üzere yeniden belirlenmiş sayılır. Bu hesaplama sonucunda ortaya çıkan vergi tutarlarında virgülden sonraki dört hane dikkate alınır. Cumhurbaşkanı, uygulama dönemlerini gün veya ay olarak belirlemeye veya belirleyeceği mallar ve aylar itibarıyla yeniden belirlenmiş sayılan tutarların uygulanmamasına karar vermeye yetkilidir.”

MADDE 13- 24/11/2004 tarihli ve 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanununun 3 üncü maddesinin başlığında yer alan “ve malî haklar” ibaresi “, hak ve yükümlülükleri” şeklinde değiştirilmiş, ikinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Aile sağlığı çalışanları, aile hekimi tarafından belirlenen ve Sağlık Bakanlığı tarafından uygun görülen, kurumlarınca da” ibaresi “Aile sağlığı çalışanları, Sağlık Bakanlığı tarafından uygun görülen ve aile hekiminin de görüşü alınarak, kurumlarınca” şeklinde değiştirilmiş, yedinci fıkrasına birinci cümlesinde yer alan “gelişmişlik düzeyi,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Bakanlıkça karşılanmadığı takdirde” ibaresi eklenmiş ve maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Sözleşmeli aile hekimleri ve sözleşmeli dış hekimleri ile aile sağlığı çalışanları hakkında uygulanacak disiplin cezalarında bu Kanun ile ilgili düzenlemeler dışında, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ilgili maddelerine göre işlem yapılır. Aylıktan kesme cezası, kişinin brüt ücretinin 1/30-1/8 arasında kesinti yapılması şeklinde, bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi kapsamında çalışanlar için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası brüt ücretinin 1/6-1/4 arasında kesinti yapılması şeklinde uygulanır. Devlet memurluğundan çıkarma cezası sözleşmenin feshini gerektirir.

Sağlığın geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi, takibi ve kontrolü ile koruyucu sağlık hizmetlerinin standartlara uygun olarak yerine getirilmemesi gibi Bakanlıkça belirlenen performans hedeflerine ulaşılamaması halinde sözleşmenin Bakanlıkça yenilenmemesine karar verilebilir.

Sözleşmeli olarak çalışan aile hekimi, aile dış hekimi ve aile sağlığı çalışanlarının eski kadro veya pozisyonlarına atanabilmeleri için sözleşmelerinin Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiilleri nedeniyle sona ermemiş olması gerekir.

Disiplin kurullarının teşkili, disiplin amirlerinin tayin ve tespiti ile disiplin hükümlerinin uygulanmasına ilişkin diğer esaslar yönetmelikte düzenlenir.”

MADDE 14- 5258 sayılı Kanunun 7 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ağız ve dış sağlığı ile yaşlı sağlığı hizmetleri

MADDE 7- Birinci basamak sağlık hizmetlerinin etkililiğini ve kalitesini artırmak, aile hekimliği hizmetlerinin bütüncül olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla Sağlık Bakanlığınca belirlenen nüfus, yaş grubu ve bölge gibi kriterlere göre ağız ve dış sağlığı ile yaşlı sağlığı hizmetleri planlaması yapılır.

Birinci basamak ağız ve dış sağlığı ile yaşlı sağlığı hizmetlerini yürütmek üzere hekim ve dış hekimleri ile Bakanlıkça belirlenen diğer sağlık meslek mensuplarıyla bu Kanunda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde sözleşme akdedilir. Sözleşme yapılan personel hakkında statü, hak, yükümlülükler ve diğer hususlarda bu Kanunun 3 üncü maddesi uygulanır.”

MADDE 15- 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 10- (1) 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan hükümlüler, izin bitimini takip eden onbeş gün içinde infaz işlemlerinin devam ettiği kurumlara dönmek zorundadır.

(2) 31/7/2023 tarihi itibarıyla geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle izinde bulunan ve ilgili mevzuat uyarınca cezalarının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına beş yıl ve daha az süre kalan hükümlülerin talebi aranmaksızın, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına infaz hakimi tarafından karar verilebilir.

(3) Yukarıdaki fıkralar uyarınca, izinden dönecek hükümlüler ile hakkında denetimli serbestlik kararı verilecek hükümlülere ilişkin hususlar, Adalet Bakanlığının resmî internet sitesinde duyurulur.

(4) 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezası infaz edilip geçici 9 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca Covid-19 salgın hastalığı nedeniyle 31/7/2023 tarihi itibarıyla izinde bulunan hükümlüler, koşullu salıverilme tarihine kadar olan süreleri 105/A maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklerle tabi olmadan geçirirler.

(5) Geçici 9 uncu maddenin altıncı fıkrası uyarınca açık ceza infaz kurumuna gönderilen hükümlüler, 31/7/2023 tarihi itibarıyla açık ceza infaz kurumuna ayrılmış sayılır.

(6) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar hariç olmak üzere, 31/7/2023 tarihi itibarıyla kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerden, toplam hapis cezası on yıldan az ise bir ayını, on yıl ve daha fazla ise üç ayını bu kurumlarda geçirip ilgili mevzuat uyarınca açık ceza infaz kurumlarına ayrılmasına üç yıl veya daha az süre kalanlar, bu şartların oluştuğu tarih itibarıyla açık ceza infaz kurumlarına ayrılabilir. Bu hükümlüler ile 31/7/2023 tarihinde geçici 9 uncu maddenin altıncı fıkrası kapsamında açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler, talepleri hâlinde en az üç ay açık ceza infaz kurumunda kalmış olmak şartıyla ilgili mevzuat uyarınca cezaların denetimli serbestlik tedbiri altında infazı uygulamasından üç yıl erken yararlandırılır.

(7) Altıncı fıkra hükümleri 31/7/2023 tarihi itibarıyla;

- a) Hapis cezasının infazı 16, 16/A ve 17 nci maddeleri kapsamında ertelenmiş olan,
 - b) Hapis cezasının infazı durdurulmuş olan,
- hükümlüler hakkında da uygulanır.

(8) Koşullu salıverilmenin geri alınması nedeniyle 31/7/2023 tarihi itibarıyla cezası aynen infaz edilen veya ikinci defa mükerrer olup 31/7/2023 tarihi itibarıyla bu cezanın infazı için ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin bu cezalarının infazı

bakımından altıncı fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu hükümlülerin 31/7/2023 tarihi itibarıyla kesinleşmiş ancak infaz edilmemiş diğer hapis cezaları bakımından altıncı fıkra hükümleri uygulanır.”

MADDE 16- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 43 üncü maddesinde yer alan “126.000” ibaresi “133.988” şeklinde ve “115.225” ibaresi “122.530” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 17- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 96- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

a) 2022 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 324 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2023 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2023 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

2023 yılı Temmuz ile Aralık ayları/dönemi için günlük 16,66 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı 6356 sayılı Kanun hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 647 Türk lirası olarak esas alınır.

Bu madde kapsamında destekten yararlanılacak ayda/dönemde, 2022 yılı Ocak ile Aralık aylarında/döneminde aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında uzun vadeli sigorta kollarından en az sigortalı bildirim yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısının altında bildirimde bulunulması hâlinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

Mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve unvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya sigortalıların prime esas kazançlarını 2023 yılı Temmuz ile Aralık ayları/dönemi için Kuruma bildirmediği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınır ve bu işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, ilgili ayda 2023 yılı Temmuz ile Aralık aylarına/dönemine ait aylık brüt asgari ücretin onda birini geçmeyecek tutarda

eksik prime esas kazanç bildirimi yapıldığının tespiti durumunda Kurumca yapılacak ihtar üzerine on beş günlük süre içinde söz konusu eksikliği gideren işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaya devam eder.

İşverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili 2023 yılı Temmuz ila Aralık aylarına/dönemine ait aylık prim ve hizmet belgelerini veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerini yasal süresi içerisinde vermediği, sigorta primlerini yasal süresinde ödemediği, denetim ve kontrolle görevli memurlarca yapılan soruşturma ve incelemelerde çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmedeği veya bildirilen sigortalının fiilen çalışmadığı durumlarının tespit edilmesi, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunması hâllerinde birinci fıkranın (b) bendine ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren işverenler bu tecil ve taksitlendirme devam ettiği sürece anılan fıkra hükmünden yararlandırılır. Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun ek 14 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

Birinci fıkranın (a) bendinin uygulanmasında, bir önceki yılın aynı ayına ilişkin olarak aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi verilmemiş olması hâlinde bildirim yapılmış takip eden ilk aya ilişkin aylık prim ve hizmet belgesindeki veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesindeki bildirimler esas alınır. 2022 yılından önce bu Kanun kapsamına alınmış ancak 2022 yılında sigortalı çalıştırmamış işyerleri hakkında birinci fıkranın (b) bendi hükümleri uygulanır.

Sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işlemi yapılır.

3213 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesi uyarınca ücretleri asgari ücretin iki katından az olamayacağı hükme bağlanan “Linyit” ve “Taşkömürü” çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için birinci fıkranın uygulanmasında (a) bendi uyarınca belirlenecek günlük kazanç 863 Türk lirası olarak ve 2022 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen prim ödeme gün sayısının bir buçuk katını geçmemek üzere, 2023 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısı dikkate alınır.

Bu madde hükümleri, 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde sayılan kamu idarelerine ait kadro ve pozisyonlarda 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılar için uygulanmaz.

4734 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının

öngörüldüğü işçilikler için birinci fıkra uyarınca İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilerek Türkiye İş Kurumuna iade edilir.

2023 Temmuz ila Aralık aylarına/dönemine ilişkin yasal süresi dışında Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya Hazine ve Maliye Bakanlığına verilecek muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde kayıtlı sigortalılar için bu madde hükümleri uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumunun görüşleri alınmak suretiyle Kurum tarafından belirlenir.”

MADDE 18- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 97- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalı ve hak sahiplerine;

a) 2023 yılı Ocak ayından önce bağlanmış ve 2023 yılı Ocak ödeme döneminde Kanunun geçici 92 nci maddesine göre artırılmış gelir ve aylık tutarları,

b) 2023 yılında bağlanacak malullük, yaşlılık veya ölüm aylıklarınının 27 nci, 29 uncu, 33 üncü ve geçici 2 nci maddelere göre 2023 yılı Ocak ayı itibarıyla hesaplanan ve geçici 92 nci maddesine göre artırılmış aylık tutarları,

dosya bazında ödenmesi gereken miktar esas alınmak kaydıyla 2023 yılı Temmuz ödeme döneminden geçerli olmak üzere %25 oranında artırılır.

Birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen şekilde artırılan gelir ve aylıklar, 2023 yılı Temmuz ödeme döneminde 55 inci maddeye göre ayrıca artırılmaz.”

MADDE 19- 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının;

a) (a) bendinin; (3) numaralı alt bendinde yer alan “ile katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler.” ibaresi “ve katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler ile bu fonların katılma paylarının 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 279 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesinden kaynaklanan değer artış kazançları,” şeklinde değiştirilmiş, bendin (4) ve (5) numaralı alt bentleri yürürlükten kaldırılmış ve son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Diğer yatırım fonu katılma payları ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kâr payları bu istisnadan yararlanamaz.”

b) (e) bendinin; birinci paragrafında yer alan “kısmı ile aynı süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %50’lik” ibaresi, beşinci paragrafının ilk cümlesindeki “taşınmazlar,” ibaresi ile beşinci paragrafının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve altıncı paragrafında yer alan “Menkul kıymet veya taşınmaz ticareti ve kiralanmasıyla” ibaresi “Menkul kıymet ticaretiyle” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 20- 5520 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) ben-

dinin birinci cümlesinde yer alan “taşınmazlar ile” ibaresi “ve” şeklinde, dördüncü cümlesinde yer alan “Taşınmaz ve iştirak” ibaresi “İştirak” şeklinde değiştirilmiş ve “taşınmaz ve” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 21- 5520 sayılı Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “%20” ibaresi “%25” şeklinde, “%25” ibaresi “%30” şeklinde, yedinci fıkrasında yer alan “1 puan” ibaresi “5 puan” şeklinde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasının ikinci cümlesine “göre” ibaresinden sonra gelmek üzere “indirimden faydalananlara bu fıkra kapsamında” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 22- 5520 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 16- Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce kurumların aktifinde yer alan taşınmazlar için 5 inci maddenin birinci fıkrasının (e) bendinin bu maddeyi ihdas eden Kanunla değiştirilmeden önceki hükümleri uygulanır. Şu kadar ki, bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan %50 oranı, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak taşınmaz satış kazançları için %25 olarak uygulanır.”

MADDE 23- 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2- Konut kiralari bakımından 2/7/2023 ilâ 1/7/2024 (bu tarihler dâhil) tarihleri arasında yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmalar, bir önceki kira yılına ait kira bedelinin yüzde yirmi beşini geçmemek koşuluyla geçerlidir. Bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki oniki aylık ortalamalara göre değişim oranının yüzde yirmi beşin altında kalması halinde değişim oranı geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır. Bu oranları geçecek şekilde yapılan sözleşmeler, fazla miktar yönünden geçersizdir. Bu fıkra hükmü, 344 üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca hâkim tarafından verilecek kararlar bakımından da uygulanır.”

MADDE 24- 3/11/2022 tarihli ve 7420 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 4 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce tahsil edilen idari para cezaları, 31/12/2024 tarihine kadar tahsilatı yapan idari birime yapılacak başvuru üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre iade edilir.”

MADDE 25- 5/4/2023 tarihli ve 7452 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Yerleşme ve Yapılaşmaya İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Kabul Edilmesine Dair Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasına “belirtilen alanlar” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile yerleşme ve yapılaşma için zorunluluk bulunan ekli (1) sayılı kroki ve koordinat listesinde yer alan orman vasıflı alanlar, zeytinlik ile zeytinlik sahalari” ibaresi ve fıkraya aşağıdaki cümleler, ikinci fıkrasının üçüncü cümlesine “belirtilen” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya orman vasıflı” ibaresi ve fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu cümleyi ihdas eden maddenin yürürlük tarihi itibari ile henüz yer seçimi tamamlanmamış köylerde ve kırsal özellik gösteren alanlarda; zorunluluk durumunda ve uygun başka yer bulunamaması halinde hak sahibi başına 1.000 metrekareyi geçmemek üzere ilave orman vasıflı alanlar da kullanılabilir. Geçici veya kesin iskân alanlarında 26/1/1939 tarihli ve 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkında Kanununun 20 nci maddesi hükümleri uygulanmaz. Bu alanlar içinde kalan taşınmazlar üzerindeki binaların asgarî levazım bedeli ile ağaçların ve sair muhdesatların bedeli; 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 19 uncu maddesinde yer alan sınırlamaya tabi olmaksızın muhdesat sahiplerine ödenir.”

“Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca belirlenen geçici veya kesin iskân alanlarında yer alan orman vasıflı alanlar, zeytinlik ile zeytinlik sahaları sadece afetzedelerin ihtiyacı için kullanılır, ihtiyaç fazlası taşınmazlar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının talebi üzerine, imar planlarının kesinleşmesini müteakiben en geç 1 yıl içerisinde önceki vasfına göre tescil edilir.”

MADDE 26- 7452 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 1- (1) 6/2/2023 tarihinde meydana gelen depremlerden etkilenen yerlerde 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun kapsamında orta hasar ve üzeri hasarlı olarak tespit edilen yapıların yerinde yeniden yapımına yönelik iş ve işlemler aşağıdaki hükümlere göre yapılır.

(2) Uygulama yapılacak parsellerde daha önce imzalanmış olan inşaat yapımına ilişkin sözleşmeler, maliklerin hisseleri oranında salt çoğunluğunun alacağı karara istinaden ruhsat vermeye yetkili idarece fesih edilir. Fesih sonrasında tapu siciline şerh edilmiş olan sözleşmeler, malikler veya idarenin talebi üzerine sicilden terkin edilir. Feshedilen sözleşmelere istinaden yaşanan anlaşmazlıklar, müteahhitler ile malikler arasında özel hukuk hükümlerine göre çözülür.

(3) Uygulama yapılacak taşınmazlarda daha önce kurulmuş olan kat irtifakı veya kat mülkiyeti, ilgililerin muvafakatleri aranmaksızın ruhsat vermeye yetkili idarenin talebi üzerine ilgili tapu müdürlüğünce resen terkin edilerek, malikleri adına payları oranında tescil edilir. Taşınmazların niteliği resen mevcut duruma göre tescil edilir. Bu taşınmazların sicilinde bulunan ayni ve şahsi haklar ile temlik hakkını kısıtlayan veya yasaklayan her türlü şerh, hisseler üzerinde devam eder. Belirtilen haklar ve şerhler, tapuda; tevhit, ifraz, alan düzeltme, taksim, ihdas, terk, tescil, kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisine ilişkin işlemlerin yapılmasına engel teşkil etmez ve bu işlemlerde maliklerin ve ilgililerin muvafakati aranmaz. Yeni yapılar için kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisi safhasında belirtilen haklar ve şerhler, muvafakat aranmaksızın sadece söz konusu haklar ve şerhlerden yükümlü olan malike düşecek bağımsız bölümler üzerinde devam ettirilir.

(4) Maliklere ait taşınmazların önceki vasfına göre değeri ile inşa edilecek yeni yapıların değeri, Sermaye Piyasası Kuruluna kayıtlı olarak faaliyet gösteren lisanslı de-

gerleme kuruluşlarına tespit ettirilir. Yapılacak yeni uygulamadaki bağımsız bölümlerin paylaşımı, değerlendirme kuruluşu tarafından tespit edilen değerler gözetilerek yapılır ve maliklere isabet eden bağımsız bölümlerin dağılımına ilişkin cetvel, malikler ile müteahhit arasında düzenlenen yapım sözleşmesi ekinde yer alır.

(5) Yapılacak yeni uygulamalar ve bu uygulamaların gerektirdiği; tevhit, ifraz, alan düzeltme, taksim, ihdas, terk, tescil, vb. işlemler, yıkım ve yapıma ilişkin her türlü izin ve ruhsat iş ve işlemleri, kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisine ilişkin işlemler ile diğer idareler/kurum ve kuruluşlar nezdinde, maliklerin tamamının muvafakati ile yürütülmesi gereken tüm iş ve işlemler hisseleri oranında maliklerin salt çoğunluğu ile alacağı karara istinaden yapılır. Yeni yapı yapılacak parselde yıktırılmayıp korunması gereken yapı var ise karar, yıktırılan yapıların maliklerinin salt çoğunluğu ile alınır. Anlaşma sağlanamayan ve kendisine ulaşılamayan maliklerin hisseleri ruhsat vermeye yetkili idarenin talebine istinaden, yapım işi tamamlanıp malikleri adına tescil edilinceye kadar geçici olarak tapuda Hazine adına tescil olunur. Yeni yapılacak uygulamalara yönelik olarak ilgili idareler/kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılacak tüm iş ve işlemler tapuda kayıtlı son malik adına yürütülebilir. Bu madde kapsamında maliklere yapılacak tebligatlar e-Devlet Kapısı üzerinden bildirim yapılması ve ilgili muhtarlıklarda on beş gün süre ile ilan edilmesi suretiyle yapılır. Bu şekilde yapılan tebligatlar 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılan tebligat yerine geçer.

(6) Bu madde kapsamında yapılacak yeni yapıların bulunduğu parsellerin maliki olan gerçek veya tüzel kişilere hibe ve maliklerce talep edilmesi halinde yapım kredisi verilir. Hibe ve yapım kredisi verilmesine ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenir. Bu kapsamda maliklere bir konut ve bir işyeri için hibe verilir. Ancak, 7269 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi olanlara hibe ve kredi verilmez. Beşinci fıkrada kapsamında Hazine adına tescil olunan hisseler bakımından yapım maliyeti Hazine tarafından karşılanır. Bu madde kapsamında verilecek hibe ve kredi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesine bu amaçla konulacak ödeneklerle karşılanır. Bu madde uyarınca yapılacak olan iş, işlem ve uygulamalar; 7269 sayılı Kanunun 42 nci maddesi kapsamında muaf olunan vergi, resim ve harçlara ilave olarak, yeni yapıların inşa sürecinde belediyelerce alınan her türlü ücret ve harçlardan, veraset ve intikal vergisinden, kurum ve kuruluşlarca döner sermaye ücreti adı altında alınan bütün ücretlerden, bu Kanun kapsamında yapılan yapıların maliklerine bu amaçlarla kullanılan krediler dolayısıyla lehe alınacak paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisinden de muafır.

(7) Yapım işinin tamamlanmasından sonra, Hazine adına tescil olunan hisselerin maliklerine, dördüncü fıkraya göre oluşturulan cetvel uyarınca belirlenen bağımsız bölümlerini teslim almaları için tebligat yapılır. Tebligatta belirtilen süre içerisinde teslim alınmaması halinde, maliklerin bu bağımsız bölüm/bölümler üzerindeki hakkı sona erer; dördüncü fıkrada kapsamında taşınmazın önceki vasfına göre belirlenen değeri güncellenerek ve bu miktara, bu madde kapsamında yapılacak hibe yardımı ilave

edilerek belirlenen tutar, malik/malikler adına açılacak vadeli bir hesaba yatırılır; malikin önceki taşınmazının tapu kaydında yer alan ipotek, ihtiyati haciz, haciz ve intifa hakkı gibi haklar ve şerhler malik adına yatırılan taşınmazın bedeli üzerinde devam ettirilir; tapu kaydındaki haklar ve şerhler yetkili idarenin talebi üzerine tapu müdürlüğünce resen terkin edilir ve durum maliklere bildirilir. Malikin dağıtım cetveline göre kendisine düşen bağımsız bölümü kabul etmesi durumunda ise, yapım için harcanan toplam bedelden hibe olarak yapılan yardım miktarı düşülür, geriye kalan yapım maliyeti Hazine tarafından karşılandığı tarih ile bağımsız bölümün malike teslim edildiği tarih arasında geçen süre dikkate alınarak, borç TÜFE oranında güncellenir. Malikler güncellenen borç üzerinden 84 ay vade ile borçlandırılır.

(8) Bu madde kapsamında yapı ruhsatı alınmasına rağmen müteahhitten kaynaklanan sebeplerle, bir yıl içinde yeni yapının yapım işine başlanmamış veya yapım işi belirli bir seviyede durdurulmuş ve en az altı aydır projenin bitirilmesini gerektirecek seviyede ekip ve ekipmanla inşai faaliyete devam edilemiyor ise, yapılan sözleşmelerin feshi için hisseleri oranında maliklerin salt çoğunluğu ile karar alınabilir. Bu karara istinaden ruhsat vermeye yetkili idarece yapılacak incelemeye göre belirtilen durumların tespiti halinde sözleşmelerin ilgililerinin muvafakati aranmaksızın feshine karar verilir. Fesih sonrasında, tapu siciline şerh edilmiş olan sözleşmeler maliklerin ve ruhsat vermeye yetkili idarenin talebi üzerine terkin edilir. Fesih tarihine kadar yapılmış olan işler, devrolunan hisseler, yapılan ödemeler ve diğer hususlarda genel hukuk hükümleri uygulanır.

(9) 7269 sayılı Kanun uyarınca hak sahiplerine teslim edilmek üzere yapılacak olan konut, işyeri, samanlık ve ahır gibi tesislerin yapımına ilişkin tevhit, ifraz, alan düzeltme, taksim, ihdas, terk, tescil, yapıma ilişkin her türlü izin ve ruhsat işlemleri, ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde, maliklerin tamamının muvafakati ile yürütülmesi gereken tüm iş ve işlemler, maliklerin hisseleri oranında salt çoğunluğunun alacağı karara istinaden yapılır. 4342 sayılı Mera Kanunu kapsamındaki yerlerde köy yerleşik alanı içinde kalan alanlarda bulunan yapıları hasar gören ve hak sahibi kabul edilen afetzedeler ile Hazine mülkiyetindeki alanlarda veya tespit harici alanlarda bulunan yapıları hasar gören ve hak sahibi kabul edilen afetzedelerin yapılarının yıkıldığı yerde inşası kaydıyla tevhit, ifraz, alan düzeltme, ihdas, terk, tahsis değişikliği, idari yoldan tescil işlemleri yetkili idare tarafından diğer kanunlardaki şart ve kısıtlamalara bağlı olmaksızın resen yapılır veya yaptırılır. Oluşturulan parsellerin yüzölçümü en fazla 1.000 metrekare olacak şekilde belirlenir. Bu alanlarda tahsis veya vasıf değişikliği gereken yerlerin resen tahsis veya vasıf değişikliği yapılır ve bu yerler Hazine adına tescil olunur. Hazine adına tescil olunan ve Hazine mülkiyetinde bulunan söz konusu alanlar Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına resen tahsis edilerek tasarrufuna bırakılır. Bu fıkra kapsamında yapılacak uygulamalarda 3402 sayılı Kadastro Kanununun 22 nci maddesinin kadastro yapılmış olan yerlerin ikinci defa kadastroya tabi tutulmayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz.”

MADDE 27- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun ek 5 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tabipler, Devlet hizmeti yükümlülüklerine başlamadan veya tamamlamadan uzmanlık eğitimi yapmak için asistanlık sınavlarına katılabilirler ve uzmanlık eğitimine başlayabilirler. Ancak yan dalda veya birden fazla uzmanlık dalında eğitime başlanabilmesi için Devlet hizmeti yükümlülük süresinin en az yarısının tamamlanması şarttır.”

MADDE 28- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“EK MADDE 40- Aylıklarını ek 10 uncu madde ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu hükümlerine göre alanlara; subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, sözleşmeli subay ve astsubay adayları, uzman jandarma ve uzman erbaşlar ile 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Kanuna tabi personele (diğer statülerde olup aylıklarını 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununa göre alanlar dahil); mali haklarının belirlenmesinde ek 11 inci madde, geçici 10 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ve geçici 29 uncu madde hükümleri uygulananlara; 25/6/2001 tarihli ve 4688 sayılı Kanun kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşlarında iş mevzuatına tabi olanlar hariç mali hakları veya ücret tavanı ilgili mevzuatı uyarınca en yüksek Devlet memurunun mali hakları ya da bu mali haklara göre belirlenmiş olan ücret veya ücret tavanları esas alınmak suretiyle tespit edilen kadro, pozisyon veya görevlerde bulunanlara (26/10/1990 tarihli ve 3671 sayılı Kanun hükümlerine tabi olanlar dahil); aylık ödenekleri 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan gösterge rakamları esas alınarak belirlenen belediye başkanları ile başkan yardımcılarında (haklarında 5393 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasının uygulanmasında dikkate alınmak üzere başkan vekilleri dahil); bir yıldan az süreli çalışanlar, ayın veya haftanın bazı günleri ya da günün belirli saatleri gibi kısmi zamanlı çalışanlar, proje süreleriyle sınırlı olarak veya geçici mahiyetteki işlerde çalışanlar ve ücretleri 2914 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde belirtilen esaslara göre belirlenenler ile mevzuatı uyarınca ücretleri özel olarak belirlenen diğer yabancı uyruklu çalışanlar hariç olmak üzere 4688 sayılı Kanun kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşlarının merkez, taşra ve döner sermaye teşkilatlarında istihdam edilen sözleşmeli personele (kadro karşılığı sözleşmeli dahil) (15.965) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ilave ödeme yapılır. İlave ödemeye hak kazanılmasında ve bu ödemenin yapılmasında, personelin aylık veya ücretlere ilişkin tabi olduğu hükümler uygulanır. Bu ödeme damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve sigorta prim kesintisine tabi tutulmaz.

İlave ödeme, kapsamında bulunanlara sadece kendi unvanı esas alınarak ödenir ve mali hakları mevzuatı uyarınca en yüksek Devlet memuru veya başka bir unvan esas veya emsal alınmak suretiyle belirlenenler bakımından, diğer mevzuat uyarınca mali haklarının belirlenmesine esas ödeme unsurlarının kapsam veya hesabına dahil edilmez. Bu ödeme, ilgili mevzuatı uyarınca ödenmekte olan veya mali ve sosyal hakların tespitinde esas alınan aylık, ücret, zam, tazminat, ödenek, döner sermaye ödemesi,

ikramiye ve diğer herhangi bir ödeme unsurunun ya da ücret tavanının hesabında dikkate alınmaz. Bu madde hükümleri, doğrudan veya başka bir ödemenin hesabında olmak üzere, tamamen veya kısmen mükerrer ödeme yapılmasına neden olacak şekilde uygulanamaz. Diğer mevzuatın bu fıkraya aykırı hükümleri uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermeye ve uygulamayı yönlendirmeye Cumhurbaşkanlığı yetkilidir.”

MADDE 29- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin (4) numaralı sırasına “Devlet Denetleme Kurulu Üyesi,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Dışişleri Bakanlığı merkez teşkilatında görev yapan Büyükelçiler,” ibaresi eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) a) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 40 ıncı maddesi ile geçici 43 üncü maddesi kapsamında memur ve diğer kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarında yapılan artışlar, 9/5/2023 tarihli 2023 Yılı Kamu Toplu İş Sözleşmeleri Çerçeve Anlaşma Protokolüne istinaden imzalanan toplu iş sözleşmeleri kapsamında işçilerin mali ve sosyal haklarında meydana gelen artışlar nedeniyle “01- Personel Giderleri” ile “02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri” ekonomik kodlarını içeren tertiplerde ortaya çıkan ödenek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ve bu ihtiyaçlarla sınırlı olmak üzere gerektiğinde Hazine yardımı ödenekleriyle ilişkilendirilmek üzere merkezî yönetim kapsamındaki kamu idareleri bütçelerinin ilgili tertiplerine 2023 yılında ödenek eklemeye,

b) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici 95 inci maddesi uyarınca emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlananlara ödenecek aylıklar, emekli ikramiyeleri, bayram ikramiyeleri ve ek ödemeler ile 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki genel sağlık sigortalılarına ait prim giderleri ve aynı Kanunun 81 inci, ek 18 inci ve ek 19 uncu maddeleri uyarınca yapılacak ödemeler ile 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanun uyarınca yapılacak ek ödemeler kapsamında ortaya çıkan ödenek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ve bu ihtiyaçlarla sınırlı olmak üzere ilgisine göre Hazine ve Maliye Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçelerinin ilgili tertiplerine 2023 yılında ödenek eklemeye,

Cumhurbaşkanı yetkilidir.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu maddenin yürürlüğe girmesini izleyen ilk iş gününden itibaren 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun geçici 35 inci maddesi kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı kaynaklarından karşılanan destekler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kaynaklarından karşılanır.

(2) 4749 sayılı Kanunun geçici 35 inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki hesapların vadeden önce kapatılması durumunda yapılacak kesintiler, bu maddenin yürürlüğe girmesini izleyen ilk iş gününden itibaren Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına aktarılır. Anılan maddenin beşinci fıkrası uyarınca haksız olarak verildiği

tespit edilen destek tutarı; desteği sağlayanın Hazine ve Maliye Bakanlığı olması durumunda anılan Bakanlığa, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası olması durumunda ise Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına aktarılır.

(3) Bu maddenin yürürlüğe girmesini izleyen ilk iş gününden itibaren 4749 sayılı Kanunun geçici 35 inci maddesi kapsamında açılacak hesaplara ilişkin anılan maddenin ikinci fıkrasında ifade edilen usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenir.

Kanun Adı : 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu İle Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Kanun Tarih ve No : 15/7/2023-7457

R.G. Tarih ve Sayısı : 27/7/2023-32261

Konusu : 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki idarelerin bütçe tertiplerine 1.074.508.886.000 Türk Lirası, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin bütçe tertiplerine 45.005.627.000 Türk Lirası olmak üzere toplam 1.119.514.513.000 Türk Lirası ödenek eklenmiştir.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa bağlı (B) işaretli cetvelde yer alan genel bütçe gelir tahmini bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvelde yer aldığı şekilde toplam 1.119.514.513.000 Türk Lirası artırılmıştır..

2023 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU İLE BAĞLI CETVELLERİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN CETVELİ

(A) CETVELİ İCMALİ GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR

İDARE ADI	ÖDENEK (TL)
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ	80.000.000
CUMHURBAŞKANLIĞI	640.236.000
SAYIŞTAY	20.000.000
ADALET BAKANLIĞI	7.633.000.000
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI	30.887.707.000
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI	3.356.000.000
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI	537.000.000
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI	279.750.936.000
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	26.298.466.000

SAĞLIK BAKANLIĞI	17.965.131.000
ULAŞTIRMA VE ALT YAPI BAKANLIĞI	5.699.970.000
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	46.151.500.000
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	13337.000.000
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	1.129.700.000
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	1.000.000,000
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI	515.000.000
TİCARET BAKANLIĞI	232.000.000
GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI	15.835.000.000
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI	7.854.615.000
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI	7.414.000.000
SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI	308.000.000
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	8.445.050.000
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI	276.218.000
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	482.829.000.000
GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	482.000.000
GÖÇ İDARESİ BAŞKANLIĞI	93.000.000
AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI	1.802.000.000
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI	76.985.357.000
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI	36.114.000.000
GENEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	1.074.508.886.000
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	45.005.627.000
GENEL TOPLAM	1.119.514.513.000

(A) CETVELİ İCMALI
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI

İDARE ADI	ÖDENEK (TL)
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	80.000.000
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ	130.000.000
GAZİ ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	485.000.000
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	75.000.000
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	84.000,000
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	77.500.000
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	73.000.000
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	180.000.000
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ	65.000.000
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ	160.000.000
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	100.000.000

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	106.250.000
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	75.000.000
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
FIRAT ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ	140.000.000
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ	150.500.000
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	60.000.000
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
UŞAK ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
SİNOP ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
SİİRT ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ	60.000.000
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ	50.000.000
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	80.000.000
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ	270.000.000
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ - CERRAHPAŞA	740.000.000
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ	65.000.000
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI TOPLAMI	3.756.250.000
ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER KURUMLAR TOPLAMI	41J49.377.000
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	45.005.627.000

**(A) CETVELİ İÇMALİ
ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER KURUMLAR**

İDARE ADI	ÖDENEK (TL)
ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞI	993.000.000
TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	1.317.375.000
KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	27.319.000.000
GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI	100.000.000
DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	11.450.002.000
TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU	70.000.000
ÖZEL BÜTÇELİ DİĞER KURUMLAR TOPLAMI	41.249.377.100
YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI TOPLAMI	3.756,250.000
ÖZEL BÜTÇELİ KURUMLAR TOPLAMI	45.005.627.000

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- Kanun** : **4760**
Adı : **4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu**
R.G. Tarih ve Sayısı : 16/07/2023 - 32250
Karar Sayısı : 7390
Konusu : 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununda Yer Alan Mallara İlişkin Tutarların Yeniden Belirlenmesi Hakkında Karar
6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa ekli (I) sayılı listenin (A) ve (B) cetvelinde yer alan mallara ilişkin özel tüketim vergisi tutarları yeniden tespit edilmiştir.
- Kanun** : **2976**
Adı : **Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar**
Karar Sayısı : 7391
R.G. Tarih ve Sayısı : 19/07/2023 - 32253
Konusu : 13/10/1988 tarihli ve 88/13384 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu Hakkında Kararın 11 inci maddesinin (A) fıkrasının (4) numaralı bendi “4- Her türlü dökme ve varilli zeytinyağı 20 Cent/kg karşılığı TL,” şeklinde değiştirilmiştir.
- Kanun** : **3213**
Adı : **Yer Altı Maden İşletmelerinde Meydana Gelen Maliyet Artışlarının Karşılanması Amacıyla Destek Verilmesine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar**
Karar Sayısı : 7398
R.G. Tarih ve Sayısı : 22/07/2023 - 32256
Konusu : 24/3/2020 tarihli ve 2282 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe konulan Yer Altı Maden İşletmelerinde Meydana Gelen Maliyet Artışlarının Karşılanması Amacıyla Destek Verilmesine İlişkin Kararın 6 ncı maddesinde yer alan 31/12/2022 ibareleri “31/12/2023 şeklinde değiştirilmiştir. İkinci fıkrasının (b) bendinin birinci cümlesi. “3213 sayılı Kanun kapsamında işletme faaliyetlerinin durdurulması halinde işletme faaliyetine müsaade edilen tarihe kadar, üretime hazırlık faaliyetlerinin işletme projesine aykırı olduğunun tespit edilmesi halinde bu aykırılığın giderildiği

tarihe kadar, daimî nezaretçi ataması yapılmaksızın çalışıldığının tespit edilmesi halinde ise daimî nezaretçi ataması yapılan tarihe kadar geçen sürelerde destek ödemesi yapılmaz." şeklinde değiştirilmiştir.

- Kanun Adı** : **2017/9901**
Beşeri Tıbbi Ürünlerin Fiyatlandırılmasına Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar
- Karar Sayısı** : 7399
R.G. Tarih ve Sayısı : 23/07/2023 - 32257
Konusu : Beşeri tıbbi ürünlerin fiyatlandırılmasına dair kararda değişiklik yapılması hakkında kararın yürürlüğe konulmasına karar verilmiştir. 6/2/2017 tarihli ve 2017/9901 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Beşeri Tıbbi Ürünlerin Fiyatlandırılmasına Dair Karara geçici maddeler eklenmiştir. "GEÇİCİ MADDE 8- (1) Etkin madde/maddeleri insan kanı ya da plazmasından elde edilmeyen, ancak üretim sürecinde insan kanı ya da plazmasından elde edilen kan bileşenleri yer alan, bu madde yürürlüğe girinceye kadar plazma kaynaklı veya rekombinant yöntemle üretilen kan ürünü statüsünde fiyatlandırılmış olan ürünlerden 11/12/2021 tarihli ve 31686 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Beşeri Tıbbi Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği hükümleri gereğince immünolojik tıbbi ürün ruhsatı alması gerekenlerin fiyatlandırılmasında, plazma kaynaklı veya rekombinant yöntemle üretilen kan ürünleri için uygulanan fiyatlandırma yöntem ve esasları uygulanmaya devam olunur. GEÇİCİ MADDE 9- (1) Beşeri tıbbi ürünlerin fiyatlandırılmasında kullanılacak Türk Lirası cinsinden 1 (bir) Avro değeri, 2023 yılı Temmuz ayında %30,5 oranında artırılarak 14,0387 TL olarak belirlenmiştir. Bu artış uygulanırken 3 üncü maddenin üçüncü fıkrasında yer alan mahsuplaşma işlemi ürünlere uygulanmaz.
(2) 2 nci maddenin onuncu fıkrasında yer alan barem değerleri Avro değerinde yapılan değişiklik oranında güncellenerek fiyat korumalı ürünlerde 48,41 TL ve diğer ürünlerde 25,30 TL olmuştur.
(3) Dönemsel avro değeri güncellemesinde, geçici 7 nci madde kapsamında uygulanan 4 TL'ye kadar olan artışlar dikkate alınmaz. Güncelleme sonrasında uygulanacak olan 4 TL'ye kadar olan artışlar, TL değerinde değişiklik yapılmadan ürünlerin depocuya satış fiyatları üzerine eklenir." şeklinde değiştirilmiştir.

- Kanun** : **7256**
Adı : **26/7/2023 Tarihli ve 7405 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının Eki Karar**
- Karar Sayısı** : 7405
R.G. Tarih ve Sayısı : 27/07/2023 - 32261
Konusu : 6/2/2023 tarihinde Kahramanmaraş İlinde meydana gelen depremler nedeniyle Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illeri ile Gaziantep ilinin İslahiye ve Nurdağı ilçelerinde devam eden mücbir sebebe istinaden, 7256 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve 7326 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunda yer alan taksit ödeme sürelerinin yeniden belirlenmesine dair ekli Kararın yürürlüğe konulmasına, 7256 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin onaltıncı fıkrası ile 7326 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin onaltıncı fıkrası gereğince karar verilmiştir.
- Belirtilen yerlerdeki dairelere borçlu olanların münhasıran bu yerlerdeki dairelere (alacaklı idarelere) anılan Kanunlar kapsamında 6/2/2023 ila 30/11/2023 tarihleri arasında ödenmesi gereken taksitlerinden (ödeme süresinin son günü mücbir sebep halinin sona erdiği tarihe rastlayanlar dâhil) birincisinin Ödeme süresi; mücbir sebep halinin sona erdiği tarihi izleyen ayda, sonraki taksitlerin ödeme süreleri de bu ayı takip eden ikişer aylık dönemler halinde, 7256 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (e) bendi ile 7326 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrası (e) bendine göre aylık taksitler halinde Ödenmesi gereken taksitler ise mücbir sebep halinin sona erdiği tarihi izleyen aydan haşlayarak aylık taksitler halinde ödenmek üzere uzatılmıştır.
- Kanun** : **4447**
Adı : **28/7/2023 Tarihli Ve 7409 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının Eki Karar**
- Karar Sayısı** : 7409
R.G. Tarih ve Sayısı : 29/07/2023 - 32263
Konusu : İşsizlik Sigortası Fonu gelirlerinin, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48 inci maddesinin yedinci fıkrasında belirtilen amaçlar için kullanılacak oranının artırılmasına ilişkin ekli Kararın yürürlüğe konulmasına, mezkûr Kanun

nun 48 inci maddesi gereğince karar verilmiştir. 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 48 inci maddesinin yedinci fıkrası ile %30 olarak belirlenen ve işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmak, çalışanların vasıflarını yükselterek işsizlik riskini azaltmak ve teknolojik gelişmeler nedeniyle işsiz kalması beklenenlerin başka alanlara yönlendirilmesini sağlamak, istihdamı artırıcı ve koruyucu tedbirler almak ve uygulamak, işe yerleştirme ve danışmanlık hizmetleri temin etmek, işgücü piyasası araştırma ve planlama çalışmalarını yapmak ve Fondan ödenmek üzere vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarında çalışanlar ile bunlardan ilgili mevzuatına göre Kurum kadrolarına atanan ve Kurumda çalışmaya devam eden personelin mali ve sosyal haklarına ilişkin ödemeleri gerçekleştirmek amacıyla kullanılması öngörülen İşsizlik Sigortası Fonu bir önceki yıl prim gelirlerinin oranı, 2023 yılı için %50'ye çıkarılmıştır.

- Kanun** : 4447
Adı : 28/7/2023 Tarihli Ve 7410 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararının Eki Karar
Karar Sayısı : 7410
R.G. Tarih ve Sayısı : 29/07/2023 - 32263
Konusu : 6/2/2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle bölgesel kriz gerekçesiyle kısa çalışma uygulanan işyerleri için kısa çalışma Ödeneğinin süresinin uzatılması hakkındaki ekli Kararın yürürlüğe konulmasına, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek 2 nci maddesi gereğince karar verilmiştir. 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun ek 2 nci maddesinde belirtilen esaslar çerçevesinde, 6/2/2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle bölgesel kriz gerekçesiyle 8/5/2023 tarihine kadar (bu tarih dâhil) kısa çalışma başvurusunda bulunmuş olan işyerleri için kısa çalışma ödeneğinin süresi, işverenlerin başvurması koşuluyla, daha önceden kısa çalışmadan yararlanan aynı işçiler için ve aynı şartları aşmamak kaydıyla, 8/5/2023 tarihi ve öncesinde kısa çalışma uygulaması biten işyerleri bakımından 9/5/2023 tarihinden itibaren (bu tarih dâhil), 8/5/2023 tarihinden sonra kısa çalışma uygulaması biten işyerleri bakımından ise kısa çalışma bitiş tarihini izleyen tarihten

itibaren (bu tarih dâhil), 7/8/2023 tarihine kadar yeni bir uygunluk tespiti yapılmasına gerek bulunmaksızın uzatılmıştır.

Kahramanmaraş merkezli depremler nedeniyle bölgesel kriz gerekçesiyle yapılan ödemeler başlangıçta belirlenen işsizlik ödeneği süresinden düşülemez.

- Kanun Adı** : **5355**
: **28/7/2023 Tarihli Ve 7410 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının Eki Karar**
- Karar Sayısı** : 7411
R.G. Tarih ve Sayısı : 29/07/2023 - 32263
Konusu : Sahipsiz hayvanların kontrol altına alınması, barındırılması, gözetilmesi ve bakımlarının sağlanması amacıyla "Aksaray İli Sahipsiz Hayvanları Koruma Birliği"nin kurulmasına, 5355 sayılı Mahallî İdare Birlikleri Kanununun 4 üncü maddesi gereğince izin verilmiştir.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü Hizmet Birimlerinin Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11/ 7/ 2023 - 32245
Konusu : 12/5/2019 tarihli ve 30772 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Nadir Toprak Elementleri Araştırma Enstitüsü Hizmet Birimlerinin Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Nadir Toprak Elementleri Uzmanlığı Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11/ 7/ 2023 - 32245
Konusu : 12/5/2019 tarihli ve 30772 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Nadir Toprak Elementleri uzmanlığı yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

- Yönetmeliğin Adı** : Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 12/ 7/ 2023 - 32246
- Konusu** : 17/4/2015 tarihli ve 29329 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliğine 6/2/2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremlerden ağır derecede etkilenen Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya illeri ile Gaziantep ilinin İslahiye ve Nurdağı ilçeleri 1/9/2023 tarihinden itibaren üç yıl süreyle bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1 Hizmet Bölgeleri Çizelgesinin Üçüncü Hizmet Bölgesi bölümünde sayılır.”eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Açıktan Kura İle Atanacak Sağlık Personelinin Atama Usûl ve Esaslarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 13/07/2023 - 32247
- Konusu** : 10/7/2015 tarihli ve 29412 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu kurum ve Kuruluşlarına Açıktan Kura ile atanacak Sağlık Personelinin Atama Usûl ve Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “uzman dış tabibi,” ibaresinden sonra gelmek üzere “uzman eczacı,” ibaresi eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 13/07/2023 - 32247
- Konusu** : 2/11/2013 tarihli ve 28809 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğine Depolamalı elektrik üretim tesisi önlisans başvurularında teminat sunulmasına ilişkin yükümlülük geçici maddesi eklenmiştir. 30/6/2023 tarihine kadar yapılan önlisans başvurularından bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla henüz bağlantı görüşü oluşturulmamış başvuruların teminat sunma yükümlülüklerine ilişkin olarak; TEİAŞ tarafından olumlu bağlantı görüşü oluşturulan başvurular için teminat sunma yükümlülüğünün, Kurum tarafından yapılan bildirim şirkete tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde yerine getirilmesi zorunludur. Bu süre içerisinde söz konusu yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde; önlisans başvurusu Kurul Kararı ile reddedilir.

Yönetmeliğin Adı : **Elektrik Şebeke Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 13/07/2023 - 32247

Konusu : 28/5/2014 tarihli ve 29013 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Şebeke Yönetmeliğinin 105 inci maddesinin altıncı fıkrası “Ünitelerin hız eğim ve ölü bant değerleri,ayarlabilir yapıda olmak zorundadır. Primer frekans kontrolü performans testleri sırasında ayarlanan hız eğimi değeri, normal işletme sırasında sürekli olarak kullanılır ve TEİAŞ tarafından aksi belirtilmedikçe değiştirilemez. Ünitenin sağlayacağı primer frekans kontrol rezerv miktarı, nükleer güç santralleri için ünite kurulu gücünün en az %2’si, diğer santraller için ünite kurulu gücünün en az %5’i olmalıdır. Ünitelerin hız kontrol sisteminin ölü bandı istendiğinde 0 (sıfır) olarak ayarlanabilmelidir. Sis temin ihtiyacına göre hız eğim ve ölü bant değerlerinin TEİAŞ tarafından farklı bir değerde olması istenmesi halinde, bu değerler TEİAŞ tarafından belirlenen şekilde ayarlanmalıdır.” şeklinde değiştirilmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yüksek Öğretim Kalite Kurulu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 13/07/2023 - 32247

Konusu : 23/11/2018 tarihli ve 30604 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliğinin 3 üncü maddesi değiştirilmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Karayolu Taşıma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 16/07/2023 - 32250

Konusu : 8/1/2018 tarihli ve 30295 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde yer alan “ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklu” ibaresi “hükümlü veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesi çerçevesinde belli haklardan yoksun bırakılmış” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- Aynı Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin on altıncı fıkrasında yer alan “G, L, N ve T” ibaresi “G, N ve T” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- Aynı Yönetmeliğin 24 üncü maddesinin üçün-

cü fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. “Bu fıkranın (b), (c) veya (ç) bentlerine istinaden yetki belgesi eki taşıt belgesinden düşülen taşıtların, düşümü gerektiren eksikliklerinin düşüm tarihinden itibaren en geç 6 ay içerisinde giderilmesi ve (f) bendinde belirtilen hususların değişmediğinin anlaşılması halinde, eksiklerin giderildiği tarihi takip eden günden itibaren yetki belgesi eki taşıt belgesine herhangi bir işleme gerek kalmaksızın ücretsiz olarak yeniden eklenir ve bu taşıtlar için taşıt kartı düzenlenir.”

MADDE 4- Aynı Yönetmeliğin 34 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan “24 yaşından gün almış” ibaresi “24 yaşını tamamlamış” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- Aynı Yönetmeliğin 40 ıncı maddesinin on beşinci fıkrasında yer alan “tarihten” ibaresi “tarihi izleyen günden” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- Aynı Yönetmeliğin 42 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir. “(2) F türü yetki belgesi sahipleri, acenteliğini üstlendikleri;

a) Tarifeli yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan taşımacı firmalar adına, taşımacı firmaların Bakanlığa bildirilen ücret tarifesi, zaman tarifesi, taşıma güzergahı ve ara duraklara uygun olmayan yolcu bileti,

b) Tarifesiz yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan taşımacı firmalar adına, yolcu bileti veya yolcu bileti yerine geçebilecek herhangi bir belgeyi, düzenleyemez. (a) bendine uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarma, (b) bendine uymayan yetki belgesi sahiplerine 10 uyarma verilir.”

MADDE 7- Aynı Yönetmeliğin 57 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Tarifeli yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunacak yetki belgesi sahipleri tarafından hazırlanan zaman tarifeleri, Bakanlıkça belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde fiziki veya elektronik ortamda hazırlanarak Bakanlığa bildirilir/iletilir. Bu zaman tarifelerinin, uygulamaya konulmasından önce Bakanlık tarafından fiziki veya elektronik ortamda onaylanmış olması zorunludur. Zaman tarifesi, süresi bitim tarihi itibarıyla başka bir işleme gerek kalmaksızın yeni tarife alınca kadar aynı süre için geçerli olur. Zaman tarifesi elektronik belge olarak da düzenlenebilir. Bu fıkraya aykırı hareket edenlere, Kanununun 26 nci maddesinin bi-

rinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen miktarda idari para cezası uygulanır.

(3) Tarifeli yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunacak yetki belgesi sahipleri onaylanmış zaman tarifelerini, fiili olarak faaliyet gösterdikleri merkezi adres, şube ve acentelerinde görülebilecek bir yere asmak veya bu yerlerde elektronik olarak görüntülemek zorundadırlar. Ayrıca yetki belgesi sahiplerinin zaman tarifelerinin bir örneğini, yolcu taşıması yapan taşıtlarında bulundurmaları zorunludur. Bu fıkranın birinci cümlesine aykırı hareket edenlere, Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen miktarda idari para cezası uygulanır.”

MADDE 8- Aynı Yönetmeliğin 69 uncu maddesinin sekizinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“ç) Yolcu taşımacılığı faaliyetlerinde, yolcunun beyan ettiği ve Bakanlığa bildirilen/iletilen varış noktasından önce inen yolculara ilişkin bilgilerin, bu hususun gerçekleştiği andan itibaren 30 dakika sonrasına kadar bildirilmemesi/iletilmemesi durumunda her yolcu için 5 uyarma,”

MADDE 9- Aynı Yönetmeliğin 73 üncü maddesinin sekizinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(8) Bu Yönetmelik kapsamında e-Devlet üzerinden yapılacak ve ücret tahakkuk edecek her bir işlemde;

- a) 32.854 TL'ye kadar olan işlemde %5,
- b) 32.854 TL ile 82.135 TL arasındaki işlemde %4,
- c) 82.135 TL ile 164.270 TL arasındaki işlemde %3,
- d) 164.270 TL ile 328.540 TL arasındaki işlemde %2,
- e) 328.540 TL üzerindeki işlemde %1,indirim uygulanır. Bu fıkrada düzenlenen alt ücret sınırları aralığa dahil edilir.”

MADDE 10- Aynı Yönetmeliğin geçici 1 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir. “(10) Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarih ile 1/1/2025 tarihi arasında K1 yetki belgesi müracaatında bulunacak gerçek veya tüzel kişilerin;

- a) Müracaat tarihinden 6 ay öncesine kadar satın almış oldukları taşıtın/taşıtların başka bir gerçek veya tüzel kişi adına düzenlenmiş ve geçerliliği devam eden K1 yetki belgesi eki taşıt belgesinde kayıtlı olması,
- b) Bu fıkranın (a) bendinde belirtilen ve geçerliliği devam eden K1 yetki belgesiyle ilgili olarak;
 - 1) Bu fıkranın uygulanması suretiyle indirimli olarak K1 yetki belgesi düzenlendikten sonra yürürlüğe girmek üzere

18 inci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde iptal talebinde bulunulmuş olması,
 2) 19 uncu madde çerçevesinde en az 1 kez yenilenmiş olması,
 3) Faaliyeti geçici olarak durdurulmuş veya (1) numaralı alt bent hükmü saklı kalmak kaydıyla iptal durumuna gelmemiş olması,
 4) Yetki belgesi sahibinin, bu fıkra kapsamında müracaat eden sadece bir gerçek veya tüzel kişi lehine muvafakat vermiş olması,
 halinde bu Yönetmelikte belirlenen tüm şartların sağlanması kaydıyla taşıtını devreden yetki belgesi sahibi kişinin yetki belgesinin geçerlilik süresinin bitmesine;
 i) 48 ay (dahil) ve daha fazla süre kalmış olanlar için %75,
 ii) 36 ay (dahil) ila 48 ay süre kalmış olanlar için %50,
 iii) 24 ay (dahil) ila 36 ay süre kalmış olanlar için %25,
 iv) 24 aydan daha az bir süre kalmış olanlar için %15, oranında, taşıtı satın alan ve K1 yetki belgesi müracaatında bulunan gerçek veya tüzel kişiye yetki belgesi ücretinde indirim uygulanır. Bu fıkra, her bir gerçek kişi için bir defaya mahsus olmak üzere uygulanabilir. Bu fıkra kapsamındaki müracaatlar ile yapılacak iş ve işlemlerin, 1/1/2025 tarihine kadar sonuçlandırılması zorunludur.” eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : Ege Üniversitesi Sualtı Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 17/07/2023 - 32251
- Konusu** : Bu Yönetmeliğin amacı; Ege Üniversitesi Su Altı Araştırma ve Uygulama Merkezinin amaçlarına, faaliyet alanlarına, yönetim organlarına, yönetim organlarının görevlerine ve çalışma şekline ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.
- Yönetmeliğin Adı** : Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 17/07/2023 - 32251
- Konusu** : Bu Yönetmeliğin amacı; Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Havacılık ve Uzay Teknolojileri Uygulama ve Araştırma Merkezinin amaçlarına, faaliyet alanlarına, yönetim organlarına, yönetim organlarının görevlerine ve çalışma şekline ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'nolu Genelge ile yapılan değişiklik	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,433684
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylığı Katsayısı	6,787992
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,137535
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	23.736,65 TL
6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	21.160,69 TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 7/7/2021 tarihli ve 13659 sayılı Bakanlığımız Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	% 30
Çeşitli statülerde 2020 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılanlardan 2022 yılında da görevlerine devam etmeleri ilgili kamu idarelerince uygun görülenlerin, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri	% 30

29.12.2020 tarihli ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 31.12.2022 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri	% 30
Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 31.12.2022 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %41,69 oranında artırılmıştır. (Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.)	% 30
8/2/2002 tarihli ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	43.104,95 TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde %41,69 oranında artırılmıştır.	% 30
01.01.2023 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	19.982,83 TL
19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Bakanlığımızca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 31.12.2022 tarihi itibarıyla	19.340,69 TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 5.1.2023 ve 1818123 sayılı Genelgesi ve 375 s. Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde 13.1.2023 tarih ve 6 Sıra'nolu Genelge ile yapılan değişiklik

Konusu		01.01.2023 30.06.2023 Dönemi
Aile Yardımı (2.273x Maaş Katsayısı)		985,76 TL
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	216,84 TL
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	108,42 TL
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	4.120,00 TL
	Memurun Ölümü (8.000+.1500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	8.240,00 TL

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	31.346,68 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	35.683,52 TL
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	44.357,20 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	50.862,46 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	59.536,14 TL
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	68.209,82 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	83.388,76 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2023 - 30.06.2023	0,433684	100.736,12 TL

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 44.357,20 TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1]

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2023 - 30.06.2023 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	348,30 TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	396,48 TL
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	492,86 TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	565,14 TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	661,51 TL
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	757,89 TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	926,54 TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	1.119,29 TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYENİN NÜFUSUNA GÖRE BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.01.2023 30.06.2023 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	1.517,83 TL
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	1.951,58 TL
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	2.602,10 TL
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	3.252,63 TL
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	5.204,21 TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,433684)	2.613,38 TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,433684)	965,38 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.01.2023-30.06.2023
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,433684)	6.115,76 TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,433684)	5.204,21 TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.07.2022-31.12.2022 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2023-31.12.2023 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%14)	905,94	1.401,12
İşsizlik Sig. Fonu (%)	64,71	100,08
Gelir vergisi (%15)	-	-
Asgari Geçim İndirimi	-	-
Damga Vergisi (%07,59)	-	-
Kesintiler Toplamı	970,65	1.501,20
Net Asgari Ücret	5.500,35	8.506,80
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	6.471,00	10.008,00
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (**))	1.003,01	1.551,24
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	129,42	200,16
İşverene Toplam Maliyet	7.603,43	11.759,40

Not : 28/01/2004 tarih ve 5083 Sayılı Türkiye Cumhuriyetinin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Gelir Vergisi ve Damga Vergisi hesaplanmamıştır.

(**) 5510 sayılı Kanununun 81. maddesinin (1) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı Bir İşverene bağlı olarak çalışan sigortalılar için: (Özel Sektörde), prime esas kazancının %2'sidir.

Günlük Kazanç Alt Sınır	336,60 TL
Aylık Kazanç Alt Sınır	10.008,00 TL
Günlük Kazanç Üst Sınır	2.502,00 TL
Aylık Kazanç Üst Sınır	75.060,00 TL

PRİM İSTİSNA TUTARLARI

Yemek Parası (Günlük)	78,90 TL
Çocuk Parası (Aylık)	200,16 TL
Aile Zammı/Yardıımı (Aylık)	1.000,80 TL

İŞGÖREMEZLİK ÖDENEĞİ GÜNLÜK

Yatarak Tedavilerde	166,80 TL
Ayakta Tedavilerde	222,40 TL

1 <http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/cgm.portal?page=asgari>

Asgari ücret tespit komisyon kararı 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Bir işçinin günlük normal çalışma karşılığı ücreti 336,60 TL'dir.

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:323)

30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı(2. Mük.) Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2023 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
70.000 TL'ye kadar	15%
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	20%
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL (ücret gelirlerinde 550.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL), fazlası	27%
1.900.00 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'nin 550.000 TL'si için 134.500 TL) fazlası	35%
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, (ücret gelirlerinde 1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 607.000 TL), fazlası	40%

BELEDİYE ENCÜMENLERİNİN 1608. S.K. KAPSAMINDAKİ İDARİ PARA CEZALARI

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesi (5326 s. K. 32. Md.) hükmü kapsamında. ¹	<ul style="list-style-type: none"> Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, tüzük ve yönetmeliklerin verdiği görev ve yetki çerçevesinde aldıkları kararlara aykırı hareket edenlere, Belediye kanun, tüzük ve yönetmeliklerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara, 	1.295 TL
1608 sayılı Kanun'un 5728 sayılı Kanun'la değişik 2 nci maddesine göre;	Belediyelerin karar organları veya ilgili komisyonlar tarafından mevzuata uygun olarak belirlenen yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymayan kişi , belediye encümeni tarafından	en az 2.610 TL en fazla 52.834 TL

¹ Bu para cezası, 1608 sayılı Yasa çerçevesinde belediye encümeni tarafından verilecektir. Belediye zabıtası, emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit edecektir. Yapılan bu tespite göre, belediye encümeni, ilgiliye emre aykırılık kabahatinden dolayı para cezası uygulayacaktır.

Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki "2023 Yılında Uygulanacak Belediye İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI

Kanuni Dayanağı	Fiil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m2 için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, AYRICA 42. MADDENİN 5. FIKRASINA GÖRE (KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLAN tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	27,86
			B	46,92
		II.	A	75,17
			B	103,55
		III	A	169,60
			B	188,42
		IV	A	216,68
			B	235,70
			C	292,23
		V	A	358,27
			B	433,91
			C	490,62
			D	594,37
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	30%
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	40%
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	60%
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	100%
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	20%
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	80%
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	50%
	Ruhsatsız ise	180%
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	50%
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	100%
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	10%
İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	20%	
Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	20%	
42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	4.055,00 TL'den az olamaz	

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN 2023 YILI İDARİ PARA CEZALARI*

7226 s. Kanun ile eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırlığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
--------------------------------	--	---

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı (TL)	Fiillerin Çevre Ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müellifine veya gözetmenine, yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	18.842,00	37.319,00	56.608,00
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	94.372,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	3.310,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz

Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, 3.310 TL'den az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

* Geniş Bilgi İçin: Dergimizin Kasım-Aralık 2022 yılı 113. sayısındaki Suat Şimşek'in "2023 Yılında Uygulanacak İmar Para Cezaları" başlıklı makalemizi inceleyebilirsiniz.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

Kanun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İşyerini muvazaalı olarak bildirmek	105.689	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Madde de öngörülen ilke ve yükümlülükler aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	1.480,00	Bu durumdaki her işçi için
7/2 (f) bendi	99/2	7. maddenin 2 fıkrasının f bendine aykırı davranmak	5.921,00	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	885,00	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	885,00	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	3.475,00	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	13.598,00	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırılmayan her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
32	102/a	Ücret, pirim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	956,00	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	3.475,00	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	3.475,00	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	956,00	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	3.475,00	

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI (2023 YILI)

56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi fesh edilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	9.303,00	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	1.683,00	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	9.303,00	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	9.303,00	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşına aykırı davranmak	9.303,00	
72	104	Yer ve sualtında çalıştırma yaşına uymamak	9.303,00	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	9.303,00	
74	104	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiye çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	9.303,00	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	9.303,00	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	9.303,00	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkrafta yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	84.553,00	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvuru işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunmak	84.553,00	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	84.553,00	

'Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanununun 2. maddesine 21/04/2005 tarihli 5335 sayılı Kanununun 22. maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 YTL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2023 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır. 2559 S.K. Md. 7)

	KABAHAHAT	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri			
m. 6/1-a	İşyerlerinden süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m. 6/1-b	İşyerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.6/1-d	İşyerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	6.636 - 13.364 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

ÇEŞİTLİ KANUN ve CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA AİT CETVEL (2023 YILI)*

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
5018 s. K/35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	3.820
	2-İlçelerde	1.990
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	44.000
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	202.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	19.900
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	2.762,00
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	1.111,00
40	4- Bağış ve yardımlar için	90.000
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	30.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	30
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4	ı) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkinini	1.364
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	850.000

* 2022 Yılı Bütçe Kanun 30.12.2022 tarih ve 32059 sayılı (2. Mük.) R.G. yayımlanmıştır.

DEĞERLİ KAĞITLAR (2023 YILI)

30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Değerli Kağıdın Cinsi		Bedeli (TL)
	Noter kağıtları	
	a) Noter kağıdı	55,00
	b) Beyanname	55,00
	c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	110,00
2	(Mülga: 30.12.2004-5481/14.md.)	-
3	Pasaportlar	501,00
4	İkamet İzni (değişik:28/7/2016- 6735/27 md.)	356,00
5	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
6	(Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	-
	a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	b) Değişirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	83,50
	c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	166,00
7	Aile cüzdanları	445,00
8	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
9	Sürücü belgeleri	624,00
10	Sürücü çalışma belgeleri (Karneleri)	624,00
11	- (Mülga: 2/1/2017-KHK-680/35 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/34 md.)	
12	Motorlu araç tescil belgesi	557,00
13	İş makinesi tescil belgesi	468,00
14	Banka çekleri (Her bir çek yaprağı)	33,00
15	Mavi Kart (Ek: 9/5/2012-6304/9 md.)	83,00
16	Yabancı çalışma izni belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00
17	Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	356,00

AMORTİSMAN AYIRMADA ALT SINIR

TUTAR	UYGULAMA DÖNEMİ	DAYANAĞI
2.000-TL	01/01/2022-31/12/2022	530 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.500-TL	01/01/2021-31/12/2021	522 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.400-TL	01/01/2020-31/12/2020	513 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.200-TL	01/01/2019-31/12/2019	504 Sayılı VUK Genel Tebliği
1.000 TL	01/01/2018-31/12/2018	492 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2017-31/12/2017	476 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2016-31/12/2016	460 Sayılı VUK Genel Tebliği
880 TL	01/01/2015-31/12/2015	442 Sayılı VUK Genel Tebliği

KAMU KONUTLARININ 2023 YILI AYLIK KİRA BEDELLERİ

9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu kapsamındaki kamu konutları için aylık kira bedellerinin belirlendiği Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No:411) 31.12.2023 tarih ve 32060 (5. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1) Kira bedelleri	Yurt içinde bulunan konutlardan aylık her bir metrekare için;
a) Kerpiç, ahşap, bağdadi ve benzeri konutlarda	4,53 TL/m ² ,
b) Kalorifersiz konutlarda	7,08 TL/m ² ,
c) Kaloriferli konutlarda	9,29 TL/m ² ,
Kira bedeline yapılacak ilaveler	
3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için kaloriferci, kapıcı ya da her ikisinin de kurum ve kuruluşlarca karşılandığı konutlardan ilave kira bedeli	1,09 TL/m ²
(2) Elektrik ve su bedellerinin kurum ve kuruluşlarca yapılan gerçek giderler dikkate alınarak kullanıcılarından tahsil edilmesi esastır. Bununla birlikte, sayaçların ayrılmasının mümkün olmaması nedeniyle elektrik, su ya da her ikisinin hizmet binası veya fabrika tesislerinden karşılandığı konutlardan 3 üncü maddede belirlenen kira bedellerine ek olarak, aylık her bir metrekare için;	
a) Elektrik sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	2,06 TL/m ² ,
b) Su sayacının ayrılmasının mümkün olmaması halinde	1,79 TL/m ² ,
c) Elektrik ve su sayacının her ikisinin de ayrılmasının mümkün olmaması halinde	3,85 TL/m ² ,
ç) Konutlarda kullanılan su, şehir şebekesi dışında kuyu, artezyen, kaynak suyu ve benzeri su kaynaklarından karşılanıyor olması halinde ilave kira bedeli alınır.	0,96 TL/m ² ,
Yakıtı kurum ve kuruluşlar tarafından tedarik edilen konutlar	
2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu ile Kamu Konutları Yönetmeliği kapsamındaki kurum ve kuruluşların yurt içindeki kaloriferli konutlarından yakıtı kurum ve kuruluş tarafından tedarik edilenlerde oturanlardan ısı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmamış konutlarda, her bir metrekare için yakıt bedeli	3,71 TL/m ²
(2) Isı pay ölçer veya kalorimetre cihazı montajı yapılmış konutlarda; birinci fıkradaki yakıt bedelinin üç katını geçmemek kaydıyla, bağımsız bölümün tüketimi oranında hesaplanan yakıt bedeli konutta oturanlardan tahsil edilir. Ancak kurum ve kuruluşlar, yakıt maliyetlerini dikkate alarak gerekli gördükleri takdirde bu bedelin üzerinde yakıt bedeli tahsil edebilir.	
(3) Yakıtı kurum ve kuruluşlarca tedarik edilen konutlarda, ortak kullanım alanlarındaki aydınlatma, elektrik, su, gaz, otomat ve benzeri giderlerin zorunlu nedenlerle kurum ve kuruluşlarca karşılanıyor olması halinde, bu giderler karşılığında kira ve yakıt bedellerine ek olarak her bir metrekare başına	0,43 TL/m ²
Kira bedellerinin hesaplanması 3 üncü maddede belirtilen kira birim bedellerine, 26.05.2005 tarihli ve 25826 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 294)'nde belirtilen esaslar uygulanmak suretiyle aylık kira bedelleri hesaplanır.	

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavele nameler, taahhüt nameler ve temlik nameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavele nameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkim nameler ve sulh nameler	(Binde 9,48)
5. Fesih nameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 1/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük:9/8/2016) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
13. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmî şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)

488 sayılı Kanunun mğkerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan ve 65 Seri No'lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilen maktu vergiler, (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil), yeniden değerlendirilme oranında artırılmış ve 1/1/2022 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki (1) sayılı tabloda gösterilmiştir.

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

15. (Ek: 6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16. (Ek:6824/5. md.Yürürlük: 8/3/2017) Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1.Tahkimnameler	(294,90 TL)
2.Sulhnameler	(294,90 TL)
3.Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	(1.658,80 TL)
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(294,90 TL)
2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(101,20 TL)
ab) Rehin senedi (Varant)	(59,70 TL)
ac) İyda senedi	(9,30 TL)
ad) Taşıma senedi	(2,20 TL)
b) Konşimentolar	(59,70 TL)
c)Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 9,48)
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(101,20 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(227,30 TL)
bb) Gelir tabloları	(108,50 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(108,50 TL)
c) Barnameler	(9,30 TL)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(44,10 TL)
e) Ordinolar	(2,20 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(44,10 TL)

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:67)

2023 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 30.12.2022 Tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerde gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(2,20 TL)
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(294,90 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(393,90 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(194,60 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(194,60 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(194,60 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(393,90 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(144,40 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildireleri	(144,40 TL)
f) (Değişik:6728/28. Md. Yürürlük: 9/8/2016) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(230,70 TL)
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	(2,20 TL)

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No: 544, 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır:)

Madde Konusu	İlanın şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	10.900
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	10.900-1.090,00
	- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	1.090,00 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	129
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	440.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	890.000
	- Satış tutarı	1.270,00
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	440.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	890.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	4.400
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	12,80
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	4.400
MADDE 323-	Şüpheli Alacak Tutarları	8.900
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	700
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	420
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	210
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	95
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	55
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	26
	<u>II nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	370
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	210
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	95
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	55
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	26
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	15	
MADDE 353-	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2023 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

MADDE 353-	1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu belgelerin hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	1.100,00
	2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, aslı ile örneğinde farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	2.200
	- Her bir belge nevine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	110.000
	- Her bir belge nevine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	1.100,00
	4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	1.100
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	26.000
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	1.300
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	4.200
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	480.000
9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	5.500	
10- 127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	4.200	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	9
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 107a, 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde ve gelir vergisi kanununun 98/a maddesi hükmüne uymayanlar için ceza	
	86,148,149,150,256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A mad. uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	7.500
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	3.700
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	1.900
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	2.800
	Mükerrer 257. md. 1 fık. 8 bendi uyarınca, getirilen zorunluluklara uymayanlara (üst sınır)	
	107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	4.400
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	2.200
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	1.180
Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	5.500,00	
MADDE 370	Kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı	320.000

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ DIŞINDAKİ BELEDİYELERDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ¹

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	13000	10900	8400	7500	6000
2. Grup	8400	6000	5000	4200	3700
3. Grup	6000	4200	3700	2600	2100
4. Grup	2600	2100	1500	1300	1090
5. Grup	1500	1300	900	890	750
6. Grup	890	750	460	420	320
7. Grup	320	260	170	150	110

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE UYGULANACAK ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ TARİFESİ²

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	16250	13625	10500	9375	7500
2. Grup	10500	7500	6250	5250	4625
3. Grup	7500	5250	4625	3250	2625
4. Grup	3250	2625	1875	1662	1362
5. Grup	1875	1625	1125	1112	937
6. Grup	1112	937	575	525	400
7. Grup	400	325	212	187	137

İNDİRİMLİ ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ UYGULAMASI³

(Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki Belediyeler İle Nüfusu 5.000'den Az Olan Belediyelerde)

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	6500	5450	4200	3750	3000
2. Grup	4200	3000	2500	2100	1850
3. Grup	3000	2100	1850	1300	1050
4. Grup	1300	1050	750	650	545
5. Grup	750	650	450	445	375
6. Grup	445	375	230	210	160
7. Grup	160	130	85	75	55

1 30 Aralık 2022 Cuma, 32059 (2.Mükerrer Resmî Gazete)

2 2464 sayılı Kanunun mükerrer 44 üncü maddesinin beşinci fıkrasına göre, büyükşehir belediyelerinde çevre temizlik vergisi, diğer belediyelerde uygulanan çevre temizlik vergisi tutarları %25 artırılarak hesaplanacaktır.

3 13/12/2005 tarihli ve 2005/9817 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekindeki Kararın 7 nci maddesine göre; konut, işyeri ve diğer şekilde kullanılan binalar için belirlenen tutarlar, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunanlar hariç olmak üzere kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde %50 indirimli olarak uygulanacaktır.

Kalkınmada öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde bulunan konutlara ait çevre temizlik vergisi su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına 55 kuruş olarak hesaplanacak; işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi tutarları bu tarifeye göre hesaplanacaktır.

**5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNU'NA GÖRE
VERİLECEK PARA CEZALARI (2023 YILI)**

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.32	1.295	1.295
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.33	617	617
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.36/1 (Kişiyeye)	617	617
	5326 s. K. md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	13.364	67.039
Rahatsız etme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	617	617
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	617	617
	5326 s. K. md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığma)	1.295	6.636
Tütün mamullerinin tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s. K. md.39; 4207 s. K. m.5/1; 2/1	617	617
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s. K. m.5/1 ve 3/12	365	365
Kimliği bildirmeme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.40 (Görevle bağlantılı ol. kamu görevli. kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	198	198
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.41/1 (Evsel, bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	89	89
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. Pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	6.636	67.039
	5326 s. K. md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	617	617
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	1.295	40.189
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	1.295	67.039
	5326 s. K. md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	617	617
	5326 s. K. md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	3.299	3.299
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	1.295	40.189

(* 5326 s. K. 17/7 md. uyarınca; idari para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

Not: Daha geniş bilgi için Kasım-Aralık 2022 Dergisinde yayımlanan M. Lamih Çelik'in makalesine bakınız.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde" ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır ?*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımı ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekerrür olmadığından tekerrür nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32. maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artıramaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K: 2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görüldüğünden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... Dava konusu uyuşmazlıkta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekerrür hükmünün uygulandığı görülmektedir.

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekerrür hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolayısıyla tekerrürün şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı **Gecekondu Kanunu**,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı **Ölçüler ve Ayar Kanunu**.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, *"Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek."* hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

2023 YILINA AİT EMLAK (BİNA, ARSA VE ARAZİ) VERGİ DEĞERLERİ VE HESAPLAMALARI

(10 Aralık 2022 Salı ve 32059 (2.Mük.) R.G. Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:82))

2021 Yılında Yapılan Takdirler Nedeniyle 2022 Yılında Mükellefiyeti Başlayanların 2023 Yılına Ait Emlak Vergi Değerlerinin Hesabı

2021 yılında yapılan takdirler nedeniyle bina ve arazi vergisi mükellefiyeti 2022 yılından itibaren yeniden başlamış bulunmaktadır.

(2) Bu mükelleflerin bina, arsa ve arazilerinin 2023 yılı vergi değerleri, 2022 yılı vergi değerlerinin, bu yıla ait yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle bulunacak tutarlar olacaktır.

2023 Yılı İtibarıyla Mükellef Olacakların Emlak Vergi Değerlerinin Tespiti

Mükellefiyeti 2023 yılında başlayanların, mükellefiyetleri ile ilgili bina, arsa ve arazi vergisi tarhiyatına esas alınacak vergi değerleri; takdir komisyonlarınca 2021 yılında takdir edilen asgari ölçüde arsa ve arazi metrekare birim değerlerinin; 2022 yılına ait yeniden değerlendirme oranının yarısı nispetinde artırılması suretiyle bulunacak asgari ölçüde metrekare birim değeri dikkate alınarak hesaplanacaktır.

1319 Sayılı Kanunun 42 nci Maddesinde Yer Alan Tutarın Tespiti

2023 yılında uygulanacak olan 1319 sayılı Kanunun 42 nci maddesinde yer alan tutar, 2022 yılına ait tutarın 2022 yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranının yarısı olan (% 122,93/2=) % 61,465 (altmış bir virgöl dört yüz altmış beş) oranında artırılması suretiyle 9.967.000 Türk Lirası olarak tespit edilmiştir.

1319 Sayılı Kanunun 44 Üncü Maddesinde Yer Alan Vergi Oranlarına Esas Mesken Nitelikli Taşınmaz Değerlerinin Alt Ve Üst Sınırlarının Tespiti

9.967.000 TL ile 14.951.000 TL arasında olanlar (bu tutar dahil)	
9.967.000 TL'yi aşan kısmı için	(Binde 3)
19.936.000 TL'ye kadar olanlar (bu tutar dahil) 14.951.000 TL'si için 14.952 TL, fazlası için	(Binde 6)
19.936.000 TL'den fazla olanlar 19.936.000 TL'si için 44.862 TL, fazlası için	(Binde 10)

olarak tespit edilmiştir.

HİZMET ERBABINA YAPILAN ÜCRET ÖDEMELERİNİN GELİR VERGİSİNDEN İSTİSNA EDİLEBİLMESİ İÇİN

(Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 322) 30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mükerrer) R.G.)

Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (işverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı istisna kapsamındadır.

Ödemenin bu tutarı aşması halinde aşan kısım ile bu amaçla sağlanan diğer menfaatler ücret olarak vergilendirilir.)

Hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde istisna uygulaması

Hizmet erbabına nakit ödeme yapılmaksızın yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlerde

a) İşverenlerce, hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

b) İşverenlerce, hazır yemek hizmeti veren mükelleflerden satın alınan yemeğin, işyerinde veya müştemilatında hizmet erbabına verilmesi durumunda sağlanan menfaatler herhangi bir tutarla sınırlı olmaksızın,

c) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyip yemek hizmeti veren işletmelerde bu hizmetin sağlandığı durumlarda, bu işletmelere yapılan ödemelerin her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

ç) İşverenlerce, işyerinde veya müştemilatında yemek verilmediği ve yemek hizmetinin, yemek kartı ve/veya yemek çeki hizmeti veren işletmelerin yemek kartlarına yükleme yapılmak veya yemek çeki satın alınmak suretiyle verildiği durumlarda, her bir çalışan için çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmayan kısmı,

gelir vergisinden istisna olup bu istisnaların uygulamasına yönelik açıklamalar 26/7/1995 tarihli ve 22355 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:186)'nde yapılmıştır.

İşverenlerce hizmet erbabına nakit olarak verilen yemek bedelinde istisna

7420 sayılı Kanunla, 1/12/2022 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, 193 sayılı Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinin parantez içi hükmünde yapılan değişiklikle, işverenler tarafından hizmet erbabına işyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda, yemek bedelinin nakit olarak verilmesi suretiyle sağlanan menfaatler de istisna kapsamına alınmıştır.

(2) Hizmet erbabına nakit olarak ödenen yemek bedelinin gelir vergisinden istisna edilebilmesi için;

- İşverenler tarafından işyerinde veya müştemilatında yemek verilmemesi,
- Günlük yemek bedelinin 51 Türk lirasını aşmaması,
- Fiilen çalışılan günlere ilişkin olması, gerekmektedir.

Elektrik, Doğalgaz ve Benzeri Isınma Giderleri Karşılığı Olarak Çalışanlara Yapılan Ödemelerde Gelir Vergisi İstisnası

9/11/2022 tarihinden 30/6/2023 tarihine kadar (bu tarih dahil) çalışanlara mevcut ücretlerine ilave olarak elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere toplam aylık tutarı 1.000 Türk lirasını aşmayan ödemeler gelir vergisinden istisna edilmiştir.

İşverenler tarafından hizmet erbabına bu şekilde yapılan ödemelerin istisna kapsamında değerlendirilebilmesi için söz konusu ödemelerin;

- 9/11/2022 tarihi ile 30/6/2023 tarihi (bu tarih dahil) arasında yapılması,
- Elektrik, doğalgaz ve diğer ısınma giderlerine karşılık olmak üzere yapılması,
- Aylık 1.000 Türk lirasını aşmaması,
- Mevcut ücretlerine ilave olarak yapılması, şarttır.

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
5846	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	617 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	1.018,00 TL

SİGORTALI ÇALIŞANLARDAN PRİME ESAS KAZANÇLARDAN İSTİSNA TUTULACAK

(SGK/ Sigorta Primleri Gen.Müd. 05.01.2023 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin genelgesi)

Yemek parası		78,90 TL
Çocuk zammı	5510 s. K.4/a md.	200,16 TL
Aile zammı (yardımı)		1.000,80 TL
Emzirme ödeneği	5510 s. K. 4/a-b, 16/a md.	520,00 TL
Cenaze ödeneği	5510 s. K. 37.md.	2.054,00 TL

5510 Sayılı Kanunun 4/a bendine tabi sigortalılar için

GECİKME ZAMMI TABLOSU

Uygulama Tarihleri	Genel Tebliğ No / Madde No/B.k.k. No	Oranı	Açıklama
01/01/1981 - 29/02/1984 Tarihleri arasında	359	10%	1.Ay
01/03/1984 - 31/08/1985 Tarihleri arasında	367	3%	Diğer Aylar için Aylık
01/09/1985 - 31/05/1988 Tarihleri arasında	370	10%	1.Ay
01/06/1988 - 31/12/1988 Tarihleri arasında	372	4%	Diğer Aylar için Aylık
01/01/1989 - 31/12/1989 Tarihleri arasında	375	10%	1.Ay
01/01/1990 - 29/12/1993 Tarihleri arasında	378	7%	Takip Eden 5 Ay için Aylık
30/12/1993 - 07/03/1994 Tarihleri arasında	381	5%	Diğer Aylar için Aylık
08/03/1994 - 30/08/1995 Tarihleri arasında	383	10%	İlk 3 Ay
31/08/1995 - 31/01/1996 Tarihleri arasında	389	8%	Takip Eden 3 Ay için Aylık
01/02/1996 - 08/07/1998 Tarihleri arasında	391	6%	Diğer Aylar için Aylık
09/07/1998 - 19/01/2000 Tarihleri arasında	403	10%	İlk 4 Ay için Aylık
20/01/2000 - 01/12/2000 Tarihleri arasında	408	7%	Diğer Aylar için Aylık
02/12/2000 - 28/03/2001 Tarihleri arasında	411	7%	Tüm Aylar için Aylık
29/03/2001 - 30/01/2002 Tarihleri arasında	415	9%	Tüm Aylar için Aylık
31/01/2002 - 11/11/2003 Tarihleri arasında	422	9%	Tüm Aylar için Aylık
12/11/2003 - 01/01/2004 Tarihleri arasında	429	12%	Tüm Aylar için Aylık
02/01/2004 - 01/03/2005 Tarihleri arasında	5035 Sayılı Kanunun 4. maddesi	15%	Tüm Aylar için Aylık
02/03/2005-20/04/2006 Tarihleri arasında	434	12%	Tüm Aylar için Aylık
21/04/2006 Tarihinden İtibaren	438	6%	Her Ay için
19/11/2009 Tarihinden İtibaren	2009/15565 Sayılı B.K.K.	5%	Her Ay için
19/10/2010 Tarihinden İtibaren	2010/965 Sayılı B.K.K.	10%	Her Ay için
05/09/2018 Tarihinden İtibaren	62 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	7%	Her Ay için
01/07/2019 Tarihinden İtibaren	1266 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	4%	Her Ay için
02/10/2019 Tarihinden İtibaren	1592 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2,5 %	Her Ay için
30/12/2019 Tarihinden İtibaren	1947 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	2 %	Her Ay için
21/07/2022 Tarihinden İtibaren	5801 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı	1,6 %	Her Ay için
		2,5 %	Her Ay için

H - CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları*

YURTIÇİ HARCIRAHLAR	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
B. Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	236
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	220
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	212
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	203
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	200
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %180 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %95'i mütakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %75'i esas alınır.	
II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	45,00
a) Kadro derecesi 5-15 olanlar	42,00
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.	
2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

* 15.04.2022 tarih ve 31810 sayılı R.G. 7394 Sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi Ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Geçici 2 nci maddesi ile Bütçe Kanununun (H) Cetvelinin Yurt İçinde Verilecek Gündelikler dipnotunda değişiklik yapılmıştır. Değişiklik 15.04.2022-31.12.2022 tarihleri arasında uygulanacaktır.

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başlı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	5,40 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	5,60 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödeneceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	Belediye Nüfusu	
	10.000'e kadar olanlar için	715 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olanlar için	765 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için	845 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için	955 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için	1.140 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için	1.325 TL
	Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için	1.325 TL
Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için	1.760 TL	

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı, diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 Sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1.1.2023 - 31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2023-31.12.2023 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2023 YILI

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	21.000 TL
--	-----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır..)

İşyerinde veya müştemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedeline ilişkin istisna tutarı (Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendi)	110.00 TL
---	-----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2023 YILI)

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2022 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	35.000 TL
-Diğer yerlerde	22.000 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(30.12.2022 tarih ve 32059 (2. Mük.) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)
193 Sayılı Kanun'un 31. Maddesinde yer alan Engellilik indirimi

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	4.400
II. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	2.600
III. Derece Engelliler (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	1.100

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2022	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%122,93
2021	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:533) (27/11/2021 tarih ve 31672)	%36,20
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521) (28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31/12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarıısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açığına ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcırah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanunun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranındadır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmeni ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetçi eğitime katılma halleriyle geçi boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asılde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023
a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle işğal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım-gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.	Belediye Encümeni	1.295 TL
b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatıyesini olmadan cenaze definden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasalara aykırı hareket edenlere	Belediye Encümeni	1.295 TL
c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	1.295 TL

İdarî para cezasına itiraz : 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.

ÖDEMELERDE VERGİ BORCU SORGULAMA

3 Mart 2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere;	Limit-TL
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına giren kurumların, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri nedeniyle yapacakları ödemeler, - Kanun, kararname ve diğer mevzuatla nakdi olarak sağlanan Devlet yardımları, teşvikler ve destekler nedeniyle yapılacak ödemeler,	5.000,00
17.02.2023 tarih ve 32107 sayılı R.G. yayımlanan Tahsilat Tebliğine istinaden Deprem kapsamındaki ödemelerde 31.07.2023 tarihine kadar uygulanmayacaktır.	

ÖDEMELERDE SGK BORCU YOKTUR TALEP ETME BORÇ LİMİTLERİ 2023 YILI İÇİN¹

4a SSK kapsamında işçi çalıştırıyorsanız ödeme vadesi geçmiş sigorta prim borcunuz brüt asgari ücretin tavan tutarının 3 katına kadar kesinleşmiş borç olarak kabul edilmez ve bu tutarı geçmeyen borçlar SGK ihale borç yok yazısı için engel teşkil etmez. Tüzel kişiler ve işçi çalıştıranlarda ihaleye katılmak için SGK borcu üst sınırı	225.180,00 TL
Alt yükleniciler ve alt yüklenici çalıştıran işverenler için ise brüt asgari ücretin tavan tutarının 6 katına kadar olan borçlar ihale borcu olmadığına dair yazı için engel teşkil etmemekte Bu kapsamda 2023 yılı için SGK borcu yoktur üst limiti	450.360,00 TL
Eğer işveren aynı zamanda gerçek kişi ise ve tabi ki vergi mükellefi ise brüt asgari ücretin 3 katına kadar olan ödeme vadesi geçmiş BAĞ-KUR prim borcu SGK borcu yok yazısı almak için engel teşkil etmez. Bunun için ihale SGK borç üst limiti	30.024,00 TL
4734 Sayılı Kanun ile diğer Kanunlara tabi olan ihalelere katılmak için geçerlidir. Hakediş ödemelerinde bir sınır yoktur. Eğer son ödeme vadesi geçmiş borçlar varsa hakediş ödemeleri yapılmaz ya da yapılırsa bile hakediş ödemelerinden kesinti yapılır.	
1 Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü'nün 01.07.2022 tarihli Prime esas kazançların alt ve üst sınırları ile bazı işlemlere esas tutarlara ilişkin (2022/1) sayılı genelge.	

YÜRÜRLÜK TARİHLERİNE GÖRE TECİL FAİZİ ORANLARI

Dönemler	Faiz Oranı (Yıllık)	Yasal Düzenleme
25.01.2000 - 20.12.2000 tarihleri arasında	48%	409 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.12.2000 - 30.03.2001 tarihleri arasında	36%	412 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
31.03.2001 - 01.02.2002 tarihleri arasında	72%	416 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
02.02.2002 - 11.11.2003 tarihleri arasında	60%	421 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
12.11.2003 - 03.03.2005 tarihleri arasında	36%	429 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
04.03.2005 - 27.04.2006 tarihleri arasında	30%	434 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
28.04.2006 - 20.11.2009 tarihleri arasında	24%	438 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliği
21.11.2009 - 20.10.2010 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 1 Tahsilat Genel Tebliği
21.10.2010 - 05.09.2018 tarihleri arasında	12%	Seri : C Sıra No : 2 Tahsilat Genel Tebliği
06.09.2018 - 24.10.2019 tarihleri arasında	22%	Seri : C Sıra No : 3 Tahsilat Genel Tebliği
25.10.2019 - 29.12.2019 tarihleri arasında	19%	Seri : C Sıra No : 4 Tahsilat Genel Tebliği
30.12.2019 - 20.07.2022 tarihleri arasında	15%	Seri : C Sıra No : 5 Tahsilat Genel Tebliği
21.07.2022 tarihinden itibaren	24%	Seri : C Sıra No : 6 Tahsilat Genel Tebliği

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2023 YILI)*

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	2.138.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	6.415.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	6.411.600
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.- TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	234.000
b-Diğer İlçelerde	115.920
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde	1.411.200
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	707.400
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	513.000
ç) Diğer İlçelerde	383.400

Bu madde ile ilgili parasal sınırların herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, trafi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye yetkileri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

* 2023 Yılı Bütçe Kanun 31.12.2022 Tarih ve 31706 (Mükerrer) R.G. yayımlanmıştır.

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2023 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	1.295,00 TL

28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'un Ek 7 nci maddesine göre; içme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisleri tarafından yasak edilebilir.

Belediye meclisleri, su kaynaklarının, su yollarının ve su depolarının korunması amacıyla çeşitli önlem ve kararlar alabilirler. Bu konuda çeşitli yasaklar koyabilirler. Bu yasaklara uyulmadığı takdirde, 1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesine göre, ceza uygulaması gerekmektedir.

1608 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinde; "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaiz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir." hükmü yer almaktadır.

Para cezası uygulamasında, belediye mücavir alanı ile sınırlı kalmayıp, su kaynaklarına kadar gidebilecektir. İçme ve kullanma suyu ihtiyacının mahallî idare birlikleri tarafından karşılanması halinde, belediyelere tanınan bütün yetki ve görevler, bu birlikler tarafından yerine getirilecektir

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2023-31.12.2023)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fülük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	7.640 TL
	10.000' den fazla olan belediyeler	15.280 TL

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ (01.01.2023-31.12.2023 Tarihleri Arası)

	Yasal Dayanak	Tutarlar
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	67.077,36 TL'den az olan tutarlar için
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	67.077,36 TL'den fazla olan tutarlar için

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

YAPININ MİMARLIK HİZMETLERİNE ESAS LAN SINIFI	Yapının Birim Maliyeti (BM) TL/m ²
I. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	865,00
1. Kâgir veya betonarme ihata duvarı (3,00 m yüksekliğe kadar)	
2. Basit kümes ve basit tarım yapıları	
3. Yumuşak plastik örtülü seralar	
4. Mevcut yapılar arası bağlantı - geçiş yapıları	
5. Geçici kullanımı olan küçük yapılar	
6. Kalıcı kullanımı olan yardımcı yapılar	
7. Gölgelekler - çardaklar	
8. Üstü kapalı yanları açık dinlenme, oyun ve gösteri alanları	
9. Depo amaçlı kayadan oyma yapılar	
10. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	1.320,00
1. Cam veya sert plastik örtülü seralar	
2. Basit padok, büyük ve küçük baş hayvan ağılları	
3. Kâgir ve betonarme su depoları	
4. İş yeri depoları	
5. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
II. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	2.195,00
1. Kuleler, ayaklı su depoları	
2. Palplanj ve ankrajlı perde ve istinat duvarları	
3. Kayıkhanes	
4. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	3.200,00
1. Şişirme (Pnömatik) yapılar	
2. Tek katlı ofisler, dükkân ve basit atölyeler	
3. Semt sahaları, küçük semt parkları, çocuk oyun alanları ve eklentileri	
4. Tarımsal endüstri yapıları (Tek katlı, prefabrik beton, betonarme veya çelik depo ve atölyeler, tesisat ağırlıklı ağıllar, fidan yetiştirme ve bekletme tesisleri)	
5. Yat bakım ve onarım atölyeleri, çekek yerleri	
6. Jeoloji, botanik ve tema parkları	
7. Mezbahalar	
8. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	3.575,00
1. Hangar yapıları (küçük uçaklar, helikopterler, tarım uçakları park ve bakım onarım yeri)	
2. Sanayi yapıları (Tek katlı, bodrum ve asma katı da olabilen)	
3. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
III. SINIF YAPILAR	
A GRUBU YAPILAR	4.600,00
1. Okul ve mahalle spor tesisleri (Temel eğitim okullarının veya işletme ve tesislerin spor salonları, jimnastik salonları, semt salonları)	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2. Katlı garajlar	
3. Ticari amaçlı binalar (üç kata kadar üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
4. Alışveriş merkezleri (semt pazarları, küçük ve büyük hal binaları, marketler ve benzeri)	
5. Basımevleri, matbaalar	
6. Soğuk hava depoları	
7. Konutlar (üç kata kadar- üç kat dâhil - asansörsüz - 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğininin 34 üncü maddesininin 1 inci fıkrasına göre asansör yeri bırakılacak)	
8. Akaryakıt ve gaz istasyonları	
9. Kampingler	
10. Semt postaneleri	
11. Küçük sanayi tesisleri (Donanımlı atölyeler, imalathane, dökümhane)	
12. Kreş ve gündüz bakımevleri, hobi ve oyun salonları	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	6.350,00
1. Entegre tarımsal endüstri yapıları, büyük çiftlik yapıları	
2. Gençlik merkezleri, halk evleri	
3. Lokanta, kafeterya ve yemekhaneler	
4. Temel eğitim okulları	
5. Küçük kitaplık ve benzeri kültür tesisleri	
6. Jandarma ve emniyet karakol binaları	
7. Sağlık ocakları, kamu sağlık dispanserleri	
8. Ticari amaçlı binalar (Yapı yüksekliği 21,50 m'ye kadar olan)	
9. 150 kişiye kadar cezaevleri	
10. Fuarlar	
11. Sergi salonları	
12. Konutlar (Yapı yüksekliği 21,50 m'den az yapılar)	
13. Marinalar	
14. Gece kulübü, diskotekler	
15. Misafirhaneler, pansiyonlar	
16. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

IV. SINIF YAPILAR

A GRUBU YAPILAR	6.825,00
1. Özelliği olan büyük okul yapıları (Spor salonu, konferans salonu ve ek tesisleri olan eğitim yapıları)	
2. Poliklinikler	
3. Liman binaları	
4. İdari binalar (ilçe tipi hükümet konakları, vergi daireleri ve benzeri)	
5. İlçe belediyeleri	
6. 150 kişiyi geçen cezaevleri	
7. Kaplıcalar, şifa evleri ve benzeri termal tesisleri	
8. İbadethaneler (1500 kişiye kadar)	
9. Aqua parklar	
10. Entegre sanayi tesisleri	

2023 YILI YAPI YAKLAŞIK BİRİM MALİYETLERİ

(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

11. Müstakil spor köyleri (Yüzme havuzları, spor salonları ve statları bulunan)	
12. Yaşlılar huzurevi, kimsesiz çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları	
13. Büyük alışveriş merkezler	
14. Yüksek okullar ve eğitim enstitüleri	
15. Apartman tipi konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m'den az yapılar)	
16. Oteller (1 ve 2 yıldızlı)	
17. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
B GRUBU YAPILAR	8.100,00
1. Araştırma binaları, laboratuvarlar ve sağlık merkezleri	
2. İl tipi belediyeler	
3. İl tipi idari kamu binaları	
4. Metro istasyonları	
5. Stadyum, spor salonları ve yüzme havuzları	
6. Büyük postaneler (merkez postaneleri)	
7. Otobüs terminalleri	
8. Eğlence amaçlı yapılar (çok amaçlı toplantı, eğlence ve düğün salonları)	
9. Banka binaları	
10. Normal radyo ve televizyon binaları	
11. Özelliği olan genel sığınaklar	
12. Müstakil veya ikiz konutlar (Bağımsız bölüm brüt alanı 151 m2 ~ 600 m2 villalar, teras evleri, dağ evleri, kaymakam evi ve benzeri)	
13. Bu gruptakilere benzer yapılar.	
C GRUBU YAPILAR	8.825,00
1. Büyük kütüphaneler ve kültür yapıları	
2. Bakanlık binaları	
3. Yüksek öğrenim yurtları	
4. Arşiv binaları	
5. Radyoaktif korumalı depolar	
6. Büyük Adliye Sarayları	
7. Otel (3 yıldızlı) ve moteller	
8. Rehabilitasyon ve tedavi merkezleri	
9. İl tipi hükümet konakları ve büyükşehir belediye binaları	
10. İş merkezleri (Yapı yüksekliği 21,50 m ile 30,50 m arası - 30,50 m dâhil yapılar)	
11. Konutlar (Yapı yüksekliği 30,50 m ile 51,50 m arası - 51,50 m dâhil yapılar)	
12. Bu gruptakilere benzer yapılar.	

Benzer yapılar, ilgili gruptaki yapılara kıyasen uygulayıcı kurum ve kuruluşlarca Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin ilgili hükümlerinden yararlanılarak belirlenecektir.

(2) Tebliğin revizyonu çalışmalarında sınıfı veya grubu değiştirilen veya tebliğden çıkarılan yapılar için, 2023 yılından önceki tebliğlere göre yapı sınıfı ve grubu belirlenmiş mimarlık ve mühendislik hizmetlerinde; belirlendiği yılın tebliğindeki yapı sınıfı ve grubu değiştirilmeksizin 2023 yılı tebliğinde karşılığı olan tutar esas alınmak suretiyle hesap yapılacaktır.

(3) Tebliğdeki sınıf ve gruplar yapım aşamasında belirlenirken tereddüte düşülmesi halinde, o yapının yapı yaklaşık maliyeti; yapının projesine göre hazırlanacak metrajlara Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Birim Fiyatlarının uygulanması suretiyle hesaplanacaktır.

1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, MÜTEAHHİTLİK KARNELERİ VE İŞ BİTİRME BELGELERİ İÇİN GEÇERLİ KATSAYILAR (R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 - 32101)

Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar	Yıllar	2023 yılında uygulanacak katsayılar
1953 ve öncesi	17.353.217,820	1982	203.200,786	2004	17,726
1954	15.652.701,893	1983	176.637,744	2005	15,877
1955	13.862.533,529	1984	141.315,831	2006	14,977
1956	11.357.093,648	1985	97.417,271	2007	13,359
1957	9.935.358,931	1986	70.557,150	2008	12,542
1958	9.088.095,489	1987	54.383,560	2009	11,456
1959-1966	7.720.058,564	1988	36.155,026	2010	11,174
1967	7.003.925,780	1989	21.933,982	2011	10,373
1968	6.429.201,294	1990	13.304,277	2012	10,555
1969	6.124.415,270	1991	8.537,026	2013	10,042
1970	5.715.754,839	1992	5.126,534	2014	9,191
1971	5.142.410,530	1993	3.092,501	2015	8,568
1972	4.358.204,603	1994	1.852,819	2016	7,971
1973	3.855.289,745	1995	842,179	2017	7,241
1974	2.861.414,409	1996	466,610	2018	6,289
1975	2.281.816,880	1997	239,683	2019	5,114
1976	1.946.260,457	1998	138,891	2020	4,348
1977	1.427.602,834	1999	89,646	2021	3,500
1978	1.020.863,580	2000	54,215	2022	2,113
1979	755.852,414	2001	44,288	2022/2	1,479
1980	353.073,163	2002	26,763	2002/3	1,360
1981	244.384,018	2003	20,546	2023	1,000

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLERİN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI*

	İdari Para Cezası Gerektiren Kabahat	TTK'nın İlgili Maddesi	Kanunda Yer Alan İdari Para Cezası Tutarı (TL)	01.01.2023 - 31.12.2023 Tarihleri Arasında Uygulanacak Ceza Tutarı (TL)
1	Ticaret sicili müdürünce verilen süre içinde tescil isteminde bulunulmaması veya tescilden kaçınma sebeplerinin bildirilmemesi	33/2	1.000	7.755
2	Ticaret siciline tescil ve kayıt için gerçeğe aykırı beyanda bulunulması	38/1	2.000	15.529
3	Ticaret unvanına ilişkin Kanunda öngörülen esaslara aykırı davranılması**	51/2	2.000	15.529

* Mahalli İdareler Dergisi Ocak 2023, 114. Sayısı Mustafa Yavuz'a ait "Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Mahalli İdare Şirketleri Hakkında 2023 Yılında Uygulanacak İdari Para Cezaları" başlıklı makalemizden alınmıştır.

TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ KABAHAHLERİN 2023 YILINDA TATBİK OLUNACAK CEZA TUTARLARI

4	Ticari defterlerin üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulmaması	562/1-a	4.000	31.096
5	İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesinin ticari defterlerden izlenememesi	562/1-a	4.000	31.096
6	Tacirin, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamaması	562/1-b	4.000	31.096
7	Ticari defterlerin açılış ve/veya kapanış onaylarının yaptırılmaması	562/1-c	4.000	31.096
8	Ticari defterlerin TTK'nın 65. maddesine uygun olarak tutulmaması <ul style="list-style-type: none">• Defterlerin Türkçe tutulmaması• Defterlerde, kısaltmaların, harflerin, rakamların ve sembollerin kullanılması halinde bunların anlamlarının açıkça belirtilmemesi• Defterlere yazımların ve diğer gerekli kayıtların eksiksiz doğru, zamanında ve düzenli olarak yapılmaması• Defterlere yapılan bir kaydın, önceki içeriği belirlenemeyecek şekilde çizilmesi ve değiştirilmesi• Defterlerde, kayıt sırasında mı yoksa daha sonra mı yapıldığı anlaşılmayan değiştirmelerin yapılması	562/1-d	4.000	31.096
9	TTK'nın 66. maddesindeki usule aykırı olarak envanter çıkarılması	562/1-e	4.000	31.096
10	Saklanması zorunlu olan belgelerin, sadece görüntü veya başkaca bir veri taşıyıcısı aracılığıyla ibraz edilebildiği durumlarda bu belgelerin bastırılarak veya okunabilen kopyaları sunulması ibraz edilmemesi	562/1-f	4.000	31.096
11	Finansal tabloların, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan muhasebe standartlarına göre düzenlenmemesi	562/2	4.000	31.096
12	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgilerin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirmemesi	562/13-a	20.000	60.726
13	Anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmemesi	562/13-b	5.000	15.181

** Söz konusu kabahate ilişkin olarak TTK'nın 51/2. maddesinde, "39 ilâ 45 inci veya 48 inci maddeleri ihlal edenler, ikibin Türk Lirası idari para cezasıyla cezalandırılır." hükmü yer almaktadır. Anılan hükümdede, idari yaptırıma bağlanan fiiller ayrı ayrı sayılmamış, TTK'nın belli hükümlerine atfı yapılmakla yetinilmiştir. Bu durumda, yollama yapılan maddelerde yer alan her fiile aykırı davranış idari yaptırıma bağlanmış olmaktadır.

**1/1/2023 TARİHİNDEN İTİBAREN, PROJE VE KONTROLLUK
İŞLERİNDE UYGULANMAK YENİ ORANLAR**
(R.G. Tarih ve Sayısı: 11.2.2023 – 32101)

2001	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Nisan) sözleşmeleri için	62,950
2001	2.	dönemi (15 Nisan - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	61,565
2001	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Haziran) sözleşmeleri için	55,351
2001	4.	dönemi (15 Haziran - 30 Haziran) sözleşmeleri için	53,143
2001	5.	dönemi (1 Temmuz - 14 Eylül) sözleşmeleri için	50,962
2001	6.	dönemi (15 Eylül - 14 Ekim) sözleşmeleri için	48,424
2001	7.	dönemi (15 Ekim - 14 Kasım) sözleşmeleri için	46,001
2001	8.	dönemi (15 Kasım - 14 Aralık) sözleşmeleri için	43,349
2001	9.	dönemi (15 Aralık - 31 Aralık) sözleşmeleri için	41,393
2002	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	37,925
2002	2.	dönemi (15 Ocak - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	30,782
2002	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Temmuz) sözleşmeleri için	29,635
2002	4.	dönemi (15 Temmuz - 30 Eylül) sözleşmeleri için	27,910
2002	5.	dönemi (1 Ekim - 31 Aralık) sözleşmeleri için	27,097
2003	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	24,791
2003	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	24,438
2004	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	22,829
2004	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	22,005
2005	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	21,224
2005	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	19,840
2006	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	19,364
2006	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	18,558
2007	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	17,760
2007	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	17,186
2008	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	16,718
2008	2.	dönemi (1 Temmuz - 14 Ağustos) sözleşmeleri için	15,681
2008	3.	dönemi (15 Ağustos - 31 Aralık) sözleşmeleri için	14,871
2009	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	14,418
2009	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	13,718
2010	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	13,265
2010	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	12,789
2011	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	12,004
2011	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	11,518
2012	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	10,775
2012	2.	dönemi (15 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,145
2012	3.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	7,121
2013	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,662
2013	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,636
2014	1.	dönemi (1 Ocak - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,242
2015	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,053
2015	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,951
2016	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	5,401
2016	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,361
2017	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,993
2017	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,996
2018	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,415
2018	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,354
2019	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,669
2019	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,736
2020	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	3,277
2020	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,245
2021	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,889
2021	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,832
2022	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,999
2022	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,540
2023	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,000

MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ TUTARLARININ TESPİTİ VE İLANI*

OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR İLE MOTOSİKLETLER

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıt Değeri (TL)	Satır Numarası	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1- Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri							
1300 cm ³ ve aşağısı	114.000'i aşmayanlar	1	2.120	1.479	826	623	219
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	2	2.330	1.626	907	687	242
	199.700'ü aşanlar	3	2.545	1.773	993	750	261
1301 - 1600 cm ³ e kadar	114.000'i aşmayanlar	4	3.693	2.769	1.606	1.135	436
	114.000'i aşıp 199.700'ü aşmayanlar	5	4.064	3.047	1.768	1.245	476
	199.700'ü aşanlar	6	4.434	3.323	1.925	1.359	520
1601 - 1800 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	7	7.178	5.613	3.299	2.013	780
	285.800'ü aşanlar	8	7.834	6.120	3.604	2.199	851
1801 - 2000 cm ³ e kadar	285.800'ü aşmayanlar	9	11.309	8.709	5.119	3.047	1.198
	285.800'ü aşanlar	10	12.340	9.505	5.584	3.323	1.308
2001 - 2500 cm ³ e kadar	356.900'ü aşmayanlar	11	16.967	12.317	7.695	4.596	1.818
	356.900'ü aşanlar	12	18.511	13.436	8.393	5.016	1.983
2501 - 3000 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	13	23.656	20.583	12.857	6.915	2.535
	714.300'ü aşanlar	14	25.810	22.451	14.027	7.545	2.766
3001 - 3500 cm ³ e kadar	714.300'ü aşmayanlar	15	36.030	32.421	19.528	9.748	3.570
	714.300'ü aşanlar	16	39.309	35.365	21.303	10.631	3.900
3501 - 4000 cm ³ e kadar	1.143.400'ü aşmayanlar	17	56.650	48.919	28.808	12.857	5.119
	1.143.400'ü aşanlar	18	61.806	53.364	31.432	14.027	5.584
4001 cm ³ ve yukarısı	1.357.700'ü aşmayanlar	19	92.725	69.530	41.179	18.507	7.178
	1.357.700'ü aşanlar	20	101.152	75.853	44.924	20.189	7.834
			Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
			1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
2- Motosikletler							
100 - 250 cm ³ 'e kadar			395	295	218	134	51
251 - 650 cm ³ 'e kadar			817	618	395	218	134
651 - 1200 cm ³ 'e kadar			2.109	1.253	618	395	218
1201 cm ³ ve yukarısı			5.116	3.380	2.109	1.674	817

* (Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayımlanan Motorlu Taşıtlar Vergisi Genel Tebliği Seri No:55) 1/1/2018 tarihinden (bu tarih dahil) sonra kayıt ve tescil edilen

OTOMOBİL, ARAZİ TAŞITI, KAPTIKAÇTI VE BENZERLERİ İLE MOTOSİKLETLER DIŞINDA KALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI

Taşıt Cinsi ve Oturma Yeri / Azami Toplam Ağırlık	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)		
	1 - 6 yaş	7 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1) Minibüs	2.535	1.674	817
2) Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir Hacmi)			
1900 cm ³ ve aşağısı	3.380	2.109	1.253
1901 cm ³ ve yukarısı	5.116	3.380	2.109
3) Otobüs ve benzerleri (Oturma Yeri)			
25 kişiye kadar	6.403	3.824	1.674
26-35 kişiye kadar	7.679	6.403	2.535
36-45 kişiye kadar	8.546	7.248	3.380
46 kişi ve yukarısı	10.252	8.546	5.116
4) Kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri (Azami Toplam Ağırlık)			
1.500 kg'a kadar	2.273	1.510	739
1.501-3.500 kg'a kadar	4.604	2.667	1.510
3.501-5.000 kg'a kadar	6.917	5.757	2.273
5.001-10.000 kg'a kadar	7.679	6.521	3.057
10.001-20.000 kg'a kadar	9.229	7.679	4.604
20.001 kg ve yukarısı	11.544	9.229	5.363

UÇAK VE HELİKOPTERLER

(Türkkuşu, Türk Hava Kurumuna ait olanlar hariç)

Taşıt Cinsi ve Azami Kalkış Ağırlığı	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)			
	1-3 yaş	4-5 yaş	6-10 yaş	11 ve yukarı yaş
Uçak ve helikopterler				
1.150 kg'a kadar	42.870	34.278	25.704	20.558
1.151 - 1.800 kg'a kadar	64.317	51.439	38.577	30.859
1.801 - 3.000 kg'a kadar	85.769	68.610	51.439	41.153
3.001 - 5.000 kg'a kadar	107.221	85.769	64.317	51.439
5.001 - 10.000 kg'a kadar	128.675	102.933	77.188	61.741
10.001 - 20.000 kg'a kadar	150.125	120.091	90.055	72.024
20.001 kg. ve yukarısı	171.571	137.242	102.933	82.342

**31/12/2017 TARİHİNDEN (BU TARİH DAHİL) ÖNCE KAYIT VE TESCİL EDİLEN
OTOMOBİL, KAPTIKAÇTI, ARAZİ TAŞITLARI VE BENZERİ TAŞITLAR, 197 SAYILI
KANUNUN GEÇİCİ 8 İNCİ MADDESİNDE DÜZENLENEN (I/A) SAYILI TARİFE**

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1-3 yaş	4-6 yaş	7-11 yaş	12-15 yaş	16 ve yukarı yaş
Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	2.120	1.479	826	623	219
1301-1600 cm ³ e kadar	3.693	2.769	1.606	1.135	436
1601-1800 cm ³ e kadar	6.527	5.098	3.003	1.828	707
1801-2000 cm ³ e kadar	10.284	7.918	4.654	2.769	1.091
2001-2500 cm ³ e kadar	15.423	11.196	6.996	4.178	1.652
2501-3000 cm ³ e kadar	21.508	18.709	11.687	6.283	2.306
3001-3500 cm ³ e kadar	32.755	29.473	17.752	8.859	3.249
3501-4000 cm ³ e kadar	51.503	44.472	26.190	11.687	4.654
4001 cm ³ ve yukarısı	84.294	63.211	37.435	16.821	6.527

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. Kasa işlemleri:	TL
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	7.000
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	4.000
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile askeralma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli, ikamet tezkere harcı, vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir. teminet iadelerinde sağlık turizm ve turizm güvenliği kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27 nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairelerinde,	9.500
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	70.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	40.000
2. Kaybedilen alımlar için ilân: İlgilileri tarafından kaybedilen alımlarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 528 inci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	4.000
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı	35.000

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:

Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,

15.000

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

1. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)

1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

17.000

1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

23.500

1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin, kısmen veya tamamen ilgili-sine iadesine ilişkin işlemlerde

84.000

2. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Maliye Bakanlığı Merkez Muhasebe Birimi, İstanbul İl Muhasebe Birimi ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 4, diğer merkez muhasebe birimleri, Ankara İl Muhasebe Birimi ile İzmir İl Muhasebe Biriminde 3 kat olarak uygulanır.

4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.

Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ

1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.

250.000

D-TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI

1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limitler,

1.1. Taşınırların kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında

25.000

1.2. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde

100.000

2. Yukarıda belirtilen limitler; kuruluş merkezleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde 3 kat olarak uygulanır.

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ

A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	(TL)
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000’i geçen ilçelerde	3.820
1.2. Diğer ilçelerde	1.990
2. Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sev kullanılmak üzere	44.000
3. Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	25.530
4. Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	74.000
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1. İstanbul il merkezi için	300.000
5.2. Ankara ve İzmir İl Merkezlerinde	250.000
5.3. Diğer il ve ilçeler için	100.000
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	202.200
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	19.900
8. Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	81.000
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	1.470.130
10. Yargılama Giderleri	50.000
11. Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	9.250
12. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	20.100
12.2. Diğer il ve ilçelerde	12.060
B - ÖZEL BÜTÇE İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	3.820
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince;	TL
1.1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

MUHASEBAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENEL TEBLİĞİ (Sıra No: 80) (Parasal Sınırlar ve Oranlar)
09 Mart 2023 tarih ve 32127 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	30,00

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1-6728 SAYILI Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenleme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birinmince kayıtlarından çıkarılacak ilgili bankalara iade edilecek tutar	2.973
--	-------

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yıllar itibarıyla uygulanması gereken kanuni faiz ve temerrüt faizi oranları: (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.)	Yıllık Oran (%)
1.1/1/2023 tarihinden itibaren :	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (31/12/2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	10,75
2. 1/1/2022-31/12-2022 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (21.01.2022 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	15,75
3. 1/1/2021 - 31/12/2021 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (19/12/2020 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75

2023 YILI EŞİK DEĞERLER VE İHALE İLAN SÜRELERİ (1/2/2023 - 31.01.2024 Tarihleri Arasında Uygulanacak)

İŞİN ADI	LİMİT	İHALE USULÜ	YAKLAŞIK MA-LİYET	İLAN SÜRESİ	İLAN YERİ
MAL VE HİZMET ALIM	Eşik Değer Üstü (13.194.664 TL Üstü)	Açık İhale	Genel Bütçede 13.194.664 TL ve Üzeri	İhale Tarihinden En Az 40 Gün Önce Mad:13/A-1	K.İ.K. de En Az 1 Defa
		Belli İstekliler		Son Başvuru Tarihinden En Az 14 Gün Önce Mad:13/A-2	
		Pazarlık		İhale Tarihinden En Az 25 Gün Önce Ad: 13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (13.194.664 TL'ye Kadar)	Bütün Usuller	863.700 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 7 Gün Önce Ad:13/B-1	1 Yerel Gazete+ İnternet Haber Sitesi
			863.700 - 1.727.489 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 14 Gün Ön	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
			1.727.489 Üzeri-13.194.664 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 21 Gün Önce 3/B-3	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete
YAPIM İŞİ	Eşik Değer Üstü (290.284.533 TL Üstü)	Açık İhaleler	290.284.533 TL Ve Üzeri	İhale Tarihinden En Az 40 Gün Önce Ad:13/A-1	K.İ.K. de En Az 1 Defa
		Belli İstekliler		Son Başvuru Tarihinden En Az 14 Gün Önce Mad:13/A-2	
		Pazarlık		İhale Tarihinden En Az 25 Gün Önce Ad: 13/A-3	
	Eşik Değere Kadar (290.284.533 TL'ye Kadar)	Bütün Usuller	1.727.489 TL'ye Kadar	İhale Tarihinden En Az 7 Gün Önce Ad:13/B-1	1 Yerel Gazete+1 İnternet Haber Sitesi
			1.727.489 TL - 14.396.542 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 14 Gün Önce Ad:13/B-2	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
			14.396.542 TL - 290.284.533 TL Arası	İhale Tarihinden En Az 21 Gün Önce Ad:13/B-3	K.İ.K. ve 1 Adet Yerel Gazete+ 1 Adet İnternet Haber Sitesi
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	4.557.797-TL'ye kadar	27,322	K.İ.K. PAYI (MADDE 53/J/1) (%005)		2.879.202 TL
	4.557.797-TL'den	54,667	MİMAR VE MÜH. (MADDE 62/H)(HER YIL İÇİN)		1.597.917 TL
	18.231.255-TL'ye kadar		PAZARLIK /MAL-HİZMET 21/F		1.439.543 TL
	18.231.255--TL'den	82,018	DOĞRUDAN TEMİN 22/D-B.ŞEHİR		431.810 TL
	136.734.452-TL'ye kadar		Belediye şirketleri faal. alanları içindeki alımlar(3/G)		66.224.498 TL
	136.734.452--TL ve üzeri		109,37	DOĞRUDAN TEMİN 22/D-DİĞER İLLER	

4374 s.K. (b/1 numaralı alt bendine ilan süresi 7 gün olan ihalelerde a) İhale ile işin yapılacağı yerin aynı olması durumunda bir gazete ve bir internet haber sitesinde olmak üzere toplam iki defa ilan yapılması, b) İhale ile işin yapılacağı yerin farklı olması durumunda ilanlardan birinin ihalenin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde, diğerinin ise işin yapılacağı yerde çıkan bir gazete veya internet haber sitesinde yapılması ve en az bir gazete ve internet haber sitesinde ilan yapılmış olması kaydıyla toplam iki defa ilan yapılması, 4734 s.K. 13 md.1/ (b), (2) ve (3) alt bendine göre (ilan süresi 14 ve 21 gün olan ihalelerde), ilanın işin yapılacağı yerde çıkan bir gazeteye ilave olarak bir internet haber sitesinde de, İhalenin yapılacağı yerde gazete çıkmaması veya internet haber sitesi yönetimi bulunmaması halinde ilanın Basın İlan Kurumu İlan Portalında yayımlanması gerekecektir.